

povestea hamalului cu fecioarele

o mie şi una de nopţi

(1)

Cartea celor

o mie şi una de nopţi

(1)
(Nopţile 1 – 24)

Traducere de Petre Hossu
Traducerea versurilor de D. Murăraşu
Prefaţă de Ovidiu Papadima

Ilustraţia copertei: Stela Creţu

Editura Pentru Literatură
Bucureşti, 1966

Notă

„Biblioteca pentru toţi” începe, cu acest volum, prima traducere integrală în româneşte a povestirilor din ciclul O mie şi una de nopţi (în original: *Alf lailah ua lailah*).

Va vedea lumina tiparului, de-a lungul a mai mulţi ani, în circa 12 volume (tipărite câte 1–2 pe an) opera integrală apărută în limba franceză, în tălmăcirea lui J. C. Mardrus. Ediţiile care au stat la baza traducerii de faţă sunt:

— *Le livre des mille nuits et une nuit*, traduction littérale et complète du texte arabe par le dr. J. C. Mardrus, tome I-XVI, Paris, Editions de la Revue Blanche şi Libraire Charpentier et Fasquelle, 1899–1904;

— *Le livre des mille nuits et une nuit*, traduction littérale et complete du dr. J. C. Mardrus, tome I-VIII, Paris, Eug. Fasquelle éditeur, f.a.

„BIBLIOTECA PENTRU TOŢI”

PREFAŢĂ

A scrie o introducere la *O mie şi una de nopţi* e o întreprindere foarte dificilă. Ce să spui mai întâi despre o operă care a fascinat cele mai alese spirite ale culturii europene? Nu-mi mai amintesc unde, un lucid cu atâta spirit critic ca Stendhal spunea că ar dori mereu să uite *Don Quichotte* şi feeriile din *O mie şi una de nopţi*, pentru ca în fiecare an să se poată din nou desfăta, recitindu-le. Despre întâlnirile lui Goethe cu povestirile Şahrazadei şi înrâurirea pe care au avut-o ele asupra spiritului său s-a scris o carte întreagă[1]. O cunoscută bibliografie, închizând numai trei sferturi de veac de istorie literară[2] dedică nu mai puţin de patru dintre volumele ei traducerilor, imitaţiilor, influenţelor prilejuite de *O mie şi una de nopţi* în literatura europeană. Dacă îmbrăţişăm însă cu privirea întreaga dezvoltare a acestei literaturi, şirul celor care au iubit, au cunoscut şi au folosit într-un fel, în opera lor, tezaurul Şahrazadei nu numai că devine aproape incomensurabil, dar şi cuprinde nume ilustre ca Gozzi, Ariosto, Montesquieu, Voltaire, Wieland, Bürger, Lesage, E. Th. A. Hoffmann, Chamisso, Tennyson, Dickens, Harriet Beecher-Stowe, Jean Paul Richter, A. W. Schlegel.

Dintre toate operele literare pe care le-au produs străvechile culturi ale Asiei, niciuna nu s-a încorporat atât de timpuriu, de amplu şi de rodnic literaturii europene ca *O mie şi una de nopţi*. Dacă am lua ca dată a pătrunderii acestor *O mie şi una*

---

[1] Katharina Mommsen – *Goethe und 1001 Nacht*, Berlin, Akademie Verlag, 1960.

[2] Victor Chauvin – *Bibliographie des Ouvrages Arabes ou relatifs aux Arabes pubilés dans l'Europe ohrétienne de 1810 à 1885*, Liege et Leipzig, 1892 urm.

de nopţi în literatura popoarelor Europei anul 1704, când apare la Paris traducerea fragmentară făcută de orientalistul Galland, am greşi mult. Înainte ca Orientul apropiat să fi fost descoperit prin expediţiile şi cuceririle lor, folclorul – această străveche literatură universală a popoarelor – a stabilit contacte strânse, care se vădesc în similitudinea surselor folclorice ale poveştilor din *O mie şi una de nopţi* şi ale unor monumente literare ale Antichităţii în Europa. Filologii şi istoricii literari au demonstrat de mult punctele de contact ale *Odiseei* cu aventuroasele călătorii pe mare ale lui *Sindbad marinarul*, eroul unuia dintre cele mai frumoase cicluri de istorisiri din *O mie şi una de nopţi*. Uriaşul cu un singur ochi, mâncătorul de oameni – în stăpânirea căruia Sindbad şi echipajul său cad în cursul celei de a treia călătorii şi pe care îl orbesc ca să scape – este frate bun cu ciclopul Polyphem din *Odiseea*, căruia Ulise i-a pregătit aceeaşi soartă. Lotophagii, care îi înnebunesc pe tovarăşii lui Ulise, prin mâncarea otrăvitoare pe care le-o preparaseră, îşi au corespondentul în negrii antropofagi din a patra călătorie a lui Sindbad. Regina Labb din *Povestea prinţului Beder şi a prinţesei din Simandal* transformă oamenii în animale ca şi Circe în aventurile lui Ulise.

Am vorbit de similitudini ale surselor folclorice şi nu de relaţii directe între cele două monumente literare pentru că, la vremea când se făurea *Odiseea*, încântătorul ciclu de povestiri orientale, având în centrul lor pe isteaţa Şahrazada, nu se născuse nici pe departe, şi până la deplina lui închegare vor trece mai bine de două milenii. Prin vechimea izvoarelor sale însă, el se apropie mult istoriceşte de nemuritoarea operă atribuită lui Homer. Şi în folclorul românesc înregistrăm foarte vechi întâlniri cu povestirile orientale.

Într-adevăr, *O mie şi una de nopţi* este unul dintre monumentele literare ale culturii Orientului apropiat, acea cultură care – alături de cea a Indiei şi Chinei – reprezintă piscurile cele mai înalte ale străvechii spiritualităţi a Asiei. Dar, pe când cultura indiană şi cea chineză reprezintă o îndelungată continuitate istorică – având la temelie viaţa unui popor în diferitele lui etape istorice – cultura Orientului apropiat e produsul mai mult al unui spaţiu geografic, a cărui unitate economică a generat şi a impus o unitate culturală în succesiunea caleidoscopică de popoare şi de imperii ce au pus stăpânire pe acest spaţiu. Orientul apropiat este spaţiul de

tranziţie, de legătură – din toate punctele de vedere, de la cel economic până la cel literar – dintre Europa şi Asia, şi tocmai această funcţiune specifică a fost aceea care a determinat succesiunea de imperii ca şi a hotarelor lor. Întâia unitate statală care a acoperit acest spaţiu a fost imperiul arian iniţiat de mezi şi desăvârşit de perşi în secolele VII şi VI î.e.n., sub dinastia Aliemenizilor. Pe timpul lui Cyrus şi Darius, imperiul persan se întindea de la Marea Egeică şi Deşertul Saharei până dincolo de Indus, în vestul Indiei, năzuind spre sud la ţărmurii Golfului Persic. În acest spaţiu imens se îmbina moştenirea celor dintâi mari culturi ale omenirii: cea din văile Tigrului şi Eufratului şi cea din valea Nilului. Spre sfârşitul secolului IV î.e.n.. Alexandru Macedon reface, sub egida culturii europene, în forma ei elenă, imperiul perşilor, după ce îi dărâmă pe Ahemenizi, aproape între aceleaşi hotare. Sub egida elenismului, de astă dată, se reface o nouă şi grandioasă unitate culturală, care a durat mult mai mult – secole de-a rândul – după destrămarea celei politice. După ce vechea cultură persană cunoaşte, în Iran, o nouă înflorire – în secolele III-VII e.n., în statul clădit de dinastia Sasanizilor – e rândul arabilor să refacă, începând de la jumătatea secolului VII, imensul imperiu de dincolo de Gibraltar până dincolo de Indus, de astă dată sub egida culturii islamice, hrănită şi ea din tezaurul acumulat de culturile anterioare, dominat îndeosebi de cea elenistică. Modelată în tiparul comun al limbii arabe, pregnată de mentalitatea islamismului ca religie, îmbogăţită cu imensa moştenire culturală pe care o asimilase, cultura aceasta se realizează cu maximă înflorire în secolele IX-XI şi continuă să existe puternic şi după aceea, deşi califii arabi pierd puterea politică şi militară – cucerită de sultanii turci din dinastia Seleucizilor – rămânându-le doar cea spirituală.

În mijlocul acestei epoci de înflorire a culturii arabe – în secolul X – se pare că s-a închegat ciclul *O mie şi una de nopţi*, şlefuindu-se îndelung, ca să-şi ajungă forma definitivă abia în secolele XV-XVI. Bineînţeles, când vorbim de o „formă definitivă” trebuie să o luăm în sensul relativ pe care trebuie să-l aibă această expresie totdeauna când e vorba de cărţi populare cum e *O mie şi una de nopţi*. Supuse unui îndelung şi complicat proces de circulaţie – pe căile oralităţii şi ale manuscriselor deopotrivă, dând frecvente variante – astfel de cărţi izvorâte din folclor, şi păstrând mereu legătura cu

folclorul, duc o viaţă adesea asemănătoare lui. Diferiţi scriitori, sau chiar unii copişti, nu s-au sfiit să adauge câte ceva la această comoară.

Procesul de formaţie al ciclului *O mie şi una de nopţi* e aproape tot atât de complex ca şi al culturii arabe din care face parte. Orientaliştii l-au descurcat la vreme în liniile lui mari, iar rezultatele studiului lor au fost aduse la cunoştinţa publicului românesc de M. Gaster şi N. Cartojan, în capitolele consacrate acestei celebre scrieri, din lucrările lor referitoare la peripeţiile cărţilor populare în literatura noastră[3].

Masudi – un istoriograf arab trăind la Cairo până spre sfârşitul secolului X – vorbeşte de cartea *Alf lailah ua lailah*, ceea ce în arabă înseamnează *O mie şi una de nopţi*, spunând că „este istoria unui rege, a vizirului său, a fiicei acestuia şi a sclavei lui: Şirazad şi Dinarzad". Cl. Huart, din care reproducem acest citat[4], observă că aici apare clar forma persană foarte veche a numelor, păstrând sensul lor, care ulterior s-a pierdut prin transformarea lor după legile foneticei arabe. Într-adevăr, în vechea persană Şirazad însemna „nobilă prin neam", iar Dinarzad „nobilă prin lege". Acelaşi Masudi mai aminteşte că în arabă se traduseseră opere din limba persană, indiană şi greacă, între ele menţionând scrierea intitulată în limba persană *Hezâr Afsâneh*, ceea ce vrea să zică *O mie de nopţi*. În acelaşi sfârşit de secol, alt cărturar arab, Mohamed Ibn-Ishâk en-Nadîm, în scrierea sa *Kitâb el-Fihrist* – pe româneşte *Cartea catalogului* – afirmă prioritatea perşilor în ceea ce priveşte crearea poveştilor şi întrunirea lor la un loc, în manuscrise ample. Mai aminteşte şi de interesul regilor Sasanizi pentru astfel de cărţi cu poveşti. Dar o dată cu Sasanizii, trecem dincolo de Indus, dincolo de hotarele de apus ale Indiei, care ştim că au fost trecute de aceşti regi ai perşilor, prin cuceriri. Cuceriţii au dăruit încă de pe atunci, probabil, cuceritorilor câte ceva din tezaurul lor de poveşti. Sub Sasanizi – care au durat din secolul V până la mijlocul secolului VII – s-au tradus din sanscrită, în limba pchlevi, adică în persana medie, culegeri de proză literară precum *Kalila şi Dimna*, *Cartea lui Sindbad* şi

---

[3] Dr. M. Gaster – *Literatura populară românească*, Bucureşti, 1883; N. Cartojan – *Cărţile populare în literatura românească,* vol. IX, Bucureşti, 1933.

[4] Cl. Huart – *Littérature arabe.* Quatrième edition revue et corigée. Paris, 1923

altele. Nu ştim de când datează Hezâr Afsâneh – scrierea s-a pierdut cu totul în decursul veacurilor – dar ştim că ea a fost imitată de scriitorii arabi şi că era organizată pe schema care unifica poveştile Şahrazadei şi chiar cuprindea o parte din aceste poveşti, constituind cel mai vechi strat din cele *O mie şi una de nopţi* arabe. Acest strat poate fi reconstituit pornind de la premisa că el trebuie să fi fost format din acele povestiri care se găsesc în toate versiunile arabe manuscrise cunoscute până acum, şi anume: *Prologul* în care e vorba de cei doi fraţi, Şahriar şi Şahzaman, şi povestirile despre *Negustorul şi efritul, Pescarul şi efritul, Hamalul şi fecioarele, Femeia tăiată, Cele trei mere şi negrul Rihan, Nureddin şi Badreddin. Croitorul şi cocoşatul* şi încă alte şase.

În orice caz, în majoritatea acestor poveşti, autorii arabi au adaptat prototipul persan – prin jocul liber al fanteziei lor – la lumea arabă, la moravurile şi mentalitatea ei. Înspre îndepărtata lor origine indiană ne orientează fabulosul, adesea cu trăsături colosale, care se amestecă frecvent şi decisiv în viaţa eroilor: efriţii – uriaşele duhuri, adesea răutăcioase faţă de oameni – şi gennii, duhuri mai blânde (aici îşi are originea substantivul geniu, care a făcut o carieră nu mai puţin gigantică în cultura europeană), vrăjitoare şi vrăjitori care transformă oamenii în animale sau pietre, care scufundă cetăţi sub ape şi sub pământ şi au puterea de a le readuce pe toate în starea lor iniţială.

Al doilea strat – după analiza pertinentă a lui Cl. Huart – l-a dat Bagdadul însuşi, capitală pe atunci a lumii islamice şi sediu al califilor arabi, oraş opulent, cu o lume întreagă de funcţionari ai statului şi clerici, cu negustori bogaţi şi o mulţime de meseriaşi vestiţi peste mări şi ţări prin dibăcia lor, cu furnicarul oamenilor săraci şi al sclavilor, avându-şi toţi centrul de viaţă în suk, în imensul bazar al cetăţii. Bagdadul e aici locul unor complicate istorii de dragoste, împletind îndeosebi viaţa stăpânitorilor cu a comercianţilor din acest bazar cutreierat din când în când de califul Harun al-Raşid – care de fapt a trăit în secolul VIII şi începutul celui următor – însoţit de Massrur, căpetenia eunucilor, de vizirul Giafar, din familia Barmakizilor, care a existat realmente.

Ultimul şi cel mai recent strat îşi are sediul aventurilor în capitala Egiptului, în Cairo, grupându-le mai ales în jurul personajelor Ahmed ed-Danaf şi Dalila – într-o lume care

furnică de elemente picareşti: hoţi, haimanale, înfruntând cu cinism indolenţa autorităţilor corupte – alături de eroi de romane cavalereşti, ca Omar en-Nomân, sau de senzaţionale peripeţii maritime, ca Sindbad, comerciantul mereu călător pe ape.

Împrejurările istorice erau mereu prielnice înfloririi genului. Imensul imperiu arab, cu o limbă unitară, cu o populaţie relativ arabizată, cu o viaţă economică dintre cele mai strălucitoare, îşi pierduse din puterea centralizatoare. Luptele interioare pentru stăpânirea califatului slăbiseră forţa politică a Bagdadului. Fără a-şi diminua marele potenţial economic şi prestigiul de centru spiritual al lumii islamice, Bagdadul a trebuit să cedeze tendinţelor de independenţă ale vechii aristocraţii din Iran, unde se formează succesiv state independente, încă din secolul IX. Sub dinastia Selgiucizilor, statul iranian se extinde – intemeindu-se pe forţa militară a turcilor în solda lui – încorporând treptat Irakul, Armenia, iar în 1055 ocupă Bagdadul, silind califul de acolo să-i dea lui Togrul-Bek titlul de sultan, cu puterea politică în mâinile lui. După 1071 Asia Mică e în puterea sultanului din Bagdad, luată de sub stăpânirea bizantinilor. În acest timp agricultura şi meşteşugurile ating în Iran cea mai mare dezvoltare. În Horasan, bunăoară, se cultivau peste 100 varietăţi de struguri. Câmpiile, brăzdate de un uriaş sistem de irigaţie, produceau trestie de zahăr, măsline, lămâi, portocale, plante oleaginoase, colorante şi aromate, cereale, orez şi bumbac. Şofranul, indigoul, uleiul de susan, stafidele şi alte fructe uscate, vinurile, siropurile şi dulceţuiile erau articole de export căutate. Existau oraşe mari, de sute de mii de locuitori – ca Şiraz, Ispahan, Nişepur – şi numeroase altele mai mici, în care se lucrau ţesături de in, mătase şi bumbac, brocarturi şi ţesături cu fir de aur şi argint, vase de faianţă smălţuite în diferite colori şi adesea pictate, obiecte de aramă, argint şi aur, uleiuri de flori împreună cu parfumuri şi esenţe, arme şi articole de pielărie fină.

Egiptul devine şi el independent în 868 şi începe să-şi extindă puterea, spre est peste Palestina şi Siria, spre vest peste Maroc, Tunisia şi Algeria. Viaţa agricolă şi meşteşugărească se dezvoltă şi aici puternic şi, împreună cu ele, comerţul. Se produc şi aici ţesături, de la cele de lână până la mătase, broderii cu fir de aur, faianţă colorată, sticlă de

calitate superioară, săpun. Un poet tadjic, călător prin Egipt în secolul XI, povesteşte că numai la Cairo califul poseda opt mii de case, pe care le închiria pentru prăvălii şi magazii de mărfuri, ateliere meşteşugăreşti şi locuinţe.

O mie şi una de nopţi, ca operă literară, constituind un întreg artistic în complexitatea lor, iau naştere în această epocă, oglindind-o. Interioarele somptuoase pe care le evocă, festinurile opulente, cu enumerări fastuoase de mâncări, de dulciuri, de vinuri, de fructe, cu atmosfera parfumată de felurite ape de flori, cu mirodenii orientale care ard în căţuie, veşmintele din mătăsuri şi brocarturi, ţesute cu fir de aur şi argint, pardoselile de mozaic, coloanele de marmură, tezaurele de pietre preţioase, petrecerile cu muzicanţi şi dansatoare mlădioase, versurile poeţilor arabi recitate la cel mai mic prilej – toate acestea nu sunt deci înflorituri ale fanteziei generoase a povestitorilor de basme. Ele sunt detalii din viaţa reală a timpului, bineînţeles nu ale traiului de toate zilele al omului din popor, nici măcar ale vieţii acelor atât de iubiţi *meddâh*, povestitorii populari, care mergeau din cafenea în cafenea, în zilele de sărbători şi chiar în zilele de lucru, seara, când potolirea căldurii arzătoare a zilei făcea orele de repaos şi mai plăcute şi când oamenii se adunau la aceste cafenele ca să stea de vorbă, în faţa unui filigean de cafea ieftină. Cu deosebire în marile oraşe şi mai ales în marile porturi – cum era Bassra, care deschidea, prin Golful Persic, căile pe mare spre lumea cu minuni a Orientului îndepărtat, spre India şi China de est – plăcerea de a povesti şi de a asculta povestitorii era mărită de întâlnirea la un loc a atâtor oameni veniţi din toate părţile pământului, poposiţi aici sau numai în trecere, ca negustori, ca marinari sau făcând parte din organizarea caravanelor de cămile, ce umblau pe uscat drumurile comerciale prin care se făcea legătura dintre ţările din bazinul Mediteranei şi cele din Orientul îndepărtat al Asiei.

Amestecul de real şi fabulos din povestirile acestora nu diferă prea mult de aliajul de fantezie şi realitate din *O mie şi una de nopţi*. În privinţa aceasta avem documente foarte grăitoare în povestirile arabe de călătorie scrise de călătorii înşişi, ca şi în culegerile de astfel de povestiri făcute de unii autori arabi ai epocii, din gura neguţătorilor şi a marinarilor. Am în faţă una dintre cele mai interesante culegeri de acest gen. Se intitulează *Cartea minunilor Indiei* şi se află – punând

în paralelă textul arab şi traducerea lui în limba franceză – într-o ediţie riguros ştiinţifică, apărută la Leiden în onoarea celui de al VI-lea Congres al orientaliştilor[5]. Scrierea datează din secolul X – acelaşi secol în care a avut loc prima cristalizare a ciclului *O mie şi una de nopţi* – de vreme ce autorul ei afirmă a-şi fi însemnat povestirile după istorisiri ale marinarilor, între anii 900 şi 950 ai erei noastre, despre călătoriile lor spre India, arhipelagul Indian, Zanzibar şi China. În aceste povestiri ale temerarilor navigatori persani şi arabi, care înfruntau pericolele unor călătorii atât de îndepărtate pe nişte corăbii fragile, e mult din atmosfera aventurilor pe ape ale lui *Sindbad marinarul*. Astfel, despre un echipaj se povesteşte că ar fi naufragiat pe o insulă locuită numai de femei, care i-au transformat pe oaspeţii lor fără voie în sclavi ai plăcerii tuturora până la moartea prin epuizare; numai unul dintre ei a scăpat, un spaniol, fiind păstrat de o tânără numai pentru ea, ţinându-l ascuns până când au fugit amândoi cu o luntre, după ce o umpluseră cu pulbere de aur dintr-un depozit subpământean al locuitoarelor insulei. Într-altă povestire e vorba de oameni născuţi din împreunarea cu femelele animalelor marine: o sclavă, venită pe lume în acest fel, era încuiată în pântecele corăbiei la orice călătorie pe mare – deşi între ea şi stăpânul ei, căruia îi dăruise mai mulţi copii, exista o mare iubire – fiindcă asemenea fiinţe simţeau o irezistibilă atracţie a apei; când povestitorul a scos-o pe punte, ea s-a aruncat fără nicio ezitare în valurile mării, dispărând în adâncurile ei. Alte povestiri de peripeţii maritime descriu acest fel de vieţuitoare ale apelor mării – precum peştele numit *zhalum* – ca având chipuri de oameni şi organele de reproducere, la masculi ca şi la femele, aidoma fiinţelor umane. Autorul relatează că puii unor asemenea peşti cu făptură omenească li s-ar fi servit la masă de către regele unei insule, spre marea spaimă a marinarilor, care au crezut la un moment dat că au nimerit la o populaţie de antropofagi. În alte relatări, ni se spune că aceste animale marine aveau pielea

---

[5] *Le Livre des merveilles de l'Inde,* par le capitaine Bozorg fils de Chahryâr de Bâmhormoz. Texte arabe publie d'apres le manuscrit de M. Schefer, collationné sur le manuscrit de Constantinople par P.A. Van der Lith. Traduction française par L. Marcel Devie. Avec quatre plaches coloriées tirées du manuscrit arabe de Harîri. Leide, 1883—1886.

groasă ca cea a elefantului, ceea ce ne-ar ispiti să le identificăm cu balenele; dar acestea nu trăiesc în mările calde pe care le cutreierau navigatorii arabi şi persani. Cele patru reproduceri de ilustraţii după manuscrisul similar al lui Harâri au aceleaşi trăsături fabulatorii: pe lângă cele care înfăţişează ambarcaţiuni în plină călătorie pe ape, întâlnim o ilustraţie în care – alături de un negru ce se depărtează într-o luntre – pe sol apar maimuţe, papagali, peşti aurii în apă, dar şi o pasăre cu chip de femeie şi un leu cu aripi, cu obrazul de bărbat şi cu ceva ca o coroană pe cap.

Poezia se amestecă cu viaţa nu numai în lumea negustorilor, a marinarilor şi a chervanagiilor purtaţi de cămile, ci şi la curtea marilor demnitari ai statului. Istoricii relatează despre Harun al-Raşid că ţinea foarte mult la Abbâs Ibn el-Ahnaf – poetul care înstruna mai mult coardele liricii de dragoste – şi că acesta l-a însoţit pe calif în toate campaniile lui. Iar când Harun al-Raşid s-a certat cu Mârida, sclava lui favorită, pentru a-i împăca pe cei doi iubiţi, vizirul Giafar Barmakidul – mâna dreaptă a califului rămas legendar, aşa cum apare şi în *O mie şi una de nopţi* – i-a cerut poetului să scrie nişte versuri potrivite împrejurării şi pline de patima iubirii. Poezia a fost topită într-o melodie creată de muzicantul Ibrahim el-Mancili, urechile care trebuiau să audă au auzit accentele ei pasionate, şi califul s-a împăcat cu favorita lui.

Califii erau deopotrivă iubitori de povestiri cu aventuri de călătorie sau de dragoste. Chiar în *O mie şi una de nopţi* aflăm mărturii frecvente, care nu ţin neapărat de tehnica însăşi a povestirii înrămate. Harun al-Raşid dă ordin ca povestirile spuse de Zobeida, Amina şi cei trei saâluki „să fie scrise de scribii cancelariilor cu cea mai frumoasă scriere de aur şi apoi ca manuscrisele să fie păstrate în arhivele domniei”. Auzind povestea femeii tăiate şi a celor trei mere, acelaşi calif porunceşte „ca această poveste să fie trecută în cronici, spre a sluji de învăţătură oamenilor”. De dragul poveştii despre vizirul Nureddin şi fratele său Şamseddin califul îl iartă pe negrul Rihan – din vina căruia fusese ucisă o femeie nevinovată şi pentru care Harun al-Raşid era să-şi ucidă vizirul – iar tânărului care ciopârţise această femeie pentru o simplă bănuială, ca să-l consoleze, îi dăruieşte o soţie din propriul său harem, împreună cu o zestre mare şi o leafă de vizir. „Regele Chinei” spune şi el poveşti, iar când este entuziasmat de o poveste

ţine să o păstreze în arhiva lui: „nespus de bucuros, porunci să fie aşternută numaidecât pe hârtie, cu slove de aur, această poveste a cocoşatului şi cea a bărbierului, şi să fie păstrate în dulapul domniei”. Sultanul din Cairo, ascultând peripeţiile soartei lui Hassan Badreddin, nepotul vizirului Nureddin, dă scribilor săi dispoziţii similare.

Eroii povestirilor din *O mie şi una de nopţi* – indiferent dacă sunt stăpâni sau oameni din popor – se caracterizează printr-o nestăvilită curiozitate, care-i împinge uneori spre cele mai mari riscuri. În *Povestea pescarului cu efritul*, sultanul îşi riscă viaţa, mergând să vadă ce e cu lacul cu peşti vrăjiţi. În *Povestea hamalului cu fecioarele*, al doilea saâluk se nenoroceşte pe viaţă, pierzând un ochi, pentru că sfărâmă talismanul groaznicului duh numai ca să-l vadă şi să-l înfrunte. Celui de al treilea saâluk i se întâmplă o nenorocire la fel numai din curiozitatea de a afla în ce împrejurări îşi pierduseră fiecare ochiul drept cei zece tineri care îl ospitalizaseră după un naufragiu: el se lasă purtat spre necunoscut de uriaşa pasăre roc, ajunge într-un castel feeric stăpânit de patruzeci de femei frumoase, unde cade victimă unei noi ispite a curiozităţii, intrând să cerceteze camera interzisă. În aceeaşi poveste, cei trei saâluki, ca şi hamalul, rămân pe rând să asculte istorisirile următorilor, într-o casă unde de-abia scăpaseră din primejdia de a fi decapitaţi de sclavii gazdelor. De asemenea, Zobeida, una dintre gazde, îi povesteşte califului cum singură, noaptea, lăsându-şi corabia şi echipajul în port, a intrat în cetatea pustie – pietrificată de o vrajă, cu toţi oamenii ei – numai ca să vadă ce e înăuntru. Plăcerea de a afla lucruri nemaipomenite nu este egalată decât de plăcerea de a le povesti şi de a asculta poveşti. Nu este de mirare deci să afli din *O mie şi una de nopţi* că, pentru eroii lor, o poveste frumoasă preţuieşte cât o viaţă de om. Eroii din povestirea mai sus amintită îşi salvează viaţa – ameninţată prin impoliteţa comisă faţă de gazde tot în urma curiozităţii lor, care i-a împins a le întreba despre unele împrejurări stranii din petrecerea lor, deşi fuseseră ospitalizaţi cu condiţia expresă de a nu întreba nimic, orice ar vedea – îşi răscumpără greşeala prin întâmplările lor extraordinare, a căror narare gazdele o găsesc foarte interesantă. În *Povestea negustorului cu efritul*, când efritul vrea să-l ucidă pe negustor, cei trei şeici care erau de faţă îi promit fiecare câte o poveste în schimbul unei treimi din sângele celui ameninţat cu

moartea. Efritul acceptă şi astfel negustorul scapă cu viaţă. În *Povestea ghebosului*, unul dintre eroi, bărbierul, ameninţat cu pedeapsa cu moartea, încearcă să se salveze tot printr-o povestire, ştiind cât îi plac sultanului asemenea istorisiri, iar acesta îi răspunde să nu-şi închipuie că-l va lăsa viu dacă nu-l va face să audă o istorisire şi mai plăcută decât cea pe care o ascultase mai înainte. În *Povestea bărbierului*, deşi gazda şi oaspeţii ceilalţi erau revoltaţi de flecăreala acestui bărbier care pricinuise groaznice nenorociri unuia dintre cei de faţă, îl acceptă mai departe la masă, numai pentru ca să-l audă povestind despre întâmplările nemaipomenite ale celor şase fraţi ai săi.

Bineînţeles, dacă am considera imensul interes pentru povestiri, caracteristic epocii, numai ca un simplu reflex al curiozităţii insaţiabile a oamenilor, am păcătui printr-o privire unilaterală. Funcţiunile sociale ale povestirii sunt mult mai complexe aici, şi una dintre ele este aceea de a şlefui conştiinţa morală a ascultătorilor şi de a îmbogăţi experienţa lor de viaţă prin înţelepciunea extrasă din finalul peripeţiilor senzaţionale. Când Şahrazada îi anunţă tatălui ei hotărârea de a încerca jocul atât de primejdios al îmblânzirii ferocelui stăpânitor ucigător al soţiilor sale de fiecare noapte, vizirul îi spune între altele: „Păzeşte-te, să nu ţi se întâmple ce i s-a întâmplat măgarului şi boului cu stăpânul ţarinii!” Iar Şahrazada îl întrebă: „Şi ce-a păţit măgarul şi boul cu stăpânul ţarinii?” – şi fireşte că tatăl îi spune ce s-a întâmplat, adică îi istoriseşte o fabulă. Când pescarul se certa cu efritul – care voise să-l omoare, fiindcă aşa îi fusese jurământul, deşi îl salvase dintr-o temniţă unde fusese înghesuit timp de sute de ani – pescarul îi spune la un moment dat: „Minţi, blestematule! De altminteri, între mine şi tine se petrece întocmai ceea ce s-a petrecut între vizirul regelui Iunan şi medicul Ruian.” Şi efritul ceru să-i povestească. În interiorul acestei povestiri a pescarului, regele Iunan îi povesteşte vizirului despre şoimul regelui Sindabad, ca să vadă la câte rele poate duce invidia, iar vizirul invidios răspunde tot printr-o istorie, şi anume despre un prinţ şi o vampiră.

Fireşte că aici avem de a face şi cu aspecte ale însăşi tehnicii asamblării povestirilor din *O mie şi una de nopţi*. De obicei, în analiza acestei tehnici se confundă două aspecte deosebite între ele şi se ignoră un al treilea. Toate povestirile

din *O mie şi una de nopţi* constituie ceea ce în literatura germană se numeşte o *Rahmenerzählung* – sunt înrămate într-o acţiune care le prilejuieşte într-un anumit fel, le leagă pe toate şi justifică în ficţiune adunarea lor laolaltă. Această „ramă” e constituită aici din povestirea despre regele Şahriar, fratele său Şahzaman şi Şahrazada, fiica vizirului lui Şahriar. Aflând de la fratele său, care îşi părăsise ţara şi domnia în urma unei întâmplări asemănătoare, că soţia lui îl înşală cu un rob, o ucide. Ca să nu mai poată fi înşelat, se hotărăşte să-şi decapiteze soţia după prima noapte, şi procedează astfel timp de trei ani, făcând tot atâtea victime nevinovate câte nopţi au avut aceşti trei ani. Şahrazada, înţeleaptă şi instruita fiică a vizirului, se hotărăşte să pună capăt acestei nesfârşite serii de crime – caracteristice de altfel pentru felul de a fi al stăpânitorilor în toate aceste povestiri – prin încercarea nebunesc de îndrăzneaţă de a-l fermeca pe rege prin povestirile sale, făcându-l să amâne în fiecare dimineaţă executarea ei din curiozitatea de a afla continuarea naraţiunii începute, pe care avea dibăcia s-o întrerupă tocmai la un moment cheie. Detaliu caracteristic pentru preţuirea de care se bucura arta povestirii la arabi în epocă, Şahrazada era perfect instruită pentru a juca acest rol fermecător dar atât de primejdios: „Şahrazada citise cărţile, cronicile, legendele regilor din vechime şi poveştile noroadelor apuse. Se mai zice că ea avea mii de cărţi cu poveşti în legătură cu popoarele, regii şi poeţii din vechime. Şi era tare iscusită în măiestria de a povesti, şi nu te mai săturai ascultând-o.”

Astfel o înfăţişează însuşi textul povestirii care alcătuieşte totodată prologul şi rama întregului complex narativ din *O mie şi una de nopţi*. Să notăm în treacăt că Şahrazada citise toate aceste poveşti, nu le auzise; textul ne orientează deci spre izvoare literare şi nu folclorice. Ca să poată avea pretextul de a începe prima povestire, Şahrazada îi solicită regelui favoarea de a fi asistată, în toate detaliile nopţii de nuntă, de către sora ei mai mică, Doniazada. Caracteristic pentru erotica lipsită de jenă a stăpânilor orientali – ca şi pentru ţinuta asemănătoare a întregului ciclu de povestiri de aci, când e vorba de episoade din viaţa erotică – regele acceptă această situaţie. Şi astfel, după ce el îşi exercită drepturile de soţ, Doniazada îi cere surorii sale să spună o poveste, cu îngăduinţa lui. Regele, ajuns fără voie în postura de ascultător, acceptă şi e prins pe

nesimţite de firul povestirii. Când se face ziuă, Şahrazada tace discret. Sora ei o roagă să continue în noaptea următoare, ceea ce însemna amânarea execuţiei, şi regele, prins de pasiunea povestirii, acceptă. De aici înainte, scena se repetă la sfârşitul fiecăreia dintre cele o mie şi una de nopţi, până când regele, încătuşat de farmecul soţiei lui, care între timp îi dăruise şi trei copii, renunţă definitiv la sângeroasa lui obicinuinţă.

Al doilea procedeu tehnic e ceea ce francezii numesc – după arabi – naraţiunea *à tiroirs*: povestirile se îmbucă una într-alta, prin faptul că în mijlocul acţiunii uneia, cineva dintre personajele ei se apucă să povestească alta. Acesta, fireşte, era un procedeu ce amplifica interesul provocat prin tehnica suspendării, justificată prin împărţirea întregii naraţiuni în spaţiul câte unei nopţi, împărţire care, în mod intenţionat, nu coincidea cu unitatea fiecărei povestiri. Ar fi însă o exagerare – pe care o întâlnim de altfel destul de adesea în comentariile care se fac despre *O mie şi una de nopţi* – să afirmăm că acest al doilea procedeu este aplicat în tot cursul naraţiunii-ramă. Ar fi fost şi o imposibilitate. De multe ori Şahrazada termină o poveste – cu toate sertăraşele ei, adică cu toate naraţiunile lăsate „să se îmbuce” în interiorul ei – înainte de sfârşitul nopţii şi atunci anunţă că ştie alta şi mai frumoasă, începând-o până a nu se ivi zorii, cu îngăduinţa regelui. Astfel, sfârşind *Povestea negustorului cu efritul*: „însă, urmă Şahrazada, aceasta nu-i mai uimitoare decât povestea pescarului”. Atunci regele îi zice Şahrazadei: „Care poveste a pescarului?” Şi Şahrazada începe să o spună. La sfârşitul ei, acelaşi procedeu: „Dar, urmă Şahrazada, să nu credeţi că această poveste ar fi mai minunată decât cea a hamalului”. Sfârşind *Povestea hamalului cu fecioarele*, anunţă *Povestea femeii tăiate, a celor trei mere şi a negrului Rihan*. La finele *Poveştii vizirului Nureddin*, vesteşte *Povestea ghebosului cu croitorul*. Sfârşind *Povestea Dulcii Prietene şi a lui Ali Nur*, afirmă că e mai frumoasă *Povestea lui Chanem ben-Ayub şi a surorii sale Fetnah*, iar când aceasta ajunge la capăt o începe pe cea despre Omar al-Neman şi fiii săi. Un detaliu indicând că tehnica îmbucării poveştilor nu e aici atât de esenţială ca cea a înrămării e faptul că uneori personajele anunţă o nouă povestire, dar naratorul uită sau nu vrea să o desfăşure. Astfel, în *Povestea pescarului cu efritul* – şi anume în naraţiunea despre vizirul regelui Iunan

şi medicul Ruian, intercalată în interiorul ei – medicul, înainte de a muri, voieşte să spună povestea crocodiului, dar nu ajunge să o desfăşure. Efritul, la rândul lui, vrea să-i spună pescarului o poveste „cum a făcut Umama cu Atika”, sperând ca în schimbul ei să-i dea drumul din vasul în care era închis; dar pescarul scoate dopul sticlei fără să mai pretindă povestea. Nu putem opina categoric dacă asemenea false deschideri de perspectivă urmăreau un anume efect artistic sau sunt consecinţele păstrării incomplete a manuscriselor originale.

De altfel, în secolul X, când, după toate probabilităţile, a luat naştere ciclul *O mie şi una de nopţi*, ne aflăm într-o epocă de mare rafinament artistic în cultura arabă. Capitala stăpânirii califilor din dinastia Abassizilor, Bagdadul, devenise centrul lumii islamice. Sub ocrotirea capricioasă a califilor, uneori punctată de obicinuitele lor cruzimi, dar eficientă în desfăşurarea ei, creatorii de artă erau numeroşi şi harnici. După o viguroasă perioadă de ascensiune, în secolele VIII şi IX, literatura arabă înregistra acum o epocă de rafinament, de complexitate artistică. *O mie şi una de nopţi* nu sunt singurul monument al prozei arabe în epocă şi nici tehnica lor nu e unică. Istoricul literar Abd-el-Jalil ne înfăţişează un peisaj plin de amănunte semnificative al efervescenţei literare din secolele IX-X şi al spiritului în care se desfăşura ea.[6]

Imperiul Abassizilor era un conglomerat de popoare, cimentat ferm prin universalitatea limbii arabe, care ajunsese la maturitate, devenind un admirabil instrument de cultură. Abasizii fuseseră aduşi la putere, între altele, şi cu sprijinul elementelor iranice. Mutând capitala de la Damasc la Bagdad, la frontiera Persiei, întorc spatele Mediteranei şi îşi îndreaptă privirile spre centrul Asiei. Iranienii se dovedesc administratori excelenţi şi prieteni ai muzelor. Dintre ei, familia Barmakizilor ajunge la o mare influenţă politică, ceea ce până la urmă îi aduce pieirea, chiar din partea lui Harun al-Raşid, pentru că dădea nelinişti califilor care o cinstiseră atâta până atunci. Vizirul Giafar Barmakidul, din *O mie şi una de nopţi*, însoţitorul credincios şi sfătuitorul lui Harun al-Raşid, este deci un personaj istoric. Inegalitatea de umoare cu care îi tratează, în aceste povestiri, califul pe Giafar, când ascultându-i sfaturile ca unui înţelept, când ameninţându-l cu moartea în cazul că nu-i

---

[6] J. M. Abd-el-Jalil – *Histoire de* la *littérature arabe,* Paris, 1963.

va executa unele porunci după toate aparenţele irealizabile, îşi are şi ea corespondentul în moravurile epocii. Această epocă e de altfel plină de contraste în moravuri. În uriaşul creuzot al culturii de limbă arabă şi al credinţei islamice se topiseră de curând popoare şi culturi extrem de diverse, de la rafinamentul culturii milenare a oraşelor din Persia şi din Egipt, până la simplitatea aspră şi aprinsă a beduinilor care încă se despărţeau cu greu de viaţa în corturi. În dominarea şi stăpânirea unei populaţii atât de diferite, califii trec adesea de la o extremă la alta: de la toleranţă la fanatism, de la generozitate fabuloasă la cruzime feroce, de la spiritul de dreptate la capriciul personal. Ca un simbol al acestor contraste apare califul Al-Mâmun (813–833), care întemeiază „Casa înţelepciunii" – fundaţie culturală dotată cu bibliotecă şi observator astronomic, loc de întâlnire al savanţilor, al poeţilor şi al tălmăcitorilor – dar în acelaşi timp legiferează tortura, ca mijloc de „convingere" pentru ereticii islamismului. Aceleaşi contraste se întâlnesc şi în viaţa simplilor locuitori ai oraşelor. Sub rigorile fanatice ale mahomedanismului, moravurile erau foarte libere, până la licenţiozitate. Un amestec de pietate şi de senzualism, de rigorism moral şi de cinism, de curiozitate intelectuală şi de voluptăţi carnale, iată ce descifrează Abd-el-Jalil din mărturiile istoricilor arabi ai epocii. Sau, ca să citām un erudit descifrator francez[7] al vieţii sociale musulmane, viaţa obicinuită atunci era „plină de senzaţii violente şi delicate, de grosolănii şi rafinament, putând să-i găseşti un analog mai viguros şi mai strălucit în Renaşterea europeană". La fol ca în povestirea suferinţelor Dulcii Prietene şi ale lui Ali Nur din *O mie şi una de nopţi*, poetul Abu-L-Atâhiyah, venind la Bagdad sub califul Al-Mahdî (775–785), atras de viaţa curtezanelor şi a poeţilor se îndrăgosteşte de Utbah, o sclavă favorită a califului Aceasta face să i se simtă atât de transparent mânia şi gelozia, încât poetul, speriat, se converteşte la o viaţă depărtată de plăceri,. Îmbrăcând haina asceţilor musulmani şi, în loc să mai cânte iubirea ca până atunci, cugetă în versuri despre vanitatea desfătărilor pe pământ. Abu-Nuvâs, poet de asemenea trăind în secolul IX, debutează în viaţă ca ucenic la o parfumerie. În reuniunile literare din Bassora (Bassra) îşi

---

[7] Gaudefroy-Demombynes – *Les instituions musulmanes,* ed. II, Paris, 1931.

câştigă nu numai oarecare renume, dar face şi ucenicie la un cunoscut desfrânat al târgului. Apoi vine la Bagdad, unde cunoaşte gloria. Poemele lui cântă vinul şi neguţătorii de vinuri, voluptăţile iubirii carnale, ca şi încântarea unei vorbe de spirit. Harun al-Raşid îl preţuieşte dar îl şi detestă, pedepsindu-l uneori chiar cu închisoarea pentru desfrânările lui. Totuşi ajunge unul dintre preceptorii lui Al-Amîn, succesorul prezumtiv al califului, ca „recitator de poezie antică”. Recitându-i, descoperă în tânăr un bun companion de petrecere. Ajungând calif Al-Amîn, poetul e copleşit de favoruri. Dar aceasta nu ţine mult. După patru ani de putere, Al-Amîn e răsturnat de propriul său frate şi asasinat. Un alt poet, Ibn al-Mutazz, la începutul secolului X, ajunge calif, dar numai pentru o zi: ridicat de o coterie militară, care nu s-a putut menţine, e asasinat de îndată.

Dragostea de literatură, capriciile sângeroase ale stăpânitorilor, senzualitatea lor nestăpânită, ca şi a femeilor lor, moravurile libertine pe care le atestă forfota bazarurilor ca şi palatele marilor demnitari, toate câte apar atât de frecvent în paginile povestirilor din *O mie şi una de nopţi*, sunt o realitate istorică deci. Versiunile mai vechi europene ale acestei scrieri celebre – imitând exemplul primului traducător, care a realizat o variantă ca pentru curtea versailleză, în genul basmelor lui Perrault, adică foarte nevinovată – au ocolit în general, prin perifraze sau eliminări, detaliile dure care oglindeau aceste moravuri.

Dar traducerile moderne au un caracter mai mult sau mai puţin ştiinţific, adică respectând mai mult sau mai puţin textul arab din manuscrisele care le stăteau la bază – cum e şi versiunea Mardrus, de la care porneşte ediţia de faţă – nu s-au sfiit nici în faţa paginilor cu episoade de aprinsă senzualitate, nici în faţa scenelor de mare cruzime. Această fidelitate faţă de textul originar, singura cale de a nu-i perverti autenticitatea şi farmecul propriu, nu e o întreprindere atât de riscantă pe cât ar părea. Limba arabă în care sunt scrise aceste povestiri e cea vorbită, şi omul din popor, pretutindeni, ştie să spună lucrurilor pe nume cu naturaleţă şi umor, încât descrierea situaţiilor celor mai riscate nu atinge pornografia. Detaliile, chiar scabroase, sunt privite cu o uşoară detaşare, aproape filosofică, din care izvorăşte umorul gras, sănătos, al povestirii populare.

Complexitatea aceasta nu e caracteristică numai povestirilor din *O mie şi una de nopţi*, ci întregii literaturi arabe a epocii, în versuri ca şi în proză. De altfel înseşi genurile literare se apropie până la contopire. Prozatorii – după cum semnalează acelaşi Abd-el-Jalil – rivalizează cu poeţii. Povestirile lor sunt pline de citate din poeţii vremii alternând cu anecdote, comparaţii poetice şi vorbe de duh; vorbirea personajelor abundă în formule tradiţionale de politeţe, de rugăminte şi de urare, alături de farse grosiere şi episoade licenţioase. Însăşi tehnica petrecerii povestirilor printr-un fir comun nu e specifică pentru *O mie şi una de nopţi*. Maeştrii se pare a fi fost tot hinduşii. O întâlnim într-un ciclu de povestiri pătruns din India în literatura europeană cu mult înainte de ciclul Şahrazadei, încă din secolul XIII, în literatura universală de limbă latină, sub titlul *Historia seplem sapientum Romae* în orice caz, tehnica literară şi lumea complexă a povestirilor din *O mie şi una de nopţi* erau puternic încetăţenite în proza arabă a epocii. În secolul X, Bâdi Az-Zaman Al-Hamadânî devine celebru prin povestirile scurte intitulate *Maqamâh*, ceea ce înseamnează „reuniuni”. Personajul central joacă cele mai diverse roluri, trece prin cele mai neaşteptate situaţii şi scapă cele mai adese ori prin viclenii de şnapan. Povestirile sunt introduse şi legate între ele printr-un personaj care e mai degrabă un actor, un *mimus.* Un secol şi ceva mai tărziu, Al-Harârî dă forma clasică a genului, având ca erou central pe un fel de vagabond, în măsură să practice toate meseriile şi să se adapteze la toate situaţiile. Montajele anonime de poveşti şi anecdote despre care ne relatează Abd-el-Jalil au aceleaşi trăsături. Un ciclu se grupează în jurul personajului legendar Luqmân, un fel de Esop oriental. Alt ciclu îl are în centru pe Nawâdir Juhâ, predicator moral dar şi erou de aventuri licenţioase sau numai ridicole, om de mari candori dar şi de bun simţ practic. O întreagă frescă de moravuri se poate desprinde din ele. Dar oricât ar fi de faceţioase unele dintre aventurile lor, ele au toate o finalitate moralizatoare, sunt menite să dea învăţături pentru viaţă.

Lirica însăşi, fireşte, la modul ei specific, mai pur, înfăţişează aceeaşi lejeritate de moravuri. Poeziile scrise de un autor arab

necunoscut[8], tocmai în îndepărtata Spanie a secolului X, şi păstrate într-un manuscris descoperit la Tombuctu, în Africa, printre rămăşiţele vechii biblioteci arabe de acolo, se caracterizează prin acelaşi aliaj de puritate şi senzualitate. Comparaţiile sunt adesea reflexe ale vieţii nomade a beduinilor: „Mai albi şi mai umflaţi de comori decât corturile unui emir, sânii tăi, iubita mea, sunt corturile amorului meu”. De altfel cortul, ca locuinţă în călătorie, a rămas în moravurile califilor şi ale marilor demnitari oglindite în *O mie şi una de nopţi*. Mergând la lacul cu peşti vrăjiţi, în care era scufundată o cetate, sultanul campează în preajma lui în corturi, cu întreaga suită. La o înmormântare din aceeaşi lume a stăpânitorilor, rudele răposatului întind un cort uriaş deasupra cavoului şi ceremonia înmormântării se desfăşură sub acel cort. Altădată anonimul din Spania foloseşte în poeziile lui de iubire metafore din lumea pelerinilor musulmani, pătrunzându-le de cea mai aprinsă senzualitate: „Am şlefuit corpul tău cu atâtea mângâieri, că acum el seamănă cu piatra sfinţită a lui El-Djouf, pe care au tocit-o atâtea buze. Soarele poate să se stingă şi luna poate să cadă, corpul tău va lumina cu o strălucire orbitoare.” Dragostea e sorbită cu setea cu care întâlneşti un izvor în deşert: „întins pe dulcile coline ale corpului tău, beau la izvorul gurii tale”. Acelaşi poet care evoca în culori aprinse o dansatoare goală, cântă altădată în imagini de infinită puritate iubita dormind nudă: „Adormise în braţele mele. Pentru a o apăra de răcoarea nopţii, i-am desfăcut uşor părul peste sâni. În iarbă, în jurul nostru, insectele îşi reluau, una după alta, muzica. La ora aceasta, mamele îşi legănau la fel fetiţa.” Aceasta ne aminteşte de o imagine tot atât de splendidă în candoarea frumuseţii ei, din *O mie şi una de nopţi*, şi anume în povestirea despre al doilea frate al bărbierului: ...„tânăra fecioară îşi lepădă cămaşa fină şi şalvarii şi se arătă tot atât de frumoasă ca un tânăr palmier fremătând sub adierea brizei”. Chiar dacă acest volum ar fi o delicată mistificare – în genul celebrei pastişe a lui Prosper Mérimée după poezia populară sârbă – autorul ei se dovedeşte un bun cunoscător al poeziei arabe.

Am insistat asupra acestor trăsături fiindcă cititorul

[8] Franz Toussaint – *Le Jardin des caresses*, traduit de l’Arabe, Paris, f.a

obicinuit cu versiunea franceză a lui Galland, precum şi cu traducerile de până acum ale povestirilor Şahrazadei în limba noastră, în care scenele de viaţă erotică fără perdea au fost simţitor retuşate sau chiar eliminate, fie de tălmăcitorii români, fie de traducătorii din arabă pe care îi folosiseră, ar putea fi surprins şi violentat chiar de astfel de evocări, pe care traducerea din arabă a lui Mardrus le-a respectat şi exemplul lui l-a urmat fidel şi traducătorul român al acestei noi versiuni integrale a ciclului *O mie şi una de nopţi*.

Dar am greşi profund dacă am lăsa impresia că aceste trăsături ar fi singurele, sau cele mai caracteristice. Farmecul etern al acestor povestiri stă tocmai în complexitatea strălucitoare, plină de viaţă, a lumii pe care o înfăţişează, în dozajul – plin de farmec în naivitatea lui – de realitate şi fabulos.

Geografia lor acoperă dimensiunile imense ale lumii arabe în epocă, dar trece şi dincolo de ele adesea, în plină fantezie candidă. De la început, cei doi fraţi regi din episodul care conturează „rama” povestirilor sunt localizaţi deosebit: Şahriar e rege în Sassan, situat vag în insulele Indiei şi Chinei, pe când Şahzaman e rege în Samarkand, capitala atestată istoric a unui emirat arab. Şi cadrilul fanteziei cu realitatea istorică continuă. Lotul de reşedinţă a unui bogat negustor „era într-o ţară roditoare, pe marginea unui fluviu”, fără nicio precizie deci, ca în basme. Eroul altei povestiri însă trăia „în oraşul Fars, în ţara Rumannilor”, Farsul fiind iarăşi un ţinut în Iranul de sud-est, iar prin „rumanni”, arabii îi înţelegeau pe bizantini. Undeva se vorbeşte de „un sultan din ţara Masr”, care nu e altceva decât numele dat de arabi Egiptului. Într-o altă parte se spune că „împăratul grecilor” i-a trimis în dar unui sultan o sclavă, „bucătăreasă dibace”. Într-o povestire e vorba de sultanul Bassrei, portul care deschidea Golful Persic. *Povestirea croitorului şi a cocoşatului* se desfăşura „într-un oraş din China” peste care domnea „regele Chinei”, dar supuşii lui consumă delicatese specifice lumii musulmane: lămâi dulci, halva albă cu zahăr şi susan. Tot atât de fabulos e şi „regele Insulei de abanos”, pomenit în altă povestire.

În această geografie, un furnicar de lume, cu aceleaşi trăsături de real şi fabulos. Eroii principali sunt de obicei califi,

sultani, împăraţi sau băieţii şi fetele lor, mai ales în istoriile de dragoste. În povestirile de călătorii sau în cele de aventuri faceţioase, ei sunt negustori sau bancheri bogaţi – arabi, persani, evrei, creştini. Cei dintâi cumpără sau închiriază corăbii, asociindu-se de obicei mai mulţi, sau alcătuiesc caravane. Punctul de plecare pe mări e cel mai adeseori portul Bassra, iar pe uscat Bagdadul – iar ţinta e totdeauna lumea de bogăţii prezumate fără sfârşit a Indiei şi Chinei. În povestirile în care umorul e vioara primă apar meseriaşii, mai ales bărbierii şi coaforii, apoi bufonii de curte, medicii creştini sau evrei, zarafii. Trăsăturile de viaţă reală le împlinesc apoi oamenii necăjiţi din popor: pescari săraci, tăietori şi cărători de lemne, hamali. Extrem de vie şi colorată e lumea sukului – bazarul oriental – cu negustorii ei de carne, fructe, aromate, vinuri, dulceţuri – apoi brutarii, cofetarii, plăcintarii, bijutierii, hangiii, bătrânele codoaşe, misiţii, zarafii. De departe se arată piraţii pe mare şi jefuitorii de caravane. Unii dintre aceştia se cuminţesc, se aşază în oraşe şi devin oneşti meseriaşi. Memorabilă e descrierea prietenilor săi, pe care o face bărbierul flecar: „minunatul Zeitun, mascurul de la hammam; veselul şi glumeţul Salih, vânzătorul de năut prăjit şi râşnit; Hânkal, vânzătorul de bob fiert; Hakrasat, vânzătorul de legume; Hakareş, iaurgiul”. În Bagdad era o uliţă întreagă a tăbăcarilor, iar cerşetorii erau organizaţi în tagmă, fiind împărţiţi în cete după „specialitate”: orbii, şchiopii, ciungii – falşi sau adevăraţi. Jos de tot, se afla furnicarul imens al sclavilor. Comerţul de sclavi – pradă de război sau aduşi de negustori – era foarte dezvoltat. După un document istoric, în anul 936, un singur negustor persan a adus pe 400 corăbii, 12.000 de sclavi negri din Africa. După un autor din secolul XII, în secolul XI exista în oraşul Balh o stradă întreagă a negustorilor de sclavi. Pentru cea mai mică greşeală, în povestirile din *O mie şi una de nopţi*, sunt bătuţi cu beţe de trestie sau cu biciul. O soartă mai bună, dacă se poate vorbi totuşi de aşa ceva, o au eunucii. Masrur, căpetenia eunucilor, este intimul califului Harun al-Raşid. De asemenea, şi sclavele tinere şi frumoase ajungeau favoritele potentaţilor politici şi ale bogătaşilor, ca şi ale femeilor şi fetelor lor; dar erau pedepsite cu aceeaşi cruzime când cădea asupra lor năpasta mâniei stăpânilor. Preţul lor de vânzare ajungea fabulos: într-o povestire, vizirul cumpără pentru sultan o sclavă frumoasă pe

preţ de zece mii dinari de aur. Pedepsele nu erau atât de crude numai pentru sclavi. Pe oricine îl putea aştepta decapitarea sau spânzurătoarea, după o judecată sumară sau chiar fără judecată. Cei puternici şi bogaţi – vorba cronicarului nostru – erau ei înşişi judecători şi înşişi plinitori ai osândei, după bunul lor plac. Un ciudat amestec de cruzime şi dărnicie îi caracterizează. În povestirea Aminei, soţul ei, fiu al califului, porunceşte să fie spânzutaţi toţi cărătorii de lemne din cetate sau toţi vânzători de mături, fiindcă soţia lui pretextase că rana de pe obraz ar fi fost făcută de unul dintre ei, prin neatenţie, purtându-şi poverile pe cămile sau pe măgari. Aflând că soţia sa minţise, fără să mai cerceteze care e adevărul, dă ordin să fie decapitată. La intervenţia doicii lui se „îndură" lăsând numai să fie desfigurată prin bătaia cu nuiele, care îi rup carnea de pe trup; apoi o alungă, după ce rade de pe faţa pământului nu numai casele ei, ci şi întreaga stradă unde locuia. Sultanul din Bassra, pentru că fiul vizirului său credincios, jelind moartea tatălui său mai îndelung decât era obiceiul, nu se prezentase la curte, porunceşte să-l aresteze şi să-i confişte toată averea. Apoi îl iartă, la intervenţia unei zâne, şi-l răsplăteşte înzecit, însuşi Harun al-Raşid – înfăţişat ca umblând deghizat noaptea prin cetate, ca să vadă cum trăieşte poporul – e tot atât de nestăpânit în mâniile lui. Gelos, aflând de povestea acestuia de iubire, dă ordin ca negustorul Ghanem ben-Ayub, fără să fie judecat, să primească cinci sute lovituri de curea, apoi să fie pus la tortură, casa lui să fie pustiită şi apoi dărâmată până la temelii, iar mama şi sora lui să fie dezbrăcate în pielea goală, ţinute aşa timp de trei zile sub privirile locuitorilor, apoi izgonite din cetate. Când vizirul sultanului din Egipt şovăie să-i dea în căsătorie pe fata lui – findcă o făgăduise cu jurământ fiului fratelui său – sultanul o obligă să se mărite cu cel mai urât dintre sclavii lui, un ghebos rândaş la cai, şi-i porunceşte vizirului să-i facă o nuntă mare, cu cântăreţi şi cântăreţe, cu saltimbanci şi „ospeţe, cu petreceri şi dansuri, fără a mai socoti întrecerile vitejeşti", spre a face şi mai ridicol contrastul cu nemernicia robului-mire. Regele dintr-un „oraş îndepărtat" nu putea suferi să vadă un om chior, când trecea la plimbare cu alaiul său, şi punea să-l ucidă pe loc; al patrulea frate al bărbierului s-a considerat foarte norocos fiindcă dintr-o asemenea împrejurare s-a ales numai cu o bătaie soră cu moartea. „Regele Chinei" îi vorbeşte

astfel croitorului care-i propusese să-i spună povestea lui: „Dar vai ţie dacă îmi vei istorisi o poveste plictisitoare şi goală de fapte minunate. Căci atunci nu voi şovăi să vă trag în ţeapă, pe tine şi pe tovarăşii tăi, străpungându-vă dintr-un capăt într-altul, de la temelie până la creştet.”

Cruzimile acestea nu fac parte numai din tehnica de a impresiona a povestitorului. Realitatea, în ceea ce priveşte capriciile stăpânitorilor, era tot atât de atroce. Cl. Huart relatează despre califul El-Mahdi că, fiind un mare iubitor şi protector al artelor, i-a interzis totuşi muzicantului Ibrahim el-Mancili, de la curtea lui, să meargă să-şi vadă copiii. Deoarece nu l-a ascultat, îl pedepseşte cu trei sute lovituri de bici şi cu închisoarea. Cruzimea aceasta e atribuită şi fiinţelor fabuloase. Un efrit, duh care apare adesea în povestirile din *O mie şi una de nopţi*, îşi pedepseşte astfel femeia presupusă adulteră, sub ochii iubitului ei: „Şi atunci, o, stăpâna mea, acel blestemat luă sabia, izbi cu ea o mână a femeii şi i-o reteză; apoi îi izbi cealaltă mână şi i-o reteză la fel; apoi îi tăie piciorul drept; apoi îi tăie piciorul stâng! Şi aşa, cu patru lovituri, îi reteză cele patru mădulare. Şi eu priveam aceasta cu ochii mei şi mă gândeam că voi muri neîndoios.”

Aceste scene de cruzime nu sunt totuşi chinuitoare la lectură. Povestitorul popular le anulează aproape fiorul de groază prin tehnica povestirii, care le dăruieşte lumina calmă a artei. Aici, mecanica gesturilor repetate, consemnate cu aceleaşi expresii stereotipe, maschează parcă un zâmbet de superioritate înţeleaptă a naratorului, în faţa nebuniei atroce a oamenilor şi duhurilor care stăpânesc bieţii muritori. Altădată, zâmbetul uşor ironic se converteşte într-un umor secret, ca atunci când povestitorul mimează vorbirea „regelui Chinei” către croitor. În majoritatea lor oamenii din popor, naratorii anonimi, au ţinuta oamenilor de teapa lor. Neînfrântul optimism al oamenilor din mase, la orice pas, se manifestă din plin şi în *O mie şi una de nopţi* şi constituie una dintre strălucirile lor artistice. Eroii acestor povestiri iubesc profund şi curajos viaţa, preţuiesc bucuriile ei, chiar pe cele mai mărunte şi mai precare. Ei luptă pentru viaţa lor, până la ultima şansă, chiar în împrejurările cele mai atroce şi fără scăpare. Povestirile din *O mie şi una de nopţi* sunt o minunată şcoală de eroism al vieţii, şi aceasta le-a adus dragostea cititorilor din mase, în toate ţările şi toate timpurile. Oameni care au rămas

fără un ochi, fără o mână, fără un picior, desfiguraţi prin bătăi, victime ale capriciilor crude ale stăpânitorilor sau ale spiritelor supranaturale sunt până la urmă bucuroşi că au scăpat numai cu atâta şi îşi povestesc întâmplările cu o seninătate impresionantă. Învăţătura fatalistă a *Coranului*, ca şi bruscele răsturnări de situaţii, atât de caracteristice acestei epoci frământate din istoria stăpânirilor arabe, ca şi credinţa în victoria până la urmă a forţelor binelui în viaţă le împrumută această seninătate, această putere de a răbda şi de a spera, care e una din trăsăturile cele mai impresionante ale oamenilor din *O mie şi una de nopţi*.

Ei iubesc artele – poezia, muzica şi dansul îndeosebi – şi apar adesea surprinzător de cultivaţi, indiferent de situaţia lor socială. Umilul cărător de poveri din *Povestea hamalului cu fecioarele* ştie să cânte, să danseze, e spiritual şi mai ales citează la orice prilej versuri din poeţii arabi, şi la nevoie chiar improvizează unele. Al cincilea frate al bărbierului, negustor de sticlărie, îşi strigă marfa cu accente de poem: „O, sticle! o, picături de soare! sâni de alabastru ai fetelor tinere! suflu întărit şi rece al fecioarelor! ochii doicei mele! o, sticle! buric de copil, o, sticle! miere în culori, o, sticle!” Ospeţele sunt însoţite de sunetul instrumentelor muzicale de preţ. În aceiaşi poveste a hamalului, gazdele lui cântă cu „o dairea de Mossul, cu clopoţei, o lăută din Irak şi un flaut din Persia”. Oamenii sunt obicinuiţi să trăiască în frumuseţe şi admiră cu pasiune frumuseţea în oameni. Ca să-l ferească pe adolescentul Agib, nepot al vizirului, de entuziasmul exagerat al locuitorilor din Damasc, care se îmbulzeau stăruitor ca să-l admire, eunucul însoţitor „ţinea în mână un bici în stare să doboare o cămilă; căci el îi cunoştea din auzite pe locuitorii Damascului şi voia să-i împiedice cu ajutorul acestui bici să se apropie de stăpânul său”. Rafinamentul în degustarea frumuseţilor vieţii se împleteşte şi aici cu grosolănia şi cruzimea.

Filosofia şi ştiinţele sunt de asemenea la mare preţ. Adesea unde nu te aştepţi întâlneşti oameni care sunt adevăraţi enciclopedişti în miniatură. Bărbierul se prezintă astfel, în versiunea Galland: „aveţi în persoana mea cel mai bun bărbier din Bagdad, un medic experimentat, un chimist foarte profund, un astrolog care nu se înşală, un gramatician desăvârşit, un perfect retorician, un logician subtil, un matematician iscusit în geometrie, aritmetică, astronomie şi în toate rafinamentele

algebrei, un istoric care ştie istoria tuturor împărăţiilor din univers. În afară de aceasta, posed toate părţile filosofiei. Am în memorie toate legile şi tradiţiile noastre. Sunt poet şi arhitect”... Evident, aici avem de a face cu o parodie ce completează admirabilul portret de flecar şi lăudăros al acestui personaj. Însă nu e mai puţin adevărat că însuşi genul parodiei, prin definiţia lui, se realizează mimând comic o realitate dată. Iată, de exemplu, un portret de medic, din versiunea Mardrus, în care nu se află nicio urmă de parodie: „era priceput în cărţile greceşti, persane, romane, arabe şi siriene; studiase medicina şi astronomia (...) şi înrâurile lor bune şi pe cele rele; cunoştea însuşirile plantelor şi ale ierburilor (...) în sfârşit, studiase filosofia şi toate ştiinţele medicale şi multe ştiinţe încă”.

Sporturile erau şi ele o formă de petrecere. Al patrulea frate al bărbierului, de profesie măcelar, adună bani ca să cumpere „câţiva berbeci, pe care voia să-i dreseze să se bată între ei, întrecere tare căutată la Bagdad”... Cunoşteau şi valoarea sanitară a sportului. Medicul Ruian îi recomandă regelui Iunan să bată mingea cu maiul de-a călare, pe maidan, ca să transpire puternic, şi-l vindecă astfel de un fel de lepră.

Ospeţele erau şi ele considerate ca un fel de opere de artă, prin fineţea şi exotismul mâncărilor, a mirodeniilor care parfumau atmosfera şi a florilor care o împodobeau, ca şi prin somptuozitatea veşmintelor şi a încăperilor. Descrierile frecvente ale acestor moravuri constituie încă una din încântările pe care le produce lectura povestirilor din *O mie şi una de nopţi.* Ele creează o atmosferă fascinantă de basm oriental, de feerie. Dar am văzut că realitatea istorică nu era prea depărtată, piaţa comercială a oraşelor arabe în epocă fiind înţesată de produse ale locului sau venite din toate părţile lumii, spre care se îndreptau caravanele şi corăbiile negustorilor, ca şi de minunatele produse ale artei meşteşugarilor locali sau din Orientul îndepărtat. Bineînţeles, toate acestea erau la îndemână celor avuţi, dar nu numai a califilor şi marilor demnitari. Iată bunăoară ce târguieşte pentru ospăţul de o singură zi Amina, una dintre cele trei femei din *Povestea hamalului cu fecioarele*: ea se opri înaintea dughenei unui vânzător de fructe şi cumpără mere de Siria, gutui osmani, piersici de Oman, iasomie de Alep, nuferi de Damasc, castraveţi de la Nil, lămâi dulci de Egipt, chitre sultani, boabe de mirt, flori de hinnà, anemone sângerii,

viorele, flori de rodii şi narcise”. De la alt negustor cumpără „toate soiurile de migdale”. De la negustorul de dulciuri ia: „împletituri din zahăr cu unt, paste catifelate, parfumate cu mosc şi cu umplutură delicioasă, biscuiţi numiţi *sabun*, pateuri mici, plăcinte cu lămâie dulce, dulceţuri gustoase, zaharicale numite *muşabac* (desfătările gâtlejului), gogoşi mici, rumenite în cuptor, numite *lucmet-el-kâdi* (îmbucăturile cadiului), şi altele numite *assabih-Zeinab* (falangele Zeinabei), gătite cu unt, cu miere şi cu lapte”. În fine, dintr-o prăvălie cu mirodenii încarcă „zece feluri de ape: apă de trandafiri, apă de flori de portocal (...), boabe de tămâie, lemn de aloe, ambră cenuşie, mosc curat”. Un alt cetăţean al unuia dintre oraşele vremii dăruieşte bărbierului flecar, ca să scape de el, materiale pentru o masă tot atât de fabulos bogată. Desigur, e aici şi mult din arta povestitorului, care ştie să-şi încânte auditoriul cu descrieri menite să arunce o lumină fascinantă asupra cenuşiului vieţii de toate zilele, înfăţişând delicii rare, desfătând urechea cu sonoritatea numelor exotice, stimulând fantezia cu deschideri de perspectivă spre ţările îndepărtate de unde veneau aceste scumpeturi. Dar, încă o dată, nu sunt pure produse ale fanteziei, ci imagini transfigurate ale înfloritoarei vieţi comerciale şi meşteşugăreşti, în perioada de culminare a dominaţiei arabe în Orientul apropiat. Contrastele abundă şi aici. În case de unde ţipetele sclavilor bătuţi crunt pentru o nimica toată se auzeau până în uliţă, musafirii plecau de la ospăţ cu buzunarele pline de zaharicale care se serviseră la sfârşit, căci aşa era obiceiul, ca fiecare să-şi ia pentru acasă cât pofteşte. Un om relativ sărac are la masă „miel umplut cu migdale, cu stafide, cu nucşoare, cu piper şi cuişoare (...), pepeni, harbuzi, plăcinte cu miere şi unt.”, aromate cu migdale şi scorţişoară. Rangurile sunt observate cu stricteţe, şi între oamenii de diferite categorii sociale sunt distanţe dureroase. Eunucul însoţitor nu vrea să-l lase pe nepotul vizirului să intre în prăvălia unui cofetar ale cărui zaharicale îl încântaseră, ştiind că dacă va călca această orânduială îl va aştepta biciuirea. Bogatul negustor şi bancher Isaak umblă cu călimările şi celelalte unelte de scris la brâu, neavând niciun fel de cancelarie.

Poveştile de iubire se petrec numai între oameni din aceiaşi treaptă socială: fiul de calif se îndrăgosteşte de o prinţesă, fata unui vizir de fiul unui vizir. Se întâmplă adesea ca aceştia –

aruncaţi de valurile neprevăzute ale vieţii – să nu-şi cunoască rangul lor de naştere, dar până la urmă tot şi-l descoperă, şi abia atunci iubirea se realizează pe deplin. Episoadele de iubire între oamenii comuni sunt tratate de obicei în maniera comică, mai ales pe tema bărbatului naiv îndrăgostit de o femeie care-l stoarce de bani ori îl pune să muncească pentru ea, bătându-şi joc cu cruzime de el, precum, în povestirea despre întâiul frate al bărbierului, cizmarul îndrăgostit de soţia unui morar. Poveştile de dragoste între oamenii de rang mare sunt de obicei duioase până la accente melodramatice, cu boală până la încetarea din viaţă, cu leşinuri, lacrimi şi oftaturi necontenite, ca în cântecele noastre de lume. Oamenii din lumea sus-pusă sunt tot atât de sentimentali pe cât sunt de cruzi: chiar bărbaţii când aud o veste mare leşină, când primesc o scrisoare de dragoste o sărută de zeci de ori şi o pătează cu şiroaie de lacrimi. Rangul e observat şi aici cu stricteţe. E însă binevăzută îndrăgostirea de o sclavă frumoasă, dacă îndrăgostitul e calif ori fiu de calif, sau dacă cineva se îndrăgosteşte de o favorită a califului. Când însă bogatul Ali Nur se îndrăgosteşte de Dulcea Prietenă, aflând că ea e favorita califului, nici nu mai îndrăzneşte să se apropie de ea.

Femeile sunt simple obiecte de plăcere, senzuală în primul rând. Chiar dacă sunt cultivate superior, ele sunt şlefuite în acele domenii ale artei care le pot mări farmecul senzual: ştiu să cânte, din gură şi din instrumente, să danseze şi chiar să spună versuri, pentru plăcerea stăpînului şi a oaspeţilor săi, chiar când sunt soţiile lui. Condiţia socială a femeii e mizeră, în lumea stăpânitorilor şi a bogaţilor, cu toate numele de poezie pe care le poartă: Floarea-Grădinii, Zorii-Dimineţii, Ramură-de-Mărgăritare, Lumina-Drumului, Steaua-Nopţii, Desfătările-Grădinii.

Închisă în casă ca într-o cetate, neieşind din ea decât pentru cumpărături, şi atunci învăluită cu văluri din care apar numai ochii şi însoţită şi supravegheată de eunuci sau de sclave, femeia e condamnată la o robie aurită, în existenţa ei somptuoasă. Soţul şi stăpânul ei, în schimb, o poate oricând înlocui în sufletul şi favorurile lui prin una dintre sclavele numeroase. Senzualitatea aprinsă şi viclenia femeilor din *O mie şi una de nopţi* îşi au în cea mai mare parte sursa în această condiţie socială distrugătoare de suflet. Criza

căsătoriei e aici un spectacol aproape permanent. Căutând să evadeze din colivia aurită a căsătoriei, femeile îşi consumă ingeniul în viclenie, în arta de a-şi înşela stăpânul. Viaţa de trândăvie a celor din lumea stăpânitorilor le aprinde senzualitatea şi fantezia erotică. În poveştile de dragoste ele au iniţiativa până la o dulce agresivitate faţă de bărbatul ales din afară. Singura formă de viaţă liberă a femeii e în afara căsătoriei. Bogata Zobeida şi surorile ei, după experienţe amare în căsnicie duc o viaţă de curtezane fără arginţi, locuind împreună toate trei şi petrecând cu bărbaţii care le plac, după cele mai fine reguli ale artei de a trăi în frumuseţe.

Lumea oamenilor se întrepătrunde cu lumea fantastică a duhurilor. Eroii cred în spiritele atotputernice, le văd, le primesc ajutorul sau le suportă silniciile. Unele dintre personaje abia au depăşit credinţa în idoli personificând forţele naturii. Eroul din povestirea Zobeidei mărturiseşte: „Tatăl meu şi mama mea erau magi care se închinau năprasnicului Nardun. Ei se jurau şi făceau legământ pe foc şi pe lumină, pe umbră şi pe căldură, şi pe aştrii rotitori.” După credinţa personajelor din povestiri, lumea ar fi populată de efriţi şi efrite, care zboară prin aer, dar îşi pot avea aşezările şi pe pământ, în locuinţe părăsite, în cavouri din cimitire chiar. Efriţii mai sunt numiţi şi genni (jini). Ca şi oamenii, ei sunt diferenţiaţi în „gennii cei buni, genni musulmani, credincioşi”, şi în gennii răufăcători. Dar chiar duhurile bune – cum sunt cei din *Povestea vizirului Nureddin, a fratelui său vizirul Şamseddin şi a frumosului Hasan Badreddin* – au trăsăturile sufleteşti ale oamenilor din tagma stăpânilorilor. În călătoria prin văzduh – prin care efritul şi efrita căutau să îndrepte vicisitudinile soartei copiilor celor doi viziri – efritul e aprins de poftă trupească pentru efrita ce-l însoţea, care şi ea nu l-ar fi refuzat, dacă nu şi-ar fi dat seama că prin aceasta ar fi fost sacrificat fiul lui Şamseddin. Duhul eliberat din vasul unde-l pecetluise regele Solomon al iudeilor, care în tradiţiile musulmane are puteri de mare vrăjitor, vrea să-l omoare pe negustorul care-l eliberase, numai pentru că aşa jurase la necaz, în sutele de ani cât stătuse închis. Efriţii se pot preface în şerpi, scorpioni, fructe, seminţe, în flăcări de diferite culori, la fel ca zmeii din basmele noastre. Alături de ei, apar animale fabuloase: şerpi şi cai cu aripi, pasărea roc, care e atât de uriaşă încât poate duce în gheare un rinocer. Efriţii au robi de aramă sau de fier, care le ascultă orbeşte poruncile. În

aventurile pe marile depărtări ale mărilor Indiei şi Chinei se întâlnesc fiinţe omeneşti tot atât de fabuloase: bătrânul mărilor, care sugrumă marinarii naufragiaţi, încălecându-i pe grumazi şi obligându-i să alerge cu el în spate; uriaşul cu un ochi în frunte care mănâncă oameni fripţi în frigare...

Între acele două lumi – a oamenilor şi a duhurilor – intermediarii sunt vrăjitorii şi mai ales vrăjitoarele. Acestea nu au de obicei chipul de bătrână uitată de ani, din basmele noastre, ci sunt femei tinere, soţii sau fete adesea de mari demnitari, care pot fi bune sau răutăcioase, după firea lor. Vrăjitoria e considerată aici ca o ştiinţă care se poate învăţa, se poate transmite tainic de la om la om. În povestea întâiului saâluk, nevasta acestuia e vrăjitoare şi o metamorfozează pe concubina lui în vacă, şi pe băiatul acesteia în viţel; fiica văcarului e tot vrăjitoare – învăţase magia de la o bătrână ce locuia la ei – şi descoperă metamorfoza lor. În povestea celui de-al treilea saâluk, nevasta lui, tot vrăjitoare, fiind surprinsă de el în adulter, îl preface în câine, iar fiica unui măcelar, care învăţase şi ea meşteşugul vrăjitoresc, îl readuce la starea de om.

Aici se ridică legitima întrebare dacă povestirile din O mie şi una de nopţi pot fi considerate ca basme sau ca nuvele. Elementele de basm nu lipsesc. Le-am identificat în fiinţele supranaturale care populează aceste povestiri, ca şi în oamenii înzestraţi cu puteri neobicinuite. Întâlnim şi motive tipice ale basmului, cum este cel al răsplătirii facerii de bine către animale: Zobeida ucide un şarpe mare, care voia să-l înghită pe unul mai mic; acesta era însă o efrită şi, drept recunoştinţă, preface în căţele negre pe surorile Zobeidei, care încercaseră să o omoare. Motivul camerei interzise, atât de frecvent în basmele noastre, îl întâlnim aici în povestirea celui de-al treilea saâluk. Chemarea în ajutor a duhurilor se face, ca şi în basme, prin arderea a trei fire de păr. Metamorfozele se efectuează prin stropirea cu apă şi pronunţarea de formule magice ş.a.m.d.

Lumea poveştii e însă lumea lui „a fost odată”, neprecizată geografic şi temporal, lume în care nici povestitorul nici ascultătorii nu mai cred ca într-o realitate concretă. E doar o realitate artistică. Dar am văzut că lumea naraţiunilor din *O mie şi una de nopţi* e cât se poate de concretă, cu toate oscilaţiile ei între realitatea istorică şi geografică şi între

atracţiile fabulosului. Fiinţele supranaturale, vrăjitoarele, sunt realităţi în care povestitorii cred, aşa cum în literatura europeană a Evului mediu timpuriu se credea în diavoli, în îngeri şi vrăjitoare, acestea din urmă fiind arse foarte concret pe rug sau înecate în apă. Multe dintre povestirile din *O mie şi una de nopţi* nu conţin niciun element miraculos. Povestirea întiiului saâluk e istoria unui incest şi a răscoalei de cabinet a unui vizir. Povestea Aminei e istoria căsătoriei sale nefericite cu un bărbat prea gelos. Povestirile despre croitorul, misitul, intendentul şi medicul amestecaţi fără voie în moartea aparentă a cocoşatului sunt pur anecdotice, după cum povestea Dulcii Prietene şi a lui Ali Nur e un roman cavaleresc de dragoste. Şi exemplele se pot înmulţi.

Povestirile din *O mie şi una de nopţi* sunt mai degrabă „nuvele” în sensul originar al termenului, adică istorisiri de „noutăţi” – aşa s-a şi tradus la noi termenul literar „nuvelă”, la începutul secolului XIX – de întâmplări neobicinuite, mai mult sau mai puţin senzaţionale, dar reale. Aceasta a şi făcut ca – prin influenţa exercitată de ele asupra lui Boccaccio în compunerea *Decameronului* – să contribuie decisiv la naşterea nuvelei în literatura europeană. Fireşte că e mult manierism în aceste povestiri, dar el nu e de natura basmului, ci ţine de caracteristicile prozei arabe în epocă. Specifică e astfel funcţiunea enorm dilatată a citatelor de versuri, care în traducerile anterioare era sacrificată de tălmăcitori, eliminându-le total sau în cea mai mare parte, dar în versiunea Mardrus e convertită în proză lirică. Transpunerea românească de faţă revine la forma iniţială a versului arab; bineînţeles cu sonorităţile versificaţiei româneşti. Versul apare aici adesea în cele mai neaşteptate împrejurări. Personajele se exprimă tot atât de firesc în poezie ca şi în proză, fie citind din poeţi, fie improvizând. Citatele din opera poeţilor se fac de obicei când povestitorii consideră că aceştia pot să descrie mult mai pregnant frumuseţile văzute, sau să exprime mai adecvat anumite stări sufleteşti. Când genniul dă drumul fecioarei din racla de sticlă în care o ţinea închisă numai pentru el, povestitorul exclamă evocându-i frumuseţea: „Neîndoios că tocmai despre ea a grăit poetul” şi citează versuri. Când e vorba de necredinţa femeii efritului, povestitorul citează versuri despre făgăduielile mincinoase ale femeilor, introducându-le astfel: „De altminteri şi poetul spune”...

Descriind frumuseţea tânărului din cetatea vrăjită, povestitorul citează iarăşi versuri începând cu: „Şi poetul zice...” Când se nasc copiii vizirilor Nureddin şi Şamseddin, se citează versuri despre gingăşia pruncilor. Când Şamseddin ajunge cu ai lui la porţile Damascului se amintesc versurile „poetului” despre această cetate. Uneori versurile au un fel de funcţiune similară cu cea a bocetelor. Când medicul Ruian află de moartea pe care i-o pregătea regele vindecat de el, plânge recitând versuri ale „poetului”. Mai înainte, când încă nu-şi ştia soarta, medicul e consolat cu anticipare, de către povestitor, cu versuri despre vicleniile destinului. Când, orbit de gelozie, fiul califului ordonă decapitarea soţiei sale, Amina plânge în versuri; soţul înfuriat îi răspunde tot în poezie; iar negrul cu sabia în mână, gata de execuţie, recită şi el strofe despre viclenia femeilor. Pescarul sărman din povestea cu efritul, aruncându-şi năvodul în mare de trei ori la rând fără să pescuiască ceva, recită de fiecare dată versuri de jeluire.

Foarte adesea, citatele, în versuri potenţează formulele de extremă politeţe, de captare a bunăvoinţei puternicilor zilei. Acestea de obicei sunt improvizaţii. Astfel, omul prefăcut în maimuţă, după prânzul pe care i l-a oferit sultanul magnificient, scrie versuri de laudă a prăjiturilor arabe. Când revine la regele Iunan, medicul Ruian îi recită versuri de laudă. Ca să-l convingă pe eunucul ce-l însoţea pe Agib, ca să-l lase să intre în prăvălia lui, cofetarul spune versuri de laudă a eunucilor; iar când Agib revine, improvizează versurile de laudă frumuseţii băiatului. Până şi peştii vrăjiţi, care se frigeau în tigaie, la venirea zânei vrăjitoare şi la vorbirea ei îi răspund în versuri.

Fireşte, e o formă de manierism, oarecum obositoare pentru cititorul modern, dar face parte inerentă nu numai din modul specific de a povesti din literatura arabă a epocii, din spiritul ei enciclopedic, în care genurile şi speciile se amestecau ca şi felurile la ospeţele somptuoase, spre cât mai marea desfătare a consumatorilor. Dar e şi o trăsătură a lumii arabe complexe, naive şi rafinate în acelaşi timp, care a dat naştere acestei literaturi. E totuşi aici şi o modalitate artistică mai apropiată de cea a folclorului. Oamenii vorbesc adesea şi în proverbe sau zicători. Un vizir îi grăieşte astfel sultanului său: „O, rege slăvit! cei din vechime au zis: Cel care nu priveşte sfârşitul şi urmările, nu va avea norocul drept prieten.” Un misit se

adresează astfel negustorilor de sclavi din târg: ...„aflaţi că nu tot ce este rotund e nucă; nici tot ce e alungit e banană; nici tot ce e alb e untură; nici tot ce e roşu e carne; nici tot ce e roz e vin; nici tot ce e cafeniu e curmală”. Tendinţa de a folosi stereotip anumite scheme de expresie artistică este iarăşi o caracteristică ce apropie aceste povestiri de folclor. Ca şi în basme, la calif, la sultan, la rege poate intra oricine, fără nicio formalitate. Activitatea suveranului este înfăţişată stereotip, la sfârşitui povestirii din fiecare noapte: „...regele se îndreptă spre sala unde împărţea dreptatea. Iar vizirul şi dregătorii intrară, şi divanul se umplu de lume. Şi regele judecă, numi şi îndepărtă din slujbe şi isprăvi treburile, şi împărţi porunci, şi aceasta până la sfârşitui zilei.”

De câte ori e vorba să se sublinieze extraordinarul unei istorisiri, se întrebuinţează formula următoare: ...„este o poveste atât de uimitoare, încât, de-ar fi înscrisă cu acul în colţul lăuntric al ochiului, ar fi o învăţătură pentru cine ar citi-o cu luare-aminte”. De altfel, funcţiunea educativă a povestirilor din *O mie şi una de nopţi* este tot atât de clar marcată ca şi în folclorul tuturor popoarelor. Invocaţia către Allah, cu care se deschide această carte minunată a povestirilor Şahrazadei, o formulează lapidar: „Şi pe urmă! Facă-se ca legendele celor din vechime să fie de învăţătură pentru cei de astăzi, ca omul să vadă întâmplările prin care trecură alţii decât el: şi atunci el va asculta supus şi cu luare-aminte cuvintele noroadelor din trecut şi ceea ce ele au petrecut, şi se va mustra pe sine. De asemenea, slavă celui ce păstră istorisirile celor dintâi drept învăţătură spre folosul celor din urmă! Ci din acele învăţături au fost scoase poveştile numite *O mie şi una de nopţi* şi toate cele ce sunt într-însele fapte nemaipomenite şi înţelepciuni.” Magnifica funcţiune a artei, de luminătoare şi înnobilatoare a sufletului omenesc, nu e nicăieri mai frumos exprimată decât în epilogul cărţii acesteia, în elogiul pe care Şahriar îl aduce Şahrazadei la sfârşitui povestirii din cea de-a o mie şi una noapte: „O, Şahrazada, ce splendidă e această istorie! Ce admirabilă e! Tu m-ai instruit, o! docto şi discreto, şi m-ai făcut să aflu evenimentele ce li s-au întâmplat altora şi să consider cu atenţie vorbele regilor şi ale popoarelor din trecut, ceea ce li s-a întâmplat extraordinar şi miraculos, sau numai demn de reflexiune. Şi într-adevăr, ascultându-te timp de o mie şi una de nopţi, rămân cu un suflet profund schimbat, voios şi îmbibat

de fericirea de a trăi.”

Nu cred să fi exprimat cineva mai bine, mai adecvat impresia pe care o lasă oricărui cititor lectura povestirilor din *O mie şi una de nopţi*, decât aceste vorbe atât de înţelepte în naivitatea lor. Cartea aceasta, care în trecut a ajuns a fi cea mai citită după *Biblie*, a înfăţişat într-adevăr înţelepciunea popoarelor orientate prin mijlocirea – de mare efect asupra oamenilor din mase – a unor întâmplări miraculoase, extraordinare sau cel puţin demne de reflexiune.

Finalurile povestirilor ei sunt totdeauna luminoase, fie prin faptul că cei buni şi nevinovaţi ajung până la urmă la linişte şi fericire – cu atât mai preţioase cu cât chinurile prin care au trecut au fost mai atroce – fie că cei care au fost răi, neprevăzători, pătimaşi la exces şi au rămas infirmi fiziceşte de pe urma greşelilor lor, s-au împăcat cu soarta, înţelepţindu-se. Opera aceasta e un imens imn al frumuseţii omului. Al frumuseţii lui fizice, prin descrierile şi portretele de tineri şi de femei întâlnite mai la fiecare pagină, atât de diverse în construcţia lor poetică încât îţi vine foarte greu când e vorba să alegi pentru exemplificare. Iată un portret de adolescent: „un fecior frumos ca luna când răsare; avea nişte ochi minunaţi şi sprâncenele împreunate şi trupul desăvârşit”. Dacă aici accentul era pus pe ochi, ca poartă a sufletului, într-alt portret apare preocuparea de sunet şi coloare: „Era un tânăr frumos, cu statura mlădioasă, înzestrat cu un glas catifelat şi limpede; fruntea îi era ca o floare, obrajii ca trandafirul”... Iată un admirabil portret de fată, în care accentul e pus pe contemplarea frumuseţii umane ca operă de artă... „o fecioară încântătoare, asemenea celui mai frumos dintre mărgăritare şi era într-adevăr atât de frumoasă, încât vederea ei spulbera din inimă orice grijă, orice mâhnire, orice nefericire”. Frumuseţea umană ca operă de artă e potenţată expresiv prin evocări ale somptuoaselor veşminte orientale: mătăsuri şi brocarturi întreţesute cu fire de aur şi argint, şiraguri de mărgăritare şi perle, bijuterii încărcate cu rubine, smaralde şi alte nesfârşite varietăţi de pietre preţioase, văluri de Mossul. Arhitecturile şi interioarele descrise sunt tot atât de fermecătoare pentru ochi. Palatul unde locuiau cei zece tineri care îşi pierduseră ochiul drept, împinşi de demonul curiozităţii, se vede de departe, precum în basmele noastre, ca un foc mare roşu, fiind cu totul din aramă galbenă, aprinsă de soare, la ceasul amurgului mai

ales. Alte palate sunt zidite din blocuri de marmură, porţile lor au canaturi de abanos, acoperite cu plăci de aur roşcat. Sălile sunt spaţioase, pline cu „mobile măestrit lucrate şi încrustate cu fir de aur”, cu paturi aşezate pe postament „de marmură încrustat cu mărgăritare sclipitoare”. Până şi sălaşurile păsărilor cântătoare, ţinute ca să împodobească şi auditiv interiorul unui astfel de palat, sunt din domeniul feeriei: „Aceste păsări erau toate într-o colivie mare făcută din beţigaşe de lemn de aloe şi de santal; apa de băut a acestor păsări era turnată în farfurioare de jad şi de jasp fin şi colorat; grăunţele se aflau în căni de aur”.

În descrierea făpturilor fantastice, povestitorii ştiu să evoce colosalitatea lor în trăsături ce se înfig puternic în imaginaţia cititorilor: „Capul acelui efrit era ca o cupolă, mâinile ca nişte furci, picioarele ca nişte catarge, gura ca o peşteră, dinţii ca nişte pietre, nasul ca un ulcior, ochii ca două torţe”. Apariţia lor este regizată astfel ca să aibă maximum de efect: „partea de palat unde ne aflam se cufundă într-o beznă atât de adâncă, încât credeam că am fost îngropaţi de vii sub ruinele lumii”.

Cartea e în acelaşi timp şi un imn al dragostei de viaţă, al curajului şi ingeniozităţii cu care omul împresurat de forţe ale stăpânirii pământeşti sau ale acestor duhuri colosale – părând condamnat de la început să fie strivit de ele – ştie să scape din cleştele lor, mizând lucid chiar pe ultima şi cea mai mică şansă de salvare. Aventurile cele mai incredibile, naufragiile cele mai îngrozitoare, nu îi fac pe eroii lor să-şi piardă cumpătul, nici voinţa de a le supravieţui. Imaginea scândurii plutind pe valuri, de care se încleştează eroul după sfărâmarea corăbiei, devine un simbol aproape al acestui sentiment tonic al preţuirii vieţii chiar în împrejurările cele mai tragice. La tonusul acesta vital, atât de stimulator pentru cititorii din mase, se adaugă şi accentele viguroase ale umorului popular, care răzbat în numeroase pagini. Istoriile bărbierului şi ale fraţilor săi sunt în fond tragice, dar acest tragism se dizolvă în umorul de situaţie sau de expresie. Povestea propriu-zisă a bărbierului – care prin flecăreala lui aduce la ruina întregii averi şi la infirmitate fizică pe un om care nu avea altă vină decât aceea de a-l fi chemat să-l înfrumuseţeze înainte de a se duce la o întâlnire de dragoste – e de un umor negru, crispant aproape, prin contrastul dintre situaţiile neplăcute pe care le provoacă şi insensibilitatea lui la toate, convingerea lui absurdă că tot ceea

ce face este eminent. Povestirile lui despre fraţii săi sunt pline de sevele grase ale umorului popular, deşi peripeţiile lor sunt triste. Întâiul frate e şchiop, şi e poreclit El-Bacbuk, pentru că, „atunci când începea să vorbească, credeai că auzi gâlgâitul apei dintr-un ulcior”. Al treilea frate, orb, poreclit Cloncanul Umflat, „era socotit printre cei mai de frunte din tagma cerşetorilor”. Al patrulea, cunoscut sub numele de Cănuţa-care-nu-se-sparge, casap de meserie, se pricepea de minune „să-ngraşe berbecii cu coadă grasă” şi „ştia cui să vândă carnea cea bună şi pentru cine s-o păstreze pe cea rea”...

Dar elementul de atracţie al tuturor povestirilor din *O mie şi una de nopţi* rămâne în primul rând acţiunea. Cititorul, ca şi ascultătorul, o urmăreşte cu răsuflarea parcă oprită, ca să afle ce s-a mai întâmplat cu eroii, cum au scăpat din extraordinarele lor peripeţii, care a fost soarta lor până la urmă, chiar când e cu totul conştient de ficţiunea ei. În privinţa aceasta povestirile din *O mie şi una de nopţi* constituie un model al genului, şi maestrul autor anonim al „ramei” acestor povestiri a avut toată dreptatea înfăţişindu-l pe Şahriar, împins de curiozitatea de a asculta mai departe, amânând dimineaţă după dimineaţă împlinirea sângerosului obicei al uciderii soţiei. Înfăţişând soarta unor oameni din cele mai diverse categorii sociale, de la calif şi rege până la cerşetor şi bandit, cu mijloace artistice tot atât de multiple: de la rafinamentul fastidios al poeziei de curte şi de salon până la limbajul reavăn al povestitorului popular care le spune în chip firesc tuturor lucrurilor pe nume, fără a se sinchisi că l-ar putea acuza cineva de indecenţă, de la umorul păstos al snoavei folclorice până la sentimentalismul patetic al romanelor cavalereşti de iubire, nu e de mirare că ele şi-au cucerit publicul imens pe care l-au avut şi-l au în toate timpurile, în cele mai felurite straturi de oameni.

Dacă ar fi să ne luăm după data primei lor traduceri ca atare, ele ar fi pătruns relativ târziu în literatura europeană. Realitatea este însă că ele au fost cunoscute mult dinainte, pe căi indirecte, şi au exercitat pe aceste căi o înrâurire fecundă. Boccaecio, unul dintre părinţii cei mai notabili ai nuvelei în literatura europeană, a cunoscut desigur *O mie şi una de nopţi*. Autorul italian era şi el un erudit şi-i plăcea să se mişte între erudiţi, ca bibliotecarul regelui Robert d’Anjou sau cutare savant din Calabria, pe când era unul dintre oaspeţii şi mai

ales dintre povestitorii cei mai agreaţi la curtea regală din Neapole, în vecinătatea acelei Sicilii care mai înainte fusese ultimul refugiu al culturii arabe în sudul Europei. De altfel Boccaccio nu era singurul care călca pe urmele marilor povestitori arabi. Nuvela de tip boccaccian, care se năştea şi se definea ca specie epică în occidentul Europei, în primul rând în Italia, înfăţişează – în aceleaşi tipare de povestiri diverse, grupate în jurul câte unui personaj, dacă nu chiar situate într-o naraţiune-ramă – o lume foarte asemănătoare celei din *O mie şi una de nopţi*. E lumea cetăţilor italiene din Quinquecento, cu mintea deschisă spre toate orizonturile lumii, curioasă şi atrasă de întâmplări extraordinare, nemaicrezând în predicile uscate ale bisericii, în legendele canonice cu sfinţi şi martiri, dar simţind prin compensaţie o irezistibilă atracţie spre fantasticul laic, cu astrologi şi prezicători, cu vrăjitori şi vrăjitoare care preschimbă oamenii în peşti, în cai, în şoimi şi în pisici, cu oameni sălbatici departe de orice formă a civilizaţiei, iar în cadrul vieţii citadine obicinuite, cu fel de fel de Păcală, studenţi sau călugări vagabonzi care încurcă femeile în aventuri licenţioase ori storc de bani pe soţii lor naivi şi prostănaci. Sub titlul *Novellino*, apare la începutul secolului XVI o culegere anonimă a celor mai vechi nuvele italiene, din secolul XIII încă. Renumitul umanist, redescoperitorul marilor scriitori antici latini, Poggio Bracciolini, publică pe la mijlocul secolului XV a sa *Liber jacetiarum*, o culegere de snoave şi nuvele cu aventuri şi episoade de dragoste, grupate în jurul unui personaj. Dar succesul cel mai mare, după Boccaccio, îl obţine, cu un secol mai târziu, Gian Francesco Straparola cu ale lui *Le piacevoli notti (Nopţile plăcute)*, cu structura *Decameronului* lui Boccaccio, dar mai multă accentuare a fantasticului şi a extraordinarului. Moda literară trece în Franţa, de la *Cent nouvelles nouvelles* – adunate şi scrise la mijlocul secolului XV, probabil de Antoine de la Salle pentru curtea regelui Filip cel Bun, îmbinând povestirile cavalereşti cu aventurile negustorilor – până la *Heptameron*-ul reginei Margareta de Navarra, iarăşi cu un secol mai târziu, întrunind povestirile unor călători care se întâlnesc într-o staţiune balneară, povestiri cu aventuri galante, cu infidelităţi conjugale, cu păţanii caraghioase ale călugărilor, alături de povestiri morale, pline de elogiul virtuţii. Secolul era plin de febra miracolelor altor lumi. Columb traversase Oceanul Atlantic, iar Vasco da Gama găsise un nou

drum spre Indii, ocolind capul Bunei Speranţe. Miraculosul Orient îndepărtat se descoperea ochilor uimiţi ai europenilor, împreună cu fascinaţia noului continent atins de Columb. Din arabă se traduce străvechea carte de poveşti şi fabule *Kalila şi Dimna*, în secolul XVII, în Franţa. Antoine Galland, născut cam în acelaşi timp, pe la mijlocul secolului, suferă şi el atracţia Orientului. Vine la Paris şi, ajutat de un savant al Sorbonnei, studiază la College Royal, în cadrul căruia lucrează apoi catalogul manuscriselor orientale ale bibliotecii Sorbonnei. Remarcat de Nointel, ambasador la Constantinopol, pleacă în Orient ca secretar al acestuia. Aici, Galland colecţionează pentru cabinetul regelui, dar şi pentru el însuşi. Între altele, dă şi de un manuscris cu şapte povestiri arabe. Acesta îl pune pe urmele faimoaselor *O mie şi una de nopţi*. După un manuscris sirian, publică în 1704 primul volum. Până în 1708, ajunsese la douăsprezece volume. Numit prim-anticar al regelui, Galland, reîntors de mult la Paris, ţinea foarte mult la legăturile sale cu aristocraţia curţii de la Versailles, vrând să-şi dedice traducerea uneia dintre doamnele din marea nobleţe a timpului. Succesul traducerii lui Galland a fost prodigios, şi la curtea regală, şi în marele public al oraşelor. Până în 1782, traducerea sa, completată în 1709 cu noi texte aduse de un amic, arab catolic din Liban, ajunge la şaizeci de reeditări. Seria lor a continuat şi după aceea, triumfătoare, culminând în cea îngrijită de Theophile Gautier, în anii 1824–1826. Galland îşi destinase în primul rând traducerea curţii regale franceze, unde poveştile cu zâne ajunseseră din nou în favoare. În 1695 d-na d'Aulnoy publicase o carte de *Poveşti cu zâne*, iar în 1697 Charles Perrault dăduse la lumină celebrele sale poveşti, sub titlul *Contes de ma Mère Loye.* Dar d-na d'Aulnoy făcea parte din înalta societate franceză, iar Perrault era nu numai un scriitor doct, adversarul lui Boileau în discuţia asupra raportului dintre antici şi moderni în artă, dar şi un membru al Academiei Franceze, un om trăind în atmosfera curţii regelui, ca şi fratele său Claude Perrault, care concepuse arhitectura colonadelor Louvre-ului. Galland a făcut şi el din *O mie şi una de nopţi*, traducându-le, o operă care să nu jignească „bunul gust" şi regulile de „bună cuviinţă" ale societăţii în care trăia şi ale modei literare în ceea ce priveşte basmele. A eliminat citatele şi vorbirile în versuri, a redus scenele de dragoste, cu deosebire cele cu senzualităţi mai aprinse, la câteva formule

convenţionale, a convertit adesea vorba uneori drastică a oamenilor din popor în expresiile curente ale vieţii franceze de salon a epocii: eroii aud „*un concert très agréable*”; lor li se serveşte la masă „*des mets excellents*”; sunt primiţi de către gazde „*fort civilement*”; musafirii îşi arată buna creştere prin felul cum ei „*entretenaient les dames*” în timpul ospăţului...

Succesul imediat şi strălucit al versiunii Galland a avut un ecou tot atât de rapid. Orientalistul Petis de la Croix, profesor la College Royal şi contemporan al lui Galland, dă la lumină, în anii 1710–1712, în cinci volume, o carte intitulată *O mie şi una de zile*, poveşti persane, afirmând în introducere că ea ar fi traducerea în franceză a scrierii cu acelaşi titlu a dervişului persan Mocles. Acesta i-ar fi dat voie să facă o copie după manuscrisul său, în 1675, pe când Pétis de la Croix se afla în Iran. Până acum însă nu s-a găsit nicio urmă a manuscrisului lui Mocles, nici vreo ştire despre existenţa unei astfel de opere în literatura persană sau în cea arabă. Orientaliştii au ajuns la ideea că, sub titlul imaginat de el, Pétis de la Croix a grupat poveşti autentice din diferite manuscrise arabe şi poate chiar unele plăsmuiri personale în maniera lor. *O mie şi una de zile* este vădit o imitaţie a ciclului *O mie şi una de nopţi*, devenit de îndată celebru în Europa prin versiunea Galland. Începe şi el printr-o povestire care constituie rama ciclului, ramă care are aceeaşi funcţiune şi se dezvoltă după acelaşi mecanism. Numai finalitatea întregului este diferită. Dacă *în O mie şi una de nopţi* punctul iniţial e un caz de misoginism, aici am putea vorbi de un caz de „misoandrism”. Principesa Farrukhnaz – fiica regelui Caşmirului, Togrulbey – nu are nicio simpatie pentru bărbaţi, considerându-i pe toţi egoişti şi înşelători. Ca să o vindece de această maladie sufletească – ce îl durea foarte mult pe tatăl principesei, deoarece o făcea să nu vrea să audă de căsătorie – doica ei, Sütlümeme, începe să-i povestească în fiecare dimineaţă, în timp ce se ducea la baie, câte o poveste în care se vedea că există şi bărbaţi credincioşi şi capabili de sacrificiu în dragoste. Timpul pentru baie fiind limitat, fireşte că povestea nu se putea termina în aceeaşi dimineaţă. După o mie şi una de zile de astfel de poveşti, survin anumite împrejurări care o fac pe Farrukhnaz să afle că fiul regelui Persiei se îndrăgostise de ea în vis. Pregătită sufleteşte prin poveştile auzite, intervenind şi un vis al ei, foarte oportun, principesa porneşte în călătorie la curtea regelui Persiei. Pe

lângă peripeţiile călătoriei, se adaugă şi cele ale tânărului principe, care între timp fusese prefăcut de o vrăjitoare în cerb. Până la urmă – după meandre ale acţiunii în care intervine din plin miraculosul – prinţul e salvat, redevenind om, şi povestea se încheie, ca toate poveştile, prin căsătorie şi urcarea pe tron. Precum se vede, prologul nu are nota de cruzime a celui ce deschide ciclul din *O mie şi una de nopţi*, naraţiunea desfăşurându-se mai mult în spiritul poveştilor cu zâne, la modă atunci în Franţa, şi pe linia vechilor romane cavalereşti de iubire.

Ciclul alcătuit de Pétis de la Croix nu constituie numai o curiozitate a istoriei literare, demnă de a fi pomenită în treacăt, ca o anecdotă semnificativă pentru efectele modei în literatură. Apariţia şi difuzarea lui au consecinţe diferite, dar directe asupra soartei versiunilor din *O mie şi una de nopţi* în literatura românească. M. Gaster şi N. Cartojan – care s-au ocupat, precum ştim, cu peripeţiile răspândirii celebrului ciclu arab la noi – au lămurit clar cum s-a întâmplat aceasta. În 1757 a apărut la Veneţia o versiune grecească anonimă, rezultată din imitarea unor versiuni italiene ale ciclului Galland, cât şi ale ciclului Pétis de la Croix, cum este cea apărută în anul 1722. Toate aceste versiuni, atât cele italiene cât şi cea neogreacă, par a fi fost în legătură şi cu versiuni orientale mai vechi, deoarece numele personajelor sunt deosebite de cele franceze. Regele Şahriar se numeşte în versiunea neogreacă Sofi Aidin; fiica vizirului, Şahrazada, se numeşte aici Halima, ceea ce în arabă însemnează „cea bună”, sora ei se cheamă Medina; marinarul Sind bad e numit Sevah Thalasinos. Versiunea neogreacă indică şi o contaminare a traducerii lui Galland cu ciclul publicat de Pétis de la Croix, din care cuprinde cele mai multe povestiri, unde bineînţeles numele doicii Sütlümeme este înlocuit peste tot cu cel al fetei vizirului, Halima. A dispărut şi diviziunea pe nopţi, interesul concentrându-se asupra poveştilor, ca unităţi epice rotunjite, „rama” lor apărând mai evidentă în prolog şi în epilog.

Versiunea greacă a cunoscut şi ea un deosebit succes, înregistrând într-un timp scurt multe ediţii. Începând cu a treia ediţie, versiunea s-a redus la trei volume din patru, câte se pare că a avut prima tipărire. Dar secolul XVIII, mai ales spre sfârşitul lui, se caracterizează şi în Principatele Române, nu numai în Italia, printr-o puternică înflorire a culturii greceşti. Nu

este deci de mirare că versiunea neogreacă – într-una din ediţiile ulterioare, începând de la a treia, în care volumul întâi cuprinde povestirile date la lumină de Galland. Iar volumele al doilea şi al treilea povestirile publicate de Pétis de la Croix – a pătruns şi la noi, cu deosebire prin intermediul călugărilor şi al cărturarilor care ştiau greceşte. Încă din 1782, Sulzer – în a sa *Geschichte des Transalpinischen Daciens* – menţionează un manuscris pe care îl intitulează *Chalimach, arabische Fabeln, aus dem Griechisclien*. M. Gaster crede că acesta n-ar fi altul decât cel mai vechi manuscris pe care-l posedă bibliotecile noastre, şi a cărui foaie de titlu la tomul al treilea – singurul care s-a păstrat, sub nr. 2636 – comunică următoarele: „Aravicesc mitologicon, care cuprinde povestiri şi întâmplări foarte iscoditoare şi frumoase, alcătuite întâi pe limba arabicească prin prea învăţatul şi prea înţeleptul derviş Ampupekir, iar acum întâi din italieneşte tălmăcite pre limba grecească şi tipărite, care cu multă osârdie s-au îndreptat precum celelalte tocmai aşa şi aceasta nu după talieneşte, ci după greceşte româneşte, precum celelalte două tomuri aşa şi al treilea. La anul 1782 iuliu 27 în Şcheiu Braşovului.” La sfârşit e menţionată data încheierii copierii: „1786 mart. 30 Braşov”. Un manuscris complet – păstrat în Biblioteca Academiei sub nr. 2587 – urmând tot versiunea grecească amintită, se deschide cu menţiunea: „Aravicon Mithologicon a lui Rafail, egumenul Horezului, tălmăcită şi scrisă cu a sa cheltuială, 1783”. Din aceste două prototipuri derivă toate celelalte manuscrise, mergând până în anul 1839, pe care le consemnează Dan Simonescu, în introducerea la textele alese din traducerea lui Rafail, pe care le publică în acea atât de frumoasă antologie a cărţii populare româneşti, apărută de curând.[9] Dan Simonescu mai aminteşte şi o traducere manuscrisă făcută de Scarlat Tempeanul şi încheiată la 28 martie 1808. În afară de acestea, întâlnim în colecţiile bibliotecilor noastre şi o sumă de copii fragmentare, conţinând traducerea anumitor povestiri, toate dovedind, după cum subliniază cu dreptate Dan Simonescu, marea popularitate a ciclului, cunoscut mai ales sub titlul de *Halima*, după numele eroinei principale, printre cititorii români, la sfârşitul secolului XVIII şi începutul celui următor.

[9] *Cărţile populare în literatura românească*, ediţie îngrijită de I.C. Chiţimia şi Dan Simionescu, Bucureşti, 1963.

Dar cu aceasta nu s-au sfârşit peregrinările Halimalei în literatura românească, ci de abia încep mai temeinic, de astă dată pe calea modernă a tiparului.

În 1835, călugărul Gherasim Gorjan, profesor la şcoala din Vălenii de Munte, dă la lumină, în patru tomuri, prima versiune tipărită la noi. Cartea a avut succes. Am sub ochi o ediţie din 1857, intitulată „*Halima sau povestiri mitologiceşti arăbeşti, pline de băgări de seamă, şi de întâmplări foarte frumoase şi de mirare. Compuse în limba arăbească de preaînvăţatul derviş Abubekir şi traduse din alte limbi străine în cea românească*”. În cuvântul introductiv – adresat „iubitorilor de citit şi de istorii” – Gorjan afirmă despre Halima că „franţezii şi italienii, naţii foarte luminate, o au tipărită de nenumărate ori” – semn că avea cunoştinţă de răspândirea ei în aceste două literaturi. Numele dervişului indicat ca autor al originalului, Abubekir – în primul manuscris cunoscut am văzut că el era denumit Ampupekir – precum şi faptul că traducerea lui Gorjan e organizată în patru tomuri, ne fac să presupunem că el a pornit în lucrul său de la traducerea manuscrisă a călugărului Rafail, având la îndemână şi una dintre întâile ediţii ale versiunii greceşti tipărită la Veneţia. Să presupunem că Gorjan ştia şi italiana şi, deci, că ar fi cunoscut şi versiunea italiană apărută în preajma anului 1720, ar fi poate prea îndrăzneţ, deşi el afirmă în titlu că şi-a făcut tălmăcirea după scrieri în mai multe limbi. Numele personajelor principale sunt, în orice caz, cele din *Aravicon Mithologicon*. Nume de personaje episodice, ca Zaida, Regia, Frusinica, ne îndreaptă spre un text grecesc după un original italian; pe de altă parte, întâlnim tendinţa de românizare a unor nume proprii: Zaida sau Joiţa, doamna Stana. Notele şi comentariile lui Gorjan îl arată bine orientat în mai multe limbi.

La începutul tomului al patrulea, după *Înainte cuvântare*, se află un text în limba turcă, semnat „Gorjanîn dilbér tevihlerdén”; iar în alt loc citează, în notă, un istoric turc. La sfârşitul traducerii sale citează, în limba turcă şi în traducere românească, un proverb de-al lui Nastratin Hogea. Şi mai tulburătoare este o notă la sfârşitul povestirilor înţeleptei Halima şi al celor o mie şi una de nopţi cât a povestit ea: „Franţezul, Neamţul şi Italianul zice de nopţi; Grecul de zile, iar eu de *aurori*, ca şi Arabul mitolog, adică *Bin-bir ndan* sau *Bin-bir sabah agarmasi*, mai pă înţeles, dar mai poate zice cineva,

că de unde un oltean să ese mai firoscos decât atâţia traducători şi redactori ai Halimalei? Bravu, domnule!” Mai departe, observă că Aidîn însemnează Luminător, „căci lumina în limba arăbească şi indienească se zice aidîn”. Oricât de aproximativ, se pare că Gorjan cunoaşte ceva din limbile orientale. Traducerea sa e interesantă printr-un ton arhaic – e vorba aici de „împăraţi” şi „împărătiţe’ – dar şi prin multe neologisme, între care şi încercări de cuvinte făurite de el prin aglomerare: „apăcale” pentru navigaţie, „războnelte” pentru armament ş.a.

Între timp, succesul traducerii lui Galland deschisese interesul nu numai al oamenilor de ştiinţă europeni, dar şi al celor din Orient. În India şi în Egipt apar ediţii masive ale textului din *O mie şi una de nopţi* după manuscrisele cele mai complete: ediţia neterminată a şeicului El-Icmeni, apărută la Calcula, în două volume, în 1814–1818; ediţia Mac Noghten, în patru volume, tipărită tot la Calcuta, în 1825–1843; ediţia Bulâk, apărută la Cairo, în 1835, în două volume ş.a. Aceasta facilitează efectuarea unor noi traduceri în Occident, în spirit ştiinţific mai accentuat, cu respectarea originalelor arabe. Pe noi ne interesează îndeosebi cea apărută în Germania[10], în 1825, deoarece ea a fost prototipul renumitei tălmăciri făcută de Ioan Barac.

În anii 1836–1840 modestul scriitor braşovean publică în oraşul său, în opt tomuri, *O mie şi una de nopţi, Istorii arabiceşti sau Halima, tradusă din nemţeşte*, după versiunea germană din 1825. Ioan Barac şi-a făcut lucrul său cum s-a priceput, cu câtă cultură avea. Unele cuvinte germane nu le-a priceput de loc, altele le-a înţeles rău, altele le-a transcris direct din limba traducătorilor. Notele explicative, însemnate de autorii germani în subsolul traducerii lor, Barac le-a introdus în text, când a crezut de cuviinţă, creând uneori anacronisme stridente. Astfel, într-o povestire ne trezim că vine vorba de Jean Jackues Rousseau; altădată, fiind vorba de portul Bassra, citim în text că el a fost întemeiat de califul Omar în anul 636 şi stăpânit de turci timp de 1670 de ani; în călătoriile lui Sindbad se vorbeşte la un moment dat de Antichrist. Barac se

[10] Max Habich, H. von der Hagen und Karl Schall, *Tausen und eine Nacht, arabische Erzählungen, zum ersten* Mate aus *einer Tunesischen Handschrift ergänzt und vollständig übersetzt,* Breslau, 1825, în 15 vol.

dovedeşte în schimb sensibil la poezia din *O mie şi una de nopţi*, versificind stângaci, cum putea mai bine, pasajele lirice, pe care traducătorii germani le convertiseră în proză. Constituind cea mai extinsă traducere a celebrei scrieri – ea se încheie cu a 225-a noapte, căci versiunea germană respectase împărţirea pe nopţi a originalului arab – traducerea lui Barac a aflat cea mai călduroasă primire în largul public cititor, cunoscând mai multe reeditări integrale, precum şi nenumărate reproduceri fragmentare, în broşuri, în reviste şi în ziare chiar. *O mie şi una de nopţi* a devenit, astfel, ca şi în atâtea alte ţări, şi la noi, una dintre cărţile cele mai iubite de mase. Nu e locul aici să înfăţişăm toată imensa circulaţie tipărită pe care au avut-o textele ei în literatura română. Ea a fost urmărită de curând, minuţios, de o cercetătoare avizată în materie de bibliografie[11]. Ca o curiozitate, să menţionăm că şi versiunea Pétis de la Croix a pătruns în literatura românească, fără însă a cunoaşte imensa răspândire a nopţilor arabe. Ea n-a ajuns decât la a doua ediţie[12].

Nu putem însă trece fără să amintim că farmecul povestirilor din *O mie şi una de nopţi* a ispitit şi o seamă dintre scriitorii noştri, unii chiar dintre cei mai mari, să încerce a dărui poporului român traduceri demne de valoarea acestui monument al literaturii universale. Ispita a fost cu atât mai mare cu cât – în limbile care le erau mai accesibile: franceza, germana şi engleza – apăruseră traduceri remarcabile, întemeiate pe bunele ediţii arabe de care am amintit, tinzând să pună la îndemâna europenilor versiuni integrale şi exacte. Astfel, în Franţa, Dr. J C. Mardrus dăduse la lumină în anii 1899–1904, în 16 volume, traducerea unuia dintre cele mai complete manuscrise arabe, cel ce a stat la baza ediţiei egiptene Bulâk. În Germania, Max Henning publicase, în 1895–1899, o traducere întemeiată pe acelaşi manuscris arab. În Anglia, în 1885–1888, Richard F. Burton semnase de asemenea o traducere integrală, în 16 volume, pe baza celor mai sigure texte arabe. Toate aceste traduceri au fost avute în vedere de scriitorii noştri. Ei au pornit de la început, cu toată inima, să

---

[11] Dorothea Sasu-Ţimerman – *Les „Mille et une* nuits*" dans la littérature roumaine,* în *Studia et acta orientalia,* II (1960), Bucureşti.

[12] Califul Osman, O *mie şi una de zile. Cele mai frumose basme arabesci, şi persane.* Tradus în limba română de H. Steinberg. Bucureşti, 1887; ed. a II-a, 1897.

dea publicului nostru versiuni ale acestor traduceri în integralitatea lor. Dar condiţiile editoriale neprielnice au frânt aceste mari avânturi, pe unele chiar de la început, pe altele mai târziu, astfel că abia astăzi, prin traducerea pe care o prefaţăm, Editura pentru literatură împlineşte integral aceste vechi năzuinţe.

În 1908–1909, Emil Gârleanu – care a rămas în literatura noastră nu numai prin excelentele lui nuvele şi schiţe, dar şi printr-o remarcabilă activitate de îngrijitor al ediţiilor din autorii clasici români – a reluat vechea tălmăcire făcută de Ioan Barac, controlând-o cu traducerea lui J. C. Mardrus, completând-o după textul acestuia, refăcându-i limba şi stilul şi „păstrând numai unele cuvinte vechi, unele întorsături fericite şi unele expresii înnemerite”, dar s-a ferit de episoadele mai licenţioase, de expresiile mai crude, în limbaj popular, ale originalului arab. Începută însă în cadrul foarte modest al bibliotecii de popularizare „Socec”, ea nu a putut avea spaţiul larg de desfăşurare care îi trebuia, şi s-a oprit după primele două broşuri, însumând abia povestirile din opt nopţi. Între cele două războaie mondiale, întreprinderea a fost reluată de Liviu Rebreanu şi Mihail Sadoveanu. Cel dintâi a început să dea la lumină această carte – pe care o caracteriza ca „minunata colecţie de povestiri arabe, socotită printre cele mai frumoase creaţiuni ale literaturii universale” – într-o ediţie integrală: „Opera completă”, într-o versiune după traducerea lui Max Henning, consultând şi traducerea lui Richard Burton. Felul de a lucra şi-l descrie astfel: „Păstrând tonul şi culoarea povestirilor, am încercat totuşi să nu ne depărtăm de lumea basmelor noastre, ca limbă cel puţin. Spre a putea fi puse în mânile tuturor, am comprimat sau prelucrat unele mici episoade, fără însă ca prin aceasta să alterăm înţelesul sau farmecul povestirilor.” L. Rebreanu a renunţat şi el la versurile intercalate, considerând un „balast” transpunerea lor în proză. Ca şi traducerea lui Gârleanu, şi aceasta a fost până la urmă sugrumată de cadrul editorial prea strâmt. Ea fusese publicată în broşuri de câte 32 pagini, şi până la urmă editura se pare că s-a plictisit, întrerupând tipărirea la a 41-a noapte, într-un cadru tot atât de modest şi-a început şi încheiat şi Mihail Sadoveanu încercarea de a încetăţeni în literatura română această capodoperă universală prin magia verbului său. *Povestiri din Halima*, tipărită de Casa Şcoalelor în „Biblioteca

pentru popor”, s-a oprit la „Partea 1”.

În anii puterii populare avem de însemnat cu o piatră albă o foarte interesantă încercare a prozatorului Eusebiu Camilar de a împământeni cu mijloace noi de expresie, în literatura noastră, vechile povestiri ale Şahrazadei. Fără a indica de la ce text a pornit, Eusebiu Camilar declară, în scurtul „Cuvânt al povestitorului de la începutul nopţilor”, că şi-a luat „truda de a povesti” cele *O mie şi una de nopţi* în patru volume, îngăduindu-şi „să omită şi să adauge din săraca lui comoară, pe ici pe colo”. Avem aici, de fapt, naraţiunile din *O mie şi una de nopţi* repovestite de Eusebiu Camilar în propria sa manieră de a fabula epic, manieră atât de apropiată de stilul magnific al lui Mihail Sadoveanu, în povestirile lui din trecutul îndepărtat şi cu deosebire în cele cu teme orientale. Evitând, ca prea drastică, savoarea mustoasă în toate îndrăznelile ei a limbajului popular din textele arabe, Eusebiu Camilar a poetizat textul, nu numai prin poeziile rimate, cu imagini în spiritul liricii europene, pe care le-a introdus în text, dar şi prin îndulcirea tonului, prin imprecizia cu care alunecă peste situaţiile mai riscante, peste descrierea scenelor erotice ca şi a actelor de cruzime. Cu alte cuvinte, a procedat ca şi Galland odinioară, dând o versiune personală, aşa cum credea el că ar fi pe gustul cititorilor săi. Pe de altă parte a căutat să dramatizeze textul, să-l facă mai atractiv prin foarte numeroase dialoguri, în timp ce naraţiunea originară se caracterizează printr-o mare cursivitate, în care acţiunea are primatul. Astfel, versiunea Eusebiu Camilar rămâne o foarte plăcută lectură, mai ales pentru cei care îi preţuiesc calităţile de povestitor, dar aduce în literatura noastră o imagine sensibil depărtată de lumea artistică ce constituie originalitatea povestirilor din *O mie şi una de nopţi* în epica universală.

Precum s-a putut vedea din cercetarea istorică pe care am întreprins-o, piatra de încercare a tuturor traducătorilor români, ca şi a multora dintre cei străini, a constituit-o obligaţia oricărui tălmăcitor de a transpune cât mai fidel textul originar. În cazul textului celor *O mie şi una de nopţi*, el ridică dificultăţi aproape insurmontabile pentru un traducător care nu urmăreşte numai scopuri ştiinţifice, ci se adresează unui public larg de cititori. Senzualitatea aprinsă a multor episoade de dragoste, cruditățile de limbaj – pline de savoare şi candoare în original, şi constituind în realitate tot atâtea mărturii ale unei

neîndoioase purităţi sufleteşti, dar eventual izbitoare pentru un lector obicinuit cu tradiţiile literaturii europene – pun la încercare atât conştiinţa traducătorului cât şi pe cea a editorului. Fie ca realizatorul acestei noi traduceri integrale să izbutească a se achita frumos de greaua sarcină pe care şi-a luat-o, de a transpune integral în româneşte traducerea făcută de J. C. Mardrus – care a respectat, cu multe riscuri, trăsăturile originalului arab. Cât despre durata în timp a realizării editoriale a acestei traduceri, care în versiunea Mardrus numără 16 volume, posibilităţile unei edituri de astăzi, în patria noastră, sunt practic nelimitate când e vorba de o operă monumentală, astfel că în privinţa aceasta nu avem nicio îndoială.

OVIDIU PAPADIMA

FIE VOIA LUI ALLAH!

În numele lui Allah, preaînduratorul, iertătorul!

Mărire lui Allah, stăpânul lumii! Şi rugăciunea şi pacea peste prinţul celor trimişi, domnul şi stăpânul nostru Mohamed! Şi peste toţi ai săi, rugăciune şi pace pe veci, întru fiinţă unite până în ziua răsplătirii.

Şi pe urmă! Facă-se ca legendele celor din vechime să fie de învăţătură pentru cei de astăzi, ca omul să vadă întâmplările prin care trecură alţii decât el: şi atunci el va asculta supus şi cu luare-aminte cuvintele noroadelor din trecut şi ceea ce ele au petrecut, şi se va mustra pe sine.

De asemenea, slavă celui care păstră istorisirile celor dintâi drept învăţătură spre folosul celor din urmă!

Ci din acele învăţături au fost scoase poveştile numite O mie şi una de nopţi *şi toate cele ce sunt într-însele fapte nemaipomenite şi înţelepciuni.*

CELE O MIE ŞI UNA DE NOPŢI

Zice-se — dar Allah este mai ştiutor, şi mai înţelept, şi mai puternic, şi mai binefăcător! — că a fost odată (în ceea ce s-a depănat şi s-a arătat în vechimea vremii şi în trecutul evului şi al clipei) un rege între regi, în Sassan, în insulele Indiei şi ale Chinei. Era stăpân peste oşti, peste căpetenii, peste slujitori şi peste o curte numeroasă. Şi avea doi copii, unul mai mare şi celălalt mai mic. Amândoi erau cavaleri viteji; dar cel mare era mai bun cavaler decât cel mic. Cel mare domni peste ţări şi cârmui cu dreptate peste supuşii lui; şi aşa, îl iubiră locuitorii împărăţiei. Numele lui era regele Şahriar[13]. Cât despre fratele cel mic, numele lui era Şahzaman[14], şi era rege în Samarkand Al-Ajam.

Astfel ei domniră în ţările lor, şi fiecare fu, în împărăţia lui, cârmuitor drept al supuşilor timp de douăzeci de ani împliniţi. Şi erau amândoi în culmea puterii şi înfloririi.

Şi trăiră tot aşa, până când regele cel mare simţi dorinţa arzătoare să-l vadă pe fratele său cel mic. Atunci îi porunci vizirului să plece, şi să nu se întoarcă decât cu el. Vizirul îi răspunse:

— Ascult şi mă supun!

Apoi plecă, şi ajunse cu bine, prin îndurarea lui Allah: intră la fratele cel mic, îi aduse salutul de pace[15] şi îl înştiinţă că regele Şahriar dorea arzător să-l vadă, că ţelul

[13] Stăpânul oraşului.

[14] Stăpânul veacului şi al timpului.

[15] „Pacea şi mântuirea să fie cu tine!“ — salutul musulmanilor.

acestei călătorii era să-l poftească să-l viziteze pe fratele său cel mare. Regele Şahzaman îi răspunse:

— Ascult şi mă supun!

Apoi porunci să se facă pregătirile de plecare şi să se scoată corturile, cămilele, catârii, slugile şi ajutoarele. Apoi îl înălţă pe vizirul său drept cârmuitor al ţării, şi ieşi întrebând de locurile fratelui său.

Dar, spre miezul nopţii, îşi aminti de un lucru uitat la palat, tocmai de darul pe care îl menise fratelui, său, se întoarse şi intră în palat. Şi acolo o află pe soţia lui întinsă în aşternut şi îmbrăţişată de un sclav negru dintre sclavii lui. La această privelişte văzu negru înaintea ochilor. Şi zise în sinea lui: „Dacă o asemenea faptă s-a petrecut când de-abia am părăsit oraşul, care va fi purtarea acestei desfrânate câtă vreme voi fi departe, la fratele meu?“ Şi gândind acestea, îşi trase sabia şi, izbindu-i pe amândoi, îi ucise în aşternut. Apoi se întoarse chiar în clipa aceea şi porunci să pornească tabăra. Şi călători toată noaptea până ajunse în oraşul fratelui său.

Se bucură fratele de apropierea lui, îi ieşi în întâmpinare şi-l primi urându-i pace; şi se bucură nespus de mult, împodobi oraşul în cinstea lui, şi nu se mai sătură vorbindu-i. Dar regele Şahzaman îşi aducea mereu aminte de necredinţa soţiei lui, şi un nor de mâhnire îi umbrea chipul; şi galbenă i se făcu pielea de pe faţă, şi firav trupul său. Şi aşa, când regele Şahriar îl văzu în starea aceasta, se gândi în sinea lui că asta se datora îndepărtării regelui Şahzaman de împărăţie şi, nemaiîntrebându-l nimic, îi dădu bună pace.

Dar, într-una din zile, îi spuse:

— O, fratele meu, nu ştiu, dar îţi văd trupul slăbind şi faţa îngălbenindu-ţi-se!

El îi răspunse

— O, fratele meu, port în fiinţa mea tăinuită o rană vie!

Însă nu îi destăinui fapta soţiei lui. Regele Şahriar îi zise:

— Doresc tare mult să porneşti cu mine la vânătoare pe

jos şi călare, căci poate aşa îţi vei căpătă voia bună.

Regele Şahzaman nu voi în ruptul capului să primească; şi fratele său plecă singur la vânătoare.

Ci în palatul regelui se găseau nişte ferestre cu vedere spre grădină. Şi, cum regele Şahzaman se răzimase în coate la una din acele ferestre ca să privească, poarta palatului se deschise şi ieşiră douăzeci de sclave şi douăzeci de sclavi; şi nevasta regelui, fratele său, era în mijlocul lor, plimbându-se în toată strălucirea frumuseţii ei. Ajunşi la un bazin, se dezbrăcară cu toţii şi se amestecară între ei. Şi deodată nevasta regelui începu să strige:

— O, Massaud! ya, Massaud!

Şi numaidecât alergă către ea un negru tuciuriu şi vânjos, care o îmbrăţişâ şi ea îl îmbrăţişă de asemenea. Atunci negrul o răsturnă pe spate şi o tăvăli. La acel semnal, toţi ceilalţi sclavi făcură la fel cu femeile. Şi continuară îndelung aşa, şi nu conteniră cu sărutările şi cu îmbrăţişările şi alte fapte asemănătoare până la apropierea zorilor.

La această privelişte, fratele regelui zise în sinea lui: „Pe numele lui Allah! nenorocirea mea este cu mult mai uşoară decât aceasta!“ Şi de îndată lăsă să i se irosească durerea şi mâhnirea, zicându-şi: „Într-adevăr, asta e mai cumplit ca tot ce mi s-a întâmplat mie!“ Şi, din acea clipă, începu din nou să bea şi să mănânee fără întrerupere.

Într-acestea, regele, fratele său, se întoarse, şi amândoi îşi urară unul altuia pace. Apoi Şahriar se puse să-l privească cu luare-aminte pe fratele său, regele Şahzaman, şi văzu că pielea şi culoarea obrajilor i se învioraseră, şi chipul lui îşi redobândise prospeţimea; că, pe lângă asta, mânca cu toată pofta, după ce atâta amar de vreme abia gustase din bucate. Şi se miră, şi grăi:

— O, frate al meu, te vedeam deunăzi galben la piele şi la chip, iar acum iată că ţi-ai redobândit culoarea! Povesteşte-mi aşadar despre starea ta!

Dar el îi răspunse:

— Îţi voi povesti despre pricina palorii mele de la început; dar scuteşte-mă să-ţi povestesc de ce mi-am redobândit culoarea!

Regele îi zise:

— Atunci povesteşte-mi întâi, ca să mă dumiresc, de pricina schimbării tale la chip şi a slăbirii tale.

El îi răspunse:

— O, frate al meu, află că atunci când ţi-ai trimis vizirul ca să mă poftească la tine, îmi făcui pregătirile de plecare şi ieşii din oraş. Dar apoi îmi adusei aminte de giuvaerul pe care ţi-l menisem şi pe care ţi l-am dat la palat: astfel că făcui calea întoarsă şi o găsii pe soţia mea culcată cu un sclav negru. Şi dormeau în aşternutul meu! I-am ucis pe amândoi, şi am venit la tine. Dar rămăsesem tare chinuit la gândul acelei întâmplări; iată pricina palorii de la început şi a slăbirii mele. Cât despre înviorarea chipului meu, scuteşte-mă să-ţi mai povestesc.

Când fratele său auzi aceste cuvinte, îi zise:

— Pe numele lui Allah! te rog fierbinte să îmi destăinui pricina înviorării tale.

Atunci regele Şahzaman îi povesti ceea ce văzuse, de la început până la sfârşit, fără a lăsa pe dinafară vreun amănunt din isprava soţiei desfrânate şi a negrilor din scăldăloare. Dar n-are niciun rost să o repetăm. Apoi adăugă:

— Şi nenorocirea ta îmi păru mai cumplită decât nenorocirea mea: ea mă sili să cuget şi fu pricina înviorării chipului meu, a colorării obrajilor mei, precum şi a poftei mele de mâncare. Dar Allah este mai ştiutor!

Aşa s-au petrecut lucrurile! Şi regele Şahriar, auzind istorisirea fratelui său, se schimbă la rândul lui tare mult la faţă, chipul i se schimonosi, de parcă şi-ar fi ieşit din minţi. Şi rămase aşa vreme de un ceas. După care se întoarse spre regele Şahzaman şi-i zise:

— Trebuie, mai presus de orice, să văd chiar cu ochii mei!

Fratele său îi zise:

— Atunci prefă-te că pleci la vânătoare, pe jos sau călare; dar, în loc să te îndepărtezi, ascunde-te la mine şi vei fi martorul priveliştei văzând-o chiar cu ochii tăi!

De îndată regele îşi vesti plecarea prîntr-un crainic*;* şi oştenii ieşiră cu corturile afară din oraş; iar regele ieşi la rândul său, se aşeză în corturi, şi le spuse tinerilor sclavi:

— Să nu intre nimeni la mine!

Apoi se deghiză, ieşi pe furiş şi se îndreptă spre palat, acolo unde era fratele său; şi ajungând acolo, se aşeză la fereastra ce dădea spre grădină.

Abia trecu un ceas, şi sclavele albe, înconjurând-o pe slăpâna lor, intrară împreună cu sclavii negri, şi făcură tot ceea ce istorisise Şahzaman despre sărutările şi îmbrăţişările lor şi alte asemenea lucruri. Şi îşi petrecurâ timpul în acele zbenguieli până la asfinţitul soarelui.

Când regele Şahriar văzu isprăvile lor, îşi pierdu cumpătul şi îi spuse fratelui său Şahzaman:

— Haidem să plecăm în lume, să vedem care-i soarta noastră pe drumul lui Allah; căci nu mai putem avea nici în clin, nici în mânecă cu împărăţia, până nu vom găsi pe vreunul care să fi avut parte de o nefericire asemănătoare cu a noastră; altminteri, moartea va fi, într-adevăr, mai de ales decât asemenea viaţă!

La acestea, fratele său răspunse încuviinţând. Apoi ieşiră amândoi din palat pe o uşă tainică. Şi nu conteniră din drum zi şi noapte, până când ajunseră în cele din urmă la un copac în mijlocul unei pajişti singuratice, aproape de marea sărată. În acea pajişte clipocea un izvor de apă dulce: băură din izvor şi apoi se puseră pe odihnă.

Abia se scurse un ceas, când marea începu să se învolbureze, şi deodată ieşi din adâncul ei o coloană de fum negru, care urcă spre cer şi se îndreptă spre pajişte. În faţa acestei privelişti, fură cuprinşi de spaimă, urcară până în vârful unui copac înalt, şi se puseră să privească la ceea ce putea să fie asta.

Ci iată că această coloană se preschimbă într-un genni[16] înalt de statură, voinic şi spătos, care ducea pe creştet o ladă. Puse piciorul pe pământ, veni spre copacul în care se aflau ei şi stătu acolo. Ridică apoi capacul lăzii şi scoase o raclă mare de cristal, pe care o deschise. Şi îndată se ivi, ţâşnind din racla de cristal, o fată fermecătoare, sclipitoare de frumuseţe, luminoasă, aidoma soarelui când surâde. Neîndoios că tocmai despre ea a grăit poetul:

Făclie-n întuneric — apare ea, şi-s zori de zi!
Apare doar, şi zorii mai albi, la luciu-i, cată-a fi.

Bogaţi, din strălucirea-i, revarsă sorii raze,
Din ochii-i cu surâsuri, la fel şi luna-n faze.

Doar sfâşie-se vălul ce taina-i ţine-n ceaţă
Şi-n vrajă i se-nclină, plecat, oricine-n faţă.

Dulci fulgere-n privire-i lucesc şi-n colţul genei toţi
Au lacrimi pătimaşe cât socoţi nu poţi!

După ce genniul o privi îndelung pe frumoasa fată, îi zise:

— O, crăiasă a mătăsurilor! o, tu, pe care te-am răpit chiar în noaptea nunţii! tare aş dori să dorm oleacă în acest loc ferit, unde nu pot să te vadă ochii fiilor lui Adam. Şi după ce mă voi fi odihnit, după călătoria pe mare şi pe uscat, voi săvârşi cu tine fapta cea de toată ziua!

Ea îi zise cu vocea ei, cântec de pasăre:

— Dormi, o, părinte al gennilor şi coroană a lor! Şi facă-se ca somnul să-ţi fie spre întărire şi desfătare!

Şi genniul rezemându-şi capul pe genunchii fetei, adormi pe dată. Asta în ceea ce îl priveşte.

Atunci fata îşi înălţă capul spre vârful copacului şi îi

---

[16] Personaj fantastic, în mitologia arabă; duh bun sau rău.

văzu pe cei doi regi ascunşi în frunziş. Ridică numaidecât capul genniului de pe genunchii ei, îl aşeză pe pământ şi, sculându-se în picioare, le grăi prin semne:

— Coborâţi-vă şi n-aveţi frică de acest efrit[17].

Ei răspunseră tot prin semne:

— Ah, pe Allah! scuteşte-ne de această primejdioasă încercare!

Ea le spuse:

— Allah cu voi! coborâţi mai repede, căci de nu, îl vestesc pe efrit, şi el vă va răpune cu cea reai cumplită moarte!

Atunci ei se înfricoşară şi coborâră lângă ea, care-i întâmpină poruncindu-le de îndată:

— Haideţi! Străpungeţi-mă cu lancea, tare şi cu străşnicie! Dacă nu, îl vestesc pe efrit.

Spaima îl făcu pe Şahriar să-i zică lui Şahzaman:

— O, frate al meu, îndeplineşte-i tu cel dintâi porunca!

Celălalt răspunse:

— Ah, eu nu voi face nimic înainte ca tu să-mi dai pildă, ca frate mai mare!

Şi amândoi începură sa se poftească unul pe altul, făcându-şi semne din ochi. Atunci ea le zise:

— De ce vă văd clipind aşa din ochi? Dacă nu vă apropiaţi numaidecât şi nu vă dovediţi destul de vânjoşi şi de aprinşi, îl vestesc de îndată pe efrit!

Atunci, de teama genniului, făcură amândoi ceea ce le poruncise. După ce se supuseră şi isprăviră treaba, ea le spuse:

— Sunteţi tare iscusiţi! apoi scoase din buzunar un săculeţ şi trase din el un şirag alcătuit din cinci sute şaptezeci de inele cu peceţi, şi le spuse: Ştiţi voi ce-i asta?

Ei răspunseră:

— Nu ştim.

Atunci ea îi lămuri:

— Toţi stăpânii acestor inele cu peceţi s-au împreunat

[17] Sinonim cu *genni.*

cu mine, punând coarne acestui efrit nesimţitor. Aşadar şi voi, amândoi fraţii, daţi-mi-le pe ale voastre.

Atunci ei i le dădură, scoţând din degete cele două inele cu peceţi. Şi ea le spuse:

— Să ştiţi că acest efrit m-a răpit în noaptea nunţii, m-a pus în această raclă de cristal şi, aşezând-o în ladă, a ferecat lada cu şapte lacăte, şi m-a aşezat apoi în fundul mării muginde, care se izbeşte şi se învolburează din valuri. Dar el nici pomeneală să ştie că atunci când o femeie doreşte ceva, nimic n-o poate stăvili. De altminteri şi poetul spune:

Prietene, -n femeie să nu te-ncrezi!... Când sute
Ţi-ar da nădejdi, zâmbeşte — căci dacă e cu chef, ori nu,
Atârnă doar de-o toană a pielii unei cute!

De dragoste, minciună — risipă veşnic face,
În trupu-i însă-i plină de viclenii, cum e *şi-acu,*
Atătea, că şi haina şi-ar căptuşi, dibace.

Mereu ţi-adu aminte, de-adânc respect cuprins,
Tot ce Iusuf ne spune, şi că femeia este
Pricina că gonit-a Eblis pe-Adam, la rău împins,

Prietene, dojana ce-o faci e de prisos...
Tu-l sfăluieşti pe-acela, dar mâine-o fi — ce *veste! —*
Nu dragostei, ci unei nebune patimi credincios.

Şi-ntr-una te fereşte să spui: „Ce mult mi-e dragă!
Feri-voi însă sigur smintelile ce ţin adesea
Pe-ndrăgostiţi în lanţuri.“ N-o spune nici în şagă.

Ar fi, cei drept, minune cum n-a mai fost vreodată
Să vezi şi tu, în juru-ţi, un om la minte-ntreg, când ghies
Îi dau cu-ademenire femei ce se desfată.

La aceste cuvinte, cei doi fraţi se minunară neţărmurit, şi îşi ziseră unul celuilalt:

— Dacă unui efrit şi, în ciuda marii lui puteri, i s-au întâmplat lucruri cu mult mai grozave decât nouă, întâmplarea asta trebuie să ne aline durerea.

Şi atunci o părăsiră chiar în clipa aceea pe tânără, după saluturile şi cuvintele de datină şi, alinaţi şi întăriţi, se întoarseră fiecare în oraşul său.

Când regele Şahriar intră în palatul său, porunci să se taie capul soţiei lui, şi tot aşa să se taie capetele sclavelor şi ale sclavilor. Apoi porunci vizirului să-i aducă în fiecare noapte câte o fecioară. Şi aşa, în fiecare noapte, el lua o fecioară şi-i răpea fecioria. Iar la capătul nopţii, o ucidea. Şi nu conteni să facă aşa trei ani în şir. Iar supuşii se zbătură în strigăte de durere şi în învălmăşeala groazei, şi îşi părăsiră vetrele cu fetele care le mai rămăseseră. Şi nu rămase în oraş nicio fată care să mai slujească năvalei armăsarului.

Într-acestea, regele dete poruncă vizirului să-i aducă o nouă fecioară, ca de obicei. Şi vizirul ieşi de la rege şi căută, dar nu găsi nicio fată; şi, plin de întristare şi mâhnire mare, se întoarse către lăcaşul său, cu sufletul răscolit de spaimă.

Ci vizirul avea el însuşi două fete, pline de frumuseţe, de farmec şi de strălucire, desăvârşite şi nespus de dulci. Numele celei mari era Şahrazada[18], iar numele celei mici Doniazada[19]. Cea mare Şahrazada, citise cărţile, cronicile, legendele regilor din vechime şi poveştile noroadelor apuse. Se mai zice că ea avea mii de cărţi cu poveşti în legătură cu popoarele, regii şi poeţii din vechime. Şi era tare iscusită în măiestria de a povesti, şi nu te măi săturai ascultând-o.

La vederea tatălui său, ea zise:

— De ce te văd aşa de schimbat, ducând povara grea a

---

[18] Fiica cetăţii.
[19] Fiica lumii.

durerilor şi a mâhnirilor? Căci află, o, tată, că poetul zice: „O, tu care te zbuciumi, alină-te! Nimic nu ţine în veci: orice bucurie se spulberă şi orice mâhnire se uită!“

Când vizirul auzi aceste cuvinte, povesti fiicei sale tot ce i se întâmplase cu regele, de la început până la sfârşit. Atunci Şahrazada îi zise:

— Pe Allah! o, tată, mărită-mă cu acest rege, căci, sau voi trăi, sau voi fi o răscumpărare pentru fiicele musleminilor şi pricina mântuirii lor din mâinile regelui!

Atunci vizirul îi zise:

— Păzească-te, Allah! nu te lăsa pradă unei astfel de primejdii!

Ea răspunse:

— Trebuie neapărat să facem acest lucrul

El o sfătui:

— Păzeşte-te, să nu ţi se întâmple ce i s-a întâmplat măgarului şi boului cu stăpânul ţarinii?

Şahrazada întrebă:

— Şi ce-a păţit măgarul şi boul cu stăpânul ţarinii?

Şi vizirul îi povesti Şahrazadei, fiicei sale:

Află, o, fata mea, că era odată un negustor, stăpân de mari avuţii şi de cirezi de vite, însurat şi tată de copii. Allah, preaînaltul, i-a hărăzit de asemenea să cunoască graiurile dobitoacelor şi ale păsărilor. Ci locul de şedere al acelui negustor era într-o ţară roditoare, pe malul unui fluviu. Şi în lăcaşurile negustorului se aflau şi un măgar, şi un bou.

Într-o zi, boul ajunse la locul rânduit pentru măgar şi-l găsi măturat şi stropit bine; în iesle se afla orz bine dat prin ciur şi fân bine ales; iar măgarul se desfăta, culcat la odihnă. Şi mai băgă de seamă că atunci când stăpânul se nimerea să încalece pe măgar, o făcea numai pentru un drum scurt, dacă se zorea, din întâmplare; şi măgarul se întorcea repede înapoi, la odihnă. În ziua aceea negustorul îl auzi pe bou zicând măgarului:

— Poftă bună, şi fie-ţi de sănătate şi de folos, şi să-ţi

cadă bine la mistuit! Eu sunt ostenit, iar tu odihnit; tu mănânci orz bine dat prin ciur şi te slujesc alţii! Şi dacă, uneori, printre picături, stăpânul te încalecă, el se întoarce cu tine degrabă înapoi! Cât despre mine, eu slujesc şi la arat, şi la învârtitul morii!

Atunci măgarul îi spuse:

— O, părinte plin de virtute şi îndelung răbdător! în loc să te văicăreşti, fă ce am să te povăţuiesc. Căci ţi-o spun din prietenie, doar pentru faţa lui Allah. Când vei ieşi la câmp şi te vor înjuga, aruncă-te la pământ şi nu te mai scula de jos, chiar de te vor bate; iar după ce te vei fi sculat, grăbeşte-te să te culci din nou. Iar dacă atunci te vor mâna înapoi, la grajd, şi îţi vor aduce bob, nici nu pune gura, ca şi cum ai fi bolnav. Şi aşa, fă tot ce poţi şi nu mânca, nici nu bea o zi, ori două, ori trei. Şi astfel te vei odihni după atâta osteneală şi trudă!

Ci negustorul era ascuns acolo şi înţelegea graiul lor. Şi când rândaşul veni la bou să-i dea nutreţ, văzu că acesta de-abia se atinge de el; şi când dimineaţa îl luă la arat, îl află bolnav. Atunci negustorul îi zise rândaşului:

— Ia măgarul şi du-l la arat în locul boului, toată ziua!

Şi omul se întoarse, luă măgarul în locul boului şi ară cu el cât fu ziua de mare.

Când măgarul se întoarse la staul, pe înserate, boul îi mulţumi pentru bunăvoinţă şi că l-a lăsat să se odihnească o zi încheiată. Dar măgarul nu-i răspunse nimic, şi se căi cu cea mai amară căinţă.

A doua zi rândaşul veni, luă măgarul şi ară cu el până la sfârşitul zilei. Şi măgarul se întoarse cu grumazul jupuit şi sleit de osteneală. Iar boul, văzându-l în acea stare, se apucă să-i mulţumească plin de înflăcărare şi să îl preamărească, ridicându-l în slăvi. Atunci măgarul îi spuse:

— Înainte eram tare îndestulat, şi nimic nu mi-a pricinuit vreo tulburare decât binefacerile mele. Apoi adăugă: Totuşi trebuie să ştii că îţi voi mai da încă un sfat bun; l-am auzit pe stăpânul nostru zicând: „Dacă boul nu

se scoală, îl vom da la casap, să îl înjunghie, iar pielea să ne-o tăbăcească!“ Şi sunt tare îngrijorat de soarta ta, şi-ţi dau de ştire ca să-ţi cauţi vreo cale de scăpare!

Când boul auzi vorbele măgarului, îi mulţumi şi spuse:

— Mâine merg de bună voie cu ei să-mi văd de treburile mele.

Şi, acestea fiind zise, se puse pe mâncat şi înfulecă tot nutreţul, ba încă mai linse şi ieslea.

Aşa s-au petrecut lucrurile! Şi stăpânul, din ascunzătoare, trăgea cu urechea la vorbele lor.

Când miji de ziuă, negustorul ieşi cu soţia la staulul boilor şi al vacilor, şi amândoi şezură. Atunci veni rândaşul, îl luă pe bou şi-l scoase din staul. Dar la vederea stăpânului său, boul începu să dea din coadă, să pârâie zgomotos şi să alerge zglobiu în toate părţile. Negustorul fu cuprins de un asemenea râs încât căzu pe spate. Iar soţia îl întrebă:

— De ce râzi aşa?

El răspunse:

— De un lucru ce l-am văzut şi auzit, şi pe care dacă-l destăinuiesc trebuie să mor.

Ea îi spuse:

— Trebuie neapărat să-mi povesteşti şi să-mi spui pricina râsului tău, chiar dacă ar fi să mori pentru asta!

El zise:

— Nu pot să-ţi destăinuiesc nimic, de teama morţii.

Ea zise iar:

— Atunci de mine râzi tu aşa!

Şi nu conteni să se certe cu el şi să-l cicălească cu îndărătnicie, încât, până la urmă, el se află într-o mare încurcătură. Şi îşi chemă copiii de faţă, trimise după cadiu[20] şi după martori. Apoi voi să-şi facă testamentul înainte de a dezvălui soţiei sale taina şi înainte de a muri: căci îşi iubea nevasta cu dragoste mare, mai cu seamă că era fiica unchiului său dinspre tată şi mama copiilor săi, şi trăise cu ea o sută douăzeci de ani din viaţă. Pe lângă

[20] Judecător

acestea, trimise să cheme toate rudele soţiei şi pe toţi vecinii, şi le povesti întâmplarea, arătând că o să moară chiar în clipa când va dezvălui taina. Atunci toţi oamenii care se aflau acolo spuseră femeii:

— Pe Allah! lasă încolo treaba asta, ca să nu-ţi moară bărbatul, tatăl copiilor tăi!

Dar ea le răspunse:

— Nu-l las în pace până nu-mi spune taina, chiar dacă va trebui să moară!

Atunci ei încetară să-i mai vorbească. Şi negustorul se ridică de lângă ei şi se îndreptă către staul, şi spre grădină, ca să-şi facă mai întâi rugăciunile, să se întoarcă pe urmă, să spună taina şi să moară.

Ci el avea un cocoş viteaz, în stare să pună pace cu cincizeci de găini, şi mai avea şi un câine; şi îl auzi pe câine strigându-l pe cocoş şi ocărându-l:

— Nu ţi-e ruşine să fii vesel când stăpânul nostru se pregăteşte să moară!

Atunci cocoşul îi zise câinelui:

— Dar cum asta?

Iar câinele îi repetă povestea, la care cocoşul răspunse:

— Pe Allah, stăpânul nostru e tare sărac la minte! Eu am cincizeci de soţii şi sunt în stare să mă descurc cu ele, împăcând-o pe una, dojenind-o pe alta! Iar el n-are decât una singură, şi nu cunoaşte nici calea cea bună, nici cum trebuie s-o ia! Şi asta-i atât de uşor! N-are decât să taie câteva nuiele bune de dud, să dea buzna în iatacul ei şi s-o lovească până când ori moare, ori se pocăieşte; şi niciodată n-o să-i mai treacă prin cap să-l sâcâie cu întrebări neroade!

Aşa grăi cocoşul.

Când negustorul auzi vorbele cocoşului către câine, i se făcu lumină în minte şi se hotărî să-şi bată zdravăn nevasta.

Aici vizirul se opri din povestit şi spuse fiicei sale, Şahrazada:

— E cu putinţă ca regele să facă cu tine aşa cum a făcut negustorul cu soţia lui!

Ea răspunse:

— Şi ce-a făcut?

Vizirul urmă:

Negustorul intră în iatacul nevestei, după ce tăiase pentru nevoia lui nuielele de dud şi le ascunsese, şi îi zise chemând-o:

— Vino în iatacul tău că să-ţi spun taina, fără să mă vadă cineva, şi apoi voi muri!

Atunci ea intră, iar el închise uşa iatacului şi se repezi asupra ei, bătând-o cu nuielele până o făcu să cadă în nesimţire. Atunci ea îi spuse:

— Îmi pare rău! Îmi pare rău!

Apoi se aruncă şi sărută amândouă mâinile şi amândouă picioarele bărbatului, şi se căi cu adevărat. După care ieşi cu el afară. Şi aşa, toată lumea adunată acolo se bucură, şi se bucurară de asemenea toate rudele. Şi fură cu toţii fericiţi şi plini de noroc până la moarte.

Aşa grai vizirul. Iar când Şahrazada, fiica lui, auzi povestirea tatălui, spuse:

— O, tată, vreau totuşi să faci ceea ce îţi cer!

Atunci vizirul, fără să mai stăruie, porunci să se pregătească zestrea fiicei sale, Şahrazada; apoi urcă să-i dea de ştire regelui Şahriar.

În acest răstimp, Şahrazada dete îndrumări surorii sale mai mici grăindu-i:

— Când voi fi lângă rege, voi trimite să te cheme; şi când vei veni şi-l vei fi văzut pe rege isprăvind lucrul lui cu mine, îmi vei spune: „O, sora mea, istoriseşte-mi din poveştile minunate cu care ne petrecem serile!“ Atunci eu voi istorisi nişte poveşti care, de va vrea Allah, vor fi calea de mântuire pentru fiicele musleminilor!

După care, tatăl ei, vizirul, veni s-o ia şi urcară

împreună la rege. Iar regele fuse tare fericit şi rosti către vizir:

— Fata aceasta e ceea ce trebuie?

Iar vizirul răspunse cu smerenie:

— Da!

Când regele voi să ia fecioara, ea se porni pe plâns, şi regele o întrebă:

— Ce ai?

Ea răspunse:

— O, rege! Am o surioară mai mică de la care doresc să-mi iau rămas bun.

Atunci regele trimise s-o caute pe surioară, care veni şi se aruncă de gâtul Şahrazadei şi sfârşi prin a se ghemui lângă pat. Apoi regele se ridică, o luă fără de zăbavă pe fecioara Şahrazada, şi-i răpi fecioria.

Apoi începură să stea de vorbă.

Atunci Doniazada îi spuse Şahrazadei:

— Pe Allah! o, sora mea, istoriseşte-ne o poveste ca să ne treacă noaptea.

Şi Şahrazada îi răspunse:

— Din toată inima şi ca o datorie de cinstire cuvenită! Dar numai dacă binevoieşte să mi-o îngăduie acest rege binecrescut şi înzestrat cu purtări alese!.

Când regele auzi aceste cuvinte, şi cum, de altminteri, i se tulburase somnul, nu se supără că avea să asculte povestea Şahrazadei.

Şi Şahrazada, în această întâie noapte, începu povestea următoare:

Întâia noapte

POVESTEA NEGUSTORULUI CU EFRITUL

Şahrazada zise:

Mi s-a povestit, o mărite rege, că trăia odată un negustor între negustori, stăpân peste numeroase avuţii şi treburi negustoreşti în toate ţările.

Într-o bună zi el încălecă pe cal şi porni la drum spre câteva oraşe unde îl chemau treburile sale. Şi cum arşiţa se încinse peste măsură, el se aşeză sub un copac şi, vârându-şi mâna în traista cu merinde, scoase de acolo o bucată de pâine şi câteva curmale. După ce sfârşi de mâncat curmalele, el le strânse sâmburii în mână şi-i azvârli cu putere până departe. Şi iată că deodată se ivi dinaintea lui un efrit, mare de statură, care, învârtind o sabie pe deasupra capului, se apropie de negustor şi strigă:

— Scoală-te, ca să te ucid, cum mi-ai ucis şi tu copilul!

Şi negustorul, în culmea uluirii şi a spaimei, îl întrebă:

— Cum ţi-am putut eu ucide copilul?

Efritul zise;

— Când ai azvârlit sâmburii, după ce ai mâncat curmalele, aceştia îl izbiră pe fiul meu în piept; căci tocmai treceam pe aici, prin văzduh, ducându-l în braţe. Atunci s-a isprăvit cu el şi muri chiar adineauri.

Şi negustorul înţelese că pentru el nu mai era nicio scăpare şi niciun ajutor şi, întinzând amândouă palmele către efrit, îi spuse:

— Află, o, măreţule efrit, că sunt un dreptcredincios, şi

n-aş fi în stare pentru nimic în lume să te mint. Ci am multe avuţii, şi copii, şi soţie; mai mult decât atât, am acasă alte avuţii ce mi-au fost încredinţate spre păstrare. Aşadar îngăduie-mi să mă duc până acasă, ca să pot întoarce fiecăruia partea ce i se cuvine, şi odată treaba asta isprăvită, mă întorc iarăşi la tine. De altfel îţi făgăduiesc prin jurământ că mă voi întoarce aici. Şi atunci vei face cu mine cum îţi va fi voia. Şi Allah este chezaş vorbelor mele!

Genniul îi dădu crezare şi-l lăsă pe negustor să plece.

Iar negustorul se întoarse în ţara lui, se desfăcu de toate legăturile şi făcu să ajungă toate drepturile la cei care erau îndreptăţiţi. Apoi destăinui soţiei şi fiilor săi ceea ce i se întâmplase, şi toţi se puseră pe bocete: neamurile, femeile şi copiii. Pe urmă negustorul îşi alcătui testamentul; şi rămase cu ai săi până la finea anului; după care se hotărî să pornească înapoi şi, punându-şi linţoliul subsuoară, îşi luă rămas bun de la cei apropiaţi, de la vecini şi neamuri şi plecă în pofida nasului său. Iar ceilalţi se puseră să-l bocească şi scoaseră strigăte de jale.

Cât despre negustor, el îi lăsă în necazul lor pe prieteni şi neamurile şi îşi urmă drumul. Şi ajunse la locul pomenit, unde trebuia să se predea în mâinile genniului. Şi ziua aceea era întâia zi din an. Ci, în vreme ce şezu şi plânse de năpasta ce s-a abătut peste capul lui, iată că un şeic bătrân se îndreptă spre el, trăgând după sine o gazelă. Îl salută pe negustor îi ură trai îndestulat şi-l întrebă:

— Din care pricină poposeşti singur cuc chiar în acest loc bântuit de genni?

Atunci negustorul îi povesti ce păţise cu efritul şi de ce făcuse popoas tocmai în locul acesta. Şeicul, stăpânul gazelei, fu cuprins de mare mirare şi zise:

— Pe Allah! o, frate al meu, credinţa ta e mare! Iar povestea ta e atât de minunată încât, dacă ar fi scrisă cu acul pe colţul lăuntric al ochiului, ea ar fi un temei de

reculegere adâncă pentru cel ce cugetă cu smerenie. Apoi se aşeză lângă el şi urmă: Pe Allah! o frate al meu, nu voi conteni să rămân lângă tine până nu voi vedea cum o scoţi la capăt cu efritul.

Şi rămase, într-adevăr, şi se aşeză la vorbă cu el şi îl văzu chiar leşinând de frică şi de spaimă, pradă unei mâhniri adânci şi unor gânduri zbuciumate. Şi stăpânul gazelei urmă să rămână acolo, când iată că sosi un al doilea şeic, care se îndreptă spre ei, trăgând doi ogari negri. Se apropie, le ură pace şi-i întrebă de ce au poposit tocmai în acel loc bântuit de genni. Atunci ei îi povestiră întâmplarea de la început şi până la sfârşit. Şi abia se aşeză, când al treilea şeic se îndreptă spre ei, trăgând după sine un catâr de culoarea sturzului. Le ură pace şi-i întrebă de ce au poposit în locul acela. Şi ei îi povestiră întâmplarea de la început şi până la sfârşit. Dar n-are niciun rost s-o mai repetăm.

Într-acestea se iscă un vârtej de praf, şi o furtună suflă cu putere apropiindu-se de mijlocul pajiştii. Apoi, împrăştiindu-se praful, se arătă genniul despre care a fost vorba, cu o sabie tare ascuţită în mână; şi scântei ţâşneau din pleoapele lui. Veni către ei şi, smulgându-l pe negustor din mijlocul lor, îi zise:

— Vino să te ucid, cum l-ai ucis şi tu pe fiul meu, sufletul vieţii şi focul inimii mele!

Atunci negustorul începu să plângă şi să se jelească, şi la fel cei trei şeici se puseră pe plânsete, pe gemete şi să se tânguiască în gura mare.

Însă primul şeic, stăpânul gazelei, sfârşi prin a-şi lua inima în dinţi şi, sărutând mâna genniului, îi spuse:

— O, genniule! o, căpetenie a regilor gennilor şi coroană a lor, dacă îţi voi istorisi povestea mea cu această gazelă şi dacă vei fi încântat de ea, îmi vei dărui în schimb o treime din sângele acestui negustor?

Genniul răspunse:

— Da, desigur, o, preacinstite şeic! Dacă îmi vei istorisi povestea şi o voi găsi minunată, îţi voi dărui o treime din

sângele acestuia!

Povestea întâiului şeic

Întâiul şeic zise:

Află, o, măreţule efrit, că această gazelă era fiica unchiului meu[21] şi că era din carnea şi din sângele meu. M-am căsătorit cu ea pe când era încă tânără şi am trăit cu ea aproape treizeci de ani. Dar Allah nu m-a învrednicit cu niciun copil de la ea. Şi aşa, am mai luat o ţiitoare, care, cu voia lui Allah, îmi dărui un fecior frumos ca luna când răsare; avea nişte ochi minunaţi, şi sprâncenele împreunate, şi trupul desăvârşit. Crescu puţin câte puţin, până ajunse băiat de cincisprezece ani. În zilele acelea mă văzui silit să pornesc la drum spre un oraş îndepărtat, mânat de un târg gras.

Ci fiica unchiului meu, această gazelă, îşi făcuse încă din copilărie ucenicia în vrăjitorie şi în meşteşugul descântecelor. Prin ştiinţa magiei, pe care o stăpânea, ea îl preschimbă pe fiul meu în viţel, iar pe sclava, mama lui, în vacă; apoi i-a dat în paza văcarului nostru.

Eu, după un răstimp îndelungat m-am întors din călătorie. Întrebai de fiul meu şi de mama lui, şi fiica unchiului meu îmi zise:

— Sclava ta a murit, iar fiul tău a fugit, şi nu ştiu unde s-a dus!

Atunci, vreme de un an, rămăsei copleşit de jalea inimii mele şi lacrimile ochilor mei.

Când veni sărbătoarea din an a zilei jertfelor, îi trimisei

[21] Printr-un eufemism, arabii ie numesc adesea astfel pe soţiile lor. Nu zic *socru,* ci *unchi;* aşadar: *juca unchiului meu,* în loc de *soţia mea.*

vorbă văcarului să-mi alegă vaca cea mai grasă; şi el îmi aduse o vacă grasă, care era ţiitoarea mea, fermecată de această gazelă! Atunci mi-am suflecat mânecile şi poalele mantiei mele şi, cu cuţitul în mină, m-am pregătit să jertfesc vaca. Pe neaşteptate, vaca se puse pe bocit şi să plângă cu lacrimi gârlă. M-am oprit, dar i-am poruncit văcarului să o jertfească. Şi el a făcut-o; apoi a jupuit-o. Dar nu aflarăm în ea nicio grăsime, nici carne, doar pielea şi oasele. M-am căit amarnic atunci că am jertfit-o; dar la ce îmi mai ajuta căinţa? Apoi i-o dădui văcarului şi-i spusei:

— Adu-mi viţelul cel mai gras.

Şi el îmi aduse fiul, prefăcut, prin farmece, în viţel.

Când viţelul mă văzu, se smulse, rupând frânghia, alergă la mine şi mi se aruncă la picioare; şi cum mai gemea şi cu cât amar plângea! Atunci mi se făcu milă de el, şi-i zisei văcarului:

— Adu-mi o vacă, şi lasă viţelul în pace!

În clipa aceea a povestirii, Şahrazada văzu ivindu-se dimineaţa şi tăcu discretă, fără să se folosească şi pe mai departe de îngăduinţa primită. Atunci sora ei Doniazada îi zise:

— O, sora mea, cât sunt vorbele tale de gingaşe, şi blânde, şi plăcute, şi nespus de dulci!

Iar Şahrazada răspunse:

— Dar ele nu sunt chiar nimic pe lângă ceea ce vă voi povesti la amândoi în noaptea viitoare, dacă voi mai fi în viaţă, şi dacă regele va binevoi să mă păstreze!

Şi regele îşi zise în sine: „Pe Allah! n-o voi ucide decât după ce voi auzi urmarea poveştii!“

Apoi regele şi Şahrazada îşi petrecură toată noaptea în îmbrăţişări. După aceea, regele ieşi să împartă dreptatea din scaunul de judecată. Şi văzu pe vizir sosind şi aducând subsuoară linţoiul menit fiicei sale Şahrazada, pe care o credea moartă acum. Însă regele nu-i pomeni nimic despre asta, şi urmă să facă mai departe dreptate şi să numească pe unii în slujbe şi să-i înlăture pe alţii, şi aceasta până la capătul zilei. Iar vizirul se află în mare nedumerire şi în culmea mirării.

Când se termină divanul, regele, Şahriar se întoarse în

palatul său.

Şi când se lăsă a doua noapte

Doniazada îi zise surorii ei Şahrazada:

— O, sora mea, rogu-te sfârşeşte de istorisit povestea despre negusor şi genni!

Iar Şahrazada răspunse:

— Cu toată inima şi ca o cinstire cuvenită, dacă, bineînţeles, regele îmi îngăduie.

Atunci regele grăi:

— Poţi vorbi!

Ea spuse:

— Ajuns-a până la urechile mele, o, mărite rege, o, înzestratule cu gânduri drepte, că atunci când negustorul îl văzu plângând pe viţel, inima i-a fost cuprinsă de milă, şi-i spuse văcarului: „Lasă viţelul printre celelalte vite!” Aşa s-au petrecut lucrurile! Şi genniul se minună tare de povestea aceea uimitoare. Apoi şeicul, stăpânul gazelei, continuă:

O, tu, stăpâne peste regii gennilor, acestea toate s-au petrecut aievea! Şi fiica unchiului meu, gazela aceasta, era acolo; ea privea şi spunea:

— Ah, va trebui să jertfim acest viţel căci e gata îngrăşat!

Însă eu, de milă, nu mă puteam hotărî să-l jertfesc, şi poruncii văcarului să-l ducă de acolo; şi acesta îi luă şi se duse cu el.

În ziua următoare, veni văcarul la mine şi îmi zise:

— O, stăpâne al meu, îţi voi spune un lucru care să te înveselească, şi vestea bună îmi va aduce o răsplată.

I-am răspuns:

— Fireşte!

El urmă:

— O, negustorule vestit, am o fată vrăjitoare, şi ea a învăţat vrăjitoria de la o bătrână care şedea la noi. Ci ieri, când mi-ai dat viţelul, intrai cu el la fiica mea. Şi abia îl văzu, că-şi acoperi faţa cu vălul şi începu să plângă, iar apoi să râdă. După aceea îmi spuse: „O, tată, atât de mult

a scăzut preţul meu în ochii tăi, încât laşi să străbată aşa de uşor la mine bărbaţi străini?“ Eu o întrebai: „Dar unde-s acei bărbaţi străini? Şi de ce-ai plâns la început şi-apoi ai râs?“ Ea îmi spuse: „Acest viţel care-i cu tine, este fiul stăpânului nostru, negustorul, dar este fermecat. Mama lui maşteră l-a fermecat aşa pe el, şi pe mama lui o dată cu el. Şi tocmai de chipul lui de viţel nu m-am putut opri să nu râd. Iar dacă am plâns, asta-i din pricina mamei viţelului jertfită de tatăl lui.“ La aceste cuvinte ale fiicei mele, rămăsei nespus de uluit şi aşteptai nerăbdător întoarcerea dimineţii ca să vin să-ţi dau de veste despre toate acestea.

Când, o, puternice genni, continuă şeicul, auzii cuvintele acelui văcar, ieşii degrabă împreună cu el, şi mă simţii îmbătat, fără vin, de valul de bucurie şi de fericire care mă năpădise, că îl voi revedea pe fiul meu. Când ajunsei aşadar la casa văcarului fata ne ură bun venit şi îmi sărută mâna. Apoi viţelul veni la mine şi mi se aruncă la picioare. Atunci o întrebai pe fiica văcarului:

— E adevărat ceea ce povesteşti despre acest viţel?

Ea zise:

— Dar bineînţeles, o, stăpâne! acest viţel este fiul tău, flacăra inimii tale!

Eu răspunsei:

— O, preabună şi săritoare fecioară, dacă-mi vei mântui copilul, pe acest viţel, dându-i înapoi înfăţişarea dintâi, de fiu al lui Adam, îţi voi dărui toate vitele şi avuţiile ce se află sub mâna tatălui tău!

Ea surâse la vorbele mele şi îmi spuse:

— O, stăpâne al meu, nu voi consimţi să primesc avuţia decât numai dacă îmi vei îndeplini aceste două dorinţe: întâia este să mă mărit cu fiul tău! iar a doua, să mă laşi să farmec şi să leg prin descântec pe cine vreau! Fără de care eu nu răspund de urmările tămăduitoare ale farmecelor mele împotriva nelegiuirilor nevestei tale.

Când auzii, o, puternice genni, vorbele fiicei păstorului, îi spusei:

— Fie! şi pe deasupra vei avea avuţiile ce se află sub mâinile tatălui tău! Cât despre fiica unchiului meu, îţi îngădui să hotărăşti după voia ta de sângele ei!

Când auzi vorbele mele, ea luă o albie mică de aramă, o umplu cu apă şi rosti deasupra apei descântece tainice; apoi stropi viţelul şi-i spuse:

— Dacă Allah te-a făcut viţel, rămâi viţel, nu-ţi schimba înfăţişarea! Dar dacă eşti vrăjit, întoarce-te la înfăţişarea ta dintâi, cea zămislită, şi aceasta cu îngăduinţa lui Allah preaînaltul!

Ea grăi. Şi numaidecât viţelul începu să se zbată; apoi, zvârcolindu-se, se prefăcu din nou în făptură omenească. Atunci mă repezii la el şi-l îmbrăţişai. Apoi strigai:

— Pe Allah! povesteşte-mi ce a făcut fiica unchiului meu din tine şi din mama ta!

Şi îmi povesti toate câte le petrecură. Atunci îi zisei:

— O, fiul meu, Allah, stăpânul peste Ursite, ţi-a hărăzit o fiinţă care să te mântuiască şi să fie pavăză dreptăţii tale!

Iar după aceea, o, genniule îndurător, îmi însurai fiul cu fata păstorului. Şi ea, prin meşteşugul vrăjitoriei, o fermecă pe fiica unchiului meu şi o preschimbă în gazela asta pe care o vezi! Şi eu, cum tocmai treceam prin locurile astea, văzui aceşti oameni cumsecade adunaţi aici, îi întrebai ce fac şi aflai de la ei ce i s-a întâmplat acestui negustor, şi şezui să văd ce-o să se mai întâmple.

Şi asta-i toată povestea mea:

Atunci genniul strigă:

— Povestea aceasta este nespus de uimitoare: şi te dăruiesc cu o treime din sângele cerut. Cât despre celelalte două treimi din sângele acestui blestemat, i le voi lua, în pofida nasului său, în ceasul şi în clipa asta.

Atunci ieşi înainte al doilea şeic, stăpânul celor doi ogari şi spuse:

Povestea celui de al doilea şeic

Află, o, stăpâne peste regii gennilor, că aceşti doi câini sunt fraţii mei, şi eu sunt al treilea. Ci, când muri tatăl nostru, ne lăsă moştenire trei mii de dinari. Şi eu, cu partea mea, deschisei o dugheană, unde vindeam şi cumpăram. Şi unul dintre fraţii mei porni în călătorie de negoţ şi se înstrăină de noi vreme de un an cu caravanele. Când se întoarse, nu mai avea nimic. Atunci îi spusei:

— O, frate al meu, nu te-am sfătuit să nu te avânţi în călătorii?

Atunci el se puse pe plâns şi grăi:

— O, frate al meu, Allah care este puternic şi mare a îngăduit să mi se întâmple asta, iar cuvintele tale nu mai pot să-mi fie de folos, căci nu mai am nimic...

Atunci îl dusei la mine la dugheană, apoi îl petrecui la hammam[22] şi îi dădui o mantie strălucitoare, din cele mai de preţ. Apoi ne aşezarăm la masă, ca să mâncăm, şi-i spusei:

— O, frate, voi face socoteala câştigului din prăvălia mea, de la un an la altul şi, fără să mă ating de avutul ei, voi împărţi câştigurile, jumătate mie, jumătate ţie!

Şi într-adevăr, făcui socoteala câştigului adus de prăvălie, şi aflai pentru acel an un venit de o mie de dinari. Atunci îi mulţumii lui Allah, care este puternic şi mare, şi mă bucurai nespus. Apoi împărţii câştigul în două părţi egale, între fratele meu şi mine. Şi rămaserăm împreună zile după zile.

Dar din nou fraţii mei se hotărâră să plece şi voiră să mă facă să plec împreună cu ei. Însă eu nu mă lăsai înduplecat nici într-un chip, şi le spusei:

[22] Baie publică.

— Ce-aţi câştigat voi din călătorii, ca să fiu ispitit să vă însoţesc?

Atunci ei începură să-mi facă imputări, dar de prisos, căci nu mă înduplecară. Dimpotrivă, continuarăm să rămânem în dughenele noastre, să vindem şi să cumpărăm încă timp de un an bun. Ei începură din nou să stăruiască pe lângă mine ca să îi însoţesc în călătorie, şi eu mă împotrivii într-una, şi asta şase ani încheiaţi. În cele din urmă, sfârşii prin a cădea cu ei la învoială în privinţa plecării, şi le zisei:

— O, fraţii mei, să socotim ce bani avem.

Socotirăm şi adunarăm în totului tot şase mii de dinari. Atunci le zisei:

— Să îngropăm jumătate în pământ, ca să putem folosi dacă ne paşte vreo nenorocire. Şi să luăm fiecare o mie de dinari, ca să facem negoţ cu amănuntul.

Ei răspunseră:

— Allah să ne ocrotească gândul!

Luai banii, îi împărţii în două părţi egale, îngropai trei mii de dinari; cât despre ceilalţi, îi împărţii frăţeşte între noi trei. Apoi făcurăm cumpărături de felurite mărfuri, închiriarăm o corabie, încărcarăm totul pe ea, şi pornirăm la drum.

Călătoria ţinu o lună încheiată, la capătul căreia intrarăm într-un oraş unde ne vândurăm mărfurile; şi ne aleserăm cu un câştig de zece dinari la unul. Apoi părăsirăm oraşul.

Când ajunserăm pe ţărmul mării, întâlnirăm o femeie, îmbrăcată în straie vechi şi roase, care se apropie de mine, îmi sărută mâna şi-mi spuse:

— O, stăpâne al meu, poţi oare să mă ajuţi şi să-mi faci un bine? Şi eu voi căuta cu tot dinadinsul ca, la rândul meu, să-ţi recunosc binefacerea.

Îi spusei:

— Da, fireşte! eu ştiu să ajut şi să îndatorez; dar nu te crede îndatorată, ca să-mi fii recunoscătoare.

Ea îmi răspunse:

— O, stăpâne, atunci însoară-te cu mine, şi du-mă în ţara ta, şi-ţi voi închina sufletul meu! Indatorează-mă, aşadar, căci sunt dintre acele care ştiu preţul unei îndatoriri şi al unei binefaceri. Şi nu te simţi câtuşi de puţin ruşinat de sărăcia mea!

Când auzii aceste cuvinte, îmi simţii inima cuprinsă de o milă caldă pentru ea; căci nimic nu se face fără de voinţa lui Allah, care-i puternic şi mare! O luai aşadar cu mine, o înveşmântai în straie scumpe; apoi întinsei pentru ea, pe corabie, covoare minunate, şi îi făcui o primire ospitalieră, şi bogată, şi plină de strălucire. Apoi pornirăm la drum.

Şi inima mea o iubi cu iubire mare. Şi din clipa aceea n-o mai slăbii din ochi nici ziua, nici noaptea. Şi eu singur dintre fraţi puteam să-mi petrec cu ea. Şi aşa, fraţii mei fură cuprinşi de gelozie; şi mă pizmuiau şi pentru bogăţia şi preţul neasemuit al mărfurilor mele; şi-şi aruncară cu lăcomie privirile peste tot ce aveam, şi-mi uneltiră moartea şi răpirea banilor mei: căci Şeitan[23] le înfăţişă fapta lor sub cele mai ademenitoare culori.

Într-o zi, pe când dormeam lângă soţia mea, veniră la noi, ne ridicară şi ne aruncară pe amândoi în mare; şi soţia mea se trezi în apă. Atunci, în cât ai clipi din ochi, ea îşi schimbă înfăţişarea şi se prefăcu într-o efrită. Mă luă pe umeri şi mă duse pe o insulă. Apoi se făcu nevăzută pentru toată noaptea, şi se întoarse către dimineaţă, şi-mi zise:

— Oare nu mă recunoşti? Sunt soţia ta! Eu te-am luat şi te-am scăpat de la moarte, cu îngăduinţa lui Allah, preaînaltul. Căci, s-o ştii bine, eu sunt o gennia. Şi, din clipa când te-am zărit inima mea te-a îndrăgit numai fiindcă Allah a voit-o şi fiindcă sunt credincioasă în Allah şi Profetul său, fie el (Profetul) binecuvântat şi ocrotit de Allah! Când am venit la tine în starea nenorocită în care mă aflam, te-ai îndurat totuşi să te căsătoreşti cu mine. Şi atunci eu, în schimb, te-am scăpat de moartea în apă. Cât

[23] Diavolul, Satana.

despre fraţii tăi, sunt plină de mânie împotriva lor, şi trebuia neapărat să-i ucid!

La aceste vorbe rămăsei tare uluit, îi mulţumii pentru fapta ei, şi-i spusei:

— Cât priveşte pieirea fraţilor mei, rogu-te, nu se cade!

Apoi îi povestii câte mi s-au întâmplat cu ei de la început până la sfârşit. După ce-mi ascultă vorbele, ea grăi:

— Eu, într-astă noapte, voi zbura până la ei şi le voi scufunda corabia: şi vor pieri!

Eu strigai:

— Pe Allah! orice-ar fi, nu face asta, căci Meşterul Proverbelor zice: „O, tu ce faci bine unui nevrednic, să ştii că ucigaşul este pedepsit îndeajuns prin însăşi fapta lui nelegiuită!“ Ci, orice ar fi, ei rămân totuşi fraţii mei!

Ea răspunse:

— Trebuie neapărat să-i ucid!

Şi în zadar implorai îndurarea ei. După aceea mă luă pe umeri şi zbură, şi mă aşeză pe terasa casei mele. Deschisei uşile casei. Apoi scosei cei trei mii de dinari din ascunzătoare. Şi deschisei o dugheană, după ce făcui vizitele trebuitoare şi saluturile de cuviinţă; şi făcui noi cumpărături de mărfuri.

Când se lăsă noaptea, închisei dugheana şi, intrând în casa mea, îi găsii pe aceşti doi câini legaţi într-un colţ. Când mă văzură, se ridicară şi începură să plângă şi să se agaţe de veşmintele mele; însă îndată după aceea veni în fugă soţia mea şi îmi grăi:

— Aceştia sunt fraţii tăi!

Eu întrebai:

— Dar cine i-a adus în starea aceasta?

Ea răspunse:

— Eu! Am rugat, pe sora mea, care este mult mai iscusită decât mine în farmece, şi i-a adus în starea asta, din care nu vor mai putea ieşi decât peste zece ani!

Iată de ce, o, puternice genni, am venit în locul acesta, căci mă duc la cumnata mea s-o rog să-i mântuiască, de

vreme ce, iată, cei zece ani au trecut. La sosirea mea aici, îl văzui pe acest tânăr cumsecade, auzii păţania lui, şi nu vrusei nicidecum să plec mai departe până când nu voi vedea ce se întâmplă între tine şi el!

Şi asta-i povestea mea.

Genniul zise:

— Iată o poveste cu adevărat uimitoare: şi de aceea îţi hărăzesc a doua treime din sângele de răscumpărare a omorului. Dar îi voi stoarce blestematului acesta, care a zvârlit sâmburii, treimea ce mi se cuvine din sângele său.

Atunci înaintă al treilea şeic, stăpânul mulei, şi-i zise genniului:

— Eu îţi voi istorisi o poveste şi mai minunată decât celelalte două. Şi-mi vei dărui restul sângelui de răscumpărare a omorului.

Genniul răspunse:

— Facă-se voia ta!

Şi al treilea seic spuse:

Povestea celui de al treilea şeic

O, sultane, o, tu căpetenie a geniilor! mula aceasta a fost soţia mea. Plecasem odată în călătorie şi lipsisem de acasă, departe de ea, un an întreg; şi, când mi-am încheiat treburile negustoreşti, mă întorsei la ea în plină noapte şi o găsii culcată cu un sclav negru pe velinţa patului; şi stăteau amândoi acolo de vorbă şi se giugiuleau, şi râdeau, şi se sărutau, şi îşi aţâţau poftele zbenguindu-se. De îndată ce dădu cu ochii de mine, ea se ridică în grabă şi se aruncă asupra mea cu un ulcior de apă în mână; murmură câteva cuvinte deasupra ulciorului, mă stropii cu apă şi îmi zise:

— Ieşi din forma ta şi prefă-te în câine!

Şi numaidecât mă prefăcui în câine; şi mă izgoni din casă. Ieşi, şi de atunci nu mai conteni să rătăcesc, şi ajunsei în cele din urmă la dugheana unui casap. Mă apropiai şi începui să rod oase. Când mă văzu stăpânul dughenei, mă luă şi mă duse la el acasă.

Când mă văzu fata casapului, îşi ascunse numaidecât chipul sub văl şi-i zise tatălui ei:

— Oare se cade asta? Aduci un bărbat în casă şi intri cu el la mine!

Tatăl îi grăi:

— Dar unde-i acel bărbat?

Ea răspunse:

— Câinele acesta e un bărbat. L-a vrăjit o femeie. Iar eu sunt în stare să-l mântuiesc.

La aceste cuvinte, tatăl zise:

— Pe Allah! o, fiica mea, izbăveşte-l!

Ea luă un ulcior de apă şi, după ce murmură deasupra apei câteva cuvinte, mă stropi cu câteva picături, şi spuse:

— Ieşi din forma asta şi întoarce-te la cea dintâi!

Atunci mă întorsei la înfăţişarea mea dintâi, sărutai mâna fetei şi zisei:

— Acum doresc să-mi vrăjeşti soţia, aşa cum m-a vrăjit ea pe mine.

Ea îmi dădu atunci puţină apă şi îmi spuse:

— Dacă o găseşti pe soţia ta dormind, stropeşte-o cu apa aceasta şi se va preschimba după voinţa ta!

Şi, într-adevăr, o aflai dormind, o stropii cu apă şi-i zisei:

— Ieşi din forma asta şi preschimbă-te luând chipul unei mule!

Şi iată că tocmai pe ea o vezi cu ochii tăi acum, o, sultane şi căpetenie a regilor geniilor!

Atunci genniul se întoarse către mulă şi-i zise:

— E drept ceea ce zice?

Şi ea dădu din cap şi grăi prin semne:

— Ah, da! Ah, da! Aşa este!

Toată povestea aceasta îl făcu pe genni să se înfioare de tulburare şi plăcere, şi-i dărui moşneagului ultima treime de sânge. Atunci...

Ajungând aici, Şahrazada văzu mijind zorile şi, sfioasă, conteni din vorbă, fără să se mai folosească de îngăduinţa primită. Atunci sora ei Doniazada îi spuse:

— O, sora mea, cât sunt cuvintele tale de gingaşe şi de mângâietoare, de plăcute şi de dulci în prospeţimea lor!

Şahrazada răspunse:

— Dar ce sunt toate astea pe lângă ceea ce vei povesti noaptea viitoare, de voi mai fi în viaţă şi dacă regele va mai binevoi să mă păstreze!

Şi regele îşi zise: „Pe Allah! n-o voi ucide decât atunci când voi fi auzit urmarea istorisirii ei care-i aşa de uimitoare!“

Apoi regele şi Şahrazada îşi petrecură noaptea înlănţuiţi până la ziuă. După care regele se îndreptă spre sala unde împărţea dreptatea. Iar vizirul şi dregătorii intrară, şi divanul se umplu de lume. Şi regele judecă, numi şi îndepărtă din slujbe, şi isprăvi treburile, şi împărţi porunci, şi aceasta până la sfârşitul zilei. Apoi divanul fu ridicat, iar regele Şahriar se întoarse în palatul său.

Şi când se lăsă a treia noapte

Doniazada zise:

— O, sora mea! Te rog întregeşte-ne povestea.

Iar Şahrazada răspunse:

— Cu toată inima deschisă şi darnică!

Apoi ea urmă:

— Mi s-a povestit, o mărite rege, că, după ce al treilea şeic îi istorisi genniului povestea cea mai uimitoare din cele trei, genniul se minună nemaipomenit, se înfioră de tulburare şi plăcere, şi zise:

— Îţi dăruiesc şi restul sângelui de răscumpărare a omorului. Şi-l slobod pe negustor.

Atunci negustorul, plin de fericire, se înfăţişă înaintea şeicilor şi le mulţumi călduros. Iar ei, la rândul lor, îl hiritisiră cu prilejul izbăvirii lui.

Şi fiecare dintre ei se întoarse în ţara sa şi în drumul său.

— Însă, urmă Şahrazada, aceasta nu-i mai uimitoare decât povestea pescarului.

Atunci regele îi zise Şahrazadei:

— Care poveste a pescarului?

Şi Şahrazada începu:

POVESTEA PESCARULUI CU EFRITUL

Mi s-a povestit, o, mărite rege, că trăia odată un pescar, om foarte înaintat în vârstă, însurat, tată a trei copii şi foarte sărac de felul lui.

Şi avea obiceiul să arunce năvodul de patru ori pe zi, nimic mai mult. Ci într-o bună zi, la ceasul amiezii, merse pe ţărmul mării, îşi puse jos coşul, aruncă năvodul şi aşteptă răbdător până când acesta se aşeză în fundul apei. Atunci strânse firele, şi simţi năvodul tare greu, şi nu izbuti să-l tragă la el. Atunci, târî capătul pe ţărm şi-l legă de un stâlp bătut în pământ. Apoi se dezbrăcă, se cufundă în apă, în jurul năvodului, şi nu conteni să se opintească până când nu-l văzu scos afară. Plin de bucurie, se îmbrăcă, dar, apropiindu-se de năvod, găsi într-însul un măgar mort. La vederea acestuia, fu cuprins de mâhnire şi spuse:

— Nu-i altă putere şi tărie decât întru Allah, preaînaltul, atotputernicul! apoi spuse: însă, într-adevăr, acest dar al lui Allah este uluitor!

Şi rosti aceste versuri:

Cufundătorule! te duci, orbiş, de-a dura
În beznele adânci de noapte şi pierzare!...
Cum soartei nu-i prea plac imbolduri de mişcare,
Mai stai, în truda-ţi grea, tu nu uita măsura!

Apoi trase năvodul şi-l stoarse de apă; după ce-l stoarse bine, îl întinse din nou. Apoi coborî în apă şi zise:

„În numele lui Allah!“ Şi aruncă iarăşi năvodul în apă, şi aşteptă să atingă fundul; încercă atunci să-l scoată, dar îşi dete seama că năvodul era tare greu şi părea mai prins de fund decât întâia dată. Şi crezu din nou că era ceva peşte mare. Legă atunci năvodul de mal, se dezbrăcă, se cufundă în apă, şi nu se lăsă până nu-l trase afară; şi, ducându-l pe mal, găsi într-însul un chiup uriaş, plin de mâl şi de nisip. La vederea acestuia, el se jelui şi rosti versurile:

Schimbări, voi, ale soartei, de-ajuns! Mărinimie Cu oamenii! Ce trist e! Nu-i pe pământ răsplată Cât meritul de-naltă, cât fapta-n măreţie!

Din casă ies adesea şi cat, naiv, Norocul,
Şi aflu că e vreme de când Norocul, iată,
E mort! Păcătoşenii! Aşa, aşa ţi-i jocul,

Noroace, ţie! ’N umbră alungi tot ce cu minte
Se ştie, -aici, în viaţă, şi strângi întreaga gloată
De prostănaci, cu care duci state şi duci ginte!

Apoi aruncă chiupul departe, stoarse năvodul, îl curăţi, ceru iertare lui Allah pentru pornirea lui de răzvrătire, şi se întoarse spre mare pentru a treia oară; aruncă năvodul, aşteptă ca acesta să atingă fundul şi, scoţându-l, găsi într-ânsul oale sparte şi cioburi de sticlă. La vederea lor, mai rosti nişte versuri de-ale unui poet:

Poete! vântul sorţii nu suflă niciodată
În partea ta! Naive, nu ştii că, orice-ai face
Frumos, cu a ta pană din trestie tăiată,
Oricât ţi-e scrisu-n şiruri — vei fi sărac şi pace?

Şi ridicându-şi faţa către cer, strigă:

— Allah! Tu ştii! eu nu arunc năvodul decât de patru ori. Şi iată că l-am şi aruncat de trei ori!

După aceasta, pomeni încă o dată numele lui Allah, azvârli năvodul în mare, şi aşteptă să se aşeze pe fund. Şi de astădată, cu toate sforţările lui, nu izbuti nici într-un chip să tragă năvodul, care se agăţa încă şi mai tare de stâncile de pe fund. Atunci strigă:

— Nu este tărie şi putere decât numai întru Allah!

Apoi se dezbrăcă, se scufundă de jur-împrejurul năvodului şi se apucă să-l tragă până ce îl desprinse şi îl târî la ţărm. Îl deschise şi găsi într-însul, de astădată, un vas mare de aramă galbenă, plin şi neatins; gura îi era cetluită cu plumb, purtând urma peceţii domnului nostru Soleiman[24], fiul lui Daud[25]. La vederea acestuia, pescarul se bucură mult şi îşi zise: „Iată un lucru pe care-l voi vinde în sukul[26] căldărarilor, căci aşa ceva face pe puţin zece dinari de aur!“ Încercă apoi să lege vasul şi să-l ia la spinare, dar îl găsi prea greu şi îşi zise: „Trebuie neapărat să-l deschid, să văd ce se află într-însul, şi-l voi deşerta în sacul meu; apoi voi vinde vasul în sukul căldărarilor“. Luă cuţitul şi-l mânui până când îi descetlui plumbul; întoarse apoi vasul cu gura în jos şi-l scutură ca să-i deşerte conţinutul pe pământ. Dar nimic nu ieşi din vas, decât un fum care urcă în albastrul cerului şi se aşternu pe faţa pământului. Şi pescarul se minună tare. Apoi fumul ieşi tot afară, se îndesă şi se preschimbă într-un efrit al cărui cap atingea norii, iar picioarele i se târau în pulbere. Capul acelui efrit era ca o cupolă, mâinile ca nişte furci, picioarele ca nişte catarge, gura ca o peşteră, dinţii ca nişte pietre, nasul ca un ulcior, ochii ca două torţe; părul îi era încâlcit şi plin de praf. La vederea lui, pescarul se înspăimântă, muşchii îi tremurară, dinţii i se încleştară cu putere, scuipatul îi secă în gură, iar ochii îi fură orbiţi de lumină.

Când efritul îl văzu pe pescar, strigă:

---

[24] Solomon, fiul lui David. Arabii îl socotesc căpetenia gennilor binefăcători şi răufăcători.

[25] David.

[26] *Suk* — piaţă, bazar.

— Nu este niciun alt Dumnezeu decât numai Allah, şi Soleiman este profetul lui, Allah! Şi întorcându-se către pescar, îi zise: Iar tu, o, mărite Soleiman, profetul lui Allah, nu mă ucide, căci niciodată nu-ţi voi ieşi din voie şi nu mă voi răzvrăti împotriva poruncilor tale!

Atunci pescarul îi grăi:

— O, uriaş răzvrătit şi cutezător, îndrăzneşti să spui că Soleiman este prorocul lui Allah! De altminteri Soleiman a murit de două mii opt sute de ani, şi suntem la plinirea vremurilor! Ce-i cu povestea asta? Şi ce-ţi veni să îndrugi? Şi din ce pricină te-ai vârât în vasul acesta?

La aceste cuvinte, genniul îi zise pescarului:

— Alt Dumnezeu nu este decât numai Allah! Lasă-mă să-ţi împărtăşesc o veste bună, o, pescarule!

Pescarul îl întrebă:

— Şi ce vrei să-mi vesteşti?

El răspunse:

— Moartea ta! Şi chiar în ceasul acesta, şi în cel mai groaznic chip!

Pescarul răspunse:

— Pentru această veste meriţi, o, şeic al efriţilor, să fii lipsit de ocrotirea cerului! Şi fie ca aceasta să te îndepărteze de noi! Şi de ce, oare, îmi vrei pieirea mea? Şi ce am făcut, oare, ca să fiu vrednic de moarte? Te-am slobozit din vas, te-am izbăvit din acea îndelungată şedere în mare şi te-am adus înapoi pe pământ!

Atunci efritul zise:

— Cumpăneşte şi alege-ţi felul morţii care ţi-e mai pe voie şi chipul cum ţi-ar plăcea mai bine să fii ucis!

Pescarul întrebă:

— Care fărădelege mă face vrednic de asemenea pedeapsă?

Efritul răspunse:

— Ascultă povestea mea, o, pescarule!

Pescarul grăi:

— Vorbeşte! şi scurtează-ţi cuvântul, căci, de nerăbdare, sufletul meu e gata să iasă!

Efritul spuse:

— Află că sunt un genni răzvrătit! M-am răsculat împotriva lui Soleiman, fiul lui Daud. Numele meu este Sakhr el-Genni! Şi Soleiman îl zori spre mine pe vizirul său Assef, fiul lui Barkhia, care, cu toată împotrivirea mea, m-a dus şi m-a dat în mâinile lui Soleiman. Şi nasul meu, în clipa aceea, se umili tare mult. La vederea mea, Soleiman făcu legământ lui Allah şi îmi porunci să îmbrăţişez religia lui şi să mă supun lui. Dar eu mă împotrivii. Atunci el ceru să i se aducă această amforă şi mă închise într-însa. O cetlui cu plumb şi o întipări cu numele celui preaînalt. Apoi dădu poruncă gennilor credincioşi, care mă luară pe umeri şi mă lepădară în mijlocul mării. Petrecui o sută de ani în fundul apei, şi spuneam în inima mea: „Pe veci îl voi îmbogăţi pe acela care mă va mântui!“ Dar cei o sută de ani trecură şi nimeni nu mă izbăvi. Când intrai în a doua numărătură de o sută de ani, îmi zisei: „Voi descoperi şi voi da comorile pământului aceluia care mă va mântui!“ Dar nimeni nu mă izbăvi. Şi se scurseră patru sute de ani, şi îmi zisei: „Îl voi învrednici cu trei lucruri la alegerea lui pe acela care mă va mântui!“ Dar nimeni nu mă izbăvi! Atunci mă cuprinse o mânie cumplită şi spusei în sufletul meu: „Acum îl voi ucide pe acela care mă va mântui, dar îi voi îngădui alegerea morţii!“ Atunci ai venit tu, pescarule, şi m-ai izbăvit. Şi-ţi îngădui să-ţi alegi singur felul morţii!

La aceste cuvinte ale efritului, pescarul strigă:

— O, Allah, ce minune mare! A trebuit să fiu tocmai eu acela care să-l izbăvească! O, efritule, fii îndurător cu mine, şi Allah se va îndura de tine! Dar dacă mă vei pierde, Allah va ridica asupra ta un altul care să te piardă şi pe tine.

Atunci efritul îi grăi:

— Dar dacă vreau să te ucid, e tocmai fiindcă tu m-ai mântuit!

Şi pescarul adăugă:

— O, şeic al efriţilor prin urmare aşa vrei să-mi întorci

binele prin rău! Aşadar proverbul nu minte câtuşi de puţin!

Şi pescarul rosti aceste versuri:

Vrei tu să guşti amarul de-a pururi aflător,
În tot ce e? Fii bun şi îndatoritor.

Da, chiar pe viaţa mea făgăduială-ţi dau:
Nerecunoscător e-un ticălos — pe şleau!

Şi-ncearcă, dacă vrei! Căci soarta ţi-i de fier,
Cum fu şi-a bietului Magir, mama lui Amer!

Însă efritul îi spuse:

— Ajunge cu atâta vorbărie! Să ştii că am neapărată nevoie de moartea ta!

Atunci pescarul zise în sinea lui: „Eu nu sunt decât un om, şi el este un genni, dar Allah mi-a dat o judecată foarte aşezată; şi aşa, voi potrivi o capcană ca să-l pierd, un şiretlic cum mă pricep eu. Şi voi vedea atunci dacă el, la rândul lui, va putea urzi ceva cu răutatea şi viclenia lui.“

Şi atunci îi spuse efritului:

— Într-adevăr mi-ai hărăzit moartea?

Efritul îi răspunse:

— Nu te îndoi câtuşi de puţin!

Atunci pescarul urmă:

— În numele celui preaînalt, care este întipărit pe pecetea lui Soleiman, te rog fierbinte să-mi răspunzi cu adevărat la întrebarea mea!

Când efritul auzi numele celui preaînalt, fuse tare înduioşat şi zguduit, şi răspunse:

— Poţi întreba, şi-ţi voi spune numai adevărul.

Atunci pescarul zise:

— Cum ai putut să încapi întreg în acest vas, care deabia îţi poate cuprinde piciorul sau mâna?

Efritul spuse:

— Nu cumva te îndoieşti de asta?
Pescarul răspunse:
— Într-adevăr, n-o voi crede, decât dacă te voi vedea chiar cu ochii mei încăpând în acest vas!

Dar în clipa aceea, Şahrazada văzu ivindu-se dimineaţa şi tăcu discretă. Şi regele Şahriar îşi zise în sine: „Desigur, povestea aceasta este nespus de uimitoare. Voi aştepta sfârşitul ei, şi pe urmă voi face şi cu această fată a vizirului meu ceea ce am făcut cu celelalte fete.”

Şi când se lăsa a patra noapte

Ea spuse:

Mi s-a povestit, o, mărite rege, că, atunci când pescarul îi zise efritului: „N-o voi crede, decât dacă te voi vedea chiar cu ochii mei încăpând în acest vas“, efritul se tulbură tare, se scutură şi se prefăcu din nou într-un vârtej de fum care urcă până în cer, se îndesă şi începu să intre în vas, puţin câte puţin, până la capăt. Atunci pescarul luă cu iuţeală capacul de plumb întipărit cu pecetea lui Soleiman şi astupă gura vasului. Apoi îl strigă pe efrit şi-i zise:
— Ei! socoteşte şi cumpăneşte felul morţii de care doreşti să mori, altfel te voi azvârli în mare şi-mi voi zidi o casă pe ţărm şi voi împiedica pe oricine ar veni să pescuiască, spunându-i: „Aici se află un efrit; odată scăpat, el vrea să-l ucidă pe mântuitorul său şi-i înşiră feluri de moarte ca să-şi aleagă una!“.
Când efritul auzi vorbele pescarului, încercă să iasă, dar nu izbuti; şi se văzu întemniţat, cu pecetea lui Soleiman deasupra capului. Înţelese atunci că pescarul îl încuiase în temniţa împotriva căreia nu pot să izbândească nici cei mai slabi şi nici cei mai puternici dintre efriţi! Şi, simţind că pescarul îl ducea către mare, zise:
— Nu! Nu!

Şi pescarul grăi:

— Trebuie! ah, trebuie!

Atunci genniul începu să-l ia cu vorbe dulci; se supuse şi grăi:

— O, pescarule, ce ai de gând să faci cu mine?

El zise:

— Să te arunc în mare! Căci dacă ai petrecut acolo o mie opt sute de ani, eu te voi ţintui tot acolo până în ceasul judecăţii! Căci oare nu te-am rugat să mă cruţi, pentru ca Allah să te cruţe? şi să nu mă ucizi pentru ca nici Allah să nu te ucidă? Dar tu ai respins rugămintea mea şi te-ai purtat mişeleşte! De aceea Allah te-a dat în mâinile mele. Şi n-am nicio remuşcare că te trădez!

Atunci efritul zise:

— Deschide-mi vasul şi te voi copleşi de binefaceri!

El îi răspunse:

— Minţi, blestematele! De altminteri, între mine şi tine se petrece tocmai ceea ce s-a petrecut între vizirul regelui Iunan şi medicul Ruian!

Şi efritul întrebă:

— Dar cine erau vizirul regelui Iunan şi medicul Ruian? Şi cum e această poveste?

Povestea vizirului regelui Iunan şi a medicului Ruian

Pescarul zise:

Află, tu efritule, că trăia odată, în vechimea timpurilor şi în trecutul evului şi al clipei, în oraşul Fars, în ţara

Rumannilor[27], un rege numit Iunan. El era bogat şi puternic, stăpân peste oşti, peste puteri însemnate şi cu aliaţi din toate soiurile de oameni. Însă trupul lui era chinuit de o lepră care îi adusese la deznădejde pe medicii şi cărturarii din ţara lui. Nici drogurile, nici hapurile, nici alifiile nu aveau nicio înrâurire asupra lui, şi niciunul dintre medici nu putea să-i afle vreun leac tămăduitor. Ci într-o zi, un medic bătrân şi vestit, pe al său nume Ruian, veni în oraşul regelui Iunan. Era priceput în cărţile greceşti, persane, romane, arabe şi siriene; studiase medicina şi astronomia, ale căror principii şi reguli le cunoştea prea bine, şi înrâuririle lor bune şi pe cele rele; cunoştea însuşirile plantelor şi ale ierburilor grase sau uscate, şi înrâuririle lor bune şi rele; în sfârşit, studiase filosofia şi toate ştiinţele medicale şi multe ştiinţe încă. Şi aşa, după ce medicul intră în oraş şi petrecu acolo câteva zile, auzi povestea regelui şi a leprei care îi chinuia trupul, prin voia lui Allah şi, la fel, despre deplina neizbândă a încercărilor de lecuire ale tuturor medicilor şi cărturarilor. La această veste, medicul îşi petrecu noaptea frământat de gânduri. Dar când se trezi dimineaţa — şi când străluci lumina zilei şi soarele salută lumea, această măreaţă podoabă a celui preabun — el se îmbrăcă în cele mai frumoase veşminte ale sale şi intră la regele Iunan. Sărută pământul din faţa mâinilor sale, şi rosti urări pentru vecia puterii lui şi a darurilor lui Allah asupra lui, şi pentru toate cele bune. Apoi vorbi; îi împărtăşi cine este, şi spuse:

— Am aflat despre boala ce te-a lovit în tot trupul, şi am aflat că o mulţime de medici n-au putut găsi mijlocul prin care s-o curme. Dar eu te voi lecui, o, rege, şi nu te voi pune nicidecum să bei tot felul de leacuri şi nici nu te voi unge cu tot felul de alifii!

La aceste vorbe, regele Iunan se minună peste măsură şi zise:

[27] *Rumannii (rumii) din Bizanţ* — prin extensie: toţi creştinii şi îndeosebi grecii.

— Cum vei face? Ci, pe Allah! de mă vei tămădui, te voi îmbogăţi pe tine şi pe fiii fiilor tăi, şi-ţi voi împlini toate dorinţele, şi vei fi tovarăşul meu de băutură şi prietenul meu! După aceea, regele îi dădu o mantie frumoasă, şi îl copleşi cu daruri, şi-i zise: Într-adevăr mă vei tămădui de această boală, fără leacuri şi fără alifii?

El îi răspunse:

— Da, desigur! Te voi tămădui fără nicio osteneală şi dureri în trupul tău.

Atunci regele se minună cum nu se putu mai tare, şi-i spuse:

— O, medic neîntrecut, în care zi şi care clipă voi vedea înfăptuindu-se ceea ce mi-ai prevestit? Grăbeşte-te s-o faci, o, fiul meu!

El îi răspunse:

— Ascult şi mă supun!

Apoi coborî de la rege şi închirie o casă unde îşi rândui cărţile, leacurile şi ierburile sale aromatice. Apoi îşi făcu extracte din medicamentele lui şi din cele obişnuite, îşi alcătui un mai de lemn, scurt şi încovoiat, pe care îl scobi la capăt şi-i potrivi o coadă; şi mai făcu o minge, cum se pricepu mai bine. Când sfârşi cu lucrul, urcă la rege, a doua zi; intră la el şi sărută pământul din faţa mâinilor sale. Apoi îi prescrise să meargă la meidan[28] călare, să se joace cu mingea rostogolind-o cu maiul.

Regele merse însoţit de emirii lui, de curteni, de viziri şi de căpeteniile împărăţiei. De abia ajunse la meidan, că medicul Ruian se înfăţişă şi îi dădu maiul, zicându-i:

— Ia maiul acesta şi prinde-l aşa în pumn; izbeşte cu el în pământ şi în minge din toată puterea. Şi fă în aşa chip încât să asuzi şi în palmă; şi pe tot trupul. În felul acesta leacul va străbate în palmă şi ţi se va împrăştia prin tot trupul. După ce vei fi asudat şi leacul va fi avut răgazul să lucreze, întoarce-te la palat şi du-te apoi la hammam de te scaldă. Atunci vei fi vindecat. Şi acum pacea să fie cu tine!

---

[28] Piaţa consacrată jocurilor şi întrecerilor sportive.

Atunci regele Iunan luă maiul de la medic şi-l strânse zdravăn în mână. La rândul lor, nişte călăreţi aleşi urcară pe cal şi-i aruncară mingea. Atunci el se puse să gonească în urma ei, ca s-o ajungă şi s-o izbească cu putere, ţinând mereu în mână strâns cu străşnicie maiul. Şi nu încetă să izbească mingea, până când asudă tare în palmă şi pe tot trupul. Şi aşa leacul străbătu în palmă şi se împrăştie prin tot trupul. Când medicul Ruian văzu că leacul se împrăştiase prin tot trupul, îi porunci regelui să se întoarcă la palat şi să meargă la hammam, să facă numaidecât o baie. Şi regele Iunan se întoarse îndată şi porunci să i se pregătească hammamul. I-l pregătiră şi, în acest scop, tapiţerii se grăbiră cu sârguinţă şi sclavii se zoriră pe întrecute şi-i gătiră schimburile. Atunci regele intră în hammam şi făcu o baie, apoi se îmbrăcă din nou chiar în hammam, de unde ieşi, încălecă pe cal şi se întoarse la palat, ca să doarmă.

Iată în ce îl priveşte pe regele Iunan! Cât despre medicul Ruian, acesta se întoarse acasă să se culce, se deşteptă dimineaţa, urcă la rege, îi ceru îngăduinţa să intre, ceea ce regele îi încuviinţă, intră, sărută pământul din faţa mâinilor sale şi începu prin a-i recita cu gravitate câteva strofe:

Dar Elocinţa-n floare-o fi, de-i eşti ales părinte,
Şi nici s-aleagă n-ar putea pe altul mai cu minte!

Tu raze-mprăştii: clarul lor, o faţă-n strălucire,
Ar face să pălească şi cărbunii-aprinşi de fire!

Rămână chipu-i glorios vremi multe-n frăgezime:
Să vadă pân’ şi Timpul chiar, cu zbârcituri mulţime!

Cu bunătăţi m-ai coperit, din dărnicie-ntinse,
Cum sub un nor prietenos colinele sunt prinse!

Prin fapte mari tu ai ajuns la culmile de slavă…

Eşti drag Ursitei, dar şi ea-ţi dă tot, făr'de zăbavă.

Odată versurile recitate, regele se sculă în picioare şi se aruncă drăgăstos la gâtul medicului. Apoi îl îmbie să şadă lângă el şi-l dărui cu minunate veşminte de cinstire.

Într-adevăr, când părăsise hammamul, el îşi privise trupul şi nu mai găsise nici urmă de lepră; pielea lui se făcuse curată ca argintul neprihănit. Se bucură atunci cât putu să se bucure mai mult, şi pieptul i se lărgi şi i se umflă de plăcere. Când se sculă dimineaţa, intră în divan şi se aşeză pe tron; iar curtenii şi mai-marii împărăţiei intrară şi ei, şi la fel făcu medicul Ruian: atunci, la vederea lui, regele se ridică în grabă şi-l puse să şadă lângă el. Apoi li se serviră la amândoi mâncări, şi bucate, şi băuturi cât fu ziua de mare. Când se lăsă noaptea, regele îi dădu medicului două mii de dinari, fără să socotim veşmintele de cinstire şi darurile, şi-i dădu chiar şi armăsarul lui de călărie. Şi aşa, medicul îşi luă rămas bun şi se întoarse acasă.

Şi regele nu mai contenea să se mire, minunându-se de măiestria medicului, şi să zică: „M-a lecuit pe dinafară, fără să mă ungă cu alifii! Ci, pe Allah! asta-i o ştiinţă minunată! Am datoria să-l acopăr pe acest om cu binefacerile dărniciei mele şi să-l iau de tovarăş şi prieten iubitor pentru totdeauna!" Şi regele Iunan se culcă vesel şi bucuros nevoie mare văzându-se sănătos la trup şi tămăduit de boală.

Aşadar, când regele veni dimineaţa şi se aşeză, pe tron, conducătorii norodului stătură în picioare, în faţa mâinilor sale, iar emirii şi vizirii se aşezară de-a dreapta şi de-a stânga lui. El porunci atunci să-l cheme pe medicul Ruian, care veni şi sărută pământul din faţa mâinilor sale. Şi regele se ridică anume, îl puse să şadă lângă el, mâncă împreună cu el, îi ură viaţă lungă şi-i dădu o mantie de cinstire şi o mie de dinari. Şi astfel se întoarse medicul acasă, înălţând rugi pentru rege.

Dimineaţa, când se sculă, regele ieşi şi intră. În divan,

înconjurat de emiri, viziri şi curteni. Ci printre viziri se află unul cu o înfăţişare respingătoare, cu chipul scârnav şi de piază rea, înfricoşător, greţos de zgârcit, pizmaş şi împietrit de invidie şi ură. Când acest vizir îl văzu pe rege aşezându-l alături de el pe medicul Ruian şi învrednicindu-l cu toate binefacerile sale fu cuprins de invidie şi hotărî, în taină, să-l piardă, după spusa proverbului: „Invidiosul caută să izbească în oricine, tirania stă la pândă în inima invidiosului; puterea o scoate la iveală, şi slăbiciunea o ţine mocnind“. Vizirul se apropie atunci de regele Iunan, sărută pământul din faţa mâinilor sale şi spuse:

— O, rege al veacului şi al timpurilor, tu care i-ai încărcat pe oameni cu binefacerile tale, îţi dau un sfat de-o nemaipomenită însemnătate şi pe care n-aş putea să ţi-l ascund fără să fiu cu adevărat un rău fiu al tău: dacă îmi porunceşti să ţi-l dezvălui, ţi-l voi dezvălui!

Atunci regele, tulburat adânc de vorbele vizirului, spuse:

— Şi care-i sfatul tău?

Celălalt răspunse:

— O, rege slăvit, cei din vechime au zis: „Cel care nu priveşte sfârşitul şi urmările, nu va avea norocul drept prieten” — şi tocmai îl văd pe rege pierzându-şi judecata şi învrednicind cu binefaceri pe duşmanul său, pe acel care doreşte nimicirea domniei sale, acoperindu-l cu favoruri, copleşindu-l cu daruri mărinimoase. Ci eu din pricina aceasta, sunt cuprins de cea mai mare teamă pentru soarta regelui meu!

La aceste cuvinte, regele se tulbură nespus de tare, se schimbă la chip şi spuse:

— Cine-i acela despre care susţii că e duşmanul meu şi care ar fi fost copleşit de favorurile mele?

El îi răspunse:

— O, rege, dacă ai adormit, trezeşte-te! căci eu vorbesc de medicul Ruian!

Atunci regele îi spuse:

— Acesta este prietenul meu bun şi îmi e cel mai scump dintre oameni, căci m-a lecuit cu un leac pe care l-am ţinut în mână şi m-a mântuit de boala care i-a făcut pe ceilalţi medici să deznădăjduiască! Da, desigur! nu-i nimeni altul ca el în acest veac, în lumea întreagă, în Apus şi în Răsărit! Şi cum îndrăzneşti să îndrugi asemenea lucruri despre el? În ce mă priveşte, de astăzi înainte îl voi dărui cu bani, îi voi da şi leafă, ca să aibă pe lună o mie de dinari. De altminteri, chiar dacă i-aş da jumătate din împărăţie, şi ar fi puţin lucru pentru el. De asemenea cred cu tărie că tu nu spui toate acestea decât din invidie, cum se istoriseşte în povestea ce am auzit-o despre regele Sindabad!

În clipa aceea, Şahrazada fu surprinsă de licărirea dimineţii şi conteni din povestirea ei. Atunci Doniazada îi grăi:

— O, sora mea, cât sunt de dulci, şi de gingaşe, şi plăcute, şi fără de prihană cuvintele tale!

Şi Şahrazada îi răspunse:

— Dar ce sunt toate astea pe lângă ceea ce vă voi povesti la amândoi, în noaptea viitoare, dacă voi mai fi în viaţă, şi dacă regele va mai binevoi să mă păstreze!

Atunci regele zise în sinea lui: „Pe Allah! n-o voi ucide înainte de a auzi urmarea povestirii ei, care-i o poveste într-adevăr minunată!“ Apoi îşi petrecură amândoi noaptea, îmbrăţişaţi până dimineaţa. Şi regele ieşi spre sala judecăţii, şi divanul se umplu de lume. Şi regele judecă, numi în slujbe şi îndepărtă din dregătorii, cârmui şi sfârşi treburile domniei; şi aceasta până la capătul zilei. Apoi divanul fu ridicat, şi regele intră în palatul său. Când se apropie noaptea, făcu lucrul său obişnuit cu Şahrazada, fiica vizirului.

Când se lăsă a cincea noapte

Şahrazada spuse:

Mi s-a povestit, o, mărite rege, că regele Iunan îi zise vizirului său:

— O, vizire, ai lăsat să pătrundă în tine invidia împotriva medicului şi vrei să-l ucid, ca pe urmă să mă

căiesc, aşa cum s-a căit regele Sindabad după ce a ucis şoimul!

Vizirul răspunse:

— Şi cum s-a întâmplat aceasta?

Atunci regele Iunan povesti:

Şoimul regelui Sindabad

Se zice că trăia odată un rege între regi, în Fars, care era mare iubitor de petreceri, de plimbări prin grădini şi de tot felul de vânători. Şi avea un şoim pe care îl crescuse el însuşi, şi care nu-l părăsea nici ziua, nici noaptea: căci chiar şi în timpul nopţii îl ţinea pe pumnul său; şi când mergea la vânătoare îl lua cu sine, şi îi atârnase la gât o cupă de aur, din care îi dădea să bea. Într-o zi, pe când şedea în palatul său, veni deodată un vechil încărcat cu păsări de vânătoare, care îi zise:

— O, rege al veacului, e tocmai timpul potrivit să mergem la vânătoare!

Regele îşi făcu pregătirile de plecare, şi luă şoimul pe braţ. Apoi plecară şi ajunseră într-o vâlcea, unde întinseră plasele de vânătoare. Şi deodată o gazelă căzu în capcană. Atunci regele spuse:

— Îl voi ucide pe acela pe lângă care va frece gazela!

Apoi se apucară să strângă plasa în jurul gazelei, care se apropie de rege, se ridică pe picioarele de dinapoi şi apropie de piept picioarele din faţă ca şi cum ar fi vrut să-l salute pe rege. Atunci regele bătu lin din palme, ca s-o facă să fugă, dar ea sări odată şi o zbughi trecând peste capul lui şi se cufundă în depărtări. Şi regele se întoarse spre străjeri şi-i văzu făcându-şi semne cu ochii. La vederea lor, îl întrebă pe vizir:

— Ce-i cu oştenii aceştia, de îşi fac astfel semne şi mă

arată pe mine?

Vizirul îi răspunse:

— Ei zic că ai jurat să trimiţi la moarte pe oricine va vedea trecând gazela pe lângă el!

Şi regele spuse:

— Pe viaţa şi pe capul meu! trebuie să urmărim această gazelă şi s-o aducem înapoi!

Şi regele porni în goana calului pe urmele gazelei; şi şoimul o izbea cu ciocul peste ochi, şi atât de tare încât o orbi şi-o făcu să ameţească. Atunci regele îşi luă hangerul, o izbi cu el şi o făcu să se rostogolească; apoi coborî, o înjunghie, o jupui şi-i atârnă leşul de oblâncul şeii.

Ci era cald, şi locul pustiu, sterp şi fără apă. Şi regele însetase, şi calul însetase. Şi regele se întoarse şi văzu un copac din care curgea o apă ca untul. Ci regele avea mâna acoperită de o mănuşă de piele; şi aşa el luă cupa de la gâtul şoimului, o umplu din apa aceea şi i-o întinse păsării; dar pasărea dădu cupei o lovitură cu aripa şi o vărsă. Regele luă cupa a doua oară, o umplu şi, gândindu-se mereu, că păsării îi este sete, i-o puse dinainte; dar şoimul, pentru a doua oară, dădu cupei o lovitură cu aripa şi o răsturnă. Şi regele se mânie pe şoim, luă pentru a treia oară cupa, dar i-o întinse calului şi şoimul răsturnă iarăşi cupa cu aripa. Atunci regele spuse:

— Fie ca Allah să te îngroape, o, tu, cea mai nefastă dintre păsări şi cobe! M-ai împiedicat să beau, te-ai lipsit pe tine însuţi de apă, şi l-ai lipsit şi pe cal.

Apoi îl izbi pe şoim cu hangerul şi-i reteză aripile. Atunci şoimul ridică greoi capul şi-i grăi prin semne: „Priveşte ce e sus în copac!“ Şi regele ridică ochii, şi văzu în copac un şarpe năprasnic; ceea ce curgea era veninul său. Atunci regele se căi că retezase aripile şoimului. Se ridică, încăleca din nou pe cal, plecă ducând cu sine gazela şi ajunse la palatul său. Aruncă gazela, bucătarului spunându-i:

— Ia-o şi găteşte-o!

Apoi regele se aşeză pe tron, având pe braţ şoimul. Atunci şoimul suspină o dată şi muri. La această privelişte, regele scoase strigăte de jale şi de durere, fiindcă ucisese tocmai şoimul care l-a scăpat de la pieire.

Aceasta este povestea regelui Sindabad!

Când vizirul auzi istorisirea regelui Iunan, îi zise: ’,. „

— O, rege mare şi plin de vrednicie, ce rău am săvârşit oare, ale cărui urmări aducătoare de nenorocire să le fi văzut? Nu m-am purtat aşa decât fiindcă mi-a fost milă de tine. Şi tu vei cunoaşte adevărul spuselor mele! Dacă mă asculţi, eşti scăpat, dacă nu, vei pieri aşa cum a pierit un vizir viclean care îl înşelase pe fiul unui rege între regi.

Povestea prinţului şi a vampirei

Regele despre care este vorba avea un fiu foarte iubitor de vânătoare pe jos şi de vânătoare călare, şi avea el şi un vizir. Şi regele acela îi porunci vizirului să fie cu fiul său pretutindeni, oriunde va merge. Într-una din zile fiul ieşi la vânătoare pe jos şi la vânătoare călare, şi împreună cu el ieşi şi vizirul tatălui său. Şi amândoi merseră şi văzură o fiară grozavă. Şi vizirul îi zise fiului de rege:

— E rândul tău! Aruncă-te după fiara asta şi urmăreşte-o!

Iar prinţul se porni în urmărirea fiarei până ce se făcu nevăzut. Şi iată că deodată fiara se pierdu în pustietate. Prinţul rămase tare buimăcit, şi nu mai ştia încotro s-o apuce, când văzu în susul drumului o sclavă tânără care plângea. Prinţul o întrebă:

— Cine eşti tu?

Ea îi răspunse:

— Fiica unui rege între regi, din India. În timp ce călătoream prin deşert cu caravana, m-a prins somnul şi

am căzut din şa fără să-mi dau seama. Şi mă trezii părăsită, singură şi fără să mai ştiu încotro s-o apuc!

Când prinţul auzi aceste cuvinte, fu cuprins de înduioşare şi o săltă pe spinarea calului său, o aşeză călare pe crupă, şi porni la drum. Trecând pe lângă o insuliţă pustie, sclava îi zise:

— O stăpâne al meu, aş vrea să-mi fac nevoile!

Atunci o coborî pe insuliţă şi, văzând că ea întârzie prea mult şi că era prea înceată, porni pe urmele ei fără ca ea să bage de seamă. Ci ea era o vampiră! Şi le spunea copiilor ei:

— O, copiii mei, astăzi v-am adus un băiat tânăr şi dolofan!

Şi ei strigară:

— O, adu-ni-l mai repede, măicuţă, ca să ne umplem burţile!

Când prinţul auzi vorbele lor, nu se mai îndoi de moartea sa, muşchii îi fremătară şi, cuprins de mare spaimă, se întoarse la locul unde îşi lăsase calul. Când ieşi vampira din vizuină, îl văzu speriat ca pe un mişel fricos şi tremurând, şi-l întrebă:

— De ce ţi-e frică?

El răspunse:

— Am un vrăjmaş de care mi-i frică.

Şi vampira adăugă:

— Dar mi-ai spus chiar aşa: sunt un prinţ... nu?

El răspunse:

— Da, într-adevăr.

Ea spuse:

— Atunci de ce nu dai duşmanului tău ceva bani ca să-l mulţumeşti?

El răspunse:

— Vai! el nu se mulţumeşte cu bani, şi nu râvneşte decât sufletul meu! Ci tare mi-e frică şi mă simt robul nedreptăţii!

Ea spuse:

— Dacă eşti asuprit, aşa cum susţii, n-ai decât să ceri

ajutorul lui Allah împotriva vrăjmaşului tău; şi el te va păzi de fărădelegile lui şi de fărădelegile tuturor acelora de care-ţi este frică:

Atunci prinţul ridică ochii spre cer şi rosti:

— O, tu, care-i răspunzi celui asuprit, dacă te roagă, şi-i descoperi răul, ajută-mă să-mi biruiesc vrăjmaşul, şi îndepărtează-l de la mine, căci tu ai putere peste tot ce vrei!

Când vampira auzi această rugăciune se făcu nevăzută. Iar prinţul se întoarse la regele, tatăl lui, şi-i dezvălui sfatul mişelesc al vizirului! Iar regele porunci moartea vizirului!

Apoi, vizirul regelui Iunan urmă cu aceste cuvinte:

— Şi tu, o, rege, dacă te încrezi în acest medic, el te va face să mori de moartea cea mai groaznică. Şi, cu toate că l-ai copleşit cu favoruri şi ai făcut din el omul tău de încredere, el îţi pregăteşte moartea. Nu vezi că te-a mântuit de boală prin afara trupului, cu un lucru pe care l-ai ţinut în mână? Şi nu crezi oare că a făcut aşa numai spre a-ţi pricinui pierzania cu un al doilea lucru, pe care te va face să-l ţii în mână?

Atunci regele Iunan spuse:

— Adevăr grăieşti! Fie după sfatul tău, o, vizire de povaţă bună! Căci este prea lesne cu putinţă ca acest medic să fi venit în taină, ca o iscoadă, ca să-mi pricinuiască pierderea. Într-adevăr, dacă m-a mântuit cu un lucru ce l-am ţinut în mână, poate prea bine să mă piardă cu, de pildă, un lucru pe care m-ar face să-l miros! Apoi regele Iunan urmă către vizir: O, vizire, ce trebuie să facem cu el?

Şi vizirul răspunse:

— Trebuie să trimitem de îndată pe cineva să-l cheme; şi când se va înfăţişa aici, va trebui izbit peste ceafă, şi aşa-i vei stăvili fărădelegile, te vei descotorosi de el şi vei fi liniştit. Trădează-l aşadar înainte ca să te trădeze el pe tine.

Şi regele Iunan zise:

— Adevărat grăieşti, vizire!

Apoi regele trimise să-l cheme pe medic care se înfăţişă vesel, neştiind ce hotărâse îndurătorul — căci poetul zice în versuri:

Te temi că poţi să fii lovit de Soartă...
Fii calm! căci multul ce sub cer încape
E-n seama celui volnic să despartă
Pământul, formă dându-i dintre ape.
Ce-i scris, e scris, şi toţi pe frunte poartă,
Şi nu se şterge nici sub mari potoape.
Cât despre ce nu-ţi este scris, pricină
De teamă nu-i, rămâie-ţi, deci, străină!

O, Doamne, -n tihnă-o zi putea-va trece
Făr' să înalţ spre cerul tău slăviri!
Măestru-mi har îl fac să ţi se plece
Poet în limbă, ritm şi stihuiri!
Şi de primesc vreun dar ce totu-ntrece...
E, cel de azi, mai vrednic de uimiri
Decâi celalt, de ieri, şi el mi-ajunse
Nainte să-rai exprim ăorinţi ascunse.

Şi cum să nu cânt gloria, deplina
Ta glorie, sublimu-ţi lăudându-l
Atât în mine şi ferind lumina,
Cât şi vădindu-l tuturor, de-a rândul!
Dar spun că biată gura mea declin-a
Găsi vre un cuvânt ales, cu gândul
Să preamărească facerea-ţi de bine;
Tărie umerii-mi — spre-a o susţine!

Tu, prins în rătăciri şi-ncurcătură,
În mâna lui Allah orice să laşi,
Căci singur e-nţelept! De-a ta făptură
N-ai teamă, n-or atinge-o cei trufaşi.

Nimic prin voia-ţi n-are-ntăritură,
S-o ştii... Purtându-şi falnic ai săi paşi,
Cel înţelept între-nţelepţi şi-mpune
Voinţa, cărei totul se supune.

Nici deznădejdi să n-ai, şi nici tristeţe,
Ci uită-le! Şi uită grija toată.
Nu ştii că grija poate să îngheţe
Şi inima vitează, nenfricată?...
Ci lasă tot. Ce plănuieşti, orbeşte...
E plan de rob, *căci lumea e-ndrumată*
De El! Te lasă dus... Aşa, la urmă,
Gusta-vei fericiri ce nu se curmă.

Când se înfăţişă, aşadar medicul Raian, regele il întrebă:

— Ştii de ce te-am chemat să te înfăţişezi dinaintea mea?

Şi medicul răspunse:

— Nimeni nu cunoaşte dinainte necunoscutul, în afară de Allah, preaînaltul.

Regele îi grăi:

— Te-am chemat să vii la pieirea ta şi ca să-ţi scot sufletul din trup!

La aceste vorbe, medicul Ruian rămase uluit şi spuse:

— O, rege, de ce să mă pierzi, şi care a fost greşeala săvârşită de mine?

Iar regele îi răspunse:

— Se zice că eşti o iscoadă, şi că ai venit să mă ucizi. Dar te voi ucide eu înainte de-a mă ucide tu pe mine! apoi regele strigă purtătorului spadei: Izbeşte gâtul acestui trădător şi mântuieşte-ne de nelegiuirile lui!

Dar medicul spuse:

— Cruţă-mă, şi Allah te va cruţa pe tine! Şi nu mă ucide, căci, altfel, Allah te va ucide pe tine!

Apoi repetă rugămintea, aşa cum am făcut şi eu către

tine, efritule, fără ca tu să mă fi izbăvit; ci, dimpotrivă, stăruiai să-mi voieşti moartea.

După aceea, regele Iunan îi spuse medicului:

— Nu-mi voi regăsi încrederea şi nici tihna până când nu te voi şti ucis. Căci dacă m-ai mântuit de boală cu un lucru pe care l-am ţinut în mână, cred cu tărie că vei ucide cu ceva ce voi mirosi, sau în alt chip!

Şi medicul întrebă:

— O, rege, oare aceasta mi-i răsplata? Aşa întorci tu răul pentru bine?

Dar regele răspunse:

— Neapărat e nevoie de moartea ta, şi fără de zăbavă!

Când medicul se dumiri pe deplin că regele îi voia moartea, fără nicio îndurare, plânse şi se mâhni din pricina ajutoarelor date celor nevrednici de ele. Despre acest lucru, poetul zice:

E tânăra smintită, e Maimuna,
Lipsită de orice scânteie-a minţii!
Dar tatăl, curajos întotdeauna,
E socotit cu darul chibzuinţei.

Priviţi-l, dar, mergând cu-o faclă-n mână;
Ferit e, — astfel, de glodul de pe stradă,
De pulberea şi-a căilor ţărână
Şi-alunecuşu-n care n-o să cadă!

După aceea, purtătorul spadei înaintă, îl legă la ochi pe medic şi, trăgând spada, îi zise regelui:

— Cu îngăduinţa ta!

Dar medicul continuă să plângă şi să spună regelui:

— Cruţă-mă, şi Allah te va cruţa: nu mă ucide, căci altfel Allah te va ucide!

Şi recită versurile poetului:

Am sfătuit, dar făr’ de reuşită,

Căci sfatul proştilor avu izbândă!
Urmarea? Un dispreţ ce stă la pândă.
De voi trăi, să fie auzită:

Mai fac-o cine-o vrea, cu dragi cuvinte!
Şi pilda mea, de-o fi să-mi vină moartea,
Te-o-mpinge, -ntr-un prilej ce-l va da soartea,
Să pui o strajă limbii mai-nainte.

Apoi spuse regelui:

— Aceasta mi-e răsplata? Văd că mă cinsteşti precum a făcut un crocodil...

Atunci regele grăi:

— Dar care e povestea cu crocodilul?

Iar medicul zise:

— Vai! mi-e cu neputinţă să ţi-o istorisesc câtă vreme mă aflu în starea asta. Ah, Allah te aibă în pază! cruţă-mă, şi Allah te va cruţa pe tine!

Apoi începu să verse şiroaie de lacrimi.

Atunci câţiva dintre aleşii regelui se ridicară şi spuseră:

— O, rege, îndură-te pentru noi de sângele acestui medic, căci nu l-am văzut niciodată greşind faţă de tine; dimpotrivă, l-am văzut mântuindu-te de boala care i-a răzbit pe toţi medicii şi cărturarii!

Regele le răspunse:

— Voi nu cunoaşteţi pricina osândei la moarte a acestui medic: dacă l-aş cruţa, aş fi pierdut fără putinţă de scăpare, căci acela care m-a mântuit de boală, făcându-mă să ţin un lucru în mână, va putea lesne să mă ucidă dându-mi ceva să miros. Ci tare mi-e frică să nu mă ucidă spre a pune mâna pe preţul tocmit pentru răpunerea mea: căci e cu putinţă să fie o iscoadă care n-a venit aici decât spre a mă ucide. Aşadar moartea lui e de mare trebuinţă. După care voi fi fără teamă în ceea ce mă priveşte!

Atunci medicul spuse:

— Cruţă-mă, ca să te cruţe şi Allah, şi nu mă ucide, căci

altfel, Allah te va ucide!

Dar, o, tu, efritule! când medicul se dumiri că regele vrea să-l ucidă fără îndurare, îi grăi:

— O, rege! dacă moartea mea este într-adevăr de mare trebuinţă, îngăduie-mi o păsuire, ca să cobor până acasă la mine, să mă descotorosesc de toate, să las vorbă rudelor şi vecinilor să se îngrijească de înmormântarea mea şi mai ales ca să le dau în dar cărţile mele de medicină. De altminteri, am o carte care este într-adevăr extrasul extraselor şi cea mai rară dintre cele rare, pe care vreau să ţi-o dăruiesc ca să o păstrezi, cu grijă în dulapul tău.

Atunci regele îl întrebă pe medic:

— Şi care-i această carte?

El îi răspunse:

— Ea cuprinde lucruri de nepreţuit, şi cea mai măruntă dintre tainele pe care le dezvăluie este aceasta: Dacă îmi tai capul, deschide cartea şi numără trei file, întorcându-le, citeşte pe urmă trei şire din pagina din stânga şi atunci capul tăiat îţi va vorbi şi îţi va răspunde la toate întrebările ce i le vei pune!

La aceste vorbe, regele se minună nespus, se înfieră de bucurie şi tulburare, şi spuse:

— O, medicule!... Chiar dacă ţi-aş tăia capul, tot vei vorbi?

El răspunse:

— Da, într-adevăr, o, rege! chiar aşa este: un lucru minunat de tot.

Atunci regele îi îngădui să plece, dar între păzitori; şi medicul coborî la el acasă, îşi încheie treburile din ziua aceea, şi la fel pe cele de a doua zi. Apoi se întoarse la divan, şi veniră emirii; vizirii, curtenii, navabii[29], şi toate căpeteniile împărăţiei, şi divanul se preschimbă parcă într-o grădină înflorită. Atunci medicul intră în divan şi rămase în picioare dinaintea regelui, ţinând în mână o carte foarte veche şi o cutiuţă de alifie, conţinând un praf.

---

[29] *Navab* — locotenent regal.

Apoi se aşeză şi ceru:

— Să mi se aducă o tipsie:

Îi aduseră o tipsie. Vărsă praful şi-l întinse pe toată faţa ei. Apoi grăi:

— O, rege! ia această carte, dar nu te sluji de ea înainte de a-mi tăia capul. După ce mi-l vei fi tăiat, aşază-l pe tipsia aceasta şi dă poruncă să-l apese peste acest praf ca să oprească sângele, apoi deschide cartea!

Ci, regele, în graba lui, nici nu-l mai asculta: luă cartea şi o deschise, dar găsi foile lipite unele de altele. Atunci îşi duse degetul la gură, îl umezi cu scuipat şi izbuti să întoarcă prima foaie. Şi făcu la fel pentru a doua şi a treia foaie, şi de fiecare dată foile nu se desfăceau decât tare anevoie. În acest chip dezlipi şase foi, încercă să citească, dar nu dădu de urma nici unui fel de scrisoare. Şi regele zise:

— O, medicule, dar nu-i scris nimic!

Medicul răspunse:

— Întoarce mai departe în acelaşi fel!

Şi regele continuă să întoarcă foile mai departe. Dar abia se scurseră câteva clipe, că otrava străbătu prin tot trupul regelui, chiar în clipa şi în ceasul acela: căci cartea era otrăvită. Şi atunci regele se prăvăli în spasme cumplite şi strigă:

— Otrava mă răpune!

Şi în acest timp, medicul Ruian începu să alcătuiască versuri, zicând:

Judecători! Au judecat, dar peste
Ce-i drept trecând, sfidând dreptatea toată!
Şi totuşi, Doamne, care vezi aceste,
Dreptatea vine, toţi aşa socoată!

Acum, la rând, sunt judecaţi! Cruţare
E doar pentru cei buni, cu cinstea-ntreagă;
Pe ei i-apasă soarta — înţeleagă
C-au asuprit şi-i frâng cercări amare.

Ajunseră, dar, ţintă de ocară,
De silă pentru trecători! E-o lege!
Răsplata după cum ţi-i fapta, dară!
Ursitei dat îi este să se-nchege!

Şi tocmai când medicul Ruian sfârşea de recitat versurile, regele căzu mort.

Ci, acum află, o, tu, efritule! că dacă regele Iunan l-ar fi cruţat pe medicul Ruian, Allah l-ar fi cruţat la rândul său. Dar el s-a împotrivit şi şi-a hotărât pieirea.

Şi tu, o, efritule, dacă ai fi voit să mă cruţi, Allah te-ar fi cruţat!

În această clipă a povestirii, Şahrazada văzu lucirea dimineţii şi se opri discret. Şi sora ei Doniazada îi spuse:

— Cât de dulci sunt cuvintele tale!

Ea răspunse:

— Dar ce sunt toate acestea pe lângă cele ce vă voi povesti în noaptea viitoare, dacă voi mai fi în viaţă şi dacă regele va binevoi să mă cruţe!

Şi petrecură noaptea aceea într-o neştirbiţă fericire şi în desfătare până dimineaţa. Apoi regele urcă la divan. Şi când ridică divanul, se întoarse în palat şi se adună cu ăi săi.

Când se lăsă a şasea noapte

Şahrazada zise:

Mi s-a povestit, o, mărite rege, că atunci când pescarul îi spuse efritului: „Dacă ai fi voit să mă cruţi şi eu te-aş fi cruţat; dar nu n-ai voit decât moartea mea, şi eu te voi face să mori întemniţat în acest vas şi te voi arunca în mare“, atunci efritul strigă:

— Pe Allah! o, pescarule, să nu faci asta! Şi, cruţă-mă cu mărinimie, fără să mă dojeneşti prea mult pentru fapta mea, căci dacă eu am fost nelegiuit, fii tu binefăcător; şi

proverbele cunoscute zic: „O, tu, care faci bine celui ce-ţi face rău, iartă pe deplin fărădelegea răufăcătorului!“ Şi tu, o, pescarule, nu îmi face aşa cum a făcut Umama cu Atika!

Pescarul grăi:

— Şi cum a fost întâmplarea lor?

Efritul răspunse:

— Nu-i vreme de povestit, acum când sunt întemniţat; când îmi vei da drumul îţi voi istorisi întâmplarea lor!

Pescarul zise:

— O, nu! trebuie neapărat să te arunc în mare, să nu-ţi rămână vreo cale de-a ieşi din ea! Când te rugam fierbinte şi-ţi ceream ajutorul, tu nu-mi doreai decât moartea, fără ca eu să fi săvârşit vreo greşeală faţă de tine sau vreo josnicie oarecare; şi nu ţi-am făcut decât bine, căci te-am slobozit din temniţă. Dar când te-ai purtat aşa cu mine, am înţeles că erai un soi rău din firea ta. Ci află că te voi arunca în mare şi voi înştiinţa despre faptele tale pe oricine ar încerca să te scoată, şi el te va arunca înapoi, pentru a doua oară, şi atunci vei zăbovi în marea aceasta până la sfârşitul vremurilor oa să guşti toate soiurile de cazne!

Efritul îi răspunse:

— Slobozeşte-mă, căci acum e ceasul potrivit să-ţi istorisesc povestea. De altminteri, îţi făgăduiesc că nu-ţi voi mai face niciodată vreun rău, ci îţi voi fi de mare folos într-o treabă care te va îmbogăţi pe veci.

Atunci pescarul luă în seamă această făgăduială că, dacă-l va slobozi, efritul nu-i va mai face niciodată vreun rău, ci îl va răsplăti, slujindu-l. Apoi, după ce se încredinţă cu tărie de credinţa şi de făgăduiala lui, şi după ce îl făcu să se lege cu jurământ pe numele lui Allah atotputernicul, pescarul deschise vasul. Atunci fumul începu să urce până ieşi cu totul; şi se prefăcu într-un efrit înfricoşător de urât la chip. Efritul izbi vasul cu piciorul şi-l azvârli în mare. Când pescarul văzu vasul luând drumul mării, nu mai avu nicio umbră de îndoială că pieirea lui era

apropiată, se udă în veşminte şi murmură: „Asta nu-i semn bun!“

Apoi încercă să prindă curaj şi grăi:

— O, efritule, Allah preaînaltul a zis:. „Aveţi datoria să vă ţineţi jurământul, căci vi se va cere socoteală!” Ci tu mi-ai făgăduit şi mi-ai jurat că nu mă vei trăda. Dacă totuşi mă vei trăda, Allah te va pedepsi, căci el ţine mult la porunca lui, şi dacă e răbdător, nu e şi uituc; şi ţi-am spus ceea ce i-a grăit medicul Ruian regelui Iunan: „Cruţă-mă şi Allah te va cruţa pe tine!“

La aceste cuvinte, efritul izbucni în râs, păşi înaintea lui şi-i spuse:

— O, pescarule, urmează-mă!

Şi pescarul porni în urma lui, fără să prea creadă în scăpare, şi astfel ieşiră departe de oraş şi îl pierdură din vedere, şi urcară pe un munte, şi coborâră într-un loc larg şi singuratic, în mijlocul căruia se afla un lac. Atunci efritul se opri, îi porunci pescarului să-şi arunce năvodul şi să pescuiască; şi pescarul privi în apă şi văzu peşti albi şi peşti roşii, albaştri şi galbeni. La această privelişte, pescarul se minună; apoi îşi aruncă năvodul şi, trăgându-l, văzu în el patru peşti, fiecare de altă culoare. Şi, la vederea lor se bucură, iar efritul îi spuse:

— Mergi şi du peştii aceştia la sultan, iar el în schimb te va înavuţi. Şi acum, pe Allah! primeşte rugămintea mea de iertare, căci am uitat datinele bune de atâta vreme de când mă aflu în fundul mării, de acum mai bine de o mie opt sute de ani, de când n-am mai văzut lumea de pe faţa pământului! Cât despre tine, vei veni, în toate zilele să pescuieşti aici, dar numai câte o singură dată! Şi acum, fie ca Allah să te aibă în paza sa!

Şi acestea fiind zise, efritul izbi cu amândouă picioarele în pământ, acesta se deschise şi-l înghiţi.

Atunci pescarul se întoarse în oraş uimit la culme de cele ce văzuse şi se întâmplaseră cu efritul; apoi luă peştii şi îi duse acasă; după aceea, luând o oală de lut ars, o umplu cu apă şi puse înlăuntru peştii, care începură să se

zbată în apa din oală. Apoi, ridicând oala şi punând-o pe cap, se îndreptă spre palatul regelui, aşa cum îl sfătuise efritul. Când pescarul urcă la rege şi-i dădu peştii, regele se minună tare la vederea peştilor aduşi, căci nu mai văzuse niciodată alţii asemănători şi de acelaşi preţ, şi-i zise:

— Să fie daţi peştii aceştia negresei noastre, bucătăreasa!

Această sclavă îi fusese trimisă în dar numai de trei zile de regele rumilor, şi nici nu avuseseră timp să-i pună la încercare măiestria în ale gătitului. De aceea, vizirul îi dete poruncă să prăjească peştii, zicându-i:

— O, preabună negresă, regele m-a trimis să-ţi spun aşa: „Nu te păstrez ca pe o comoară, o, tu picătura ochiului meu, decât numai pentru zile mari!“ Ci arată-ne astăzi dovada măiestriei tale la gătit şi bunătatea bucatelor tale, căci sultanul a primit chiar acum un om aducător de daruri!

Zicându-i aşa, vizirul plecă, după ce-i dădu toate îndrumările; şi regele îi porunci să-i dea pescarului patru sute de dinari. După ce vizirul îi dădu banii, pescarul îi puse în pulpana mantiei şi se întoarse acasă, la soţia lui, voios şi mulţumit.

Iată tot ce aveam de istorisit despre pescar!

Cât despre negresă, ea luă peştii, îi curăţi şi-i rândui în tigaie, apoi îi lăsă să se prăjească bine pe o parte şi după aceea îi întoarse pe cealaltă parte. Dar deodată peretele bucătăriei se întredeschise şi făcu loc să intre o fată înaltă de statură, cu obrajii plini şi netezi, cu însuşiri desăvârşite, cu pleoapele cănite cu kohl negru, cu chipul drăgălaş, cu trupul graţios aplecat; avea pe cap o eşarfă de mătase albastră, cercei în urechi, brăţări la încheieturile mâinilor, şi în degete inele cu pietre preţioase; şi ţinea în mână o nuia de bambus. Se apropie şi, vârându-şi nuiaua în tigaie, zise:

— O, peştilor, vă mai ţineţi făgăduiala?

La această privelişte, sclava căzu în nesimţire; şi fata

repetă a doua şi a treia oară întrebarea. Atunci toţi peştii ridicară capul din tigaie şi strigară:

— Ah, da! Ah, da!

Apoi murmurară în cor această strofă:

Te-ntorci cumva din cale, la fel şi noi, îndată;
Îţi împlineşti cuvântul, şi noi l-om împlini.
Să scapi încerci zadarnic, căci nu vom conteni —
Aşa că trebui-va s-arăţi ce vrei odată!

La aceste cuvinte fata răsturnă tigaia şi ieşi tot pe unde intrase, iar peretele bucătăriei se închise la loc. Când sclava se trezi din nesimţire, văzu că cei patru peşti arseseră şi se făcuseră scrum negru, şi îşi zise în sine: „Bieţii peşti! Bieţii peşti! Şi pe când se jeluia aşa, iată că vizirul se ivi în spatele ei, şi-i spuse:

— Du peştii la sultan!

Sclava se puse pe plâns şi-i povesti întâmplarea, iar vizirul rămase foarte mirat şi rosti:

— Asta-i într-adevăr o istorie nespus de ciudată!

Şi trimise în căutarea pescarului şi, odată acesta adus, îi porunci:

— Trebuie neapărat să te întorci cu patru peşti asemănători cu cei pe care i-ai adus întâia oară!

Şi pescarul se îndreptă spre eleşteu, aruncă năvodul şi-l trase cu patru peşti pe care-i luă şi-i aduse vizirului. Şi vizirul intră să-i dea negresei, zicându-i:

— Scoală-te şi prăjeşte-i de faţă cu mine, ca să văd ce-i cu toată istoria asta!

Şi negresa se sculă, pregăti peştii şi-i puse în tigaie pe foc. Dar abia se scurseră câteva clipe şi iată că peretele se crăpă şi se ivi fata îmbrăcată în aceleaşi veşminte şi tot cu nuiaua în mână. Ea vârî nuiaua în tigaie şi rosti:

— O, peştilor, o, peştilor! Oare vă ţineţi mereu vechea voastră făgăduială?

Iar peştii ridicară cu toţii capul şi intonară în cor strofa aceasta:

Te-ntorci cumva din cale, la fel şi noi, îndată;
Îţi ţii tu jurământul, şi noi vom şti să-l ţinem.
Dar dacă invoiala-ţi dezici, noi ne aţinem
Strigând, şi căpăta-vom ăespâgubire-odată!

În clipa aceea, Şahrazada văzu ivindu-se dimineaţa, şi conteni cuvintele îngăduite.

Când se lăsă a şaptea noapte

Ea zise:

Mi s-a povestit, o, mărite rege, că atunci când peştii începură să vorbească, fata răsturnă tigaia cu nuiaua şi ieşi tot pe unde intrase, iar peretele se închise la loc. Atunci vizirul se ridică şi spuse:

— Iată o întâmplare pe care nu pot s-o ţin ascunsă regelui.

Apoi se duse la rege şi-i povesti cele ce se petrecuseră chiar în faţa lui. Iar regele grăi:

— Vreau să văd chiar cu ochii mei!

Şi trimise în căutarea pescarului, şi-i porunci să se întoarcă cu patru peşti asemănători cu cei dintâi şi-i dădu în acest scop un răgaz de trei zile. Dar pescarul se întoarse degrabă la eleşteu şi aduse peste puţină vreme patru peşti. Regele porunci să i se dea patru sute de dinari şi, întorcându-se spre vizir, îi spuse:

— Găteşte tu însuţi, sub ochii mei, peştii aceştia!

Şi vizirul răspunse:

— Îndeplinesc porunca ta şi mă supun!

Atunci porunci să se aducă tigaia dinaintea regelui şi puse în ea peştii să se prăjească după ce-i curăţă bine; apoi, odată prăjiţi pe-o parte, îi întoarse pe cealaltă parte. Şi deodată peretele bucătăriei se despică în două şi se ivi un negru, asemănător unui bivol ca toţi bivolii, sau ca un uriaş din seminţia lui Had; şi ţinea în mână o ramură verde; şi rosti cu un glas răspicat şi înfricoşător:

— Peştilor, o, peştilor! vă ţineţi mereu de vechea voastră făgăduială?

Şi peştii ridicară capul din tigaie şi strigară:

— Da, desigur! Da, desigur!

Şi murmurară în cor aceste versuri:

Te-ntorci-napoi din cale, la fel şi noi, îndată;
Îţi împlineşti cuvântul, şi noi l-om împlini.
Dar dacă împotrivă te-arăţi, te-om ciocăni.
Atât, că trebui-va s-arăţi ce vrei, odată!

Apoi negrul se apropie de tigaie, o răsturnă cu ramura, şi peştii arseră şi se făcură scrum negru.

— După aceea negrul plecă prin acelaşi loc pe unde intrase. Când dispăru din ochii lor, regele spuse:

— Iată o întâmplare pe care într-adevăr nu putem s-o trecem sub tăcere. De altminteri, nu-i nicio îndoială că peştii aceştia trebuie să aibă o poveste tare ciudată.

Porunci atunci să fie adus pescarul şi, odată sosit, îl întrebă:

— De unde ai prins peştii aceştia?

— Pescarul răspunse:

— Dîntr-un eleşteu aşezat între patru dealuri, dincolo de muntele ce se înalţă deasupra oraşului!

Regele se întoarse către pescar şi iar îl întrebă:

— Câte zile îţi trebuie ca să ajungi acolo?

El răspunse:.

— O, mărite sultan, abia dacă trebuie o jumătate de ceas!

Şi sultanul rămase tare mirat şi porunci străjerilor să-l însoţească pe pescar chiar în clipa aceea. Iar pescarul, tare nedumerit, începu în taină să-l blesteme pe efrit. Şi regele şi toţi ceilalţi porniră, urcară un munte, apoi coborâră într-un câmp larg şi singuratic pe care în viaţa lor nu-l văzuseră mai înainte. Şi sultanul şi oştenii se mirară de această întindere pustie, aşezată între patru munţi, şi de acest eleşteu în care zburdau peşti de patru

culori deosebite: roşu, alb, galben şi albastru. Şi regele se opri şi le grăi oştenilor şi celor care erau de faţă:

— Este vreunul dintre voi care să mai fi văzut vreodată acest lac aici?

Ei răspunseră cu toţii într-un glas:

— O, nu!

Şi regele adaugă:

— Pe Allah! nu mă voi întoarce nici mort în oraş şi nu mă voi aşeza nici mort pe tronul regatului meu înainte de a afla adevărul despre acest lac şi despre peştii lui!

Şi porunci ostaşilor să împresoare munţii; şi ostaşii o făcură. Atunci regele îl chemă pe vizir. Ci vizirul era un cărturar, om înţelept, plin de elocinţă şi iscusit în toate ştiinţele. Când se înfăţişă dinaintea regelui, acesta îi spuse:

— Am de gând să fac un lucru şi vreau măi întâi să ţi-l împărtăşesc: m-am gândit să rămân cu desăvârşire singur la noapte şi să caut să dezleg taina acestui lac şi a peştilor. Aşadar tu vei sta la uşa cortului meu şi le vei spune emirilor, vizirilor şi curtenilor; „Sultanul nu se simte bine şi mi-a dat poruncă să nu las pe nimeni să intre la el!“ Şi nu vei destăinui nimănui gândul meu!

Şi, astfel, vizirul nu putu să nu se supună. Atunci regele se deghiză, îşi încinse sabia şi se strecură departe de însoţitorii lui, fără să fie văzut. Şi se aşternu la drum toată noaptea, până dimineaţa, fără popas, până la ceasul când căldura prea dogoritoare îl sili să se odihnească. După aceea porni din nou la drum, neîntrerupt, cât fu ziua de mare, şi în a doua noapte până dimineaţa. Şi iată că văzu în depărtare ceva negricios; se bucură şi îşi zise: „Poate că voi găsi acolo pe cineva care să-mi istorisească povestea lacului şi a peştilor!” Apropiindu-se de acea negreaţă, văzu că era un palat zidit în întregime din pietre negre, întărit cu brâie late de fier, şi văzu că poarta avea un canat deschis şi celălalt închis. Se bucură şi, oprindu-se la poartă, bătu încet; dar, neauzind niciun răspuns, bătu a doua oară şi a treia oară; apoi, neprimind

răspuns, bătu a patra oară, însă mai cu putere: şi nimeni nu-i răspunse. Atunci el îşi zise.: „Nu mai rămâne nicio îndoială, palatul acesta este părăsit“. Şi, luându-şi inima-n dinţi, pătrunse prin poarta palatului şi ajunse într-un coridor. Acolo strigă în gura mare:

— O, stăpâni ai palatului, sunt un străin, un trecător pe drum, şi vă cer puţină merinde pentru călătorie!

Apoi repetă cererea a doua oară şi a treia oară; dar, neprimind răspuns, îşi întări firea şi pătrunse pe coridor până în mijlocul palatului. Şi nu întâlni acolo pe nimeni. Dar văzu că întreg palatul era bogat aşternut cu tapiţerii, şi că în mijlocul curţii interioare se afla un bazin străjuit de patru lei din aur roşu, care slobozeau din gura lor o apă ca din mărgăritare sclipitoare şi nestemate; de jur-împrejur zburdau nenumărate păsări care nu puteau să zboare afară din palat, fiind împiedicate de o plasă mare întinsă peste palat. Şi regele se minună de toate acestea, dar se mâhni mai tare că nu putea afla pe nimeni care să-i dezvăluie, în sfârşit, taina lacului, a peştilor, a munţilor şi a palatului. Se aşeză între cele două uşi, cugetând adânc la toate acestea. Dar deodată auzi un geamăt uşor, care venea ca dintr-o inimă tristă, şi auzi o voce lină cântând încetişor aceste versuri:

Ah! n-a fost cu putinţă, dureri! să vă ţin tainic,
Şi chinu-mi din iubire cu toţi îl ştiu.
Acum în ochii mei nu vine, vai! somnul nicidecum,
Şi, noaptea, albă toată, -n nesomn, mi-e gândul tainic.

Ah, dragostea! Venit-a de glasul meu chemată,
Acum gândirea-mi însă-i de *chinuri săgetată!*

De laşi să gust chiar tihna, oh, Milă! un adaos:
Tu, mai ales, nu merge s-o vezi pe ea, ce-mi e
Întregul suflet, nu-i da şi ei să sufere,
Căci ea mi-i mângâierea, la chin şi griji repaos!

Când regele auzi această jelanie murmurată, se sculă şi se îndreptă în partea de unde o auzea venind. Găsi o uşă peste care cădea o perdea. Ridică perdeaua, şi, într-o sală mare, văzu un tânăr şezând pe un pat mare, înalt de un cot. Era un tânăr frumos cu trupul mlădios, înzestrat cu un glas catifelat şi limpede; fruntea îi era ca o floare, obrajii ca trandafirul; şi, în; mijlocul unuia din obraji mijea o aluniţă ca un bob de chihlimbar negru. Poetul spune despre el:

E băieţaşul dulce şi zvelt! Ce păr! Să juri
Că-i murga, şi că face să vină noaptea. Frunte:
Lumină albă, care alungă bezne crunte.
Ţi-s ochii-n sărbătoare privind asemeni nuri.

Şi-l poţi cunoaşte dintre băieţi — să nu-l deochi!
Căci are-o aluniţă, atât, o, zodiece!
E pe obrazul rumen, ce rozele întrece,
Şi potrivită tocmai acolo, sub un ochi.

La vederea lui, regele se bucură şi-i zise:

— Pace ţie!

Şi tânărul continuă să stea pe pat, înveşmântat în mantia lui de mătase brodată cu fir de aur; însă, vădind în glas tristeţea ce se răspândea din toată fiinţa lui, el întoarse regelui salutul şi-i zise:

— O, mărite domn, iartă-mă că nu m-am ridicat!

Iar regele îi spuse:.

— O, tinere, lămureşte-mă în privinţa poveştii lacului şi a peştilor săi coloraţi, şi, de asemeni, asupra acestui palat, şi a singurătăţii tale, şi a pricinii lacrimilor tale!

La aceste cuvinte, tânărul vărsă alt şiroi de lacrimi, care i se prelinse de-a lungul obrajilor, şi regele se minună şi grăi:

— O, tinere, ce te face oare să plângi?

Şi tânărul răspunse:

— Cum să nu plâng, devreme ce mă aflu în starea

aceasta?

Şi tânărul întinse mâna spre pulpanele lungi ale mantiei sale şi le ridică. Atunci regele văzu că toată jumătatea de jos a trupului acelui tânăr era din marmură, şi că numai cealaltă jumătate, de la buric până la părul de pe cap, era de om. Şi tânărul îi spuse regelui:

— Află, mărite domn, că povestea peştilor este stranie, şi de-ar fi scrisă cu acul pe colţul lăuntric al ochiului ca să fie văzută de toţi, ar fi o învăţătură pentru cititorul plin de luare aminte!

Şi tânărul istorisi aşa:

Povestea tânărului fermecat şi a peştilor

Află aşadar, mărite domn, că tatăl meu era regele acestui oraş. Numele lui era Mahmud, şi stăpânea Insulele Negre şi aceşti patru munţi. Tatăl meu domni şaptezeci de ani, după care se stinse din mila celui îndurător. După moartea lui, am preluat sultanatul şi mă căsătorii cu fiica unchiului meu. Ea mă iubea cu o dragoste atât de năvalnică încât dacă, din întâmplare, mă aflam departe de ea, nu mânca şi nu bea până nu mă revedea. Şi rămase sub ocrotirea mea vreme de cinci ani, până când într-o zi merse la hammam după ce poruncise bucătarului să ne pregătească bucatele pentru cină. Şi eu intrai în palat şi adormii în locul unde dormem de obicei, şi poruncii la două dintre sclavele mele să-mi facă vânt cu un evantai. Atunci una se aşeză la căpătâiul meu şi cealaltă la picioare. Dar mi se sperie somnul, gândindu-mă că soţia lipsea, şi niciun pic de somn nu se lipi de mine: căci, chiar dacă ochiul mi se închidea, sufletul îmi rămânea treaz! Atunci o auzii pe sclava care stătea la căpătâiul meu zicând celei care stătea la picioare:

— O, Massauda, de ce tinereţe nefericită are parte stăpânul nostru! Şi ce nenorocire pentru el că o are de soţie pe stăpâna noastră, o nelegiuită şi o ucigaşă!

Şi cealaltă răspunse:

— Fie ca Allah să le blesteme pe femeile desfrânate! Căci această fată din flori unde ar mai putea întâlni un bărbat cu o fire atât de bună ca a stăpânului nostru, ea care îşi petrece fiecare noapte în alt pat!

Şi sclava care stătea la căpătâiul meu răspunse:

— Într-adevăr, stăpânul nostru trebuie să fie tare nepăsător dacă nu bagă de loc de seamă faptele acestei femei!

Şi cealaltă zise:

— Dar ce tot îndrugi tu? Poate oare stăpânul nostru să bănuiască măcar ce face ea? Sau crezi că ea îl lasă să trăiască şi să se mişte slobod? Află că nelegiuita asta amestecă întotdeauna ceva în cupa pe care o bea stăpânul nostru în fiecare noapte, înainte de-a adormi; îi pune banj[30], şi el cade într-un somn adânc. În starea aceasta, el nu poate şti ce se întâmplă, nici unde merge ea şi nici ce face. Şi după ce-i dă să bea banjul, ea se îmbracă şi pleacă, lăsându-l singur, şi lipseşte de acasă până dimineaţa. Când se întoarce, îi aprinde sub nas ceva ce-i dă să miroase, şi el atunci se trezeşte din somn.

Când auzii, o, stăpâne, vorbele sclavelor, lumina din ochii mei se preschimbă în beznă. Şi îmi părea că timpul zăboveşte prea mult până să văd apropierea nopţii, ca să fiu din nou împreună cu fiica unchiului meu. În cele din urmă ea se întoarse de la hammam. Atunci întinserăm masa şi mâncarăm vreme de un ceas, servindu-ne, ca de obicei, unul pe altul cu băutură. După care, cerui vinul pe care-l beam în fiecare noapte înainte de culcare, şi ea îmi întinse cupa. Dar mă ferii s-o beau; mă prefăcui doar că o duc la buze, ca de obicei, şi o vărsai iute în cuta din partea de sus a mantiei mele. Şi chiar în ceasul şi în clipa

[30] *Banj (bang)* însemna, la vechii arabi, extras de măselariţă sau orice alt soporific extras din plante.

aceea mă întinsei pe pat, prefăcându-mă că dorm. Şi atunci ea zise:

— Dormi! şi facă-se să nu te mai trezeşti în veci! Cât despre mine, pe Allah, te urăsc, şi-ţi urăsc până şi chipul zugrăvit; şi sufletul mi-e sătul de apropierea ta!

Apoi se sculă, îmbrăcă cele mai frumoase veşminte, se parfumă, se încinse cu o sabie, deschise uşa palatului şi ieşi. Mă sculai şi eu şi o urmării până ce ieşi din palat. Străbătu pe rând fiecare suk din oraş şi, în cele din urmă, ajunse la porţile oraşului. Grăi către porţi, într-o limbă din care nu înţelesei nimic, zăvoarele căzură, porţile se deschiseră, şi părăsi oraşul. Mersei mai departe, tot în urma ei, fără să mă zărească, până când ajunse la movilele ridicate din îngrămădirea gunoaielor şi la o cetăţuie încununată de o cupolă clădită din lut ars: intră pe poartă, iar eu mă urcai pe terasa cupolei şi mă pusei să pândesc de acolo, de sus. Şi iat-o intrând la un negru tuciuriu, care avea buza de deasupra ca şi capacul unei oale, iar buza de dedesubt chiar ca oala; şi aceste două buze spânzurau atât de jos, încât puteau alege pietrele din nisip. Şi era putrezit de beteşuguri, şi zăcea întins pe o mână de paie de trestie de zahăr. La vederea lui, fiica, unchiului meu sărută pământul din faţa mâinilor sale, iar el ridică spre ea capul şi-i zise:

— Vai ţie! De ce ai întârziat până la această oră? I-am poftit pe negri, care s-au pus pe băut de vin şi s-au amestecat cu ibovnicele lor. Cât despre mine, n-am voit nici într-un chip să beau, din pricina ta.

Ea rosti:

— O, stăpâne şi comoara inimii mele! oare nu ştii că sunt măritată cu fiul unchiului meu, şi că-i urăsc până şi chipul zugrăvit, şi că mi-i silă să stau cu el? De altminteri, dacă nu mi-ar fi fost teamă că te văd şi pe tine zdrobit, demult aş fi nimicit oraşul din temelii şi aş fi făcut ca doar ţipătul bufniţei şi croncănitul corbului să se mai audă; şi aş fi strămutat pietrele ruinelor până dincolo de muntele Caucaz!

Negrul îi răspunse:

— Minţi, o, desfrânato! Ci eu jur pe cinstea şi pe însuşirile bărbăteşti ale negrilor, şi pe seminţia noastră de oameni neţărmurit mai presus ca aceea a albilor că, începând de astăzi, dacă vei mai întârzia aşa, mă voi lepăda de prietenia ta şi nu-mi voi mai apropia trupul de trupul tău! O, trădătoare vicleană! tu n-ai întârziat atât decât că ţi-ai astâmpărat aiurea poftele de femeie, o, putreziciune, o, cea mai josnică dintre femeile albe!

Apoi o luă sub el. Şi se întâmplă între ei ceea ce se întâmplă.

Aşa povestea prinţul grăind regelui. Şi urmă:

Când auzii aceste vorbe şi văzui cu ochii mei ceea ce se petrecu mai pe urmă între ei, lumea se întunecă înaintea feţei mele şi nu mai ştiui unde mă aflu. Apoi fiica unchiului meu începu să plângă şi să se jeluiască umilă în braţele negrului, şi-i spunea:

— O, iubitul meu, o, rodul inimii mele, eu nu te am decât pe tine! Dacă mă izgoneşti, va fi vai de mine! O, scumpul meu, o, lumina ochilor mei!

Şi nu conteni să plângă şi să se roage de el până o iertă. Atunci se arătă deplin fericită, se ridică în picioare, se dezbrăcă de toate veşmintele, rămase cu desăvârşire goală, şi spuse:

— O, stăpâne, oare ţi-a mai rămas ceva ca să-ţi saturi roaba?

Şi negrul îi răspunse:

— Ridică de pe oală capacul şi vei găsi acolo o tocană din oase de şoarece, pe care o vei mânca până ce nu va mai rămâne nimic; apoi ia cana aceea şi în ea vei afla buzà[31] din care vei bea!

Şi ea se sculă, mâncă, bău şi se spălă pe mâini; apoi se întoarse şi se culcă cu negrul pe paiele de trestie; şi, cu desăvârşire goală, se ghemui lângă negru, sub zdrenţele lui jegoase.

Când văzui toate câte le făcea fiica unchiului meu, nu

[31] Băutură fermentată, foarte preţuită de negri.

îmi mai putui ţine firea, coborâi din înaltul cupolei şi, repezindu-mă în sală, smulsei sabia pe care o purtase fiica unchiului meu, hotărât să-i ucid pe amândoi. Începui prin a-l izbi mai întâi pe negru, peste gât, şi crezui că murise.

În clipa aceea, Şahrazada văzu apropiindu-se dimineaţa şi se opri discret. Şi când luci dimineaţa, regele Şahriar intră în sala de judecată, şi divanul rămase plin de lume până la sfârşitul zilei. Apoi regele se întoarse în palat, şi Doniazada spuse surorii sale:

— Urmează-ţi, te rog, povestirea!

Ea răspunse:

— Din toată inima şi ca o cinstire cuvenită!

Când se lăsă, aşadar, a opta noapte

Şahrazada zise:

— Mi s-a povestit, o, mărite rege, că tânărul fermecat a urmat astfel:

Izbindu-l pe negru, ca să-i retez capul, îi tăiai într-adevăr gâtlejul, pielea şi carnea, şi crezui că l-am ucis, căci horcăia groaznic. Fiica unchiului meu, care în timpul cât se petrecuse aceasta dormea adânc, se trezi după plecarea mea, luă sabia, pe care o vârî înapoi în teacă, se întoarse în oraş, intră în palat şi se culcă în patul meu până dimineaţa. A doua zi însă văzui că fiica unchiului meu îşi tăiase părul şi îmbrăcase straie cernite. Apoi îmi spuse:

— O, fiu al unchiului meu, nu mă osândi, rogu-te, pentru ceea ce fac, căci tocmai mi-a ajuns la urechi ştirea că mama a murit, că tata a fost ucis în războiul sfânt, că unul dintre fraţii mei a murit înţepat de un scorpion, şi că celălalt a fost îngropat de viu sub dărâmăturile unei clădiri. După cum vezi, am tot dreptul să plâng şi să mă jeluiesc.

La aceste cuvinte, n-am voit să arăt că ştiu ceva, şi îi

zisei:

— Fă ceea ce crezi de cuviinţă, căci eu nu te împiedic.

Şi ea rămase închisă în jale; plânsetele şi zbuciumul ei nebun ţinură un an, de la un capăt la altul. Odată anul încheiat, ea îmi spuse:

— Vreau să clădesc pentru mine, în palatul tău, un mormânt în formă de boltă, şi acolo mă voi retrage în singurătate şi lacrimi, şi voi numi lăcaşul acesta Casa Jelaniei!

Eu răspunsei:

— Fă ceea ce crezi de cuviinţă!

Şi ea îşi clădi această Casă a Jelaniei, încununată de o boltă şi având înlăuntru un mormânt ca o groapă. Apoi îl aduse şi-l aşeză acolo pe negru, care nu murise, dar zăcea greu şi era atât de slab, încât nu mai putea fi de niciun folos fiicei unchiului meu. Dar aceasta nu-l împiedica să bea tot timpul vin şi buzà. Şi din ziua rănirii, el nu mai putea vorbi, şi îşi mai trăgea zilele numai fiindcă nu i se plinise încă sorocul. Şi ea, în toate zilele, intra la el sub boltă, în zori şi când se lăsa noaptea, şi izbucnea în hohote de plâns şi o apuca nebunia; şi-i dădea să bea diferite băuturi şi alte fierturi. Şi nu conteni să facă aşa, dimineaţa şi seara, în tot răstimpul celui de al doilea an. Şi eu o urmăream din ochi mereu; dar într-o zi, intrând la ea pe neaşteptate, o aflai plângând, izbindu-se peste faţă şi rostind cu voce tristă aceste versuri:

I-am părăsit pe oameni de când plecaşi tu, dragă,
Trăind tot singuratic, căci inima-mi nu poate,
De când plecaşi, iubirii să se mai dea întreagă!

Şi de mai treci pe-aicea, o, rogu-te, îmi scoate
Şi strânge-mi rămăşiţa din ce-am fost eu altdată,
Păstrând doar amintirea de viaţa-mi şi de toate.

Acolo, -n tihna gropii să fiu din nou culcată,
De tine-aproape, însă, ca tu să treci anume

Prin locu-acesta unde-i tot ce-ai iubit odată!

Şi glasul tău aducă-şi aminte de-al meu nume,
Şoptindu-l peste groapă! Dar vai! din ea, iubite
S-o prelungi-n auzu-ţi, ieşind din negre hume,

Un sunet sec şi jalnic de oase-ntreciocnite...

Când încheie bocetul, îi spusei, cu sabia scânteind în mână:

— O, trădătoareo, iată vorbele ticăloase care se leapădă de legăturile din trecut şi calcă în picioare prietenia!

Şi înălţând braţul, tocmai mă pregăteam s-o izbesc, când ea se sculă deodată şi, înţelegând astfel că cel care pricinuise rana negrului eram chiar eu, se ridică dreaptă în picioare şi rosti nişte vorbe din care nu pricepui nimic, şi apoi zise:

— Fie ca prin puterea vrăjii mele, Allah să te prefacă jumătate de piatră şi jumătate om!

Şi chiar în ceasul acela, mărite domn, mă prefăcui aşa cum mă vezi. Şi nu pot nici să mă clintesc, nici să fac vreo mişcare; şi aşa, nu sunt nici mort, nici viu. După ce mă aduse în starea aceasta, ea vrăji cele patru insule ale regatului meu şi le prefăcu în munţi cu un lac în mijloc; şi-i preschimbă pe supuşii mei în peşti. Dar asta nu e tot! În fiecare zi mă schingiuie şi mă biciuieşte cu o curea de piele dându-mi câte o sută de lovituri până ţâşneşte sângele. Şi pe urmă îmi pune de-a dreptul pe piele, sub veşminte, o haină din păr de capră, care-mi acoperă toată partea de sus a trupului!

După aceste cuvinte, tânărul începu sa plângă şi rosti în versuri:

Aştept dreptate, Doamne, şi sfânta-ţi judecată,
Şi-s răbdător, căci astfel e voia ta cea bună!
Şi reazem, când asupra-mi restriştile se-adună

Mi-eşti tu, cărui măritul Profet slăviri i-arată!

Atunci regele, întorcându-se către tânăr, îi spuse:

— Ai mai adăugat o întristare la mâhnirile mele! Dar spune-mi, unde se află oare această femeie?

El răspunse:

— În mormântul de sub boltă, unde se găseşte negrul. În fiecare zi vine la mine, mă dezbracă de veşminte şi îmi trage cele o sută de lovituri de bici, în timp ce eu plâng, şi strig, şi nu pot face o singură mişcare ca să mă apăr. Apoi, după ce mă pedepseşte aşa, se întoarce iarăşi la negru, ducându-i dimineaţa şi seara vinuri şi nişte băuturi fierte.

Când regele auzi aceste cuvinte, grăi:

— Pe Allah! o, tinere neînfrânt, se cuvine să-ţi dau un ajutor de neuitat pentru oameni şi să-ţi aduc o alinare ce va trece, după mine, în răbojul istoriei!

Şi regele nu mai pomeni nimic despre asta, şi urmă să stea de vorbă cu tânărul până la apropierea nopţii. Apoi se ridică şi aşteptă să vină ceasul de noapte al vrăjitorilor. Atunci se dezbrăcă, îşi încinse sabia şi se îndreptă spre locul unde se afla negrul. Acolo, văzu de departe făclii şi candele atârnate, şi simţi mirosul tare de tămâie, de parfumuri şi de tot soiul de mirodenii. Cât ai clipi, tăbărî peste negru, îl izbi şi-l străpunse până când acesta îşi dădu sufletul. Pe urmă îl încărcă în spinare şi-l azvârli în fundul unui puţ care se găsea în palat. Apoi se întoarse, se îmbrăcă în straiele negrului şi se plimbă o vreme pe sub boltă, învârtind paloşul sclipitor cât era el de lung. După aceea merse şi se întinse chiar pe locul unde zăcuse negrul.

Ci după un ceas veni vrăjitoarea, desfrânata, la tânăr. Şi de îndată ce intră, îl dezbrăcă pe fiul unchiului ei, luă un bici şi începu să-l lovească. Şi el striga:

— Vai, vai! Ajunge! Nenorocirea mea nu mai are margini. Ah, ai milă de mine!

Ea răspunse:

— Dar ţie, oare, ţi-a fost milă de mine? Oare mi-ai cruţat iubitul? Nu! Ei bine, aşteaptă!

Atunci ea îi puse haina din păr de capră şi celelalte veşminte pe deasupra. Odată treaba aceasta făcută, coborî la negru, ducându-i o cupă de vin şi un castron cu buruieni fierte. Şi intră sub boltă, şi plânse, şi se tângui, ţipând: „Of! of!” Şi zise:

— O, stăpânul meu, vorbeşte-mi! O, stăpânul meu, grăieşte-mi ceva!

Apoi rosti îndurerată versurile acestea:

Mai ţine încă, inimă, cea dură
Plecare? Chin cu-asupra de măsură
E dragostea ce m-a pătruns! Din cale.
Mi te-i feri, o, până când? Încale
Dacă voişi tortura-mi, suferinţa,
Fii fericit! Ţi s-a-mplinit dorinţa!

Apoi izbucni în hohote de plâns şi repetă:

— O, stăpânul meu, vorbeşte-mi, ca să-ţi aud glasul!

Atunci bănuitul negru îşi întoarse limba şi începu să îngâne graiul negrilor spunând:

— Ha! ha! nu-i tărie, nici putere decât numai cu ajutorul lui Allah!

Când auzi aceste vorbe, căci de multă vreme el nu mai vorbise nimic, ea ţipă de bucurie şi leşină; dar îşi veni repede în fire şi zise:

— Ah! oare mi s-a tămăduit stăpânul!

Atunci regele îşi prefăcu mai mult glasul şi, de-abia îngânând, rosti:

— O, desfrânato, nu eşti vrednică să-ţi spun nici măcar o vorbă!

Ea întrebă:

— Şi oare pentru ce?

El răspunse:

— Pentru că în fiecare zi nu faci decât să-ţi schingiuieşti bărbatul, şi el zbiară, şi cheamă într-ajutor, şi toate astea

îmi sperie somnul în fiecare noapte până dimineaţa. Şi bărbatul tău nu mai conteneşte să te roage fierbinte şi să-ţi ceară îndurare, astfel că vocea lui îmi răpeşte somnul. Dacă nu erau toate astea, de multă vreme mi-aş fi recăpătat puterea. Iată ce mă împiedică să-ţi răspund.

Ea spuse:

— Atunci, dacă aşa îmi porunceşti, îl voi slobozi din starea în care se află!

Şi regele adăugă:.

— Da! slobozeşte-l şi redă-ne tihna!

Ea spuse:

— Ascult şi mă supun!

Apoi se sculă şi ieşi de sub boltă. Intrând în palat, luă un vas de aramă plin cu apă şi rosti deasupra apei câteva vorbe de descântec. Şi apa începu să fiarbă, cum clocoteşte apa în oală. Îl stropi cu ea pe tânăr şi spuse:

— Prin tăria vorbelor rostite, îţi poruncesc să ieşi din această înfăţişare ca să ţi-o iei din nou pe cea dintâi!

Şi tânărul se scutură, mântuit, se ridică în picioare şi, bucurându-se de scăparea lui, strigă:

— Mărturisesc că alt dumnezeu nu este înaintea lui Allah, şi Mohamed este profetul lui Allah! Binecuvântarea şi pacea lui Allah coboare peste el!

Atunci ea îi spuse:

— Du-te şi să nu te mai întorci prin locurile acestea, altminteri te voi ucide!

Şi strigă la el, şi el se îndepărtă din faţa mâinilor ei. Iată în ceea ce-l priveşte pe tânăr!

Ea se întoarse la boltă, coborî înlăuntru şi spuse:

— O, stăpânul meu, scoală-te, ca să te văd!

Şi el, abia îngânat, zise:

— Ah, încă n-ai făcut nimic! Nu mi-ai redat decât o parte din linişte, n-ai înlăturat şi pricina de căpetenie a tulburării mele!

Ea îi spuse:

— O, scumpul meu, dar care-i această pricină de căpetenie?

El răspunse:

— Peştii din lac, care nu sunt altceva decât locuitorii oraşului şi ai celor patru insule de odinioară, nu mai contenesc, în tot ceasul, să ridice capul din apă şi să rostească blesteme împotriva mea şi-a ta. Şi aceasta-i pricina care mă împiedică să-mi recapăt puterile. Aşadar, ai datoria să-i izbăveşti! Şi atunci vei putea veni să mă iei de mână şi să-mi ajuţi să mă scol, căci neîndoielnic mă voi fi tămăduit!

Când desfrânata vrăjitoare auzi cuvintele regelui, pe care-l lua drept negrul, îi zise plină de bucurie:

— O, stăpânul meu, voinţa ta mi-o aştern pe creştet şi în ochii mei!

Şi rostind: „În numele lui Allah“, se sculă plină de fericire, porni în fugă şi, ajungând lângă lac, luă puţină apă şi...

În clipa aceea, Şahrazada văzu mijind dimineaţa şi se opri cu discreţie din povestire.

Când se lăsă a noua noapte

Ea zise:

Mi s-a povestit, o, mărite rege, că tânăra vrăjitoare luă puţină apă din lac şi rosti deasupra ei vorbe tainice. Atunci peştii începură să se zbuciume, ridicară capul şi se prefăcură din nou în fii ai lui Adam, chiar în ceasul şi în clipa aceea, şi se irosi vraja care-i înlănţuia pe locuitorii oraşului. Şi oraşul se prefăcu din nou într-un oraş înfloritor, cu sukuri bine construite, şi fiecare locuitor începu să lucreze în meseria lui. Şi munţii se preschimbară în insule, ca odinioară. Aşa s-au petrecut lucrurile în ce-i priveşte pe toţi aceştia!

Cât despre tânăra femeie, ea se întoarse de îndată la rege, crezând mereu că e negrul, şi-i spuse:

— O, scumpul meu, dă-mi mâna ta îndurătoare ca s-o sărut!

Şi regele îi răspunse cu glasul scăzut:

— Apropie-te mai mult!

Ea se apropie, şi deodată el smulse sabia şi-i străpunse pieptul cu atâta putere încât vârful îi ieşi prin spate; apoi o izbi din nou şi o tăie în două.

Odată acestea săvârşite, el ieşi şi îl află pe tânărul fermecat, care îl aştepta în picioare. Atunci îi aduse felicitări pentru izbăvirea lui, iar tânărul îi sărută mâna şi-i mulţumi fierbinte. Apoi regele îi zise:

— Vrei să rămâi în oraşul tău, ori să vii cu mine în oraşul meu?

Şi tânărul îi grăi:

— O, rege al timpurilor, ştii tu oare ce depărtare este de-aici până la oraşul tău?

Şi regele îi răspunse:

— Două zile şi jumătate.

Atunci tânărul îi spuse:

— O, rege, dacă ai adormit, trezeşte-te! Ca să mergi de aici până în oraşul tău vei face un an întreg, cu voia lui Allah! Căci dacă ai venit până aici în două zile şi jumătate, a fost numai fiindcă oraşul era fermecat. De altminteri, eu, o, rege, nu te voi părăsi nici cât ai clipi o dată din ochi!

Şi regele se bucură de aceste cuvinte, şi rosti:

— Mărire lui Allah, care a binevoit să te scoată în calea mea! Căci de astăzi înainte tu eşti fiul meu, de vreme ce Allah până acuma nu m-a învrednicit cu niciun copil!

Atunci se aruncară unul în braţele celuilalt şi neţărmurită fu bucuria lor.

Apoi porniră la drum până la palatul tânărului rege care fusese fermecat. Şi tânărul rege îi vesti pe mai-marii regatului său că avea să plece curând în pelerinajul sfânt, la Mecca. I se făcură de îndată toate pregătirile de cuviinţă. Apoi el şi sultanul plecară, şi inima sultanului ardea de dorul oraşului său, căci lipsise de acolo vreme de un an. Porniră aşadar la drum, având cu ei cincizeci de

mameluci[32] încărcaţi cu daruri care aveau să fie împărţite. Şi nu conteniră drumul zi şi noapte, vreme de un an încheiat, până se apropiară de oraşul sultanului.

Atunci vizirul ieşi cu oştenii în întâmpinarea sultanului, după ce îşi pierduse orice urmă de nădejde că-l va mai regăsi. Şi oştenii se apropiară, sărutară pământul din faţa mâinilor sale şi îi urară bun venit. Şi el intră în palat şi se aşeză pe tron. Apoi îl chemă pe vizir lângă el şi-i istorisi toate cele întâmplate. Când auzi vizirul povestea tânărului, îi aduse laude pentru mântuirea şi salvarea lui.

Într-acestea, sultanul îi răsplăti pe mulţi; apoi îi spuse vizirului:

— Porunceşte să vină repede pescarul care mi-a adus odinioară peştii.

Şi vizirul trimise după pescarul care fusese pricina mântuirii locuitorilor din oraş. Şi regeie îi zise să se apropie, îl dărui cu mantii de cinstire, îl puse să-i vorbească despre viaţa lui şi-l întrebă dacă are copii; şi pescarul îi spuse că are un fiu şi două fete. Atunci regele se căsători cu una din cele două fete, iar tânărul cu cealaltă. Apoi regele îl păstră pe tată lângă el şi-l numi întâiul vistiernic al regatului. După aceea îl trimise pe vizir în oraşul tânărului, aşezat în Insulele Negre, îl numi sultan al acestor insule şi trimise cu el pe cei cincizeci de mameluci care-l însoţiseră odinioară pe el însuşi, şi mai trimise şi o sumedenie de mantii de cinstire pentru toţi emirii. Atunci vizirul îi sărută amândouă mâinile şi se pregăti de plecare. Şi sultanul şi tânărul continuară să trăiască împreună, fericiţi cu soţiile lor, cele două fete ale pescarului, într-o viaţă de plăceri tihnite şi în prospeţimea inimii.

Cât despre pescar, ajuns întâiul vistiernic, el se înavuţi peste măsură şi ajunse omul cel mai bogat din timpul său. Şi le vedea în toate zilele pe cele două fete ale sale, soţiile regilor. Şi aşa, după mulţi ani de îndestulare veni

[32] *Mameluc* — aici în sensul de sclav.

să-i cerceteze despărţitoarea prietenilor, cea de neocolit, tăcuta, neîndurătoarea! Şi ei muriră.

Dar, urmă Şahrazada, să nu credeţi că această poveste ar fi mai minunată decât cea a hamalului.

POVESTEA HAMALULUI CU FECIOARELE

Trăia odată în oraşul Bagdad, un bărbat holtei care era hamal.

Într-una din zile, pe când se afla în suk, răzimat nepăsător de coşul său de hamal, iată că i se opri dinainte o femeie acoperită cu un văl bogat din stofă de Mossul, de mătase presărată cu fluturi de aur şi căptuşită cu brocart. Ea îşi ridică puţin vălul de pe faţă şi, de dedesubt, se iviră nişte ochi negri, cu gene lungi şi nişte pleoape de toată frumuseţea! Şi era zveltă şi mlădioasă, cu trăsături desăvârşite. Şi se întoarse către hamal şi-i spuse cu o voce nespus de dulce:

— O, hamalule, ia-ţi coşul şi urmează-mă!

Şi hamalului, tulburat peste măsură, nu-i veni să creadă că auzise acele vorbe; totuşi îşi luă coşul în spinare şi o urmă pe tânără, care se opri în cele din urmă dinanitea porţii unei case. Bătu în poartă, şi numaidecât un bărbat nusrani[33] coborî şi-i dădu, pentru un dinar, o măsură de măsline pe cară ea o puse în coş, spunând hamalului:

— Ia asta şi urmează-mă!

Şi hamalul strigă:

— Pe Allah, ce zi binecuvântată!

Şi luă din nou coşul în spinare şi o urmă pe tânăra femeie. Şi iată că ea se opri dinaintea dughenei unui vânzător de fructe şi cumpără mere de Siria, gutui

[33] Nazarinean; este numele dat de musulmani creştinilor.

osmani, piersici de Oman, iasomie de Alep, nuferi de Damasc, castraveţi de la Nil, lămâi dulci de Egipt, chitre sultani, boabe de mirt, flori de hinnà, anemone sângerii, viorele, flori de rodii şi narcise. Şi le puse pe toate în coşul hamalului şi-i spuse:

— Du-le!

Şi el îşi duse coşul, şi o urmă până când ajunse la un casap, căruia îi spuse:

— Taie-mi zece artale[34] de carne.

I se tăiară cele zece artale, şi ea le înveli în frunze de bananier, le puse în coş şi spuse:

— Du-le, o, hamalule!

El duse coşul şi mai departe şi o urmă până se opri la un vânzător de migdale, de la care luă toate soiurile de migdale, şi spuse:

— Ia-le şi urmează-mă!

Şi el duse coşul şi o urmă până în faţa dughenei negustorului de dulciuri; acolo, ea cumpără o tipsie şi o încărcă cu tot ce se afla la negustor: împletituri din zahăr cu unt, paste catifelate, parfumate cu mosc şi cu umplutură delicioasă, biscuiţi numiţi *sabun,* pateuri mici, plăcinte cu lâmâie dulce, dulceţuri gustoase, zaharicale numite *muşabac* (desfătările gâtlejului), gogoşi mici, rumenite în cuptor, numite *luemet-el-kâdi* (îmbucăturile cadiului), şi altele numite *assabih-Zeinab* (falangele Zeinabei), gătite cu unt, cu miere şi cu lapte. Apoi ea clădi toate aceste feluri de dulciuri pe tipsie şi potrivi tipsia în coş. Atunci hamalul zise:

— Dacă mi-ai fi spus dinainte, veneam cu un catâr ca să încarc pe spinarea-lui toate aceste lucruri!

Şi ea zâmbi la vorbele lui. Apoi se opri la povarnagiu şi cumpără de la el zece feluri de ape: apă de trandafiri, apă de flori de portocal şi încă multe altele; de asemenea, luă o măsură de băuturi îmbătătoare şi mai cumpără un stropitor de apă de trandafiri amestecată cu mosc, boabe

---

[34] *Artal* (plural de la *ratl)* — greutate variind, după ţinuturi, între două şi douăsprezece uncii (o uncie = cca 35 gr.)

de tămâie, lemn de aloe, ambră cenuşie şi mosc curat; la urmă cumpără lumânări din ceară de Alexandria. Aşeză totul în coş şi spuse

— Ia coşul şi urmează-mă!

Şi el luă coşul şi o urmă, cărându-l până ce tânăra ajunse la un palat măreţ. Palatul acela, clădit din blocuri de marmură, avea spre grădina din spate o curte spaţioasă; şi era palatul foarte înalt, de formă pătrată şi impunător; portalul avea două canaturi din abanos, acoperite cu plăci de aur roşcat.

Tânăra se opri la uşă şi bătu într-un fel tare drăgălaş; şi uşa se deschise din amândouă canaturile. Atunci hamalul o privi pe furiş pe cea care le deschise uşa şi găsi că era o fecioară zveltă şi graţioasă, un adevărat model, cu sânii ei rotunzi şi sprinţari, cu drăgălăşenia, gingăşia, frumuseţea şi cu toate desăvârşirile staturii şi ale înfăţişării ei; fruntea îi era albă ca întâia lucire de lună nouă, ochii ca ochii gazelelor, sprâncenele ca pătrarul lunii în luna Ramadan, obrajii ca anemona, gura ca pecetea lui Soleiman, chipul ca luna plină când răsare, iar sânii, ca două rodii gemene; cât despre tânărul ei pântec, mlădiu şi unduitor, se ascundea sub veşminte ca o scrisoare preţioasă în sulul ce o acoperă.

La vederea ei, hamalul simţi că-şi pierde minţile şi că îi cade coşul de pe creştetul capului; şi îşi zise: „Pe Allah! În viaţa mea n-am avut o zi mai binecuvântată ca aceasta!“

Atunci tânăra care deschisese uşa, rămânând mereu înlăuntru, spuse surorii care adusese bucatele şi hamalului:

— Intraţi! Şi fie-vă primirea aici spre deplină încântare!

Atunci intrară şi ajunseră în cele din urmă într-o sală spaţioasă ce dădea spre curtea din mijloc, împodobită toată cu brocaturi de mătase şi de aur, şi plină de mobile măiestrit lucrate şi încrustate cu plăci de aur, şi de asemenea cu vase şi jilţuri sculptate, cu perdele şi sipete de haine închise cu grijă. În mijlocul sălii se afla un pat de marmură încrustat cu mărgăritare sclipitoare şi cu pietre

scumpe; deasupra patului era întinsă o perdea apărătoare de ţânţari din satin roşu, iar pe pat stătea culcată o fecioară minunată, cu ochi babilonieni, o statură dreaptă ca litera *alef,* şi un chip atât de frumos încât ar fi tulburat nespus chiar şi soarele luminos. Era ea una din stelele strălucitoare şi, într-adevăr, ca o nobilă femeie din Arabia, după spusa poetului:

Dar cine boiu-ţi măsură, fecioară,
Şi-l pune-alături de un ram subţire
Ce se îndoaie — nu prea are ştire
De adevăr. Talent, dar minte-uşoară!

Căci boiu-i unic, trupul fără frate!
Frumos un ram e pe copac, gol numai —
Tu mândră eşti oricum! Plăcere-acuma-i
Şi haina ce te-ascunde — să te-arate!

Dar iată că fecioara se sculă din pat, făcu câţiva paşi până în mijlocul sălii, lângă cele două surori ale ei, şi le spuse:

— De ce staţi aşa, nemişcate? Ridicaţi povara de pe creştetul hamalului!

Atunci fata care adusese bucatele veni dinaintea hamalului, cea care deschisese uşa se aşeză dinapoia lui şi, ajutate de a treia soră, îl uşurară de povară. Apoi scoaseră tot ce se găsea în coş, rânduiră fiece lucru la locul lui, îi dădură doi dinari hamalului şi îi ziseră:

— Întoarce-ţi faţa şi du-te în drumul tău, o, hamalule!

Dar hamalul privea la fecioare, le admira frumuseţea în toată desăvârşirea ei, şi se gândea că nu mai văzuse niciodată ceva asemănător. Totuşi, băgă de seamă că nu se afla niciun bărbat în casă. Se uită apoi la tot ce se găsea acolo, băuturi, fructe, flori înmiresmate şi alte minunăţii, şi se minună neţărmurit, şi nu simţi niciun imbold să plece.

Atunci, cea mai mare dintre fete îl întrebă:

— Dar ce ţi s-a întâmplat de nu te clinteşti din loc? Vei fi găsit neîndestulătoare simbria? Şi se întoarse către sora ei, care adusese bucatele şi îi zise: Mai dă-i şi al treilea dinar.

Dar hamalul spuse:

— Pe Allah, o, stăpânele mele, simbria mea obişnuită nu-i decât două jumătăţi de dinar! Şi n-am găsit câtuşi de puţin neîndestulătoare simbria voastră. Dar inima şi toată fiinţa mea se frământă din pricina voastră. Şi mă întreb cum poate să vă fie viaţa, de vreme ce locuiţi singure şi nu aveţi niciun bărbat care să vă ţină de urât. Oare nu ştiţi voi că un minaret nu poate fi cu adevărat frumos decât numai dacă este unul dintre cele patru minarete ale moscheii? Şi, o, stăpânele mele, voi nu sunteţi decât trei şi vă lipseşte cel de al patrulea! Şi voi ştiţi că fericirea femeilor nu este deplină decât împreună cu bărbaţii! Şi, aşa cum zice poetul, un acord nu va fi pe deplin armonios decât la patru instrumente care cântă laolaltă: o harfă, o lăută, o ghitară şi un flaut! Ci, o, stăpânele mele, voi nu sunteţi decât trei, şi vă lipseşte al patrulea instrument, flautul. Ci eu voi fi flautul, şi mă voi purta ca un bărbat înţelept, plin de agerime şi de judecată, meşter iscusit şi ştiind să păstrez o taină!

Şi fecioarele îi spuseră:

— Dar, o, hamalule, oare nu ştii că noi suntem fecioare? Şi apoi tare ne este teamă să ne încredem într-un flecar ca tine. De altfel, noi am citit din poeţii care spun: „Fereşte-te de orice mărturisire, căci o taină împărtăşită e de îndată pierdută!“

La aceste cuvinte, hamalul strigă:

— Mă jur pe viaţă, o, stăpânele mele! Sunt un bărbat înţelept, sigur şi credincios, care a citit la rândul său cărţile poeţilor şi a studiat cronicile! Eu nu povestesc decât lucruri plăcute, şi le păstrez cu grijă, fără să le pomenesc, pe toate cele întristătoare. Cu orice prilej, eu mă port după spusa poetului:

Cel înzestrat doar singur e-n stare-a ţine-o taină.
Cuvântul şi-l respectă mai bunii dintre semeni.
La mine taina-nchisă-i sub lacătul de cremeni:
Pierdută-i cheia, uşa-i sigil ce nu destaină!

Auzind versurile hamalului, şi multe alte strofe ce le recită, şi creaţiile lui ritmate, cele trei surori se înseninară mult; însă, numai ca să-l încerce, îi ziseră:

— Ştii, hamalule, că noi am cheltuit pentru acest palat o grămadă de bani! Aşadar ai avea tu cu ce să ne despăgubeşti? Căci nu te vom pofti să şezi cu noi decât numai dacă făgăduieşti că nu-ţi vei precupeţii banii. Oare nu-i chiar aceasta dorinţa ta: să rămâi la noi, să fii tovarăşul nostru de ospăţ, şi mai cu seamă să ne faci să veghem toată noaptea până la ivirea zorilor pe chipurile noastre?

Apoi cea mai mare dintre fecioare, stăpâna casei, adăugă:

— Dragostea fără bani nu poate să slujească, în talerul balanţei, de cumpănă bună!

Şi cea care deschisese uşa spuse:

— Dacă n-ai nimic, du-te fără nimic!

Dar chiar în clipa aceea, sora care adusese bucatele se amestecă în vorbă şi spuse:

— O, surorile mele, ajunge, căci, pe Allah! acest băiat nu ne-a micşorat cu nimic ziua! De altminteri, de-ar fi fost un altul n-ar fi avut atâta răbdare cu noi. Şi pe urmă, tot ceea ce-i va reveni din cheltuială, iau asupra mea să plătesc în locul lui.

Atunci hamalul se bucură nespus şi-i zise:

— Pe Allah! întâiul câştig al zilei, oare nu ţi-l datorez ţie?

Atunci toate trei spuseră într-un glas:

— O, hamalule de treabă, rămâi aşadar aici, şi fii sigur că vei fi balsam pe capul nostru şi în ochii noştri!

Şi numaidecât fata care adusese bucatele se sculă şi îşi încinse mijlocul. Apoi rândui sticlele, limpezi vinul

pritocindu-l, pregăti locul ospăţului şi pernele lângă un bazin, şi aduse toate cele de care mai puteau avea nevoie. Apoi turnă vin şi se aşezară cu toţii; şi hamalul, în mijlocul lor, cuprins de ameţeli, îşi închipuia că visează.

Şi iată că sora care adusese bucatele întinse sticla cu vin: îşi umplură cupa şi o băură, şi a doua oară, şi a treia oară. Apoi ea o umplu din nou şi le-o îmbie surorilor ei şi hamalului. Iar hamalul cuprins de extaz, improviză stihurile acestea:

Bea vin! În el se află puteri şi sănătate!
Le prinde băutorul, şi prinde voioşie!
E vinul singur leacul în rele, câte-s toate,
Şi când îl bei pricină-i oricând de bucurie!
Ea singură, beţia, -ţi dă saţiu-n voluptate 1

Apoi sărută mâinile celor trei fecioare şi goli cupa. După aceea se apropie de stăpâna casei şi-i zise:

— O, stăpâna mea, sunt robul tău, lucrul şi avutul tău!

Şi recită în cinstea ei aceste versuri ale poetului:

Un rob îţi stă la uşă, -naintea uşii, poate
Cel mai de rând din robii ce ochii-ţi îi instrună!
Dar ştie că stăpâna e darnică şi bună,
Şi că ea are-a-i spune mulţamuri datorate.

Atunci ea întinzându-i cupa îi zise:

— Bea, o, prietene, şi facă-se ca această băutură să-ţi fie de sănătate şi pentru o mistuire plăcută! Şi să-ţi dea tărie pe calea adevăratei sănătăţi!

Şi hamalul luă cupa, sărută mâna fecioarei şi, cu o voce lină şi unduită, cântă încetişor aceste versuri ale poetului:

Prietenei i-am dat un vin scânteietor, cum rar e,
Şi doar obrajii ei cei dragi mai au aşa lucire,
Că ar putea vieaţa ei — aleasă întocmire! —
Leit s-o deie singură lumina unei pare!

Ea l-a primit, dar, hohotind de râs voios, îmi spuse:
„Să beau, vrei, chiar obrajii mei? Să fac㠖 aceasta? Nu se..."

La rândul meu! „Bea, flacără a inimii aceste!
Licoarea-i flacără de preţ, a ei roşaţă-i sânge
Ce ţine-n vinele-mi încins un foc ce nu se stânge!
În cupă, însă, sufletu-mi cu vinu-olaltă este!“

Atunci fecioara luă cupa de la hamal, o apropie de buze, apoi se duse să se aşeze lângă sora ei. Şi se puseră cu toţii să danseze, să cânte şi să se joace cu florile gingaşe; şi în tot timpul hamalul le lua în braţe şi le săruta; şi una îi spunea glume, alta îl trăgea spre ea, şi a treia îl bătea cu flori. Şi continuară să bea până când vinul începu să le joace în minte. Şi când vinul domni pe deplin, tânăra care le deschisese uşa se sculă deodată, se despuie de veşminte şi rămase în întregime goală. Apoi, dintr-o săritură, se aruncă în bazin şi începu să se joace cu apa; luă şi apă în gură şi-l stropi cu zgomot pa hamal, ceea ce n-o împiedica să-şi dea cu apă pe braţe şi peste coapsele ei tinere. După aceea, ieşi din bazin şi alergă să se arunce la pieptul hamalului, întinzându-se pe spate, şi-i zise făcând semn spre coapsele ei:

— O scumpul meu, ştii tu cum se numeşte asta?

Şi hamalul răspunse:

— Ha, ha! de obicei asta se numeşte cortul îndurării!

Atunci ea strigă:

— Hu, hu! Nu ţi-e ruşine?

Şi-l apucă de ceafă şi începu să-l lovească. Atunci el spuse:

— Nu! Nu! Asta se numeşte vulvă!

Dar ea strigă:

— Nu aşa!

Şi hamalul urmă:

— Atunci e bucăţica ta de dinapoi!

Şi ea răspunse:
— Nu aşa!
Atunci el spuse:
— E bondarul tău!
Ea începu, la aceste vorbe, să-l lovească atât de tare peste gât, încât îi zdreli pielea. Atunci el spuse:
— Spune-mi aşadar cum se cheamă!
Şi ea răspunse:
— Busuiocul podurilor!
Atunci hamalul strigă:
— O, în sfârşit! fie lăudat Allah pentru mântuirea ta. O, busuioc al podurilor!
După aceea, din nou trecu din mână în mână cupa şi farfurioara. Apoi a doua fecioară îşi scoase veşmintele şi se aruncă în bazin, făcu şi ea întocmai ca sora ei, apoi ieşi şi se aruncă în poala hamalului. Acolo, făcând semn spre coapse, îi zise hamalului:
— O, lumina ochilor mei! cum se numeşte asta?
El răspunse
— Crăpătura ta!
Ea strigă:
— Ah, ce vorbe neruşinate spune acest băiat!
Şi-l lovi peste obraji atât de tare încât răsună toată sala. Şi el spuse:
— Ştiu! e busuiocul podurilor!
Ea răspunse:
— Nu, nu!
Şi se apucă din nou să-l lovească peste gât. Atunci el o întrebă:
— Dar care e numele său?
Ea răspunse:
— Susanul descojit!
Şi el strigă:
— Coboare asupra ta, o, susan descojit dintre susanuri, cele mai alese binecuvântări!
Atunci se ridică a treia fecioară, se dezbrăcă şi coborî în bazin, unde făcu la fel ca şi cele două surori ale ei; apoi îşi

puse din nou veşmintele, merse să se întindă pe genunchii hamalului şi-i zise: „Ghiceşte-i numele, o, scumpule!“ făcând semn spre părţile ei gingaşe.

Atunci el începu să-i spună: „Se numeşte şi aşa, şi aşa!“, înşirându-i pe degete: graurul mut, iepuraşul fără urechi, găina fără glas, părintele luminii, izvorul harurilor; şi sfârşi prin a o întreba pentru ca ea să înceteze de a-l mai lovi:

— Haide spune-mi numele ei adevărat!

Ea răspunse:

— Hanul lui Aby-Mansur!

Atunci hamalul se sculă, îşi scoase veşmintele şi coborî în bazin: şi paloşul lui înota pe deasupra apei! El se spălă pe tot trupul, aşa cum se spălaseră fecioarele, apoi ieşi din bazin şi se aruncă în poala fecioarei care le deschisese uşa, şi îşi întinse, amândouă picioarele în poala celei care adusese bucatele. Apoi, arătând cu un semn spre mădularul său, o întrebă pe stăpâna casei:

— O, mărita mea stăpână, care-i numele său?

La aceste cuvinte, tustrele fură cuprinse de un asemenea râs, că se prăvăliră pe spate şi strigară:

— Zebbul tău!

— El spuse:

— Nici pomeneală!

Şi dădu fiecăreia câte o muşcătură. Atunci ele ziseră:

— Scula ta!

El răspunse:

— Da de unde!

Şi o pişcă pe fiecare de ţâţă. Şi ele, mirate, îi spuseră:

— Dar e sigur că-i unealta ta, că-i aşa de aprinsă! şi e chiar zebbul tău, doar e aşa de zbuciumat!

Şi de fiecare dată hamalul scutura din cap, apoi le săruta, le muşca, le pişca şi le strângea în braţe; şi ele râdeau pe ruptelea. În cele din urmă sfârşiseră prin a-l întreba:

— Spune-ne odată numele lui adevărat!

Atunci hamalul se gândi o clipă, privi între coapsele

sale, clipi din ochi şi zise:

— O, stăpânele mele, iată vorbele ce mi le-a spus chiar adineauri acest copil, zebbul meu: „Numele meu este: catârul tare şi nejugănit, care mestecă şi paşte busuiocul podurilor, se desfătează luându-şi tainul de susan descojit şi trage în gazdă la hanul lui moş Mansur! “

La aceste cuvinte, ele se puseră pe un asemenea râs, că se prăvăliră pe spate. Apoi începură din nou să bea dintr-aceeaşi cupă, până pe înnoptate. Atunci îi spuseră hamalului:

— Acum întoarce-ţi faţa şi du-te, lăsându-ne să-ţi vedem spetele cât ţi-s de late!

Dar hamalul strigă:

— Pe Allah! îi vine mai uşor sufletului să-mi părăsească trupul, decât mie să părăsesc casa voastră, o, stăpânele mele! mai degrabă să împreunăm noaptea aceasta cu ziua care a trecut, şi mâine fiecare va putea să plece să-şi vadă de soarta lui pe calea lui Allah!

Atunci fecioara care adusese bucatele se amestecă în vorbă şi spuse:

— Pe viaţa mea! o, surorile mele, să-l poftim să-şi petreacă noaptea la noi: vom râde bine cu el, căci este un pierde-vară fără pic de ruşine, dar, de altfel, plin de bunăvoinţă şi de haz!

Atunci ele îi ziseră hamalului:

— Ei bine! vei putea şedea în noaptea asta la noi, dar numai de vei vrea să intri sub ocârmuirea noastră şi să nu ne ceri nicio lămurire despre orice vei vedea sau despre pricina a orice va fi!

El încuviinţă:

— Da, desigur, o, stăpânele mele!

Şi ele adăugară:

— Atunci scoală-te şi citeşte ce stă scris pe uşă!

Şi el se sculă şi găsi pe uşă aceste cuvinte scrise în zugrăveală aurită: *„Nu vorbi nimic despre ce nu te priveşte, altfel vei auzi lucruri care nu-ţi vor fi pe plac!*“

Atunci hamalul spuse:

— O, stăpânele mele, vă iau martore că nu voi pomeni nimic despre ce nu mă priveşte câtuşi, de puţin!

În clipa aceea, Şahrazada văzu ivindu-se dimineaţa şi tăcu discret.

Dar când se lăsă a zecea noapte

Doniazada îi zise:
— O, sora mea, încheie-ţi povestirea!
Şi Şahrazada răspunse:
— Cu toată prietenia şi ca o cinstire cu care mă simt datoare!
Şi urmă şirul povestirii:

Mi s-a povestit, o, mărite rege, că atunci când hamalul făcu acea făgăduinţă către fecioare, cea care adusese bucatele se sculă şi rândui bucatele dinaintea lor, şi mâncară cu toţii, desfătându-se. Iar după aceea aprinseră făcliile, arseră lemn înmiresmat şi tămâie; apoi toată lumea începu din nou să bea şi să guste din dulciurile cumpărate din suk, şi mai ales hamalul, care în acelaşi timp rostea mereu, versuri iscusite închizând ochii şi clătinând din cap.

Şi deodată, auziră bătăi la uşă; dar asta nu-i tulbură din plăcerile lor; totuşi, tânăra care deschisese, se sculă şi se îndreptă spre uşă, apoi se întoarse spunând:

— Masa noastră va fi într-adevăr deplină în această noapte, căci am găsit la uşă trei ahjami[35] cu barba rasă şi tustrei chiori de ochiul stâng. Şi, desigur, văd într-asta o uimitoare potrivire de întâmplări! Mi-am dat seama numaidecât că sunt nişte străini, care par să vină din ţara rumilor, şi fiecare dintre ei are o înfăţişare deosebită de a celorlalţi, însă tustrei sunt cum nu se poate mai hazlii la chip şi foarte caraghioşi. Aşadar, dacă-i vom primi

[35] Cuvânt care denumeşte toate popoarele vorbind o limbă străină de cea arabă, îndeosebi de persani, precum şi pe toţi acei care vorbesc rău araba.

înlăuntru, o să petrecem de minune pe socoteala lor!

Stărui, cu belşug, de vorbe, până izbuti să-şi înduplece tovarăşele, care în cele din urmă îi ziseră:

— Atunci spune-le că pot să intre, dar să le arăţi ceea ce trebuie să păstreze cu străşnicie: *„Nu vorbi nimic despre ce nu te priveşte, altfel vei auzi lucruri care nu-ţi vor fi pe plac!*“

Şi fecioara alergă bucuroasă la uşă şi se întoarse, aducându-i pe cei trei chiori: şi, într-adevăr, ei aveau bărbile rase şi, mai mult, purtau mustăţi răsucite în sus, şi totul la ei arăta că făceau parte din cinul cerşetorilor saâluki.

De cum intrară, urară pace bună celor de faţă, dându-se pe rând cu câte un pas înapoi. La vederea lor, fecioarele se ridicară şi-i poftiră să ia loc. După ce se aşezară, cei trei musafiri îl priviră pe hamalul care era beat de-a binelea şi, după ce îl iscodiră cu luare-aminte, bănuiră că ar ţine de cinul lor şi îşi spuseră: „O, dar acesta-i tot un saâluk ca şi noi! Aşadar ne va putea ţine prieteneşte tovărăşie!“ Însă hamalul, care le înţelese gândul, se sculă deodată, holbă ochii mari, se uită chiorâş şi le zise:

— Haide, haide! fiţi pe pace, căci nu am ce face cu delicateţele voastre. Şi începeţi prin a lua seama la ce e scris acolo pe uşă!

La aceste cuvinte, fecioarele izbucniră în hohote de râs şi-şi spuseră: „Vom petrece bine pe socoteala acestor saâluki şi a hamalului!“ Apoi îi poftiră pe saâluki să mănânce, şi ei mâncară pe săturate. Apoi fata care deschisese uşa îi pofti să bea, şi saâlukii se puseră pe rând pe băut şi să treacă mereu, de la unul la altul, cupa din mâinile tinerei. Când cupa începu să se plimbe din plin, hamalul strigă:

— Ehei, fraţilor! Aveţi în sacii voştri vreo poveste bună sau vreo întâmplare minunată care ar putea să ne desfăteze?

La aceste cuvinte, ei se simţiră tare îmboldiţi şi

înfierbântaţi, şi cerură să li se aducă instrumentele de desfătare. Atunci fata care deschisese uşa le aduse numaidecât o dairea din Mossul, cu clopoţei, o lăută din Irak şi un flaut din Persia. Şi cei trei saâluki, se ridicară în picioare: unul luă daireaua cu clopoţei, al doilea luă lăuta şi al treilea flautul. Şi toţi trei începură să cânte, şi fecioarele îi însoţeau cu glasurile; „cât despre hamal, pe el îl treceau fiori de plăcere şi striga: „Ha, ya Allah” atât era de uimit de vocea minunată şi armonioasă a cântăreţilor.

Între-acestea se auziră din nou bătăi în uşă. Şi fata care-o deschidea se ridică să vadă despre ce era vorba.

Ci, iată pricina bătăilor în uşă.

În noaptea aceea, califul Harun Al-Raşid coborâse să cutreiere prin oraş, ca să vadă şi să audă el însuşi lucrurile ce puteau să se petreacă; şi era însoţit de vizirul său Giafar Al-Barmaki[36] şi de purtătorul spadei, Massrur, împlinitorul răzbunărilor lui. Căci el îşi luase obiceiul să se deghizeze adesea în negustor.

Aşadar, în timp ce se plimba în noaptea aceea pe străzile oraşului, nimeri în calea lui peste această casă şi auzi sunetul instrumentelor şi zarva ospăţului. Şi califul îi spuse lui Giafar:

— Vreau să intrăm în această casă pentru a vedea ale cui sunt vocile.

Dar Giafar răspunse:

— Pare să fie o ceată de beţivi. Aşa că am face mai bine să ne ferim să intrăm acolo, ca nu cumva să ni se întâmple vreo pacoste.

Dar califul zise:

— Trebuie neapărat să intrăm. Şi vreau să afli vreun mijloc care să ne îngăduie să intrăm şi să-i luăm pe neaşteptate!

Şi Giafar, la această poruncă, răspunse:

— Ascult şi mă supun!

---

[36] *Al-Barmaki* sau *Barmecidul.*

Şi înaintă, şi bătu în uşă. Şi chiar în clipa aceea fecioara veni să deschidă.

Tânăra deschise deci uşa, şi Giafar îi spuse:

— O, stăpâna mea! suntem nişte negustori din Tabariat[37]. Sunt zece zile de când am venit la Bagdad cu marfă şi locuim la hanul negustorilor. Unul dintre negustorii de la han ne-a poftit în noaptea aceasta la el acasă şi ne-a pus la cină. După masă, care a ţinut o oră şi la care ne-a ospătat bine cu mâncare şi cu băutură, ne-a dat drumul să plecăm. Aşadar ieşirăm, dar se înnoptase şi, fiind străini, pierdurăm drumul către hanul unde locuim. Şi acum ne rugăm fierbinte să fiţi mărinimoase şi să ne îngăduiţi să intrăm şi să ne petrecem noaptea aici la voi. Şi Allah să ţină seamă de această faptă bună!

Atunci fecioara îi privi şi găsi că aveau într-adevăr înfăţişarea de negustori şi o ţinută vrednică de toată cinstea. Şi ea merse să dea de ştire tovarăşilor ei şi la ceru părerea. Ele îi spuseră:

— Pofteşte-i să intre!

Atunci ea se întoarse ca să le deschidă uşa; şi ei întrebară:

— Putem să intrăm, cu îngăduinţa voastră?

Ea zise:,

— Intraţi!.

Atunci califul, Giafar şi Massru intrară şi, la vederea lor, fecioarele se ridicară în picioare, îi întâmpinară şi le spuseră:

— Fiţi bineveniţi, şi facă-se ca primirea aici să vă fie îmbelşugată şi prietenească! Simţiţi-vă în largul vostru, o, voi oaspeţi ai noştri! Dar avem să vă cerem o făgăduială: *„Nu vorbi nimic despre ce nu te priveşte, altfel vei auzi lucruri care nu-ţi vor fi pe plac!“.*

Ei răspunseră:

— Da, fireşte!

Şi luară loc, şi fură poftiţi să bea şi să-şi treacă unul altuia cupa.

---

[37] Tiberiada.

Apoi califul îi privi pe cei trei saâluki, văzu că erau chiori de ochiul stâng şi se miră nespus. Privi apoi fecioarele, le văzu cât erau de frumoase şi de graţioase, şi rămase tare uluit şi încurcat. Dar fecioarele continuară să stea de vorbă cu musafirii şi să-i poftească să bea; apoi aduseră pentru calif un vin nespus de dulce, dar el nu primi, spunând:

— Sunt un bun hadj[38]!

Atunci fata care deschisese uşa se sculă şi aşeză dinaintea lui o mescioară încrustată cu fineţe, pe care puse o ceaşcă din porţelan de China: turnă în ceaşcă apă de izvor răcită cu o bucată de zăpadă, amestecă totul cu zahăr şi apă de trandafiri, apoi o îmbie califului. El o primi, mulţumi călduros fecioarei, şi zise în sinea lui: „Mâine trebuie s-o răsplătesc pentru fapta şi pentru tot binele pe care mi-l face!

Fecioarele continuară să-şi îndeplinească îndatoririle de gazde primitoare şi să servească băutură. Dar când vinul îşi vădi înrâurirea, stăpâna casei se sculă, îi întrebă din nou ce mai poruncesc, apoi o luă de mână pe fecioara care adusese bucatele şi-i spuse:

— O, sora mea, scoală-te, ca să ne îndeplinim îndatoririle!

Ea îi răspunse:

— La poruncile tale!

Atunci fecioara se sculă, spuse saâlukilor să se ridice din mijlocul sălii şi să se aşeze răzimaţi cu spatele de uşi, dădu la o parte tot ce se afla în mijlocul sălii şi mătură locul. Cât despre celelalte două, ele îl chemară pe hamal şi-i spuseră:

— Pe Allah! cât de puţin săritoare e prietenia ta! Haide, doar nu eşti de loc străin aici, eşti unul de-ai casei!

Atunci hamalul se ridică, îşi suflecă pulpanele mantiei, îşi strânse mijlocul, şi zise:

— Porunciţi şi mă supun!

Şi ele îi spuseră:

---

[38] Pelerin la Mecca.

— Aşteaptă la locul tău!

După câteva clipe, fecioara care adusese bucatele îi grăi:

— Urmează-mă şi vino să-mi ajuţi!

— Şi el o urmă afară din sală, şi văzu două căţele negre, legate cu lanţuri la gât. Hamalul le luă şi le aduse în mijlocul sălii. Atunci stăpâna casei se apropie, îşi suflecă mânecile, luă un bici şi îi spuse hamalului:

— Adă aici una dintre căţele!

Şi el târî una dintre căţele, trăgând-o de lanţ, şi o sili să se apropie; şi căţeaua începu să chelălăie şi să ridice capul spre fecioară. Dar fecioara, fără să ţină seama de nimic, tăbărî asupra ei, lovind-o cu biciul peste cap, şi căţeaua plângea şi ţipa; şi fecioara nu mai conteni să o lovească până când îi amorţiră braţele. Atunci aruncă biciul din mână, luă căţeaua în braţe, o strânse la piept, îi şterse lacrimile şi o sărută pe frunte, ţinând-o cu amândouă palmele. Apoi spuse hamalului:

— Du-o înapoi şi ad-o pe a doua!

Şi hamalul se supuse: şi fecioara se purtă cu cea de a doua căţea cum se purtase şi cu cea dintâi.

Atunci califul îşi simţi inima umplându-i-se de milă, pieptul i se strâmbă de tristeţe, şi clipi din ochi spre Giafar ca să-i dea de înţeles s-o întrebe pe fecioară de rostul acestei fapte. Dar Giafar îi răspunse prin semne că era mai bine să tacă.

Pe urmă, stăpâna casei se întoarse spre cele două surori şi le grăi:

— Haidem, să facem cum ni-i obiceiul!

Ele răspunseră:

— Ne supunem.

Atunci stăpâna casei urcă în patul său de marmură, cu plăci de aur şi de argint, şi spuse surorilor ei:

— Arătaţi acum ceea ce ştiţi voi.

Atunci fecioara care le deschisese uşa se sculă şi urcă în pat lângă sora ei; cea care adusese bucatele ieşi, merse în iatacul ei şi aduse de acolo un sac de atlaz cu

ciucuri din mătase verde; se opri dinaintea celorlalte fecioare, deschise sacul şi scoase o lăută. O întinse celei care deschisese uşa. Ea o acordă şi, ciupindu-i coardele, cântă aceste strofe despre iubire şi despre aleanurile ei, cu o voce răscolitoare şi chinuită de suspine:

„Pleoapei mele-ntoarceţi tihnitul somn, mi-e ruga!
Şi spuneţi cum, o dată cu mintea mea, se duse!
Când am primit iubirea la mine-n casă, fuga

M-a părăsit şi somnul, ai crede, cu mânie
Mi s-a răspuns: *„Amice, ştiam că voia-ţi fuse*
Să mergi pe-o cale dreaptă şi sigură... Cum ţie

Venitu-ţi-a, dar, toana atât a te abate
Şi rătăci?“ Răspunsu-mi: „Nu pot o lămurire
Să dau, oricât aş vrea-o! Doar ea, *s-o facă, poate!*

Ci mărturie-aduc că şi sângele din mine,
Tot sângele-mi, e numai al ei, şi nu vă mire
Că vreau să-l şi împrăştii, ca jertfă ei, mai bine

Decât să-l ştiu greoi şi lipsit de trebuinţă!
Îmi alesei pe una dintre femei, şi gânduri,
Alai, în ea sădit-am, şi ele cu credinţă

Răsfrâng icoana-i însăşi, că, de-aş goni icoana,
În mine s-ar încinge văpăi şi-n flăcări, rânduri,
S-ar mistui cu totul făptura mea, sărmana.

Dac-aţi vedea-o, toate mi le-aţi ierta! Urzită
De-Allah e nestemata cu o licoare-a vieţii,
Creând din rest şi rodii şi albă mărgărită!“

Îmi spuseră? *„Naive, găseşti, nu-i îndoială,*
Mai mult ca plângeri, lacrimi, necazuri frumuseţii
Şi, rar, câte-o plăcere trecută-ntr-o clipeală?

De te-ai privi în apă, ţi-ai apărea o umbră
A tot ce-ai fost, căci setea vrând să ţi-o stângi la şipot
Cu primii stropi te saturi!“ Iar eu, cu voce sumbră,

Răspuns-am: „Să nu credeţi că m-a cuprins beţie,
Cu sete bând — vederea-i pân' şi uşorul picot
Mi-l aruncă din ochii de-a pururi în robie!

Mi-au ars mâhnitul suflet nu cele întâmplate,
Ci numai doar trecutu-i, şi sunt în astă stare
De când s-a dus, nu fiindcă le părăsii pe toate.

Să-ntorc spre alta ochii? Mai este cu putinţă?
De trupu-i cu miresme simt tainică legare,
De chihlimbar, de mosc, de întreaga ei fiinţă!"

Când îşi sfârşi cântecul, sora ei îi zise:

— Fie ca Allah să te aline, o, surioara mea!

Dar fecioara fu cuprinsă de o mâhnire aşa de mare încât îşi sfâşie veşmintele şi căzu la pământ leşinată.

Însă, cum prin această mişcare trupul ei se dezgoli, califul băgă de seamă că pe el purta urmele unor lovituri de bici şi de nuiele, şi rămase uimit la culme. Dar fecioara care adusese bucatele se apropie, stropi cu puţină apă faţa surorii leşinate, şi aceasta îşi veni în simţire; apoi îi aduse o rochie nouă şi o îmbrăcă.

Atunci califul îi spuse lui Giafar:

— Nu prea îmi pari tulburat. Dar n-ai văzut urmele de lovituri pe trupul acestei femei? Cât despre mine, eu nu mai pot să tac şi n-am să-mi aflu liniştea până când nu descopăr adevărul despre toate acestea, precum şi despre întâmplarea cu cele două căţele!

Şi Giafar răspunse:

— O, slăvite stăpâne şi coroană a capului meu, aminteşte-ţi de făgăciuiala dată: *„Nu vorbi nimic despre ce nu te priveşte, altfel vei auzi lucruri care nu-ţi vor fi pe*

plac!".

Într-acestea, fata care adusese bucatele se ridică şi luă lăuta; o sprijini de sânul ei rotund, o ciupi cu vârful degetelor şi cântă:

De dragoste când unul s-ar plânge, ce-am răspunde?
Şi dacă-afund ne-ar duce povara ei, ce-am face?
Caţi un tâlmaci să spună ce vaiere tenace
Frâng inima-n iubire? Mijloacele-i de unde?

Şi dacă-i răbdătoare, tăcută,-n suferinţă,
Când ce ni-i drag ne lasă, ne-mpinge-n pragul morţii
Durerea! Căci acestea-s, durere, partea sorţii:
Căiri, obraji în lacrimi, cernire, umilinţă!

Înstrăinat, fugindu-mi de-a ochilor privire,
Rupând tot ce te leagă de-a mele măruntaie,
Păstraşi măcar o urmă din fosta-ne văpaie,
O urmă, să sfideze chiar vremile-n rotire?

Sau, dus, ai dat uitării ce m-a sleit de vlagă,
Ce m-a făcut, prin tine, o umbră de fiinţă?
De-i despărţirea soarta-mi, mi-o da cel cu putinţă,
C-am suferit atâta, odată seamă, dragă!

La auzul acestui cântec trist, stăpâna casei îşi sfâşie veşmintele, ca şi sora ei dintâi, plânse şi căzu în nesimţire. Şi fecioara care adusese bucatele se sculă şi o ajută să se îmbrace cu altă rochie, după ce avu de grijă să o stropească cu apă pe faţă şi să o facă să-şi vină iarăşi în fire. Atunci stăpâna casei, liniştită puţin, se aşeză pe pat şi-i zise celei care adusese bucatele:

— Te rog din inimă, mai cântă, ca să putem plăti datoriile! Chiar şi numai o dată!

Atunci îşi acordă din nou lăuta şi cântă aceste strofe:

Vei fi-ndelung departe, şi aspra-ţi părăsire

M-o chinui? Că ochii secaţi îmi sunt de plângeri
Tu nu ştii? Stă în gându-ţi iubirea să mi-o sângeri?
De-ai vrut să fiu geloasă, ai plină izbândire!

De-ar fi menitul numai celui iubit prielnic,
Zi n-ar avea femeia să mai îndrepte-ocara
Spre-nşelător! La cine, mai uşurând povara,
Să mă jelesc, că păsu-mi veni aşa doselnic

Prin tine — ucigaşe de inimă-n durere!
Ce chin pe cel ce plânge că a pierdut dovada
Că nu mai e datornic cuiva, ori că făgada
Vicleanului său semen rămase o părere!

A inimii tristeţe mai mult dorul o creşte,.
Nebun cum e! Cuvântul ţi-ai dat? Te-aştept! Pe unde
Te afli? Răzbunarea trădarea-i s-o cufunde,
Voi, fraţi de o credinţă, şi ţină-l cazna-n cleşte!

Când, pentru-a fi-n repaos, stă ochiu-i să se-nchidă,
Muncească-i-l nesomnul cumplit, şi cât mai largă
Pleoapa i-o deschidă! Şi cum, ca să se şteargă,
Nu poate umilinţa-mi din dragostea-i perfidă,

La fel, deopotrivă, şi el să se framânte,
Dar altul să petreacă şi aibă mulţămire!
M-am istovit iubindu-l: ruşinea-i răsplătire!
Să sufere el mâine şi,-n ciuda-i, altul cânte!

Şi din nou fata care deschisese uşa căzu în nesimţire, şi trupul ei despuiat se ivi acoperit peste tot cu urme de bice şi de nuiele.

În faţa acestei privelişti, cei trei saâluki îşi spuseră unul către altul:

— Era cu mult mai bine să nu fi trecut pragul acestei case, chiar înfruntând osteneala de a ne petrece toată noaptea culcaţi pe o grămadă de dărâmături, căci

priveliştea aceasta ne-a mâhnit în aşa măsură de parcă ne-ar fi smuls spinarea din loc!

Atunci califul se întoarse spre ei şi le spuse:

— Şi de ce?

Ei răspunseră:

— Fiindcă suntem adânc tulburaţi de cele ce s-au petrecut aici, sub ochii noştri!

Atunci califul îi întrebă:

— Aşadar, voi nu sunteţi de-ai casei?

Ei răspunseră:

— Nicidecum! Noi credem că această casă este a omului de lângă tine!

Atunci hamalul strigă:

— Ha! pe Allah! Dar eu pentru întâia oară, în noaptea asta, am păşit în această casă! Ar fi fost mai bine pentru mine să mă fi culcat mai curând pe bulgări de pământ tare şi pe dărâmături decât aici!

Atunci se sfătuiră laolaltă şi spuseră:

— Suntem şapte bărbaţi, şi ele nu sunt în totului tot decât trei femei, nimic mai mult! Să le cerem deci să ne lămurească întâmplările astea ciudate. Dacă nu vor consimţi să ne răspundă de bună voie, ne vor răspunde cu sila!

Şi asupra acestui lucru se învoiră cu toţii, în afară de Giafar care zise:

— Găsiţi că ar fi bine şi cinstit? Gândiţi-vă că suntem musafirii lor, şi că ele ne-au pus o condiţie de care trebuie să ne ţinem cu străşnicie De altminteri iată că noaptea se apropie de capăt, şi fiecare dintre noi va porni să-şi vadă destinul pe calea lui Allah!

Apoi clipi din ochi către calif şi, luându-l la o parte, îi zise:

— Nu avem de petrecut aici mai mult de un ceas. Şi îţi făgăduiesc că mâine voi aduce pe aceste tinere fete în faţa mâinilor tale, şi le vom cere să ne spună povestea lor!

Însă califul se împotrivi:

— Nu mai am răbdare să aştept până mâine!

Şi oricât se lungiră cu vorba, spunând c-o fi aşa sau aşa, sfârşiră, totuşi prin a se întreba:

— Dar care dintre noi le va pune întrebarea?

Şi câţiva fură de părere că cel mai potrivit s-o facă era hamalul.

Într-acestea, fecioarele îi întrebară:

— O, oameni buni, despre ce vorbiţi?

Atunci hamalul se ridică, păşi dinaintea stăpânei casei şi-i zise:

— O, mărita mea stăpână, eu îţi cer şi te rog fierbinte, în numele lui Allah, din partea tuturor acestor musafiri, să ne spui povestea acestor două căţele, şi de ce le-ai pedepsit aşa, ca să plângi pe urmă de mila lor şi să le îmbrăţişezi? Şi mai spune-ne, de asemenea, ca să înţelegem, pricina urmelor de bici şi de nuiele de pe trupul surorii tale! Aceasta este întrebarea noastră Şi acum, pacea să fie cu tine!

Atunci stăpâna casei îi întrebă pe toţi:.

— E adevărat că hamalul vorbeşte în numele vostru?

Şi toţi, în afară de Giafar, răspunseră:

— Da, e adevărat!

Şi Giafar nu rosti o vorbă.

Fecioara, auzind răspunsul lor, zise:

— Pe Allah! o, musafiri ai noştri, aţi săvârşit împotriva noastră cea mai urâtă jignire şi cea mai mişelească! Ci tocmai ne învoisem mai înainte că dacă vreunul va vorbi despre ceea ce nu-l priveşte, va auzi lucruri care n-or să-i placă. Oare nu v-a fost de ajuns că aţi intrat în casa noastră şi v-aţi hrănit din bucatele noastre? Dar asta nu-i nicidecum vina voastră, ci vina surorii noastre, care v-a adus aici!

La aceste vorbe, ea îşi suflecă mânecile, bătu de trei ori cu piciorul în duşumea şi strigă:

— Ei! veniţi repede!

Şi numaidecât se deschise uşa unuia dintre dulapuri, peste care erau trase perdelele, şi ieşiră de acolo şapte

negri zdraveni rotind în mâini paloşe ascuţite. Şi ea le spuse:

— Legaţi-i de mâini pe aceşti oameni cu limba prea lungă şi legaţi-i şi pe unii de alţii!

Şi negrii îndepliniră porunca şi spuseră:

— O, stăpâna noastră! o, floare ascunsă de privirea oamenilor! oare ne îngădui să le retezăm capul?

Ea răspunse:

— Mai aşteptaţi un ceas, căci vreau, înainte de a le tăia capul, să-i întreb şi să văd cine, sunt!

Atunci hamalul strigă:

— Pe Allah! o, stăpâna mea, nu mă ucide pentru nelegiuirea săvârşită de alţii! Aceştia toţi au greşit şi au săvârşit o adevărată nelegiuire, dar eu nu! O, pe Allah! ce noapte fericită şi plăcută am fi petrecut dacă am fi fost scutiţi de vederea acestor saâluki aducători de năpastă! Căci aceşti saâluki de piază rea ar duce la prăpăd, chiar şi numai prin venirea lor, oraşul cel mai înfloritor, doar intrând într-însul!

Şi grăind aşa, el recită această strofă:

Ce bună-i iertarea ce-o dă cel puternic — mai rar!
Ce mândră-i, când vine la cel făr-un sprijin măcar!

Prietene,-i sfântă iubirea! Te rog, deci, pe ea,
Tu nu omorî un om drept, când culpaşu-i colea

Când hamalul sfârşi recitarea, fecioara se porni să râdă.

În clipa aceea, Şahrazada văzu apropiindu-se dimineaţa şi conteni cu discreţie.

Dar când se lăsă a unsprezecea noapte

Ea zise:

Mi s-a povestit, o, mărite rege, că atunci când fecioara

începu să râdă, după ce se aprinsese de mânie, ea se apropie de grupul musafirilor şi zise:

— Povestiţi-mi tot ce trebuie să-mi povestiţi, căci nu mai aveţi decât un ceas de trăit! De altminteri dacă mai tărăgănez aşa, o fac pentru că sunteţi oameni sărmani; căci dacă aţi fi fost dintre cei mai de vază sau dintre cei mai mari din tribul vostru, sau dacă aţi fi fost dintre cei de la stăpânire, puteţi fi încredinţaţi că v-aş fi trimis încă şi mai repede pe lumea cealaltă, drept pedeapsă!

Atunci califul îi zise lui Giafar:

— Vai de noi, o, Giafar! Dezvăluie-i cine suntem, că de nu, ne va ucide!

Şi Giafar răspunse:

— Nu primim decât ceea ce ni se cuvine!

Însă califul adause:

— Nu ni-i îngăduit să glumim când trebuie să fim cu luare-aminte, căci fiecare lucru îşi are timpul lui!

Atunci fecioara se apropie de saâluki şi le zise:

— Sunteţi fraţi?

Ei răspunseră:

— Nu, pe Allah! Nu suntem decât cei mai săraci dintre cei săraci şi trăim din truda noastră punând ventuze şi făcând hărăcsiri[39]!

Atunci ea grăi unuia dintre ei, întrebându-l:

— Eşti chior din naştere?

El răspunse:

— Nu, pe Allah! dar povestea pierderii ochiului meu este atât de uimitoare încât, de-ar fi scrisă cu acul în colţul lăuntric al ochiului, ar fi o învăţătură pentru cine ar citi-o cu luare aminte!

Şi al doilea şi al treilea răspunseră la fel. Apoi toţi împreună spuseră:

— Fiecare dintre noi este din altă ţară şi povestirile noastre sunt uluitoare şi întâmplările noastre nemaipomenit de ciudate!

Atunci fecioara se întoarse către ei şi le zise:

---

[39] *A hărăcsi* — a lua sânge.

— Fiecare dintre voi să-şi istorisească povestea şi pricina venirii în casa noastră. Şi după aceea fiecare dintre voi să-şi ducă mâna la frunte în semn de mulţumită pentru găzduire şi să se ducă în întâmpinarea destinului său!

Întâiul care înaintă fu hamalul; el zise:

— O, stăpâna mea, după starea mea între oameni, sunt hamal şi nimic mai mult! Fecioara cu bucatele, care-i de faţă, mi-a poruncit să-i car o povară şi veni cu mine aici. Şi mi s-a întâmplat cu voi celelalte ceea ce ştiţi prea bine, şi ceea ce nu vreau să mai repet, înţelegeţi de ce. Asta-i toată povestea mea, căci nu voi adăuga o vorbă mai mult. Vă doresc pace!

Atunci fecioara îi zise:

— Haide! ridică-ţi puţintel mâna la frunte, ca să vezi dacă este la locul ei, netezeşte-ţi părul şi du-te în treaba ta!

Dar hamalul strigă:

— Nu, pe Allah! nu voi pleca decât după ce voi fi auzit istorisirea tovarăşilor mei aici de faţă.

Atunci întâiul saâluk dintre saâluki făcu un pas înainte ca să-şi istorisească povestea, şi zise:

Povestea întâiului saâluk

Eu îţi voi împărtăşi, o, stăpâna mea, pricina care m-a silit să-mi rad barba şi să-mi pierd ochiul.

Află, aşadar, că tatăl meu era rege. El avea un frate, şi acel frate era rege într-un alt oraş. În ceea ce priveşte naşterea mea, tocmai se potrivi că mama mă aduse pe lume în aceeaşi zi când se născu fiul unchiului meu.

Apoi anii trecură şi apoi alţi ani şi alte zile, şi eu şi fiul unchiului meu creşteam. Trebuie să-ţi spun că mi se

prilejuia să merg, la răstimp de câţiva ani, să-l văd pe unchiul meu, şi chiar să rămân la el acasă mai multe luni în şir. Ultima oară când am fost la el, fiul unchiului meu îmi făcu o primire dintre cele mai călduroase şi mai mărinimoase; el porunci să se taie berbeci în cinstea mea şi să pritocească mai multe feluri de vinuri. Apoi începurăm să bem, şi băurăm atât de mult, încât vinul se dovedi mai tare ca noi. Atunci fiul unchiului meu îmi zise:

— O, fiu al unchiului meu, pe care te iubesc într-un chip cu totul deosebit, am să-ţi cer un lucru de mare însemnătate, şi aş vrea să nu te împotriveşti sau să mă împiedici de la ceea ce am hotărât să fac!

Îi răspunsei:

— Fireşte, şi din toată inima prietenoasă şi deschisă!

Atunci, ca să aibă deplină încredere, el îmi porunci să mă leg cu jurământul cel mai sfânt, punându-mă să jur pe cartea cea sfântă. Şi numaidecât după aceea se ridică, lipsi câteva clipe, apoi se întoarse, aducând după el o femeie plină de podoabe, împrăştiind un parfum nespus de plăcut, îmbrăcată în veşminte strălucitoare, care trebuie să se fi ridicat la un preţ neasemuit de mare. Şi el se întoarse către mine, cu femeia în urma lui, şi-mi zise:

— Ia această femeie şi mergi cu ea, înaintea mea, spre locul pe care ţi-l voi arăta. Şi îmi arătă locul, descriindu-mi-l în aşa fel încât mă lămuri pe deplin asupra lui. Şi acolo vei afla un mormânt, uite-aşa, în mijlocul celorlalte morminte, şi mă vei aştepta acolo!

Şi nu putui să mă împotrivesc dorinţei lui, şi nici să nu-i îndeplinesc rugămintea, din pricina jurământului pe care-l jurasem cu mâna mea dreaptă! Şi luai femeia cu mine, mă dusei şi intrai cu ea sub bolta mormântului, şezurăm ca să-l aşteptăm pe fiul unchiului meu, pe care îl văzurăm sosind la puţină vreme după aceea, aducând cu el o cană plină cu apă, un sac cu ipsos şi o toporişcă. Le puse jos, nu păstră decât toporişca, şi se îndreptă spre piatra mormântului de sub boltă; scoase lespezile una câte una şi le aşeză alături; apoi se apucă «ă sape pământul cu

toporişca până când scoase la iveală un capac mare cât o uşiţă; îl deschise, şi dedesubt se arătă o scară boltită. Atunci se întoarse spre femeie şi-i zise făcându-i semn:

— Haide! n-ai decât să alegi!

Şi femeia coborî numaidecât pe scară şi se făcu nevăzută. Atunci el se întoarse spre mine şi-mi zise:

— O, fiu al unchiului meu! te rog să întregeşti ajutorul pe care mi l-ai dat. Când voi fi coborât acolo înlăuntru, tu vei aşeza la loc capacul şi-l vei acoperi din nou cu pământ, cum a fost mai înainte. Aşa vei întregi ajutorul pe care mi l-ai dat. Cât despre ipsosul din sac, şi cât despre apa din cană, le vei amesteca bine, apoi vei potrivi la loc lespezile cum au fost, şi cu acel amestec le vei tencui pe la încheieturi, ca mai înainte, şi vei face în aşa fel ca nimeni să nu poată bănui ceva şi spune: „Iată un mormânt proaspăt a cărui tencuială e de curând făcută, dar lespezile sunt vechi!“ Căci, o, fiu al unchiului meu, iată, se plineşte un an întreg de când mă trudesc aici, şi numai Allah o ştie! Aceasta-i rugămintea mea! apoi adăugă: Şi acum, fie ca Allah să nu mă copleşească peste măsură cu tristeţe din pricina despărţirii şi a îndepărtării tale de mine, o, fiu al unchiului meu!

Apoi coborî scara şi se cufundă în mormânt.

Când se făcu nevăzut dinaintea privirilor mele, mă sculai, închisei capacul, şi făcui precum îmi poruncise, aşa încât mormântul se prefăcu din nou întocmai cum fusese mai înainte.

Mă întorsei atunci la palatul unchiului, însă unchiul meu era la vânătoare; şi atunci mă dusei să mă culc în noaptea aceea. Apoi, când se făcu dimineaţă, începui să cuget la toate întâmplările din noaptea trecută, şi la toate câte se petrecuseră între mine şi fiul unchiului meu; şi m-am căit amarnic de fapta pe care o săvârşisem. Însă căinţa nu ajută niciodată la nimic! Atunci mă întorsei la cimitir şi căutai mormântul cu pricina, fără să pot ajunge să-l deosebesc dintre celelalte. Şi urmai căutarea până se lăsă noaptea, fără să izbutesc să aflu drumul. Atunci mă

întorsei la palat şi nu putui nici bea, nici mânca, şi toate gândurile mi se învălmăşeau numai în jurul întâmplării cu fiul unchiului meu, şi totuşi nu putui descoperi nimic. Atunci mă cuprinse o mâhnire de moarte, şi îmi petrecui toată noaptea zbuciumându-mă cumplit până dimineaţa. Mă întorsei atunci pentru a doua oară la cimitir, gândindu-mă la toate cele săvârşite de fiul unchiului meu, şi mă căiam amarnic că l-am ascultat; apoi mă apucai din nou să caut mormântul în mijlocul celorlalte morminte, dar fără izbândă. Îmi urmai astfel căutarea timp de şapte zile, şi nu nimerii nicicum pe drumul cel bun. Atunci îngrijorarea şi gândurile negre mă năpădiră în asemenea măsură, încât simţii că-s gata să înnebunesc.

Ca să găsesc un leac şi calea de scăpare de pătimirile mele, mă gândii să plec, şi pornii la drum, ca să mă întorc la tatăl meu acasă. În clipa când soseam la porţile oraşului tatălui meu, o ceată de oameni răsări ca din pământ, se năpusti asupra mea şi-mi legă braţele. Rămăsei uluit cu desăvârşire de această faptă, ţinând seama că eram fiul sultanului oraşului, şi că aceia erau slugile tatălui meu, şi că alţii erau tinerii mei sclavi. Şi avusei o presimţire groaznică, şi îmi zisei: „Cine ştie ce i s-a putut întâmpla tatălui meu!“ Şi mă apucai să-i întreb despre asta pe cei care mă legaseră la mâini; şi ei nu-mi dădură niciun răspuns. Însă, la câteva clipe după aceea, unul dintre ei, un fost tânăr sclav de-al meu, îmi zise:

— Soarta între timp s-a arătat potrivnică faţă de tatăl tău. Oştenii l-au trădat, şi vizirul l-a trimis la moarte. Cât despre noi, tocmai stăteam la pândă aşteptând clipa când ai să ne cazi în mâini.

După aceasta mă ridicară, şi eu nici nu mai ţineam de fapt de lumea asta, într-atât ştirile auzite mă răscoliseră, într-atâta moartea tatălui meu mă umpluse de durere. Şi ei mă târâră supus în faţa inimilor vizirului care îl ucisese pe tatăl meu.

Ci între acel vizir şi mine dăinuia o veche duşmănie. Pricina duşmăniei era că mă aprinsesem peste măsură

pentru tragerea cu arbaleta. Şi într-o bună zi, pe când mă aflam pe terasa palatului tatălui meu, întâmplarea făcu ca o pasăre mare să coboare pe terasa palatului vizirului pe când vizirul se afla acolo: eu încercai să ţintesc pasărea, dar săgeata greşi ţinta, atinse ochiul vizirului şi-l sparse, cu voinţa şi judecata scrise de Allah. Căci spune poetul:

Iubirea să aibă-mplinire, e scris — mă auzi?
Tu cată să-ndrepţi ce-au stricat ai pământului juzi!

Nici vesel nu sta, şi mâhnit nici atât, orice-ar fi!
Ca valul se duc toate cele, de colo, de-aci!

Ursita eu dar o-mplinii şi *urmai şir cu şir*
Ce scris fost-a, dându-mi, cum vezi tu, întregul meu bir.

Şi dacă ursita înscris-a un şir ca de stei,
Străbate-l! E totul ce poţi săvârşi cu temei.

Saâlukul urmă:

Când am stricat aşa, fără de leac, ochiul vizirului, vizirul nu cuteză să-mi zică nimic, căci tatăl meu era regele oraşului. Şi aceasta era pricina vrăjmăşiei dintre mine şi el.

Deci, când am fost dus cu mâinile legate dinaintea lui, el porunci să mi se taie capul! Atunci îi zisei:

— Fi-vei în stare să mă ucizi fără ca eu să fi făptuit vreo fărădelege?

El răspunse:

— Şi ce fărădelege poate fi mai mare decât aceasta?

Şi îmi făcu semn spre ochiul său pierdut. Atunci îi zisei:

— Am făcut-o din nebăgare de seamă.

Dar el îmi răspunse:

— Da, tu ai făcut-o din nebăgare de seamă, dar eu o voi face cu bună ştiinţă! apoi strigă: Să fie adus în faţa mâinilor mele!

Şi mă duseră în faţa mâinilor lui.

Atunci el întinse mâna, îşi vârî degetul în ochiul meu stâng şi mi-l smulse cu desăvârşire. Şi de atunci sunt chior, aşa cum vedeţi cu toţii.

După aceea, vizirul porunci să mă lege şi să mă vâre într-o ladă. Apoi zise purtătorului spadei:

— Ţi-l încredinţez pe acest om! Trage sabia din teacă. Şi du-l de aici. Scoate-l afară din oraş, ucide-l şi lasă-l pradă fiarelor sălbatice.

Atunci purtătorul spadei mă luă şi mă duse până ce ieşirăm din oraş. Acolo mă scoase afară din ladă, cu mâinile legate, cu picioarele înlănţuite şi voi să mă lege la ochi înainte de a-mi curma viaţa. Dar începui să plâng şi să recit aceste strofe:

Ales să-mi fii tu zaua-n răstriştea îndelungă,
Ca să mă aperi astfel de suliţa vrăjmaşă.
Ai devenit chiar fierul de lance mult pizmaşă,
Tăiosul fier ce-i gata şi pieptu-mi să străpungă!

Eu, însă, când puterea era în a mea parte,
În loc să pedepsească, vioaie, dreapta mănă
Trecea în stânga arma, punând mâniei frână —
În slaba stângă... Fapte ce azi le ştiu deşarte.

De imputarea crudă, te rog, mă cruţă, deci,
Asemeni de ocară, pe cei duşmani lăsând
S-azvârle-ale durerii pumnale, rând pe rând!
Biet suflet, prin ce chinuri, din pizmă,-ai fost să treci!

Tăcerea fie-ţi darul! Ci nu-l mai apăsa
Cu-asprimi de vorbe! Lasă-l de-aşa poveri scutit!
Prieteni câţi la sânu-mi am strâns, sunt osândit
Să-i văd mie-mpotrivă, în slujba altei za!

Voiam să fac dintr-înşii săgeţi ucigătoare,
Şi-au fost! Dar pentru mine şi inima-mi! Zadarnic
Îmi pregătii eu piepturi de-ncredere! Amarnic

De-ncredere şi fost-au — spre-a altora-nălţare!

M-am încrezut atâta în ei, şi cu căldură,
Cu gândul să-i văd zilnic în dragoste statornici.
Şi-au fost — în întregime! S-au arătat prea dornici
Să aibă stăruinţă în trădătoarea ură!

Când auzi purtătorul spadei versurile mele, îşi aminti că fusese şi purtătorul spadei tatălui meu şi că îl copleşisem eu însumi cu binefaceri, şi-mi spuse:

— Oare aş putea eu să te ucid? Şi eu sunt sclavul tău supus! apoi îmi zise: Fugi! Viaţa îţi este salvată! Şi nu te mai întoarce pe meleagurile acestea, căci vei pieri, şi mă vei face să pier şi eu împreună cu tine; cum zice şi poetul:

Prietene, pleacă! Fii liber, şi sufletu-ţi scapă
De tot ce tiranic te leagă! Şi uită în urmă
Lăcaşuri de-a căror clădire într-una îşi scurmă
Atâţia a lor minte: pot fi ca o sigură groapă.

Ci pleacă! Tărâmuri tot alte găsi-vei cu-ncânt,
Şi ţări ce-n nimic nu aduc cu a ta, ce-ai lăsat;
Dar oricât căta-vei cu patimă,-n lung colindat,
Alt suflet, ca sufletul tău, n-ei afla pe pământ.

Socoate! E fapt uimitor şi smintit, ca nealtul,
Să duci tot în silă o viaţă de-adânci umilinţe,
Când, iată, că numai şi pentru-ale noastre priinţe
Întinse olaturi creat-a Allăh, preaînaltul!

Şi totuşi! Când scris e, căci soarta o vrea, ca un om
Să moară-ntr-o ţară anume, el nu va putea
Să-şi aibă aiurea odihna, pe-un deal, pe-o vâlcea
Dar ştii unde-o fi adăpostu-ţi din urmă, molcom?

A leului ceafă — tu ia mai cu seamă aminte! —
Se-ngroaşă şi capătă-a ei cerbicie deplină,

Când sufletul însuşi al fiarei cei mândre domină
Şi slobod străbate pustiul spre vrutele-i ţinte!

Când sfârşi aceste versuri, îi sărutai mâinile. Şi nici nu mă încumetai să cred că scăpasem cu adevărat, decât când mă văzui departe.

Mai pe urmă, m-am resemnat de pierderea ochiului, gândindu-mă că am scăpat de la moarte. Şi îmi urmai călătoria şi ajunsei în oraşul unchiului meu. Deci intrai la el şi îi povestii cele petrecute cu tatăl meu şi cele ce mi se întâmplaseră mie, de ajunsei să-mi pierd ochiul. Atunci el începu să plângă cu suspine multe şi strigă:

— O, fiu al fratelui meu! iată că mai adaugi o mâhnire la mâhnirile mele şi o durere la durerile mele. Căci trebuie să-ţi spun că fiul sărmanului tău unchi, care se află înaintea ta, s-a pierdut de zile şi zile, şi nu ştiu ce i s-a întâmplat, şi nimeni nu poate să-mi spună unde este!

Apoi începu să plângă atât de tare, încât căzu în nesimţire. Când îşi veni din nou în fire, îmi spuse:

— O, copilul meu! m-am mâhnit peste măsură din pricina fiului unchiului tău, eu, unchiul tău! Şi iată că tu mai adaugi o nouă mâhnire la mâhnirile mele povestindu-mi ce ţi s-a întâmplat ţie şi ce i s-a întâmplat tatălui tău! Dar pentru tine, o, fiul meu, tot este mai bine că ţi-ai pierdut ochiul decât să-ţi fi pierdut viaţa!

La aceste cuvinte nu mai putui să păstrez tăcerea în legătură cu cele ce i se întâmplaseră fiului unchiului meu, copilul său. Aşadar îi dezvăluii adevărul întreg. La vorbele mele, unchiul se umplu de bucurie. Într-adevăr se bucură nespus de cuvintele mele despre fiul său. Şi îmi spuse:

— Ah! du-mă cât mai iute să văd acel mormânt!

Şi-i răspunsei:

— Pe Allah! o, unchiule, eu nu ştiu locul unde se află. Căci am fost de mai multe ori să caut mormântul, fără să-i aflu locul!

Atunci, eu şi unchiul meu merserăm la cimitir, şi de astădată, privind la dreapta şi privind la stânga, sfârşii

prin a recunoaşte mormântul. Şi amândoi, eu şi unchiul meu, furăm în culmea bucuriei şi intrarăm sub boltă; ridicarăm pământul şi apoi capacul; şi, eu şi unchiul meu, coborârăm cele cincizeci de trepte ale scării. Când ajunserăm la capătul scării, văzurăm un fum gros urcând către noi, care ne orbi. Dar numaidecât unchiul meu rosti cuvântul care îndepărtează orice teamă de acela care-l rosteşte, şi anume: „Nu este putere şi tărie decât Allah preaînaltul, atotputernicul!“

Apoi merserăm înainte şi ajunserăm într-o sală mare plină de făină, seminţe de toate soiurile, merinde de tot felul, şi încă multe alte lucruri de acestea. Şi văzurăm în mijlocul sălii o perdea lăsată peste un pat. Atunci unchiul meu privi după perdeaua patului, şi-l găsi, şi-l recunoscu pe fiul său, care era acolo, în braţele femeii care coborâse cu el; dar amândoi se prefăcuseră în negru cărbune, ca şi cum ar fi fost aruncaţi într-o groapă de jeratic!

La această privelişte, unchiul meu scuipă în obrazul fiului său şi strigă:

— Ai găsit ce ai căutat, o, ticălosule! Şi asta este numai pătimirea din lumea noastră, dar îţi mai rămâne pătimirea de pe lumea cealaltă, mai crâncenă şi mai îndelungată!

Şi zicând aceasta, unchiul meu, după ce scuipă în obrazul fiului, îşi scoase un papuc şi, cu talpa lui, îl lovi peste faţă.

În clipa aceea a istorisirii, Şahrazada văzu apropiindu-se dimineaţa şi, discretă, nu voi nicidecum să se folosească pe mai departe de îngăduinţa primită.

Dar când se lăsa a douăsprezecea noapte

Ea zise:

— Mi s-a povestit, o, mărite rege, că saâlukul îi spuse fecioarei, în timp ce toată adunarea celor de faţă, precum şi califul şi Giafar, ascultau povestea:

Deci, după ce unchiul meu îl lovi cu talpa papucului

peste faţă pe fiul său, care zăcea întins acolo, negru cărbune, eu rămăsei peste măsură de uluit de întâmplare. Şi mă întristai tare de năpasta ce se abătuse peste fiul unchiului meu, la vederea lui şi a fecioarei, prefăcuţi astfel în negru cărbune! apoi strigai:

— Pe Allah! o, unchiule, ajunge! alină-ţi puţin îngrijorarea inimii, căci şi inima şi toată fiinţa mea se zbuciumă ca să-şi tălmăcească cele petrecute cu fiul tău! Şi mai ales mă cuprinde jalea văzându-l prefăcut astfel, el şi fecioara, în negru cărbune, şi văzându-te pe tine, tatăl lui, că nu te mulţumeşti numai cu atât, şi că îl loveşti cu talpa papucului!

Atunci unchiul meu îmi povesti:

— O, fiu al fratelui meu! află că acest copil, care este al meu, încă din copilărie s-a îndrăgostit cu aprindere chiar de sora lui. Şi eu îl îndepărtam mereu de ea, şi îmi ziceam: „Linişteşte-te, ei sunt încă prea tineri!“ Dar nici pomeneală! De-abia crescură mai mărişori, când între ei se petrecu fapta cea nelegiuită, şi eu auzii de ea! Dar, într-adevăr, la început nu-i dădui întru totul crezare! Totuşi l-am mustrat cu mânie cumplită zicându-i: „Păzeşte-te de aceste fapte nelegiuite, pe care nimeni nu le-a săvârsit înaintea ta, şi pe care nimeni nu le va mai săvârşi după tine! Căci de nu, vom fi, printre regi, pildă de ruşine şi de scârnăvie până la moarte! Şi crainici călare vor purta povestea noastră până departe, în toată lumea! Păzeşte-te aşadar de aceste fapte, că de nu, te voi blestema şi te voi ucide!“ Apoi avui grijă să-l despart de ea, şi să o despart de el. Însă crede-mă că această nelegiuită îl iubea neţărmurit! Căci Şeitan întărise lucrarea lui într-înşii! Aşadar, când fiul meu văzu că-l despărţisem de sora lui, pare-se că şi-a făcut acest ungher de sub pământ, fără să destăinuiască nimănui nimic. Şi, după cum vezi, a adus aici bucate şi toate celelalte! Şi s-a folosit de lipsa mea de acasă, când mă aflam la vânătoare, ca să se mute aici cu sora lui! Atunci dreptatea celui preaînalt şi preamărit nu mai putu să

îndure! Şi-i arse pe amândoi aici! Dar pătimirea de pe lumea cealaltă este încă mai cumplită şi mai îndelungată!

Şi zicând acestea, unchiul meu începu să plingă, şi plânsei şi eu împreună cu el. Apoi îmi spuse:

— De astăzi înainte tu vei fi copilul meu, în locul celuilalt!

Atunci, vreme de un ceas, cugetai adânc asupra întâmplărilor din lumea aceasta şi, între altele, mă gândii la moartea tatălui meu din porunca vizirului, la tronul său răpit, la ochiul meu smuls, precum vedeţi cu toţii, şi la toate câte i se întâmplaseră fiului unchiului meu, atâtea şi atâtea fapte din cele mai ciudate, şi nu mă putui stăpâni să nu plâng!

Duipă aceea, ieşirăm din mormânt şi închiserăm capacul la loc; apoi îl acoperirăm cu pământ şi lăsarăm mormântul în starea în care se afla mai înainte; şi pe urmă ne întoarserăm acasă.

De abia ajunserăm acasă şi şezurăm, că auzirăm sunete de instrumente vestitoare de război, tobe şi trâmbiţe, şi văzurăm un puhoi de războinici alergând, şi oraşul întreg se umplu de zarvă, de zgomot şi de colbul stârnit de copitele cailor. Şi într-adevăr rămaserăm tare tulburaţi fiindcă nu puteam nici într-un chip să ne dumirim ce se întâmplă. În cele din urmă, regele, unchiul meu, sfârşi prin a întreba care e pricina acelei zarve şi i se răspunse:

— Fratele tău a fost ucis de vizirul lui, care s-a grăbit să-şi adune toate oştirile şi să vină aici în cea mai mare grabă, ca să năvălească pe neaşteptate în oraş. Şi locuitorii au văzut că nu puteau să-i ţină piept: de aceea îi închinară oraşul fără împotrivire!

La aceste cuvinte, zisei în sinea mea: „Desigur că de voi cădea în mâinile lui mă va ucide!“ Şi din nou zbuciumul şi îngrijorarea se învălmăşiră în sufletul meu, şi mă apucai să îmi depăn în minte, cu mâhnire, toate nenorocirile întâmplate tatălui meu şi mamei mele, Şi nu mai ştiam ce să mă fac. De altă parte, mă gândeam că,

de m-aş fi arătat la lume, locuitorii oraşului şi soldaţii tatălui meu m-ar fi recunoscut şi ar fi căutat să mă ucidă, să mă piardă! Şi nu găsii nicio altă ieşire decât aceea de a-mi rade barba. Şi aşa, îmi răsei barba, mă deghizai în alte straie şi părăsii oraşul. Şi pornii la drum spre acest oraş al Bagdadului, unde nădăjduiam să ajung în pace şi să aflu pe cineva care să-mi ajute să răzbesc până la palatul emirului credincioşilor, califului, stăpânului lumii, Harun Al-Raşid, căruia voiam să îi istorisesc povestea mea şi întâmplările prin care trecusem.

Sfârşii prin a ajunge în pace în acest oraş al Bagdadului, chiar în astă noapte. Şi nu ştiui unde să merg, nici încotro să mă îndrept şi mă aflai în mare încurcătură. Dar, pe neaşteptate, mă pomenii faţă în faţă cu acest saâluk. Îi urai pace şi îi zisei:

— Sunt străin de aceste locuri.

El îmi răspunse:

— Şi eu sunt străin.

Stăturăm de vorbă prieteneşte, când, îl văzurăm apropiindu-se de noi pe acest saâluk, al treilea tovarăş al nostru. El ne ură pace şi ne zise:

— Sunt străin pe aceste locuri.

Noi îi răspunserăm:

— Şi noi suntem străini.

Atunci merserăm împreună până când ne învălui întunericul. Soarta ne călăuzi, din fericire, până aici în casa voastră, o, stăpânele noastre!

Şi aceasta-i pricina bărbii mele rase şi a ochiului meu pierdut!

La auzul povestirii întâiului saâluk, fecioara îi spuse:

— Haide, bine! Şi acum mângâie-ţi puţin creştetul, şi du-te degrabă!

Dar întâiul saâluk îi răspunse:

— O, stăpâna mea, află că nu voi pleca până când nu voi fi auzit istorisirile tuturor celorlalţi tovarăşi de aici.

În acel răstimp, toată adunarea rămase uimită de

această poveste uluitoare, şi califul îi spuse lui Giafar:

— Neîndoios că, de când sunt pe lume, n-am mai auzit o întâmplare asemănătoare aceleia a acestui saâluk!

Atunci întâiul saâluk merse de se aşeză încrucişându-şi picioarele; şi al doilea saâluk păşi înainte, sărută pământul din faţa mâinilor tinerei stăpâne a casei, şi istorisi acestea:

Povestea celui de al doilea saâluk

Într-adevăr, o, stăpâna mea, eu nu sunt chior din naştere. Însă povestea mea, pe care ţi-o voi istorisi, este atât de uimitoare încât, dacă ar fi scrisă cu acul în colţul lăuntric al ochiului, ea ar sluji de învăţătură oricui este în stare să înveţe!

Aşa cum mă vezi, sunt rege şi fiu de rege! Află de asemenea că nu sunt câtuşi de puţin un neştiutor de carte: am citit *Coranul;* am citit cele şapte povestiri; am citit de asemenea cărţile de căpetenie, cărţile cele mai de seamă ale oamenilor de ştiinţă; am învăţat ştiinţa stelelor şi cuvintele poeţilor. În sfârşit, m-am cufundat într-atâta în studierea tuturor ştiinţelor, încât i-am întrecut pe toţi muritorii din veacul meu.

Şi aşa faima mea crescu în rândul tuturor scriitorilor. Mai mult decât atât, faima mea se întinse prin toate ţinuturile şi colţurile lumii, şi iscusinţa mea ajunse cunoscută de toţi regii. Atunci auzi regele Indiei vorbindu-se de mine. Şi îl rugă pe tatăl meu să mă trimită la el, şi în acelaşi timp solii îi aduseră tatălui meu cadouri strălucite şi daruri într-adevăr vrednice de regi. La rândul său, tatăl meu încuviinţă şi porunci să mi se pregătească şase corăbii încărcate cu toate cele de trebuinţă, şi pornii la drum.

Călătoria noastră pe mare ţinu o lună încheiată, după care ajunserăm la un ţărm. Acolo coborârăm caii ce se aflau cu noi pe corăbii, şi cămilele, şi încărcarăm zece dintre cămilele noastre cu daruri menite regelui Indiei. Dar, abia pornirăm la drum, că se ridică un nor de praf, apropiindu-se, şi acoperi tot cuprinsul cerului şi al pământului, şi ţinu astfel timp de un ceas din zi; apoi se risipi, şi de dedesubt se iviră şasezeci de călăreţi asemănători cu nişte lei turbaţi. Când îi privirăm mai bine, văzurăm că erau arabi din deşert, tâlhari de drumul mare! Şi de îndată ce ne zăriră, pe când o luasem la fugă, şi văzură că aveam cu noi zece încărcături de daruri menite regelui Indiei, alergară pe urmele noastre, dând iureş înspre noi cu frâiele slobozite. Atunci le făcurăm semne cu mâinile şi le ziserăm:

— Suntem trimişi la puternicul rege al Indiei! Aşadar să nu ne faceţi vreun rău!

Şi ei ne spuseră:

— Noi nu suntem pe pământul şi nici sub stăpânirea lui!

Şi, acestea fiind zise, uciseră pe câţiva dintre slujitorii mei tineri, în vreme ce, ceilalţi şi cu mine, o luarăm la fugă în toate părţile, eu după ce primii o rană groaznică. În acel timp, arabii deşertului se îndeletniciră cu prădarea avuţiilor şi darurilor noastre rămase pe spinarea cămilelor.

Cât despre mine, în fuga mea nu mai ştiui nici unde mă aflam, şi nici ce aveam de făcut. Vai! adineauri încă eram printre mărimile pământului, şi acum în jalnică sărăcie! Şi stăruii în fuga mea până ajunsei în vârful unui munte, unde găsii o peşteră; şi putui, în sfârşit, acolo să mă odihnesc şi să-mi petrec noaptea,

Dimineaţa ieşii din peşteră şi îmi urmai călătoria până când ajunsei într-un oraş strălucitor şi bogat, cu o climă atât de minunată încât nici nu cunoştea asprimele iernii, iar primăvara îl înveşmânta veşnic cu trandarifii ei. Şi aşa, mă bucurai nespus de venirea mea în acel oraş, îndeosebi în starea de sfârşeală în care mă aflam, copleşit cum

eram de călătorie şi de goană. Şi într-adevăr eram într-o stare jalnică de vestejire, şi eram tare schimbat la faţă.

În acel oraş nici nu ştiam măcar încotro să mă îndrept, când, trecând pe lângă un croitor care cosea în dugheana lui, mă dusei la el şi-i urai bună pace! El îmi întoarse urarea de pace, mă pofti prietenos să şed, mă îmbrăţişă, şi mă întrebă cu bunătate de pricina care mă îndepărtase de ţara mea. Atunci îi povestii toate câte le petrecusem, de la început până la sfârşit. Şi el fuse foarte mâhnit de nenorocirea mea, şi îmi zise:

— O, tinere cumsecade, să nu spui nimic din această întâmplare la nimeni, oricine-ar fi! Căci mi-i tare teamă, pentru tine, de regele acestui oraş: el este cel mai mare duşman al tatălui tău şi are o veche răfuială de încheiat cu el!

După aceasta, îmi pregăti mâncare şi băutură; şi eu mâncai şi băui, şi el de asemenea împreună cu mine. Şi petrecurăm noaptea povestind amândoi; şi îmi făcu loc într-un colţ al dughenei, unde mă întinsei lângă el ca să dorm. Apoi îmi aduse toate de câte puteam avea nevoie, o saltea şi o pătură.

Şi aşa rămăsei la el vreme de trei zile, după care mă întrebă:

— Ştii vreo meserie ce te-ar putea ajuta să-ţi câştigi pâinea?

Şi-i răspunsei:

— Fireşte! sunt cărturar priceput în jurisprudenţă, maestru încercat în ştiinţe, ştiu citi şi ştiu socoti!

Dar el îmi întoarse:

— Prietene al meu, toate acestea nu sunt o meserie! Sau, mai degrabă, sunt o meserie, de vrei (căci mă vedea tare necăjit), dar meseria asta n-are nicio căutare pe piaţa oraşului nostru! Aici, în oraşul nostru, nimeni nu ştie nici să studieze, nici să scrie, nici să citească, nici să socotească. Ci toată lumea se pricepe doar să-şi câştige pâinea.

Atunci rămăsei tare întristat şi nu mai putui decât să-i

repet:

— Într-adevăr, pe Allah! nu ştiu să fac nimic altceva decât ceea ce ţi-am înşirat!

Şi el îmi spuse:

— Atunci, băiatul meu, încinge-ţi mijlocul! Şi ia o secure şi o funie şi du-te de taie lemne la ţară, până când Allah se va îndura să-ţi hărăzească o soartă mai bună! Şi mai cu seamă nu destăinui nimănui din cine te tragi, căci te va ucide!

Rostind aceste cuvinte, merse de îmi cumpără o secure şi o funie şi mă trimise să tai lemne cu alţi tăietori, după ce avu grijă să mă încredinţeze stăruitor pazei lor.

Ieşii atunci cu tăietorii şi mă apucai de tăiat lemne. Apoi îmi sprijinii încărcătura de lemne pe cap, o dusei la oraş şi o vândui cu o jumătate de dinar. Cu câţiva bănuţi îmi cumpărai de mâncare, şi păstrai cu grijă ce mi-a rămas din bani. Şi aşa lucrai într-una, vreme de un an întreg, şi mergeam în fiecare zi să-l văd pe prietenul meu, croitorul, în dugheana lui, unde mă odihneam la umbră, încrucişându-mi picioarele în ungherul meu.

Într-o zi, ca de obicei, mă dusesem să tai lemne la ţară şi, ajungând acolo, nimerii într-o pădure stufoasă unde erau multe lemne de tăiat. Alesei un copac uscat şi mă apucai să îndepărtez pământul dimprejurul rădăcinilor lui; dar pe când lucram acolo, securea mi se agăţă pe neaşteptate într-o verigă de aramă. Scosei pământul dimprejur şi descoperii un capac de lemn de care era prinsă o verigă de aramă. Şi îl ridicai. Şi descoperii dedesubt o scară. Coborând până în josul scării găsii o uşă. Intrai pe uşă şi mă aflai într-o măreaţă sală a unui palat minunat şi zidit cu măiestrie. Şi găsii înlăuntru o femeie încântătoare, asemenea celei mai frumoase dintre mărgăritare. Şi era într-adevăr atât de frumoasă, încât vederea ei spulbera din inimă orice grijă, orice mâhnire şi orice nefericire. O privii, şi numaidecât mă înclinai întru închinare către Creatorul, care i-a hărăzit atâta desăvârşire şi frumuseţe.

Atunci ea mă privi şi-mi spuse:

— Eşti fiinţă omenească sau un genni?

Eu răspunsei:

— Fiinţă omenească.

Şi ea îmi zise:

— Dar atunci cine te-a putut călăuzi până într-acest loc în care mă aflu de douăzeci de ani, fără să fi văzut vreodată o fiinţă omenească?

La aceste cuvinte, pe care le găsii pline de dulceaţă şi de duioşie, îi răspunsei:

— O, stăpâna mea, Allah este cel care m-a călăuzit spre lăcaşul tău, pentru ca, în sfârşit, să uit toate pătimirile şi durerile.

Şi-i povestii tot ce mi se întâmplase, de la început până la sfârşit. Şi într-adevăr, aceasta îi pricinui multă milă faţă de mine, căci ea plânse şi-mi zise:

— Şi eu la rândul meu îţi voi istorisi povestea mea. Află, aşadar, că sunt fiica regelui Aknamos, cel din urmă rege al Indiei, stăpânul Insulei de Abanos. El mă măritase cu fiul unchiului meu. Însă, chiar în noaptea nunţii, înainte ca să-mi fi pierdut fecioria, mă răpi un efrit, pe al său nume Georgiros, fiul lui Rajmos, fiul lui Eblis însuşi. El mă luă, zbură cu mine şi mă aşeză într-acest loc, unde aduse tot ceea ce aş fi putut dori dintre dulceţuri şi zaharicale, rochii, stofe persiene, mobile, mâncări şi băuturi. De atunci el vine să mă vadă la zece zile, se culcă o noapte cu mine, chiar aici, şi dimineaţa pleacă. Şi el mă mai preveni, de asemenea, că, dacă aş avea nevoie de el în timpul celor zece zile ce le petrece întodeauna departe de mine, n-aveam, de-ar fi fost zi sau de-ar fi fost noapte, decât să ating cu mâna acele două şiruri care sunt scrise colo, sub bolta acestei săli. Şi într-adevăr, de atunci încoace, de îndată ce ating această inscripţie, îl şi văd arătându-se. De astă-dată au trecut patru zile de când n-a venit, şi-i mai rămân încă şase zile să lipsească. Aşa că ai putea rămâne la mine cinci zile, ca apoi să pleci cu o zi înainte de sosirea lui.

Şi-i răspunsei:

— Desigur că pot!

Atunci ea fuse tare bucuroasă; se sculă dreaptă, mă luă de mână, mă trecu prîntr-o uşă cu arcade şi mă călăuzi până ajunserăm într-un hammam îmbietor şi plăcut şi plin de o încropeală învăluitoare. Eu mă dezbrăcai numaidecât, şi ea, la rândul ei, se dezbrăcă; şi amândoi intrarăm în baie. După baie, ne aşezarăm pe baldachinul din hammam, ea alături de mine, şi mă pofti să beau sirop de mosc, şi-mi aşeză dinainte prăjituri delicioase. Apoi continuarăm să povestim cu mult drag şi să mâncăm din toate aceste bunătăţi aduse de efrit, răpitorul ei.

Apoi îmi zise:

— În seara aceasta vei dormi şi te vei odihni bine după truda îndurată, ca să fii pe urmă vioi şi tihnit.

Şi eu, o, stăpâna mea, încercai să dorm bine, după ce-i mulţumii cu recunoştinţă. Şi într-adevăr, uitai de toate grijile!

Când mă trezii, o aflai şezând la căpătâiul meu, şi îmi freca plăcut braţele şi picioarele. Atunci îl chemai într-ajutor pe Allah, cerând asupra ei toate binecuvântările, şi ne puserăm la poveşti vreme de un ceas, şi ea îmi spuse sumedenie de lucruri foarte drăgălaşe. Îmi spuse:

— Pe Allah! mai înainte, singură în acest palat subpământean, eram tare mâhnită şi simţeam cum mi se strânge pieptul, căci nu găseam pe nimeni cu cine să vorbesc, şi aceasta vreme de douăzeci de ani! Dar, mărire lui Allah! Fie slăvit că te-a călăuzit până la mine!

Apoi, cu vocea ei caldă, îmi cântă aceste versuri:

Şi dacă dinainte ştiam de-a ta sosire
Covor pentru picioare ţi-am fi întins, de sânge,
Al inimilor noastre, cu foc ce totu-nfrânge,
Şi catifeaua neagră din ochii în sclipire.

Am fi întins obrajii cu frăgezimi, mijlocul
Cu mătăsoase coapse şi tânăra lor carne,

O, călător de noapte, culcuşul să-ţi încarne!
Căci mai presus de-a noastre pleoape-ţi este locul!

La auzul acestor versuri, îi mulţumii cu mâna pe inimă; şi iubirea se aprinse încă şi mai pustiitor în mine; şi grijile şi necazurile mele se irosiră toate. Apoi ne aşezarăm şi băurăm din aceeaşi cupă, şi asta până la căderea nopţii: atunci în noaptea aceea, mă culcai cu ea plin de fericire. Şi niciodată în viaţa mea nu cunoscui o noapte asemenea acelei nopţi. Iar când se făcu ziuă, ne sculărăm foarte mulţumiţi unul de altul şi cu adevărat în deplină fericire!

Atunci eu, încă plin de aprindere şi mai ales ca să-mi prelungesc fericirea, îi zisei:

— Vrei să te ajut să ieşi de sub pământ şi să te descotorosesc de genniul acela?

Dar ea începu să râdă şi-mi spuse:,

— Taci odată, şi mulţumeşte-te cu ce ai! Haide! acest sărman efrit nu va avea decât o zi din zece, iar ţie îţi făgăduiesc de fiecare dată celelalte nouă zile!

Atunci eu, mânat de flacăra patimii, ajunsei prea departe cu vorbele, căci îi spusei:

— Nici nu mă gândesc! acum, de îndată, voi nimici din temelii această boltă unde sunt săpate inscripţiile magice, ca în acest fel efritul să vină aici, la îndemâna mea, şi să-l pot ucide! Căci, încă de multă vreme, m-am deprins să-mi fac o ţintă din toţi efriţii de pe pământ şi de sub pământ.

La aceste cuvinte, şi ca să mă liniştească, ea începu să îmi recite aceste versuri:

Răgaz ceri înainte de-a noastră despărţire
Şi-arăţi că-ţi pare aspră fireasca-ndepărtare...
Să poţi să iubeşti numai, dar fără-ncătuşare,
Nu, ştii că este sigur mijloc de izbutire?

Gândeşte, şi în tine să-ţi spui că oboseală
E regula oricărei înlănţuiri pe lume,

Şi că ruptura-nceată, grăbită orişicum, e
Prieteniei pururi concluzia fatală...

Dar eu, fără să iau seama la aceste versuri, ce mi le recita, trăsei o izbitură zdravănă cu piciorul în boltă!

În clipa aceea a povestirii, Şahrazada văzu ivindu-se dimineaţa şi tăcu discret.

Şi când se lasă a treisprezecea noapte

Ea zise:

— Mi s-a povestit, o, mărite rege, că al doilea saâluk îşi urmă astfel istorisirea către tânăra stâpână a casei:

Aşadar, o stăpâna mea, când izbii una zdravăn cu picioarul în boltă, femeia grăi:

— Iată vine efritul! Vine peste noi! Nu ţi-am spus dinainte? Pe Allah, tu mă pierzi! Totuşi, gândeşte-te cum să scapi, şi fugi pe acelaşi drum pe unde ai venit!

Atunci eu mă repezii pe scară. Dar, din nenorocire, din pricina spaimei cumplite, îmi uitai jos sandalele şi securea. Şi aşa, când abia urcasem câteva trepte ale scării, mă întorsei puţin ca să arunc o ultimă ochire după sandalele şi securea mea, care erau singurul meu avut; dar văzui pământul deschizându-se şi ieşind dintr-însul un efrit uriaş, groaznic de hâd, care îi zise femeii:

— De ce ai tras acea groaznică izbitură cu care m-ai însplăimântat adineauri? Oare ce nenorocire ţi s-a întâmplat?

Ea răspunse:

— Nicio nenorocire, de fapt, doar că adineauri am simţit cum mi se stânge pieptul de singurătate şi mă sculai să merg ca să beau ceva băuturi răcoritoare care să mă învioreze şi, cum mă sculai prea grăbită ca să pornesc, alunecai şi căzui peste boltă.

Dar efritul spuse:

— O, desfrânată fără de ruşine, cât de bine ştii să

minţi! apoi începu să privească prin palat, în dreapta, în stânga, şi sfârşi prin a-mi găsi sandalele şi securea. Atunci strigă: Ei! ce înseamnă uneltele astea? Spune! De unde ţi-au venit aceste lucruri omeneşti?

Ea răspunse:

— Le văd acuma, că mi le-ai arătat tu! înainte nu le-am văzut niciodată. Poate că erau agăţate de spatele tău şi le vei fi adus tu însuţi aici.

Atunci efritul, în culmea mâniei, zbieră:

— Ce vorbe fără noimă, în doi peri şi încâlcite! Ele nu vor fi în stare să mă păcălească, o, desmăţato!

La aceste vorbe, o despuie de veşminte, o întinse în cruce între patru stâlpi bătuţi în pământ şi, punând-o la cazne, începu s-o întrebe despre cele întâmplate. Dar eu nu putui să îndur mai mult şi nici să aud bocetele ei; urcai de zor scara, tremurând de groază; şi, ajuns în cele din urmă afară, aşezai la locul său capacul aşa cum fusese şi îl ferii de priviri, acoperindu-l din nou cu pământ. Şi m-am căit amarnic de fapta mea. Şi începui să mă gândesc la tânăra fată, la frumuseţea ei, şi la caznele pe care i le pricinuia blestematul acela, acum, că trecuseră douăzeci de ani de când vieţuia cu el. Şi mai cu seamă mă simţii tare mâhnit la gândul că el o schingiuia din pricina mea. Şi în clipa aceea, începui din nou să mă gândesc iarăşi la tatăl meu, şi la împărăţia lui, şi la starea amărâtă de tăietor de lemne în care ajunsesem şi, plângând, recitai un vers despre această jalnică poveste. Aşa s-au petrecut lucrurile!

După care, îmi urmai drumul până ce ajunsei la tovarăşul meu, croitorul. Şi îl aflai acasă stând ca pe jăratic din pricina întârzierii mele. Aşa mă aştepta, plin de nerăbdare. Şi îmi spuse:

— Ieri, nevăzându-te sosind ca de obicei, mi-am petrecut noaptea cu inima la tine! Şi îmi era teamă să nu dai în pădure peste vreo fiară sălbatică sau peste ceva asemănător. Dar lăudat să fie Allah că te-a scăpat de la pieire!

Atunci îi mulţumii pentru bunătate, intrai în dugeană şi şezui în ungherul meu; şi începui să mă gândesc la ceea ce mi se întâmplase şi să mă dojenesc pe mine însumi pentru izbitura de picior pe care o dădusem în boltă. Şi deodată, bunul meu prieten croitorul intră şi-mi spuse:

— Aşteaptă la uşa prăvăliei un necunoscut, un fel de persan, care întreabă de tine şi aduce cu el securea şi sandalele tale. Le-a purtat pe la toţi croitorii de pe stradă, zicându-le: „Am ieşit în zori ca să-mi fac rugăciunea de dimineaţă, la chemarea muezinului, şi aflai în calea mea aceste lucruri, fără să ajung să ştiu ale cui puteau fi. Spuneţi-mi, aşadar, voi, cine este stăpânul lor!“ Atunci croitorii de pe strada noastră, care te cunosc, văzând securea şi sandalele, ştiură că sunt ale tale şi se grăbiră să dea adresa ta acestui persan. Şi iată-l aici, aşteptându-te la uşa prăvăliei. Ieşi deci şi mulţumeşte-i pentru osteneală, şi ia-ţi înapoi securea şi sandalele.

Dar eu, la aceste vorbe, simţii cum îmi păleşte faţa şi cum tot trupul mi se înmoaie de groază. Şi, în timp ce mă aflam în starea aceasta de rătăcire, deodată pământul se deschise înaintea ungherului meu şi se ivi însuşi persanul. Era efritul! În răstimpul acela, el o pusese pe tânăra lui nevastă la cazne, şi ce cumplite cazne! Dar ea nu-i mărturisise nimic. Atunci el luă securea şi sandalele şi-i spuse: „Îţi voi dovedi că sunt mereu acelaşi Georgiros, din stirpea lui Eblis! Şi vei vedea de pot sau nu să ţi-l aduc pe stăpânul acestei securi şi al acestor sandale!“ Şi atunci veni să încerce această viclenie, despre care ţi-am vorbit, printre croitori!

Intră aşadar pe neaşteptate la mine, răsărind din pământ şi, numaidecât, fără a pierde o clipă, mă răpi cu el! Zbură şi se înălţă în văzduh; apoi coborî şi se scufundă în pământ! Cât despre mine, căzui în nesimţire. Atunci intră cu mine în palatul subpământean unde gustasem desfătările. Şi văzui fata goală, şi sângele curgând din trupul ei. Ochii mi se umeziră de lacrimi. Dar efritul se îndreptă spre ea şi, apucând-o strâns, îi strigă:

— O, desfrânato, iată-ţi iubitul!

Atunci tânăra mă privi şi spuse:

— Nu-l cunosc. Şi nu l-am văzut niciodată, decât numai în clipa aceasta.

Şi efritul îi zbieră:

— Cum? Ai în faţa ta mărturia fărădelegii şi tot nu mărturiseşti?

Ea zise din nou:

— Nu-l cunosc. Şi nu l-am văzut în viaţa mea. Şi nu îmi place să mint dinaintea feţei lui Allah!

Atunci efritul îi zise:

— Dacă într-adevăr nu-l cunoşti de loc, ia sabia aceasta şi retează-i capul!

Ea luă sabia, veni la mine şi se opri dinaintea mea. Şi eu, galben de groază, îi făcui semn cu sprâneenele (să o rog să aibă milă), şi lacrimile îmi curgeau de-a lungul obrajilor. Atunci îmi clipi şi ea din ochi; dar zise cu glas tare:

— Tu eşti pricina tuturor nenorocirilor noastre!

Şi eu îi făcui din nou semn cu sprâneenele, iar cu buzele îi recitai versuri cu două înţelesuri, pe care efritul nu putea să le priceapă bine:

Când ochii-atât de bine de vorbă stau cu tine,
Cum să nu fie limba de-orice folos lipsită?
Ei dau pe faţă taine ascunse-n adâncime.

Când te-ai ivit, dulci lacrimi îmi curseră pe gene
Şi am rămas ca mută. Şi inima-mi robită,
Din ochi vedeai că este-n văpăi nepământene!

Pleoapele-n clipire simţirea scot pe feţe;
Iar cel deprins s-arate o minte sănătoasă,
Nevoie nu mai are de degete-ndrăzneţe.

Ţin loc de toate cele sprâncenele-mbinate.
Tăcere, deci, cu toţii! Cuvânt să nu mai iasă.

Doar dragostea vorbească — ea singură mai poate!

Tânăra femeie înţelese şi semnele, şi versurile mele, şi azvârli din mâini sabia efritului. Atunci efritul luă sabia, mi-o întinse şi îmi zise:

— Retează-i capul! şi te voi slobozi, şi nu-ţi voi face niciun rău!

Şi eu îi spusei:

— Da!

Şi luai sabia, înaintai curajos şi ridicai braţul! Atunci ea îmi zise, făcându-mi semn cu sprâncenele:

— Oare ţi-am făcut vreun rău?

Atunci ochii mi se umplură de lacrimi, aruncai sabia din mâini, şi-i spusei efritului:

— O, puternice efrit, o, viteazule vânjos şi neînfricat! dacă această femeie era aşa cum o crezi, cu puţină credinţă şi judecată, ar fi găsit îndreptăţită căderea capului meu tăiat! Ci, dimpotrivă, ea tocmai a azvârlit sabia departe. Cum aş putea oare ca, la rândul meu, să mă simt îndreptăţit să-i tai gâtul, mai ales că niciodată nu am văzut-o înainte de ceasul acesta? Aşadar, niciodată nu voi săvârşi asemenea faptă, chiar de mă vei face să beau cupa morţii amare!

La auzul acestei cuvântări, efritul zbieră:

— Ha, acum s-a dovedit din plin iubirea dintre voi doi!

Şi atunci, o, stăpâna mea, acel blestemat luă sabia, izbi cu ea o mână a femeii şi i-o reteză; apoi îi izbi cealaltă mână şi i-o reteză la fel; apoi îi tăie piciorul drept; apoi îi tăie piciorul stâng! Şi aşa, cu patru lovituri, îi reteză cele patru mădulare. Şi eu priveam aceasta cu ochii mei şi mă gândeam că voi muri neîndoios.

În clipa aceea, tânăra femeie mă privi pe furiş şi îmi clipi din ochi. Dar, vai! efritul văzu această clipire din ochi şi strigă:.

— O, fiică de curvă! chiar acum ai săvârşit păcatul, cu ochiul!

Şi o izbi atunci peste gât cu sabia, şi îi reteză capul.

Apoi se întoarse spre mine şi îmi zise:

— Află, o, tu, fiinţă omenească, cum că, după legea noastră, nouă efriţilor ne este îngăduit şi chiar îndreptăţit şi suntem povăţuiţi să ucidem nevasta necredincioasă! Află deci că pe această femeie am răpit-o în noaptea nunţii, când n-avea decât doisprezece ani, şi mai înainte ca vreun altul să se fi culcat cu ea sau să o fi cunoscut! Am adus-o aici, şi veneam să o văd la zece zile o dată, ca să-mi petrec noaptea cu ea, şi mă culcam cu ea sub chipul unui persan! Dar din clipa când m-am dumirit că mă înşela, am ucis-o! De altminteri ea nu m-a înşelat decât numai cu ochiul, ochiul din care a clipit privindu-te. Cât despre tine, deoarece n-am putut dovedi că ai păcătuit cu ea, ca să o ajuţi să mă înşele, nu te voi ucide. Dar totuşi, vreau, ca să nu poţi râde în spatele meu, să-ţi fac un rău, care să-ţi spulbere trufia! Te las să-ţi alegi răul pe care îl doreşti dintre toate relele!

Atunci eu, o, stăpâna mea, mă bucurai nespus văzându-mă scăpat de moarte. Şi aceasta mă îmbărbăta să mă încred în îndurarea lui. Şi-i spusei:

— Dar, zău, nu ştiu ce rău să aleg dintre toate relele! Nu mi-e pe plac niciunul!

Atunci efritul cuprins de turbare lovi cu piciorul în pământ şi zbieră:

— Îţi spun să alegi! Astfel, alege-ţi sub ce chip vrei să te vrăjesc! Vrei chipul unui măgar? Nu! Chipul unui câine? Chipul unui catâr? Chipul unui corb? Sau mai degrabă chipul unei maimuţe?

Atunci îi răspunsei, mereu încredinţat de îndurarea lui, căci aveam speranţa într-o iertare deplină:

— Pe Allah! o, stăpânul meu Georgiros, din stirpea puternicului Eblis! dacă te înduri de mine, Allah se va îndura de tine! căci el va fi mulţumit de iertarea cu care l-ai învrednicit pe un bun moslem, ce nu ţi-a pricinuit niciodată vreo vătămare! Şi continuai să-l rog fierbinte, stând umil în picioare în faţa mâinilor lui, şi-i zisei: Mă osândeşti pe nedrept!

Atunci el îmi răspunse:

— Ajunge cu vorbele acestea, altfel te ucid! Nu pune aşadar la încercare bunătatea mea, căci trebuie neapărat să te vrăjesc!

Cu aceste cuvinte, mă ridică, despică bolta şi pământul de deasupra noastră, şi zbură cu mine în văzduh, atât de sus, încât nu mai zăream pământul decât sub înfăţişarea unui blid cu apă. Coborî pe creştetul unui munte şi mă aşeză acolo; luă un pumn ele ţărână în mână. Murmură ceva deasupra, mârâind aşa: „Hm! hm! hm!“, rosti câteva cuvinte, apoi aruncă ţărâna peste mine, strigând:

— Ieşi din forma asta a ta şi ia chipul unei maimuţe!

Şi chiar în clipa aceea, o, stăpâna mea, mă prefăcui în maimuţă, şi încă ce maimuţă! Bătrână de cel puţin o sută de ani şi cât se poate de slută! Atunci, când mă văzui sub această înfăţişare, mă simţii mai întâi nemulţumit şi începui să ţopăi; şi ţopăiam cu adevărat! Apoi, fiindcă asta nu-mi slujea la nimic, începui să plâng de mila mea şi a celui care fusesem înainte. Şi efritul râdea într-un chip înspăimântător, apoi se făcu nevăzut.

Atunci începui să cuget la nedreptăţile sorţii şi învăţai pe pielea mea că de fapt soarta nu atârnă câtuşi de puţin de făptură.

După aceea, mă dădui de-a rostogolul din creştetul muntelui până jos la poale. Şi pornii la drum, dormind noaptea prin copaci, şi aceasta vreme de o lună, până ajunsei pe ţărmul mării sărate. Poposii acolo ca vreun ceas, şi zării în cele din urmă în mijlocul mării o corabie, pe care vântul prielnic o împingea spre ţărm, chiar în partea unde mă aflam. Atunci mă ascunsei după o stâncă şi aşteptai. Când îi văzui pe oameni mergând încoace şi încolo, îmi luai inima în dinţi şi sfârşii prin a sări în mijlocul corăbiei. Unul dintre oameni strigă:

— Izgoniţi degrabă această făptură de piază rea!

Şi un altul strigă:

— Nu! să o ucidem!

Şi un al treilea strigă:

— Da! să o ucidem cu sabia!

Eu începui să plâng şi împiedicai cu laba vârful sabiei, şi lacrimile îmi curgeau şiroaie.

Atunci căpitanului i se făcu milă de mine şi le zise:

— O, negustorilor, această maimuţă m-a rugat fierbinte, şi-i ascult rugămintea; este sub ocrotirea mea! Nimeni să n-o prindă şi să n-o izgonească sau s-o necăjească!

Apoi căpitanul începu să mă strige şi să-mi zică vorbe plăcute şi bune; şi eu îi înţelegeam toate vorbele. Şi aşa mă luă de slujitor al său; şi-i făceam toate treburile şi-l slujeam pe corabie.

Vântul ne fuse prielnic vreme de cincizeci de zile şi traserăm la ţărm, lângă un oraş nespus de mare şi cu atâţia locuitori, încât Allah singur le poate socoti numărul.

La sosirea noastră, văzurăm înaintând spre corabie nişte mameluci trimişi de regele acelui oraş. Ei se apropiară, urară bun venit negustorilor şi le spuseră:

— Regele nostru vă trimite urări cu prilejul sosirii voastre în pace, ne porunceşte să vă înmânăm acest sul de pergament, şi vă zice: „Fiecare dintre voi să scrie aici un şir cu scrisul lui cel mai frumos!“

Atunci eu, păstrându-mi mereu chipul de maimuţă, mă sculai şi apucai repede din mâinile lor sulul de pergament şi sării cu el niţel mai departe. Ei se temură că mă vor vedea rupându-l şi azvârlindu-l în apă. Şi mă strigară în gura mare, şi voiră să mă ucidă. Dar eu le făcui semn că ştiam şi voiam să scriu! Şi căpitanul le porunci:

— Lăsaţi-l să scrie! Dacă o vom vedea mâzgălind, o vom împiedica s-o facă mai departe; dar dacă într-adevăr se pricepe să caligrafieze, o voi înfia ca pe copilul meu! Căci n-am văzut niciodată o maimuţă mai cuminte!

Atunci eu luai kalamul[40], îl apăsai de periniţa călimării, întinzând bine cerneala pe cele două feţe ale kalamului, şi începui să scriu.

Şi scrisei aşa patru strofe, atunci alcătuite, fiecare cu o

[40] *Kalam* — condei de trestie.

scriere deosebită şi într-un stil deosebit: întâia strofă la modul *rikal*; a doua la modul *rihani;* a treia la modul *sulsi;* şi a patra la modul *muşik:*

I. *Oameni de inimă daruri lăsat-au şi faceri de bine:*
Timpul putu să le-nsemne întocmai cum li se cuvine,
Dar îşi pierdu vreo nădejde să prindă-ale tale-ntr-un număr!
După Allah, omeneasca mulţime în tarele-ţi umăr
Reazim îşi are, fiindcă, aşa cum nimic nu dezminte,
Într-adevăr tu eşti zilnic a tot ce e bun un părinte!

II. *Să vă vorbesc de pana lui? O, astă pană*
Întâia-i şi-nceput la toate! Ca din munte
Izvor, uimeşte ce puteri din ea emană,
Punându-l printre învăţaţii cei de frunte.
Din pana-i — degete-o conduc cu măiestrie!
Curg fluvii, cinci, de elocinţă-poezie!

III. *Să vă vorbesc de veşnicia lui? Nu-i scriitor*
Scutit de moarte: numai scrisul e nemuritor!
Frânează-ţi pana! Scrie şiruri, dulciul mierii,
Ca să te poţi mândri la ziua învierii!

IV. *Ai călimara-n faţă: muindu-ţi în ea pana,*
Nu trage decât şiruri de nobil om şi darnic.
Dar dacă nu poţi scrie ce-ar fi un dar, liana
Frumuseţii te cuprindă măcar, căci nu zadarnic
O cânţi: Printre maeştri-ţi câştigi şi tu coroana!

Când sfârşii de scris, le întinsei sulul de pergament. Şi priviră, şi fură cu toţii cuprinşi de admiraţia cea mai mare; apoi fiecare aşternu pe rând câte un şir cu cea mai frumoasă scriere a lui.

După care, sclavii plecară ducând sulul regelui. Când regele luă cunoştinţă de toate acele scrieri, nu fu mulţumit decât de scrierea mea, alcătuită în patru moduri

diferite, şi pentru care eram vestit în lumea întreagă, pe când eram încă fiu de rege.

Atunci regele spuse tuturor prietenilor săi, care erau de faţă, şi sclavilor:

— Mergeţi la meşterul acestei scrieri minunate şi înmânaţi-i această mantie de cinstire ca s-o îmbrace, urcaţi-l călare pe cel mai frumos dintre catârii mei şi purtaţi-l cu pompă mare, în sunete de instrumente, şi aduceţi-l în faţa mâinilor mele!

La aceste cuvinte, începură cu toţii să surâdă. Şi regele, care băgă de seamă aceasta, rămase tare supărat şi strigă:

— Cum! eu vă dau o poruncă şi voi râdeţi de mine?!

Şi ei răspunseră:

— O, rege al veacului, noi ne ferim cu străşnicie să râdem de vorbele tale, dar trebuie să-ţi spunem că acel care are o scriere atât de frumoasă nu este câtuşi de puţin un fiu al lui Adam, ci o maimuţă, care aparţine căpitanului corăbiei!

Atunci regele se minună peste măsură de vorbele lor, apoi fu cuprins de veselie, îl podidi râsul, şi strigă:

— Doresc să cumpăr această maimuţă! Şi, zicând aşa, porunci tuturor celor de la curtea lui să meargă la corabie ca să aducă maimuţa, să ia cu ei catârul şi mantia de cinstire, şi le spuse: Trebuie neapărat să o înveşmântaţi în această mantie de cinstire, să o urcaţi pe catâr şi să o aduceţi aici!

Veniră deci cu toţii la corabie şi mă cumpărară nemaipomenit de scump de la căpitan, care nu căzu la învoială de la început! Iar eu îi făcui semn căpitanului că eram tare mâhnit din pricină că-l părăsesc. Apoi mă luară, mă îmbrăcară cu mantia de cinstire, mă ajutară să încalec pe catâr şi pornirăm cu toţii în sunetele instrumentelor armonioase din acel oraş; şi toţi locuitorii, şi toată suflarea omenească din oraş rămaseră încremeniţi privind cu mirare mare la această privelişte uluitoare şi fără de pereche.

Când mă aduseră în faţa regelui şi-i văzui chipul, sărutai de trei ori pământul din faţa mâinilor sale şi rămăsei nemişcat. Regele mă pofti să şed, şi mă pusei în genunchi. Şi toţi cei de faţă se minunară de bunăcreşterea şi de bunăcuviinţa mea neîntrecută; dar şi de astă dată regele rămase cel mai uimit dintre toţi. Şi de îndată ce mă pusei astfel în genunchi, porunci la toată lumea să plece, şi plecă toată lumea. Nu rămase în sală decât regele, căpetenia eunucilor, şi un sclav tânăr favorit, şi eu, o, stăpâna mea!

Atunci regele porunci să se aducă de-ale mâncării. Şi aduseră o masă pe care erau rânduite toate bucatele pe care un suflet le poate dori şi pofti, şi toate bunătăţile care fac desfătarea ochilor. Şi regele îmi făcu semn să mănânc. Şi eu mă sculai şi sărutai pământul din faţa mâinilor sale, de şapte ori la rând, şi mă aşezai foarte cuviincios pe şezutul meu de maimuţă, şi mă pusei pe mâncate, amintindu-mi de toată bunăcreşterea primită în trecut.

Când ridicară masa, mă sculai şi eu, ca să merg să mă spăl pe mâini; apoi mă întorsei, după ce m-am spălat pe mâini, şi luai călimara, kalamul şi o foaie de pergament, şi scrisei două strofe despre minunatele prăjituri arabe:

Plăcinte dulci, şi delicate, şi sublime,
Pe care degete în foi le învârtesc,
Sunteţi leac bun pentr-un venin cât de drăcesc,
Şi decât voi ceva mai drag nu află nime!

Nădejdea, pasiunea puse-n voi îmi sunt,
Şi-n freamăt inima-i, când kenaja[41] *pe masă*
Împarte-aroma ei, din tava luminoasă,
În miere bălăcindu-se şi-n proaspăt unt.

O, kenafa din tăieţei subţiri ca perii,
Ti, ce voios îmi deschizi pofta, al meu dor

---

[41] Prăjitură făcută cu firicele de fidea.

Spre tine se îndreaptă şi, de-ar fi să mor,
Nu las o zi să nu mi te arăţi vederii!

Dar ce sirop! Ce-aş mai mânca şi bea din voi
O, kenafale cu sirop — o desfătare,
Ce-aş bea, mânca întreaga ziuă mare,
Şi-aş vrea să iau şi pentru viaţa de apoi!

După aceea, pusei jos kalamul şi foaia, mă sculai şi mă dusei să mă aşez cuviincios mai la o parte. Regele privi cele ce scrisesem, le citi, se minună şi strigă:

— Oare-i cu putinţă ca o maimuţă să fie înzestrată cu atâta elocinţă şi îndeosebi cu o scriere atât de frumoasă? Pe Allah! aceasta-i minunea minunilor!.

În clipa aceea se aduse dinaintea regelui un joc de şah, şi regele mă întrebă prin semne: „Ştii să joci?” Şi eu îi făcui cu capul: „Da, ştiu!“ Mă apropiai, aşezai figurile şi începui să joc cu regele. Şi îl biruii de două ori la rând. Atunci regele nu mai ştiu ce să creadă, judecata lui rămase uluită, şi spuse:

— Dacă acesta ar fi fost un fiu al lui Adam, i-ar fi întrecut pe toţi muritorii din secolul său!

Apoi regele îi zise eunucului:

— Du-te la tânăra ta stăpână, fiica mea, şi spune-i: „Vino degrabă la rege, o, stăpâna mea!“ căci vreau ca fiică-mea să se poată bucura de această privelişte şi să vadă această maimuţă minunată!

Eunucul se duse şi se întoarse la puţină vreme cu tânăra sa stâpână, fiica regelui, care de-abia mă zări că îşi acoperi la iuţeală faţa cu vălul şi zise:

— O, tată, cum de te-ai putut hotărî să trimiţi să mă caute ca să mă faci văzută de oameni străini?

Şi regele îi zise:

— O, fiica mea, aici nu se află decât tânărul meu sclav, acest copil pe care îl vezi, eunucul care te-a crescut, această maimuţă şi eu, tatăl tău! Dinaintea cui, aşadar, îţi acoperi tu faţa?

Atunci fecioara îi răspunse:

— Află, o, părintele meu, că această maimuţă este fiul unui rege! Regele, tatăl lui, se numeşte Aymaros, şi este stăpânul unei ţări din interiorul îndepărtat. Această maimuţă este numai fermecată; şi a fermecat-o efritul Georgiros, din stirpea lui Eblis, care a fermecat-o după ce şi-a ucis propria lui soţie, pe fiica regelui Aknamos, stăpânul Insulei de Abanos. Această maimuţă, pe care o crezi maimuţă adevărată, este un om, însă cărturar, învăţat şi tare înţelept!

La aceste cuvinte, regele se minună mult, mă privi şi îmi zise:

— Să fie adevărat ceea ce îmi spune fiica mea despre tine?

Şi eu răspunsei din cap: „Da! este adevărat!“ şi începui să plâng. Atunci regele o întrebă pe fiica lui:

— Dar de unde ai învăţat să desluşeşti că este fermecat?

Ea răspunse:

— O, părinte al meu, de când eram mică; bătrâna care şedea la mama era o babă vrăjitoare plină de şiretlicuri şi foarte iscusită în magie; ea m-a învăţat meşteşugul vrăjitoriei. Şi de atunci am adâncit-o şi mai mult, m-am desăvârşit şi am învăţat aşa aproape o sută şaptezeci de articole de magie, şi cel mai neînsemnat dintre aceste articole m-ar face în stare să strămut palatul tău în întregime cu toate pietrele lui, şi întreg oraşul, dincolo de Muntele Caucaz, să preschimb întreg acest ţinut într-o oglindă de mare şi să îi prefac pe toţi locuitorii în peşti!

Atunci tatăl ei strigă:

— Pe adevărul numelui lui Allah! o, fiica mea, atunci mântuieşte-l pe acest tânăr ca să pot face dintr-însul vizirul meu! Cum, eşti înzestrată cu un dar atâta de însemnat, şi eu nu ştiu nimic?! O, mântuieşte-l, pentru ca numaidecât să-l fac vizirul meu, căci trebuie să fie un tânăr destoinic şi plin de agerime!

Şi fecioara îi răspunse:

— Din toată inima deschisă şi generoasă, ca o cinstire cuvenită ţie!

În clipa aceea a povestirii sale, Şahrazada văzu apropiindu-se dimineaţa şi se opri cu discreţie.

Dar când se lăsă a patrusprezecea noapte

Ea zise:
— Mi s-a povestit, o, mărite rege, că al doilea saâluk zise către stâpina casei:

O, stăpâna mea, la aceste vorbe fecioara luă în mână un cuţit pe care erau dăltuite cuvinte în limba ebraică şi, cu acel cuţit, trase un cerc în mijlocul palatului şi, în mijlocul acelui cerc scrise nume proprii şi semne tainice; apoi se aşeză în mijlocul cercului, şi murmură încet descântece, şi citi într-o carte străveche nişte lucruri pe care nimeni nu le pricepea, şi aşa făcu timp de câteva clipe. Şi iată că partea de palat unde ne aflam se cufundă într-o beznă atât de adâncă, încât crezurăm că am fost îngropaţi de vii sub ruinele lumii. Şi numaidecât, dinaintea noastră se înfăţişă efritul Georgiros, sub chipul cel mai înfricoşător şi cel mai groaznic, cu mâinile ca nişte furci, cu picioarele ca nişte catarge şi cu ochii ca doi tăciuni aprinşi. Atunci noi toţi rămaserăm înlemniţi de groază. Dar fiica regelui îi zise:
— Nu îţi urez câtuşi de puţin bun venit! Şi nu îţi fac o primire caldă, o, efritule!.
Atunci efritul îi spuse:
— O, nelegiuito! cum de ţi-ai putut călca jurământul? Oare nu mi-ai jurat şi n-am căzut amândoi la învoială că niciunul dintre noi doi nu se va amesteca în treburile celuilalt şi nu va căuta să i le încurce? O, trădătoareo, te-ai făcut vrednică din plin de soarta ce te aşteaptă! Iat-o!
Şi numaidecât efritul se preschimbă într-un leu fioros care îşi deschise larg gura şi se repezi asupra fecioarei. Dar ea, cu o mişcare fulgerătoare, îşi smulse un fir de păr

din cap, îl apropie de buze, murmură asupra lui nişte vorbe vrăjite, şi numaidecât părul se preschimbă într-o sabie foarte ascuţită. Şi ea apucă sabia, îl izbi năprasnic pe leu şi îl tăie în două. Dar pe dată capul tăiat al leului se prefăcu într-un scorpion, care se târî spre călcâiul fecioarei ca să-l muşte; şi numaidecât fecioara se preschimbă înţr-un şarpe grozav, care se repezi asupra blestematului de scorpion, chipul pe care îl luase efritul, şi amândoi se încleştară într-o luptă cruntă. Dar deodată scorpionul se preschimbă în vultur, şi numaidecât şarpele se prefăcu într-o pajură care tăbărî asupra vulturului şi se porni în urmărirea lui; şi era gata să-l ajungă, după un ceas de urmărire, când, fulgerător, vulturul se preschimbă într-o pisică neagră, şi numaidecât fecioara se prefăcu în lup; şi, în mijlocul palatului, pisica şi lupul se bătură şi se încleştară într-o luptă crâncenă; şi pisica, văzându-se învinsă, se preschimbă din nou şi se prefăcu într-o rodie uriaşă, roşie şi foarte mare. Şi această rodie se rostogoli în fundul bazinului care se afla în curte; dar lupul se năpusti în bazin şi era gată să o prindă, când rodia se ridică în văzduh. Dar fiind prea mare, căzu greoaie pe marmură şi se crăpă; atunci toate seminţele se risipiră şi acoperiră tot cuprinsul curţii. Lupul se preschimbă într-un cocoş, care începu să adune cu clonţul seminţele de rodie şi să le înghită una câte una. Şi nu mai rămase decât o singură sămânţă pe care cocoşul tocmai se pregătea s-o înghită, când, deodată, această sămânţă căzu din clonţul cocoşului, căci aşa voiau fatalitatea şi destinul, şi se vârî într-o crăpătură, aproape de bazin, în aşa fel încât cocoşul nu mai dădu de ea. Atunci cocoşul începu să ţipe, să bată din aripi şi să ne facă semne cu clonţul; dar noi nu pricepeau nimic din graiul lui şi nici ce ne spunea. Şi scoase un ţipăt atât de cumplit spre noi care nu-l înţelegeam, încât mi se păru că palatul se prăvăleşte peste noi. Apoi cocoşul începu să se rotească în mijlocul curţii şi să caute sămânţa, până ce o găsi în gaura de lângă bazin, şi se repezi asupra ei s-o

ciugulească, când deodată sămânţa căzu în apă, în mijlocul bazinului, şi se prefăcu într-un peşte care se scufundă în apă. Atunci cocoşul se preschimbă într-o balenă uriaşă, care sări în apă, se scufundă în urmărirea peştelui şi se făcu nevăzută dinaintea privirilor noastre, vreme de un ceas. La capătul acestui răstimp, auzirăm nişte ţipete puternice şi ne cutremurarăm de spaimă. Şi numaidecât văzurăm ivindu-se efritul sub forma lui scârnavă de efrit, însă era cuprins de flăcări, ca un tăciune aprins, şi din gura lui ţâşneau flăcări, şi din ochii şi nările lui ţâşneau fum şi flăcări; şi după el se ivi fecioara sub formă de fiică a regelui, dar era şi ea toată în flăcări, ca un metal topit; şi porni în urmărirea efritului care acum ajungea la noi! Atunci furăm cuprinşi cu toţii de o spaimă cumplită, că vom fi arşi de vii şi ne vom pierde viaţa, şi eram gata să ne aruncăm în apă, când efritul ne opri deodată prîntr-un zbieret înfiorător, se năpusti asupra noastră în mijlocul sălii ce cădea spre curte şi suflă jăratic peste feţele noastre! Dar fecioara îl ajunse şi suflă şi ea foc peste obrazul lui. Dar toate acestea făcură să ne atingă dogoarea şi pe noi, venind şi de la ea şi de la el; dar focul de la ea nu ne pricinui niciun rău, în vreme ce focul de la el, dimpotrivă! Astfel o scânteie mă atinse la ochiul meu stâng de maimuţă şi mi-l strică pe veci! O scânteie îl atinse pe rege peste faţă şi îi arse toată jumătatea din jos a feţii, cu barbă şi gură, cu tot, şi-l făcu să-i cadă toţi dinţii de jos. Şi o scânteie îl atinse pe eunuc la piept, şi luă foc în întregime, şi arse, şi muri în clipa şi în ceasul acela!

În acest timp, fecioara îl urmărea mereu pe efrit, fără să-l slăbească, şi sufla pară de foc asupra lui. Dar deodată auzirăm un glas care zicea:

— Allah este singurul mare! Allah este singurul atotputernic! El zdrobeşte, îngenunche şi îşi întoarce faţa de la trădătorul care se leapădă de credinţa lui Mohamed, stăpânul oamenilor!

Ci această voce era a fiicei regelui, care ne făcu semn

cu degetul şi ni-l arătă pe efirt, pe de-a-ntregul ars şi prefăcut într-un morman de cenuşă. Apoi veni la noi şi ne zise:

— Aduceţi-mi degrabă o cană de apă!

Aceasta îi fu adusă. Atunci ea rosti asupra apei vorbe nedesluşite, mă stropi cu apă şi îmi zise:

— Fii mântuit, în numele şi prin adevărul singurului adevărat! Şi, prin adevărul numelui lui Allah, atotputernicul, întoarce-te la chipul tău dintâi!

Atunci eu mă prefăcui în fiinţă omenească, asemenea celei din trecut, dar rămăsei chior! Şi fecioara, în semn de mângâiere, îmi spuse:

— Focul s-a prefăcut din nou în foc, sărmanul meu copil!

Şi acelaşi lucru îi zise tatălui său, care avea barba arsă şi dinţii căzuţi. Apoi ea spuse:

— Cât despre mine, o, tată, trebuie neapărat să mor, căci această moarte mi-a fost scrisă! În ceea ce-l priveşte pe efrit, eu nu m-aş fi căznit atât ca să-l nimicesc, de-ar fi fost o făptură omenească oarecare; l-aş fi ucis încă de prima dată! Dar ceea ce m-a obosit şi mi-a dat mult de furcă, a fost împrăştierea seminţelor de rodie, căci sământa pe care nu o putusem ciuguli de la început era chiar sământa cea mai însemnată, care cuprindea chiar sufletul efritului! Ah! dacă aş fi putut prinde acea sământa, efritul ar fi fost nimicit chiar în clipa aceea. Dar, vai, nu o văzusem! Căci aşa era fatalitatea destinului! Şi aşa am fost nevoită să dau cu el atâtea bătălii crâncene sub pământ, în văzduh şi în apă; şi, de fiecare dată când deschidea o poartă. De scăpare, eu îi deschideam o poartă de pierzanie, până când el deschise în cele din urmă groaznica poartă a focului! Ci când poarta focului este odată deschisă, trebuie să mori! Şi destinul îmi îngădui totuşi să-l ard pe efrit înainte de a fi arsă eu! Dar, înainte de a-l ucide, încercai să-l înduplec să îmbrăţişeze credinţa noastră, care este legea sfântă a Islamului; dar el o respinse, şi atunci îl arsei! Şi eu, la rândul meu, voi

muri! Şi Allah îmi va ţine locul aici lângă voi şi vă va mângâia!

La aceste cuvinte, începu să implore focul până în clipa când, în cele din urmă, scântei negre ţâşniră şi urcară spre pieptul şi spre faţa ei. Şi când focul îi cuprinse faţa, ea plânse, apoi zise:

— Mărturisesc că nu este niciun alt Dumnezeu decât Allah! Şi mărturisesc că Mohamed este profetul lui Allah!

Abia rosti aceste cuvinte, că o văzurăm prefăcându-se într-o moviliţă de cenuşă alături de moviliţa efritului.

Atunci ne jelirăm după ea. Şi eu aş fi dorit să fiu în locul ei, mai degrabă, decât să văd sub înfăţişarea unei moviliţe de cenuşă acest chip luminos de odinioară, această fecioară care îmi făcuse atât de mult bine. Dar nu poţi cârti nimic împotriva poruncii lui Allah!

Când regele o văzu pe fiica lui prefăcută într-o moviliţă de cenuşă, îşi smulse ceea ce îi mai rămăsese din barbă, îşi lovi obrajii şi îşi sfâşie veşmintele. Şi eu făcui la fel. Şi amândoi o jelirăm. Pe urmă veniră curtenii şi căpeteniile cârmuirii, şi îl găsiră pe sultan mâhnit de moarte, stând şi jelind lângă cele două moviliţe de cenuşă. Şi rămaseră nespus de miraţi, şi începură să se învârtă în jurul regelui, fără să se încumete să-i vorbească, şi aceasta vreme de un ceas. Atunci regele îşi mai veni puţin în fire şi le povesti ce i se întâmplase fiicei lui cu efritul. Şi ei strigară:

— Allah! Allah! Ce nenorocire mare! Ce năpastă!

Pe urmă veniră toate femeile din palat cu sclavele lor; şi, vreme de şapte zile încheiate, se făcură toate slujbele de jelanie şi de pomenire.

Apoi regele porunci zidirea unei bolţi spaţioase pentru cenuşa fiicei lui, şi rândui să o sfârşească în grabă mare, şi porunci să stea acolo aprinse lumânările şi candelele zi şi noapte. Cât despre cenuşa efritului, aceasta fu risipită în văzduh, sub blestemul lui Allah.

Dar sultanul, după toate aceste nenorociri, se îmbolnăvi aşa de rău încât fu cât pe-aci să moară. Această boală îl ţinu o lună încheiată. Şi, când se întremă

puţin, porunci să mă cheme la el şi îmi zise:

— O, tinere, înainte de sosirea ta ne trăim aici viaţa în cea mai deplină fericire, la adăpost de stricăciunile sorţii! Şi a fost nevoie de venirea ta la noi şi de scrierea ta frumoasă ca să atragi peste capetele noastre toate năpastele. Mai bine să nu te fi văzut niciodată, nici pe tine, nici chipul tău de piază rea, şi nici scrierea ta aducătoare de năpastă, pricină a pierzaniei fiicei mele, care, desigur, preţuia mai mult decât o sută de bărbaţi! Şi, în al doilea rând, din pricina ta mi s-a întâmplat ceea ce ştii prea bine! Şi mi-am pierdut dinţii, iar ceilalţi mi-s stricaţi! Şi, în al treilea rând, sărmanul meu eunuc, acel slujitor credincios, care mi-a crescut fiica mea, a fost ucis şi el! Dar aceasta nu-i câtuşi de puţin din vina ta, şi acum mâna ta nu mai poate aduce nicio îndreptare: toate acestea ni s-au întâmplat, nouă şi ţie, din porunca lui Allah! De altminteri, lăudat fie Allah, care i-a îngăduit fiicei mele să te mântuie pe tine, pierzându-se pe sine însăşi. Acesta-i destinul! Deci, acum, fiul meu, ieşi din ţara aceasta! Căci ne sunt de ajuns câte ni s-au întâmplat până acum din pricina ta. Dar toate acestea au fost hotărâte de către Allah. Aşadar ieşi şi mergi în pace!

Atunci eu, o, stăpâna mea, ieşii de la rege, fără să mă încred pe deplin în mântuirea mea. Şi nu ştiam încotro s-o apuc. Şi îmi adusei aminte, în inima mea, de toate câte mi se întâmplaseră, de la început şi până la sfârşit: cum tâlharii deşertului mă lăsaseră întreg şi teafăr, despre călătoria mea de o lună şi ostenelile mele, despre intrarea mea în oraş, ca străin şi întâlnirea cu croitorul, despre întâlnirea şi legătura mea de dragoste atât de minunată cu tânăra femeie de sub pământ, despre scăparea mea din mâinile efritului, care voia la început să mă ucidă şi, în sfârşit, totul, de la început până la capăt, şi preschimbarea mea în maimuţă, ajunsă slugă la căpitanul de corabie, cumpărarea mea de către rege, la un preţ tare scump, din pricina scrierii mele frumoase, mântuirea mea, în sfârşit totul! Şi mai ales, vai, întâmplarea

neprevăzută din urmă, care prilejui pierderea ochiului meu! Însă îi mulţumii lui Allah, zicând: „Mai bine că mi-am pierdut ochiul decât să-mi fi pierdut viaţa!“’ După aceea, înainte de a părăsi oraşul, mă dusei la hammam ca să fac o baie. Acolo mi-am ras barba, o, stăpâna mea, ca să pot călători ferit de primejdii, cu înfăţişarea asta de saâluk! Şi de atunci încoace nu contenii zi şi noapte să plâng şi să mă gândesc la toate nenorocirile câte le-am îndurat, şi mai ales la pierderea ochiului meu stâng. Şi, de fiecare dată când mă gândesc la aceasta, lacrimile îmi năpădesc în ochiul drept şi mă împiedică să văd, însă nu mă vor împiedica niciodată să mă gândesc la aceste versuri ale poetului:

Allah îndurătorul, că-s în nedumerire
Să ştie? Se-abătură la rele peste fire
Asupră-mi: prea zăbavnic eu le simţii de-a rândul...
Oricât de grele, însă, le voi răbda cu gândul
Că şi decât răbdarea sunt lucruri mai amare.
Le-oi îndura de-a-ntregul, căci frumuseţe are
La cel pios răbdarea! Şi-oricare-n viaţă-i jocul,
Peste făptura noastră Allah a pus sorocul!
E tainică iubita-mi, dar toate le pătrunse,
Pân’ şi culcuşu-mi însuşi, şi-n cele mai ascunse,
Şi-astfel nici taina tainei vederii ei nu scapă!
Dar celor ce ţi-or spune că, veseli, se adapă
Doar cu plăceri, — că-ndată ei vor gusta — tu zi-le —
Decât amara smirnă chiar mai amare zile.

Plecai aşadar şi părăsii acel oraş, călătorii prin ţări, străbătui capitale, şi mă îndreptai spre lăcaşul păcii, Bagdadul, unde speram să ajung la emirul credincioşilor, ca să-i povestesc toate câte le petrecusem.

După zile nesfârşite, ajuns-am în cele din urmă la Bagdad, chiar în noaptea aceasta. Şi îl întâlnii pe acest frate, întâiul saâluk, care stătea ţintuit locului, tare nedumerit, şi îi zisei:

— Pacea asupra ta!

Şi el îmi răspunse:

— Şi asupra ta pacea, şi îndurarea lui Allah, şi toate binecuvântările sale!

Atunci mă aşezai cu el de vorbă, şi îl văzurăm apropiindu-se pe fratele nostru, cel de al treilea, care, după urările de pace, ne zise că este străin. Şi noi îi ziserăm:

— Şi noi, la fel, suntem doi străini, şi am sosit chiar în noaptea aceasta într-acest oraş binecuvântat!

Apoi merserăm tustrei împreună, şi niciunul dintre noi nu ştia povestea celuilalt. Şi destinul ne călăuzi dinaintea acestei porţi, şi intrarăm la voi!

Şi acestea sunt, o, stăpâna mea, pricinile bărbii mele rase şi a ochiului meu stricat!

Atunci tânăra stăpână a casei îi zise celui de al doilea saâluk:

— Povestea ta este cu adevărat nemaipomenită! Dar, haidem, pe Allah! netezeşte-ţi puţin părul de pe cap şi du-te de vezi drumul tău pe calea lui Allah!

Dar el îi răspunse:

— Într-adevăr, nu voi ieşi de aici până când nu voi fi auzit istorisirea celui de al treilea tovarăş al meu!

Atunci al treilea saâluk înaintă şi spuse:

Povestea celui de al treilea saâluk

O, mărită doamnă, să nu crezi că povestea mea are să fie la fel de minunată ca aceea a celor doi tovarăşi ai mei! Povestea mea este nesfârşit mai uimitoare.

Dacă nenorocirile tovarăşilor mei, aceştia doi, pe care îi vedeţi, au fost pricinuite numai de către destin şi de

fatalitate, cu mine a fost altceva. Pricina bărbii mele rase şi a ochiului stricat este că eu însumi, prin greşeala mea, mi-am atras fatalitatea şi mi-am umplut inima de griji şi de zbucium.

Iată! Sunt un rege şi fiu de rege. Tatăl meu se numea Kassib, şi eu sunt fiul său. Când regele, tatăl meu, muri, moştenii regatul, şi domnii, şi îl cârmuii cu dreptate, şi împărţii mult bine supuşilor mei.

Însă nutream o mare dragoste pentru călătoriile pe mare. Şi nu mă lipseam de ele, căci capitala mea era aşezată pe malul mării; şi, pe o foarte mare întindere a mării, aveam insule întărite, ca să fie gata de apărare şi de luptă. Şi mă hotărâi într-o zi să cutreier prin toate insulele, şi poruncii să se pregătească zece corăbii mari, să se încarce pe ele merinde pentru o lună, şi plecai. Călătoria ţinu douăzeci de zile, la capătul cărora, într-o bună noapte, văzurăm dezlănţuindu-se asupra noastră vânturi potrivnice, şi aceasta până în zorii zilei. Atunci, cum vântul se mai linişti, şi marea se îmblânzi, la răsăritul soarelui văzurăm o insuliţă unde puturăm să ne oprim puţin. Coborârăm pe uscat, gătirăm ceva bucate, mâncarăm, ne odihnirăm două zile, ca să aşteptăm sfârşitul furtunii, şi pornirăm din nou la drum. Călătoria mai ţinu douăzeci de zile, până când, într-o zi, pierdurăm drumul; apele pe care navigam ne erau necunoscute şi nouă, şi căpitanului. Căci, de fapt, căpitanul nu mai recunoştea nimic din această mare! Atunci îi ziserăm străjii:

— Scrutează marea cu luare-aminte!

Şi straja urcă pe catarg, apoi coborî şi ne spuse:

— În dreapta mea am văzut nişte peşti pe suprafaţa apei; şi în mijlocul mării am desluşit, în depărtare, ceva ce pare când alb, când negru!

La aceste cuvinte ale străjii, căpitanul păli tare la faţă; îşi trânti turbanul de pământ, îşi smulse barba şi ne zise la toţi:

— Vă vestesc pieirea noastră a tuturor! Niciunul nu va

scăpa teafăr de-aici!

Apoi începu să plângă, şi noi la fel, începurăm să plângem de mila noastră. Apoi îl întrebai pe căpitan:

— O, căpitane, tălmăceşte-mi vorbele străjii.

El răspunse:

— O, mărite stăpâne, află că din ziua când a suflat vântul potrivnic am rătăcit drumul, şi pierdut este încă de acum zece zile; şi nici pomeneală de vreun vânt prielnic, care să ne mai poată întoarce pe calea cea bună. Ci află înţelesul acelei arătări negre şi albe şi a acelor peşti care plutesc prin apropiere: mâine urmează să ajungem la un munte din ţancuri negre, numit Muntele Magnet, şi apele ne vor târî cu putere înspre acel munte, şi corabia noastră va fi prefăcută în bucăţi, căci toate cuiele corăbiei vor zbura, atrase de muntele de magnet, şi se vor lipi de coastele lui; căci Allah, preaînaltul, a înzestrat muntele cu tainica însuşire de a atrage astfel orice lucru de fier! Nici nu poţi să-ţi închipui grămada uriaşă de lucruri de fier care s-au adunat, prinse ciorchine de acest munte, de atâta vreme de când corăbiile au fost atrase înspre el cu sila! Allah singur cunoaşte numărul lor. Pe lângă aceasta, de pe mare se vede lucind pe creştetul muntelui o boltă din aramă galbenă, sprijinită de zece coloane; şi pe acea boltă se află un călăreţ pe un cal de aramă; şi în mâna acelui călăreţ se află o suliţă de aramă; şi pe pieptul acelui călăreţ atrânată o placă de plumb gravată toată cu nume necunoscute şi talismanice! Şi află, o, rege, că atâta vreme cât acel călăreţ va fi pe calul acela, toate corăbiile care vor trece pe dedesubt vor fi prefăcute în bucăţi, şi toţi călătorii vor fi pierduţi pentru totdeauna, şi toate fiarele din corăbii vor zbura ca să se lipească de munte! Aşadar, nicio scăpare nu va fi cu putinţă câtă vreme acel călăreţ nu va fi prăvălit jos de pe acel cal!

La aceste vorbe, o, stăpâna mea, căpitanul începu să plângă cu şiroaie de lacrimi, şi noi furăm încredinţaţi de pieirea noastră fără de scăpare, şi fiecare dintre noi îşi luă rămas bun de la prietenii săi.

Şi, într-adevăr, de abia se iviră zorile, când furăm aproape de tot de acel munte cu stânci negre de magnet, şi apele ne târâră cu putere înspre el. Apoi, când cele zece corăbii ale noastre ajunseră la poala muntelui, deodată cuiele din corăbii începură să zboare cu miile, împreună cu celelalte fierării, şi se lipiră de munte; şi corăbiile noastre se destrămară, şi noi furăm cu toţii aruncaţi în mare.

Atunci, toată ziua râmaserăm în puterea mării, şi unii se înecară, iar alţii se salvară, dar cea mai mare parte pieriră înecaţi; şi acei care se salvară nu putură niciodată nici să se cunoască, nici să se regăsească, căci valurile grozave şi vânturile potrivnice îi împrăştiară în toate părţile.

Cât despre mine, o, stăpâna mea, Allah, preaînaltul, m-a salvat ca să-mi hărăzească alte pătimiri, mari suferinţe şi mari nenorociri. Eu putui să mă agăţ de o scândură, şi valurile şi vânturile mă aruncară pe coastă, la poala acelui munte de magnet!

Atunci găsii un drum care ducea până în creştetul muntelui, şi care era construit în formă de scări tăiate în stâncă. Şi îndată chemai într-ajutor numele lui Allah, preaînaltul, şi...

În clipa aceea a povestirii sale, Şahrazada văzu lucind dimineaţa şi conteni discretă.

Şi când se lăsa a cincisprezecea noapte

Ea zise:

— Mi s-a povestit, o, mărite rege, că al treilea saâluk grăindu-i tinerei stăpâne a casei, în timp ce tovarăşii ceilalţi şedeau cu braţele încrucişate, supravegheaţi de cei şapte negri care ţineau în mâini săbiile scoase, urmă:

Chemai aşadar într-ajutor numele lui Allah şi îl rugai fierbinte, cufundându-mă în extazul rugăciunii; apoi mă agăţai cum putui de stânci şi de scobituri, şi izbutii,

potolindu-se, în sfârşit, vântul, prin porunca lui Allah, să urc acest munte; şi mă bucurai tare de salvarea mea! Şi nu-mi mai rămânca decât să ajung la boltă; în sfârşit, ajunsei şi putui să pătrund înlăuntru. Atunci căzui în genunchi, rostindu-mi rugăciunea, şi îi mulţumii lui Allah pentru mântuirea mea.

În clipa aceea, sfârşeala mă copleşi într-atâta, încât mă aruncai la pământ şi adormii. Şi în timpul somnului, auzii un glas care îmi zicea:

— O, fiule al lui Kassib! când te vei trezi din somn, sapă sub picioarele tale şi vei găsi un arc de aramă şi trei săgeţi de plumb pe care sunt gravate talismane. Vei lua acest arc şi vei trage cu el în călăreţul care-i sus pe boltă, şi vei reda astfel oamenilor liniştea, descotorosindu-i de această groaznică nenorocire! După ce îl vei fi lovit astfel pe călăreţ, acel călăreţ se va prăvălii în mare şi arcul va cădea din mâinile tale pe pământ: atunci vei ridica arcul şi îl vei îngropa în pământ chiar în locul unde va fi căzut! În acest timp, marea va începe să clocotească, apoi să se umfle, până va ajunge pe creasta unde te afli tu! Şi atunci vei vedea o luntre pe mare, şi în luntre o persoană. Dar aceasta-i altă persoană decât cavalerul aruncat în mare. Această persoană va veni la tine, ţinând în mână o vâslă. Şi tu, fără teamă, urcă-te cu ea în luntre! Dar fereşte-te bine să nu rosteşti numele sfânt al lui Allah, bagă bine de seamă! Să nu faci aceasta, şi cu niciun preţ! Odată ajuns în luntre, această persoana te va călăuzi şi te va purta pe ape vreme de zece zile până te va scoate la Marea Salvării. Ajungând la această mare, vei găsi acolo pe cineva care te va ajuta să te întorci în ţara ta. Însă nu uita că toate acestea nu se vor împlini decât dacă vei respecta porunca de a nu pomeni niciodată numele lui Allah!

În clipa aceea, o, stăpâna mea, mă trezii din somn. Şi plin de curaj mă apucai pe dată să împlinesc porunca glasului. Cu arcul şi săgeţile găsite îl lovii pe călăreţ şi-l făcui să cadă. El se prăvăli în mare. Şi arcul îmi căzu din

mână; atunci îl îngropai chiar în locul acela: şi numaidecât marea se învolbură, clocoti şi se umflă peste ţărm, ajungând până la creştetul muntelui pe care mă găseam. Şi după câteva clipe, văzui ivindu-se în mijlocul mării o luntre ce se îndrepta spre mine. Atunci îi mulţumii lui Allah, preaînaltul. Şi când luntrea ajunse aproape de tot, văzui în ea un om de aramă, care avea pe piept o placă de plumb pe care erau gravate nume şi talismane. Atunci coborâi în luntre, dar fără să rostesc o singură vorbă. Şi omul de aramă se apucă de mă călăuzi timp de o zi, timp de două zile, timp de trei zile, şi aşa mai departe până la sfârşitul celei de a zecea zi. Şi atunci văzui arătându-se în depărtare nişte insule: şi asta era salvarea mea! Atunci mă bucurai mult, şi de atâta bucurie şi recunoştinţă faţă de Preaînaltul, pomenii numele lui Allah, îl preamării şi zisei: „Allahu akbar![42] Allahu akbar."

Dar abia rostisem aceste cuvinte sfinte, când omul de aramă mă apucă şi mă azvârli din luntre în mare, apoi el se pierdu în depărtare şi se făcu nevăzut.

Cum ştiam să înot, mă pusei pe înotat cât fu ziua de mare, până noaptea, într-atât de tare, încât braţele îmi sleiră de puteri, umerii îmi obosiră, şi eram prăpădit de osteneală! Atunci, văzând moartea apropiindu-se, rostii şehada credinţei şi mă pregătii de moarte. Dar, chiar în clipa aceea, un val mai uriaş ca toate valurile mării goni de departe ca o cetate gigantică, mă ridică şi mă azvârli cu atâta putere şi atât de departe, încât mă trezii deodată pe ţărmul uneia dintre insulele pe care ie văzusem. Aşa voit-a Allah!

Urcai atunci, pe ţărm, şi începui să îmi storc hainele de apă; şi îmi întinsei hainele pe pământ, ca să se usuce; şi adormii, fără să mă mai trezesc toată noaptea. Când m-am deşteptat, mă îmbrăcai cu hainele, ce mi se uscaseră, şi mă sculai să văd încotro să mă îndrept. Şi văzui înaintea mea o vale îngustă şi roditoare; pătrunsei într-

[42] Formulă întrebuinţată pentru preamărirea lui Allah: *Allah este atotputernic!*

însa şi o străbătui în toate părţile, apoi făcui întreg ocolul locului unde mă aflam, şi văzui că mă găseam pe o insuliţă, înconjurată cum era de mare. Atunci zisei în sinea mea: „Ce nenorocire! de fiecare dată când scap dintr-o nenorocire, cad într-alta şi mai rea!“ În timp ce stăteam aşa cufundat în gânduri negre, care mă făceau să-mi doresc cu aprindere moartea, văzui apropiindu-se pe mare o luntre plină de oameni. Atunci, de frică să nu mi se mai întâmple cine ştie ce altă păţanie nenorocită, mă sculai, mă căţărai într-un copac şi aşteptai, pândind de acolo. Văzui luntrea apropiindu-se de ţărm şi din ea coborâră zece sclavi care ţineau fiecare în mână câte o sapă; şi merseră până ce ajunseră în mijlocul insuliţei, şi acolo, începură să sape în pământ, şi sfârşiră prin a scoate la iveală un capac pe care îl ridicară şi deschiseră o uşă dedesubt. După ce făcură aceasta, se întoarseră în luntre şi scoaseră din ea o grămadă mare de lucruri şi le încărcară pe umerii lor: pâine, făină, miere, unt, oi, saci plini, şi multe alte lucruri, pe care locuitorul unei case le poate râvni; şi sclavii nu mai conteniră să meargă şi să vină de la uşa galeriei subpământene la luntre, şi de la luntre la capac, până ce o goliră cu desăvârşire de lucrurile cele mari; apoi scoaseră din luntre haine strălucitoare şi mantii minunate, pe care le încărcară pe braţele lor; şi văzui atunci coborând din luntre, în mijlocul sclavilor, un moşneag venerabil, foarte bătrân, gârbovit de ani şi stafidit de trecerea schimbătoare a timpului, în aşa măsură, încât se prefăcuse într-o arătare de om. Acel şeic ţinea de mână un băiat de o frumuseţe răpitoare, turnat într-adevăr în tiparul desăvârşirii, gingaş ca o ramură fragedă şi mlădioasă, încântător ca frumuseţea pură, vrednic să slujească de model unui trup desăvârşit, în sfârşit, de un farmec atât de plin de vrajă, încât îmi umplu inima de încântare şi mă făcu să freamăt din tot trupul.

Ei merseră până când ajunseră la uşă, coborâră şi se făcură nevăzuţi dinaintea ochilor mei; dar, după câteva

clipe, urcară iarăşi cu toţii, în afară de băiat, se întoarseră la luntre, coborâră în ea şi se îndepărtară pe mare.

Când îi văzui făcându-se nevăzuţi cu desăvârşire, coborâi din copac şi alergai spre locul pe care îl acoperiseră cu pământ. Mă apucai să sap din nou pământul şi să trebăluiesc până când scosei la iveală capacul. Şi văzui că acel capac era dîntr-un lemn de grosimea unei pietre de moară; izbutii totuşi să-l ridic, cu ajutorul lui Allah, şi văzui dedesubt o scară boltită; coborâi pe această scară de piatră, cu toate că eram nespus de uluit, şi sfârşii prin a ajunge jos. Acolo dădui de o sală încăpătoare, aşternută cu covoare de mare preţ şi cu stofe de mătase şi de catifea şi, pe un divan scund, între lumânări aprinse şi vaze pline de flori, vase pline de fructe şi altele pline de dulceţuri şedea băiatul şi îşi făcea vânt cu un evantai. La vederea mea, el fu cuprins de frică mare, dar, cu vocea cea mai armonioasă, îi spusei:

— Pacea să fie cu tine!

Şi el îmi răspunse atunci, recăpătându-şi curajul:

— Şi cu tine pacea şi îndurarea lui Allah şi binecuvântările sale!

Şi îi spusei:

— O, mărite domn, fie ca pacea să sălăşluiască în inima ta! Aşa cum mă vezi, sunt totuşi fiu de rege, şi eu însumi rege! Allah m-a călăuzit la tine ca să te izbăvesc din acest ungher subpământean unde am văzut cum oamenii te-au coborât fără doar şi poate ca să te piardă. Şi eu vin ca să te scap de aici. Şi vei fi prietenul meu, căci chiar din clipa asta singură vederea ta m-a scos din minţi!

La cuvintele mele, băiatul surâse, mă pofti să merg să şed lângă el pe divan şi îmi zise:

— Ya, sidi, nu mă aflu nicidecum în acest ungher ca să mor, ci ca să ocolesc moartea. Află că sunt fiul unui mare bijutier, cunoscut în lumea întreagă pentru bogăţiile lui şi pentru grămada lui de comori: şi faima lui s-a întins în toate ţinuturile, prin caravanele pe care le trimitea departe ca să-i vândă nestematele, regilor şi emirilor

pământului. La naşterea mea, în ceasurile târzii ale vieţii lui, tatăl meu a fost înştiinţat de meşterii ghicitului că acest fiu avea să moară înaintea tatălui său şi a mamei lui; şi tatăl meu, în ziua aceea, cu toată bucuria naşterii mele şi cu toată fericirea mamei mele, care mă adusese pe lume, după cele nouă luni ala sorocului, prin voinţa lui Allah, căzu într-o grea mâhnire, mai cu seamă când cărturarii, care citiseră soarta mea în stele, îi ziseră: „Acest fiu va fi ucis de un rege, fiul unui rege numit Kassib, şi aceasta la patruzeci de zile după ce acel rege îl va fi aruncat în mare pe călăreţul de aramă de pe muntele magnetic!“ Şi tatăl meu bijutierul fu copleşit de o grea durere. Însă el se îngriji de mine şi mă crescu cu multă luare-aminte. Până când ajunsei la vârsta de cincisprezece ani. Şi atunci tatăl meu află că într-adevăr călăreţul fusese aruncat în mare, şi începu să plângă şi să se zbuciume atât de mult, şi mama împreună cu el, încât se schimbă la chip, slăbi la trup şi ajunse ca un moşneag tare bătrân, gârbovit de ani şi de nenorociri. Atunci mă aduse în acest lăcaş subpământean, pe această insulă, unde, încă de la naşterea mea, lucrase cu oamenii, ca să mă sustragă ochilor iscoditori ai regelui ce avea să mă ucidă la vârsta de cincisprezece ani, după ce îl va prăvăli pe călăreţul de aramă. Şi tatăl meu şi cu mine furăm încredinţaţi că fiul lui Kassib nu ar putea veni să mă găsească în această insulă necunoscută. Iată pricina şederii mele în locul acesta.

Atunei eu, auzind cuvintele acestui copil fermecător, mă gândii în mine însumi: „Cum pot oamenii care citesc în stele să se înşele în aşa măsură! Căci, pe Allah! acest băiat este flacăra inimii mele şi, ca să-l ucid, ar trebui să mă ucid pe mine însumi!“ Apoi îi zisei:

— O, copilul meu, Allah, atotputernicul, nu va îngădui niciodată ca o floare ca tine să fie tăiată! Şi eu sunt aici ca să te apăr şi voi rămâne cu tine toată viaţa mea!

Atunci el îmi răspunse:

— Tatăl meu va veni din nou ca să mă ia la capătul

celei de-a patruzecea zi, căci după acea zi nu va mai fi nicio primejdie.

Şi eu îi spusei:

— Pe Allah! o, copilul meu, eu voi rămâne cu tine aceste patruzeci de zile, şi apoi îi voi spune tatălui tău să te lase să vii cu mine în regatul meu, unde vei fi prietenul şi moştenitorul tronului meu!

Atunci băiatul, fiul bijutierului, îmi mulţumi cu vorbe plăcute, şi luai seama cât era de plin de drăgălăşenie în purtări, şi cât se simţea de apropiat de mine, şi eu de el. Şi ne aşternurăm la vorbă ca doi prieteni, şi mâncarăm din toate bucatele minunate din merindele lui, care puteau ajunge timp de un an la o sută de oaspeţi.

Ci după ce mâncarăm, îmi dădui seama pe deplin cât îmi era inima de fermecată de graţiile acestui băiat. Şi aşa ne întinserăm şi ne culcarăm cât fu noaptea de mare.

La apropierea dimineţii, mă trezii, mă spălai, şi-i adusei băiatului ligheanul de aramă plin cu apă parfumată, şi se spălă şi el; şi eu gătii prânzul, şi mâncarăm împreună; şi apoi începurăm din nou să povestim, apoi să ne jucăm împreună felurite jocuri şi să râdem până seara; atunci întinserăm masa şi mâcarăm un miel umplut cu migdale, cu stafide, cu nucşoare, cu piper şi cuişoare, şi băurăm apă dulce şi rece, şi mânearăm pepeni, harbuji, prăjituri cu miere şi unt, şi o plăcintă cu miez dulce şi uşor ca spuma, şi în care untul nu era cruţat, nici mierea, nici migdalele, nici scorţişoara. Şi apoi, ca şi în noaptea dinainte, ne culcarăm, şi mă dumirii cât de tare ne împrietenisem! Şi petrecurăm aşa, în plăceri şi tihnă, până într-a patruzecea zi.

Atunci, fiindcă era cea din urmă zi, şi bijutierul trebuia să vină, băiatul vroi să facă o baie; aprinsei focul şi încălzii apă în căldarea cea mare, apoi turnai apă caldă în albia de aramă, adăugai apă rece, ca s-o potrivesc călduţă şi plăcută, băiatul, intră în apă, şi-l spălai cu mâinile mele, îl frecai, îl masai, îl parfumai, apoi îl dusei în pat, îl acoperii cu o pătură, îi înfăşurai capul cu o pânză

de mătase brodată cu argint, îi dădui să bea un şerbet dulce de fructe, şi el adormi.

Când se trezi, voi să mănânce, şi alesei cel mai frumos dintre harbuji, şi cel mai mare, îl pusei pe o tavă, aşezai tava pe covor şi urcai în pat ca să iau cuţitul cel mare care era atârnat pe perete deasupra capului băiatului. Şi iată că băiatul, ca să se joace, mă gâdilă pe neaşteptate la picior, şi mă gâdilă aşa de tare încât căzui peste el fără voia mea, şi cuţitul pe care îl luasem se înfipse în inima lui. Şi muri chiar în clipa aceea.

În faţa acestei privelişti, o, stăpâna mea, mă lovii peste faţă, scosei strigăte şi gemete, îmi sfâşiai veşmintele, şi mă aruncai la pământ, pradă disperării şi suspinelor. Dar tânărul meu prieten murise, şi destinul său se împlinise, ca să nu desmintă cuvintele cititorilor în stele. Şi eu îmi ridicai privirile şi mâinile către Preaînaltul şi spusei:

— O, stăpâne al lumii, dacă am săvârşit o fărădelege sunt gata să primesc osânda după dreptatea ta!

Şi în clipa aceea eram plin de bărbăţie în fata morţii. Dar, o, stăpâna mea, dorinţa noastră nu se împlineşte niciodată, nici în rău, nici în bine!

Şi aşa, nu putui îndura mai multă vreme vederea acelui loc şi, fiindcă ştiam că tatăl, bijutierul, trebuia să vină la sfârşitul celei de-a patruzecea zi, urcai pe scară şi ieşii, şi închisei capacul şi îl acoperii cu pământ, precum fusese mai înainte.

Când ajunsei afară, îmi zisei: „Trebuie neapărat să văd ce se va întâmpla; dar va trebui să mă ascund bine, că de nu, voi fi măcelărit de cei zece sclavi, care mă vor ucide cu cea mai groaznică moarte!“ Şi atunci mă urcai într-un copac înalt, care se afla aproape de locul capacului, mă ascunsei şi privii. Un ceas mai târziu, văzui ivindu-se pe mare luntrea moşneagului cu sclavii: ei coborâră cu toţii pe ţărm şi sosiră în grabă mare sub copac, dar văzură pământul încă de tot proaspăt şi fură cuprinşi de frică mare, şi moşneagul simţi cum îl părăsesc puterile; dar sclavii săpată pământul. Deschiseră capacul şi coborâră

cu toţii. Atunci moşneagul începu să-şi strige fiul pe nume, cu glas tare, şi băiatul nu-i răspunse, şi ei se apucară să-l caute scotocind pretutindeni, ca beţi, şi îl găsiră întins pe pat, cu inima străpunsă.

La această privelişte, moşneagul simţi cum îl părăsesc puterile şi căzu în nesimţire, şi sclavii începură să plângă şi să se jeluiască, apoi îl duseră pe umerii lor pe moşneag afară din galerie, apoi pe adolescentul mort, săpară pământul şi-l înmormântară în linţoliu. Apoi îl duseră pe sus pe moşneag în luntre, cu toate bogăţiile şi merindele ce rămăseseră, şi se făcură nevăzuţi departe pe mare.

Atunci eu, într-o stare de plâns, coborâi din copac şi mă gândii la această nenorocire, şi plânsei multă vreme, şi pornii la drum prin insuliţă, şi mersei toată ziua şi toată noaptea, cu sufletul mohorât. Şi nu contenii să rămân tot aşa, când, într-un târziu, băgai de seamă că marea se retrăgea din ce în ce, se micşora dintr-o clipă într-alta, şi se retrăgea, lăsând uscată toată partea dintre insulă şi pământul din faţă. Atunci îi mulţumii lui Allah, care se îndura să mă izbăvească de vederea acestei insule blestemate, şi ajunsei de partea cealaltă, pe nisip; apoi urcai pe uscat, şi începui să merg, chemând într-ajutor numele lui Allah. Şi aşa, până la ceasul amurgului. Şi deodată văzui în depărtare un foc mare şi roşu; şi mă îndreptai spre acel foc roşu, căci credeam că voi da peste ceva fiinţe omeneşti îndeletnicindu-se să-şi frigă o oaie; dar când ajunsei mai aproape, văzui că acel foc roşu era un palat măreţ din aramă galbenă, pe care îl bătea soarele în ceasul amurgului făcându-l să scânteieze.

Şi rămăsei mut de uimire, la vederea acestui palat impunător, în întregime din aramă galbenă, şi privii la trăinicia zidurilor lui, când deodată văzui ieşind pe poarta cea mare a palatului zece tineri cu o statură minunată şi cu o înfăţişare care îl preamărea pe Creator fiindcă o făcuse atât de frumoasă; dar văzui că acei zece tineri erau chiori cu toţii de ochiul stâng, în afară de un moşneag venerabil şi impunător, care era al

unsprezecelea!

În faţa acestei privelişti, îmi zisei: „Pe Allah! ce potrivire ciudată! Cum s-a nimerit oare ca zece chiori să aibă cu toţii la fel ochiul stâng stricat?“ În timp ce eram cufundat în aceste gânduri, cei zece tineri se apropiară şi îmi grăiră:

— Pacea să fie asupra ta!

— Şi le întorsei urarea de pace, şi le istorisii povestea mea, de la început până la sfârşit; dar e de prisos să o mai repet, o, stăpâna mea!

La vorbele mele, tinerii rămaseră uluiţi, şi îmi ziseră:

— O, mărite domn, intră în acest lăcaş şi facă-se ca primirea ta aici să fie prietenească şi mărinimoasă!

Intrai, şi ei mă urmară, şi străbăturăm săli nenumărate, toate aşternute cu stofe de mătase, şi în cele din urmă ajunserăm în ultima sală, spaţioasă şi mai frumoasă decât toate celelalte. În mijlocul acestei săli mari, se aflau zece covoare întinse pe saltele; şi în mijlocul acestor zece aşternuturi minunate se afla al unsprezecelea covor, fără saltea, dar tot aşa de frumos ca şi celelalte zece. Atunci moşneagul se aşeză pe al unsprezecelea covor, iar cei zece tineri, fiecare pe covorul său; apoi ei îmi ziseră:

— Şezi, mărite domn, în partea de sus a sălii, şi nu ne întreba nimic despre cele ce vei vedea aici!

Atunci, după câteva clipe, moşneagul se sculă, ieşi şi se întoarse de mai multe ori aducând mâncări şi băuturi, şi mâncară cu toţii şi băură, şi eu împreună cu ei.

După aceea, moşneagul adună tot ce rămăsese şi se întoarse de şezu din nou. Atunci tinerii îi spuseră:

— Cum te înduri să şezi înainte de a ne aduce cele trebuitoare ca să ne îndeplinim îndatoririle?

Şi moşneagul, fără a rosti o vorbă, se ridică şi ieşi de zece ori, şi se întoarse de fiecare dată, pe cap cu un lighean acoperit cu o pânză de satin şi în mână cu un felinar; el aşeză fiecare lighean şi fiecare felinar dinaintea câte unui tânăr. Dar mie nu-mi puse nimic dinainte, şi fusei cuprins de mare mirare.

Dar, când ridicară pânza, văzui că în fiecare lighean era cenuşă, zgură şi kohl. Apoi ei luară cenuşa şi şi-o turnară pe cap, zgura pe faţă şi kohlul pe ochiul lor cel drept, şi începură să se jeluiască, să plângă şi să spună:

— N-avem parte decât de ce am fost vrednici prin faptele noastre rele şi prin greşelile noastre!

Şi nu conteniră până înspre zorii zilei. Atunci se spălară în alte ligheane aduse de moşneag, şi îşi luară mantii noi şi se prefăcură iarăşi în cei de mai-nainte.

Când văzui toate acestea, o, stăpâna mea, fui cuprins de mirarea cea mai mare; dar nu îndrăznii să întreb nimic, din pricina poruncii date. Şi în noaptea următoare făcură ca şi în cea dintâi, şi în a treia noapte, şi într-a patra. Atunci nu putui să-mi ţin mai mult limba, şi strigai:

— O, măriţi mei domni, vă rog să-mi lămuriţi pricina prăpădirii ochiului vostru stâng, rostul cenuşii, al cărbunelui şi al kohlului pe care vi le puneţi pe cap, căci, pe Allah! mai bine moartea decât această neţărmurită mirare în care m-aţi adus!

Atunci ei strigară:

— O, nefericitule, ce ţi-a venit să ne întrebi? Aceasta-i pierzania ta!

Eu răspunsei:

— Îmi aleg mai bine pierzania decât această neţărmurită mirare!

Dar ei îmi spuseră:

— Teme-te pentru ochiul tău cel stâng!

Şi eu zisei:

— N-am nevoie de ochiul meu stâng dacă trebuie să ramân în această neţărmurită mirare!

Atunci ei îmi ziseră:

— Împlinească-ţi-se destinul! Ţi se va întâmpla şi ţie ceea ce ni s-a întâmplat nouă, dar să nu te plângi, că aceasta va fi din vina ta! Şi de altminteri, după pierderea ochiului tău, nu vei putea să te mai întorci aici, căci suntem zece, şi nu mai este loc pentru al unsprezecelea!

La aceste cuvinte, moşneagul aduse un berbec viu pe

căre-l tăie, îl jupui, şi-i curăţă pielea. Apoi ei îmi spuseră:

— Vei fi cusut în această piele de berbec şi vei fi scos la vedere pe terasa acestui palat de aramă. Atunci marea pasăre roc, care este în stare să ridice în văzduh un elefant, te va lua drept un berbec adevărat, se va năpusti asupra ta, te va înălţa până la nori, apoi te va lăsa pe creştetul unui munte înalt, unde nu pot ajunge făpturile omeneşti, ca să te înfulece. Atunci tu, cu acest cuţit, pe care ţi-l dăm, vei spinteca pielea de berbec şi vei ieşi din ea, şi înfricoşătorul roc, care nu mănâncă oameni, nu te va mânca şi se va face nevăzut. Apoi vei merge până ce vei ajunge la un palat de zece ori mai mare decât al nostru, şi de o mie de ori mai strălucitor. Acel palat este acoperit tot cu plăci de aur, şi toate zidurile lui puternice sunt încrustate cu nestemate mari, îndeosebi cu smaralde şi cu mărgăritare. Vei intra în el pe poarta deschisă, precum am intrat şi noi, şi vei vedea ceea ce vei vedea! Cât despre noi, acolo ne-am lăsat ochiul nostru stâng, şi mai îndurăm încă şi acum pedeapsa de care suntem vrednici şi o ispăşim făcând în fiecare noapte ceea ce ne-ai văzut făcând. Aceasta este pe scurt povestea noastră, căci de-ar fi s-o spunem cu de-amănuntul ar umple foile unei cărţi mari şi groase! Cât despre tine, fie ca de acum încolo să ţi se îndeplinească destinul!

La aceste cuvinte, cum mă ţineam tare în hotărârea mea, ei îmi dădură cuţitul, mă cusură în pielea de oaie şi mă scoaseră la vedere pe terasa palatului; apoi se îndepărtară. Şi deodată mă simţii ridicat de înfricoşătoarea pasăre roc, care îşi luă zborul; şi de îndată ce mă simţii coborât din nou pe pământ, pe creştetul muntelui, spintecai cu cuţitul pielea de berbec şi ieşii din ea strigând: „Hâş! Hâş!“ ca să izgonesc grozava pasăre roc. Ea zbură greoi şi văzui că era strălucitor de albă, mare cât zece elefanţi şi înaltă cât douăzeci de cămile!

Atunci pornii la drum, cu grabă mare, într-atât ardeam de nerăbdare, şi în miezul zilei ajunsei la palat. La vederea acelui palat, cu toată descriere celor zece tineri,

rămăsei uimit peste măsură, căci era cu mult mai măreţ decât se poate rosti în cuvinte. Poarta cea mare de aur, prin care intrai în palat, era înconjurată de nouăzeci şi nouă de uşi de lemn de aloe şi din lemn de sanntal, iar uşile sălilor erau de abanos încrustat cu aur şi diamante; şi toate aceste uşi duceau spre săli şi spre grădini, unde văzui strânse toate bogăţiile de pe pământ şi de pe mare.

În prima sală unde intrai, mă trezii numaidecât în mijlocul a patruzeci de fete atât de fermecătoare prin frumseţea lor, încât nici nu-ţi puteai veni în fire aflându-te în mijlocul lor, şi nici ochii nu se puteau odihni cu precădere asupra vreuneia din ele*;* şi fusei cuprins de atâta încântare încât mă oprii, simţind că ameţesc.

La vederea mea se ridicară cu toate şi îmi ziseră cu vocea lor plăcută:

— Casa noastră să fie casa ta, o, oaspete al nostru, şi locul tău să fie balsam pe capetele noastre şi în ochii noştri! Şi mă poftiră să şed pe un podium, iar ele se aşezară jos pe covoare, şi îmi spuseră: O, mărite domn al nostru, suntem sclavele şi lucrul tău, şi tu eşti stăpânul nostru şi coroana de pe capetele noastre!

Apoi toate se zoriră să mă servească: una aduse apă caldă şi ştergările şi mă spălă pe picioare; alta îmi turnă pe mâini apă parfumată dîntr-un ibric de aur; a treia mă îmbrăcă într-o mantie, toată din mătase, cu un brâu brodat din fire de aur şi argint; a patra îmi întinse o cupă plină cu o băutură nespus de dulce şi parfumată cu flori; şi una mă privea, alta îmi surâdea, una îmi făcea cu ochiul, alta îmi recita versuri, una îşi frângea braţele dinaintea mea, alta îşi răsucea mijlocul şi mişca din coapse; una zicea: „Oh!“, alta „Ah!“; una îmi zicea: „O, tu, ochiul meu!“, alta: O, tu sufletul meu!“, una: „O, măruntaiele mele!“ alta: „O, ficatul meu! “ iar alta: „O, flacăra inimii mele! “ Apoi se apropiară toate de mine, şi începură să mă maseze, şi să mă dezmierde, şi îmi spuseră:

— O, oaspetele nostru, istoriseşte-ne povestea ta, căci

suntem singure cuc aici, de mult amar de vreme, fără niciun bărbat, şi fericirea noastră este acum deplină!

Atunci eu mă mai liniştii şi le istorisii, până la apropierea nopţii, o parte din povestea mea.

Atunci aduseră lumânări nenumărate, şi sala fu luminată ca de soarele cel mai sclipitor. Apoi întinseră masa, şi fură servite bucatele cele mai alese şi băuturile cele mai îmbătătoare; şi unele cântară din instrumente de petrecere, altele cântară cu vocea cea mai fermecătoare, iar altele începură să danseze, în timp ce eu mă ospătam într-una.

După toate aceste desfătări, îmi ziseră:

— O, iubite, iată că a sosit timpul plăcerii nopţii şi a patului; alege-ţi dintre noi pe cea care-ţi place, şi să n-ai teamă că ne vei jigni, căci fiecăreia dintre noi, cele patruzeci de surori, îi va veni rândul pentru o noapte: după aceea, fiecare la rândul ei, va începe din nou să se joace cu tine în pat, noaptea.

Atunci, eu, o, stăpâna mea, nu ştiui pe care trebuia s-o aleg dintre surori, căci toate erau la fel de îmbietoare. Şi închisei ochii, întinsei braţele, o prinsei pe una şi deschisei ochii; dar i-am închis repede uimit de frumuseţea ei orbitoare. Ea îmi întinse atunci mâna şi mă conduse în patul ei. Şi mă desfătai toată noaptea cu ea. O iubii de patruzeci de ori cu mare aprindere. Şi ea, la rândul ei, şi ea îmi zicea de fiecare dată: „Yuh! o, ochiul meu! Yuh! o, sufletul meu!“ Şi mă dezmierda, şi o muşcam, şi mă ciupea, şi aşa trecu toată noaptea.

Şi urmai aşa, o, stăpâna mea, în fiecare noapte cu una dintre surori, şi în fiecare noapte au fost sumedenie de îmbrăţişări şi dintr-o parte şi din alta! Şi aceasta vreme de un an întreg, în desfătare şi înflorire. Şi după fiecare noapte, dimineaţa, tânăra din noaptea următoare venea la mine, mă petrecea la hammam, mă spăla pe tot trupul, mă masa zdravăn, şi mă parfuma cu toate parfumurile ce le-a încredinţat Allah slujitorilor lui.

Şi aşa ajunserăm până la sfârşitul anului. În dimineaţa

zilei din urmă, le văzui pe toate fetele roind spre patul meu, plângând cu hohote, despletindu-şi părul cu mâhnire şi jeluindu-se; apoi îmi spuseră:

— Aflǎ, o, lumina ochilor noştri, că trebuie să te părăsim, aşa cum i-am părăsit pe ceilalţi dinaintea ta, căci mai trebuie să ştii că tu nu eşti întâiul, şi că înaintea ta mulţi viteji ne-au drăgostit şi au făcut acelaşi lucru ca şi tine! Numai că tu, într-adevăr, tu eşti viteazul cel mai iscusit în îmbrăţişări şi tot aşa de vânjos pe cât de cutezător. Şi, de asemenea, eşti neîndoios cel mai desfrânat şi cel mai drăgălaş dintre toţi! Şi, tocmai din aceste pricini, noi nu vom mai putea trăi fără tine!

Şi eu le grăii:

— Dar spuneţi-mi de ce trebuie să mă părăsiţi. Căci nici eu nu vreau să pierd bucuria vieţii mele, care e cu voi!

Ele îmi răspunseră:

— Aflǎ că noi toate suntem fiicele unui rege, însă de la mai multe mame. De la începutul fecioriei noastre, trăim în acest palat, şi în fiecare an Allah călăuzeşte pe drumul nostru un viteaz care ne astâmpără, şi noi, la rândul nostru, îl îndestulăm! Dar în fiecare an trebuie să lipsim patruzeci de zile, spre a merge să-l vedem pe tatăl nostru şi pe mamele noastre. Şi astăzi e ziua sorocită!

Atunci le spusei:

— Dar, o, fermecătoarelor, eu voi rămâne în casă spre a-l preamări pe Allah până la întoarcerea voastră!

Ele îmi răspunseră:

— Facă-se să ţi se împlinească dorinţa! Iată cheile palatului, cu care se deschid toate uşile. Acest palat este lăcaşul tău, şi tu eşti stăpân aici. Dar fereşte-te bine să nu deschizi uşa de aramă care se află în fundul grădinii; că de nu, tu nu vei mai vedea şi ţi se va întâmpla, fără putinţă de scăpare, o mare nenorocire. Aşadar fereşte-te bine să nu deschizi uşa de aramă!

La aceste cuvinte, veniră toate să mă îmbrăţişeze şi să mă sărute una după alta, plângând şi zicându-mi:

— Allah să fie cu tine!

Şi ele mă priviră printre lacrimi şi plecară.

Atunci eu, o, stăpâna mea, ieşii din sală ţinând cheile în mână, şi începui să cutreier prin acel palat, pe care până în ziua aceea nu avusesem vreme să-l văd, într-atât trupul şi sufletul meu fuseseră înlănţuite în pat de braţele acelor fete. Şi mă apucai, cu întâia cheie, să deschid întâia uşă.

Când deschisei întâia uşă, văzui o livadă mare, plină de pomi încărcaţi cu fructe, şi atât de mari, şi atât de frumoşi, încât, în viaţa mea, nu mai văzusem alţii asemănători în lumea întreagă; apa ce curgea pe canale înguste scălda rădăcinile tuturor pomilor, şi aşa de bine, încât fructele lor erau de o mărime şi de o frumuseţe uimitoare. Mâncai din aceste fructe, mai ales banane, curmale lungi ca degetele unui nobil arab, rodii, mere şi piersici. Când sfârşii de mâncat, îi mulţumii lui Allah pentru darurile sale, şi deschisei a doua uşă cu a doua cheie.

Când deschisei această uşă, ochii şi nasul îmi fură fermecate de florile care umpleau o grădină mare scăldată de pârâiaşe. Erau în grădina aceea toate florile care cresc în grădinile emirilor pământului: iasomii, narcise, trandafiri, viorele, zambile, anemone, garoafe, lalele, piciorul-cocoşului şi toate florile din toate vremurile. Când sfârşii de mirosit mireasma tutror florilor, culesei o iasomie şi mi-o vârâi în nări, şi o lăsai aşa, ca să-i respir aroma şi-i mulţumii lui Allah, preaînaltul, pentru bunătăţile sale.

Deschisei apoi a treia uşă, şi urechile îmi fură fermecate de glasurile păsărilor de toate culorile şi din toate soiurile de pe pământ. Acele păsări erau toate într-o colivie mare făcută din beţigaşe din lemn de aloe şi de santal; apa de băut a acestor păsări era turnată în farfurioare de jad şi de jasp colorat; grăunţele se aflau în căni de aur; pământul era măturat şi stropit cu apă; şi păsările îl binecuvântau pe Creator. Ascultam cântecele păsărilor, când se lăsă noaptea; şi apoi mă retrasei pentru

ziua aceea.

Dar a doua zi ieşii în grabă şi deschisei uşa a patra, cu a patra cheie. Şi atunci, o, stăpâna mea, văzui lucruri pe care nici măcar în vis o fiinţă omenească n-ar putea să le vadă niciodată. În mijlocul unei curţi spaţioase, văzui o boltă minunat zidită: această boltă avea scări de porfir care urcau la patruzeci de uşi din lemn de abanos încrustate cu aur şi argint; aceste uşi, ale căror canaturi erau deschise, lăsau să se vadă fiecare câte o sală largă; fiecare sală cuprindea câte o comoară deosebită de celelalte, şi fiecare comoară preţuia mai mult decât o împărăţie întreagă. Văzui că prima sală era plină de grămezi mari, frumos înşiruite de mărgăritare mari şi de mărgăritare mici; dar cele mari erau mai numeroase decât cele mici, şi fiecare mărgăritar era tot atât de mare cât un ou de porumbel şi tot atât de strălucitor ca luna în toată sclipirea ei. Dar a doua sală o întrecea pe cea dintâi în bogăţie: era plină până sus de diamante, de rubine roşii şi de rubine albastre şi alte nestemate. Intr-a treia, erau numai smaralde; într-a patra, bucăţi de aur curat; într-a cincea, dinari de aur de pe tot pământul; într-a şasea, argint neprihănit; într-a şaptea, dinari de argint de pe întreg pământul. Dar celelalte săli erau pline de toate nestematele din sânul pământului şi al mărilor, topaze, peruzele, hiacinte, pietre de Yemen, cornăline de toate culorile, vase de jad, şiraguri, brăţări, centuri, toate giuvaerurile folosite la curţile emirilor şi ale regilor.

Şi eu, o, stăpâna mea, îmi ridicai mâinile şi privirile şi mulţumii lui Allah, preaînaltul, pentru binefacerile sale. Şi urmai aşa, în fiecare zi, să deschid una, sau două, sau trei uşi, până într-a patruzecea zi, şi uimirea mea creştea în fiecare zi, şi nu-mi mai rămânea decât ultima cheie, care era cheia uşii de aramă. Şi mă gândii la cele patruzeci de fete; şi simţii cea mai mare fericire gândindu-mă la ele, la gingăşia purtării lor, la frăgezimea cărnii lor, la tăria coapselor lor, la strâmtimea lor, la rotunzimea şi la mărimea dosurilor lor, şi la suspinele lor când îmi ziceau:

„Yuh! o, ochiul meu! Yuh! o, flacăra mea!“ Şi strigai:

— Pe Allah! noaptea noastră va fi o noapte sfântă, o noapte albă!

Dar Blestematul mă făcea să simt cheia acestei uşi de aramă, şi ea mă ispiti neţărmurit, şi ispita fu mai tare ca mine, şi deschisei uşa de aramă. Dar ochii nu văzură nimic, numai nasul meu simţi un miros foarte puternic şi potrivnic simţurilor mele, şi căzui în nesimţire chiar în clipa şi în ceasul acela; şi căzui dincoace de uşă, care se închise la loc. Când mă trezii, stăruii în această hotărâre inspirată de Şeitan, deschisei din nou uşa, şi aşteptai ca mirosul să îşi piardă din tărie.

Atunci intrai şi găsii o sală spaţioasă, presărată toată cu şofran şi luminată de lumânări parfumate cu ambră cenuşie şi cu tămâie şi de lămpi minunate din aur şi argint, pline cu uleiuri aromate, care împrăştiau arzând acest miros vrăjmaş. Şi, printre sfeşnicele şi lămpile de aur, zării un minunat cal negru, care avea o stea albă în frunte; şi piciorul lui stâng dinapoi şi cel drept dinainte erau pătate cu alb la chişiţă; şaua îi era din brocart, şi frâul lui era un lanţ de aur; ieslea îi era plină de grăunţe de susan şi de orz bine vânturat; jgheabul îi era plin de apă rece parfumată cu apă de trandafiri.

Şi eu, o, stăpâna mea, fiindcă marea mea patimă erau caii frumoşi şi, cum eram călăreţul cel mai strălucit din regatul meu, mă gândii că acel cal mi s-ar potrivi de minune, şi îl luai de frâu, şi îl dusei în grădină, şi îl încălecai; dar nici nu se clinti. Atunci îl lovii peste gât cu lanţul de aur. Şi numaidecât, o, stăpâna mea, calul întinse două aripi mari şi negre, pe care nu le văzusem până în clipa aceea, necheză într-un chip înspăimântător, bătu cu copita de trei ori în pământ şi zbură cu mine în văzduh.

Atunci, o, stăpâna mea, pământul mi se învârti dinaintea ochilor; dar strânsei coapsele şi mă ţinui în şa ca un călăreţ bun. Şi iată că, în sfârşit, calul coborî şi se opri pe terasa palatului de aramă roşie, unde-i întâlnisem pe cei zece tineri chiori. Şi atunci el se ridică în piciorele

de dinapoi, într-un chip atât de înfricoşător, şi se scutură cu asemenea iuţeală, zbuciumându-se, încât mă azvârli din şa. Apoi se apropie de mine, îşi aplecă aripa spre faţa mea, şi înfipse vârful aripii în ochiul meu stâng, şi mi-l nimici fără chip de tămăduire. Şi zbură, prin văzduh, şi se făcu nevăzut.

Şi eu îmi pusei mâna pe ochiul pierdut, şi măsurai în lung şi în lat terasa gemând şi scuturându-mi mâna de durere! Şi numaidecât se iviră cei zece tineri, care, văzându-mă, îmi ziseră:

— N-ai voit să ne asculţi! Şi iată rodul hotărârii tale aducătoare de năpastă. Şi noi nu putem să te primim în mijlocul nostru, că suntem acum zece. Dar, urmând calea ce ţi-o arătăm, vei ajunge în oraşul Bagdad, la emirul credincioşilor, Harun Al-Raşid, a cărui faimă a ajuns până la noi, şi destinul tău va fi între mâinile sale!

Şi plecai, şi călătorii zi şi noapte, după ce îmi răsei barba şi îmbrăcai aceste haine de saâluk, ca să nu am de îndurat şi alte nenorociri, şi nu contenii cu drumul până când ajunsei în acest lăcaş de pace, Bagdadul, şi îi întâlnii pe aceşti doi chiori, pe care îi salutai şi le spusei:

— Sunt străin.

Şi ei îmi răspunseră:.

— Şi noi suntem străini!

Şi aşa ajunserăm tustrei în această casă binecuvântată, o stăpâna mea!

Şi aceasta este pricina ochiului meu pierdut şi a bărbii mele rase!

După ce ascultă această poveste nemaipomenită, tânăra stăpână a casei îi zise celui de al treilea saâluk:

— Haide, mângâie-ţi puţin creştetul şi du-te! Eu te iert!

Dar al treilea saâluk răspunse:

— Nu mă voi duce, pe Allah! decât după ce voi fi auzit povestirile tuturor celorlalţi.

Atunci fecioara se întoarse spre calif, spre Giafar şi spre Massrur şi le zise:

— Istorisiţi-mi povestea voastră!.

Şi Giafar se apropie şi îi istorisi povestea ce o mai spusese încă fetei care deschisese uşa, intrând în casă. Apoi, după ce auzi cuvintele lui Giafar, fecioara le zise tuturor:

— Vă iert pe toţi, şi pe unii şi pe alţii. Dar plecaţi cât mai repede! Căci iată zorile, şi şederea voastră aici ne este de acum încolo neîngăduită şi apăsătoare.

Şi ieşiră cu toţii, şi ajunseră în stradă. Atunci califul zise către saâluki:

— Prieteni, voi unde mergeţi?

Ei răspunseră:,

— Nici nu ştim unde să mergem.

Şi califul le zise:

— Veniţi să petreceţi la noi timpul ce a mai rămas din noapte. Şi îi zise lui Giafar: Ia-i la tine acasă şi adu-mi-i mâine şi vom vedea ce va fi de făcut.

Şi Giafar nu întârzie să îndeplinească poruncile califului.

Atunci califul urcă în palatul său, dar nu putu gusta niciun pic de somn. Dimineaţa se sculă, se aşeză pe tron şi porunci să intre toate căpeteniile împărăţiei lui. Apoi, după ce plecară toate căpeteniile împărăţiei, se întoarse spre Giafar şi-i spuse:

— Adu-mi aici pe cele trei fecioare, pe cele două căţele şi pe cei trei saâluki!

Şi Giafar plecă numaidecât şi-i aduse pe toţi în faţa mâinilor califului; şi fecioarele se acoperiră cu vălurile lor, şi stătură în picioare dinaintea califului. Atunci Giafar le zise:

— Noi vă scutim de orice datorie, fiindcă, fără să ne cunoaşteţi, ne-aţi iertat şi ne-aţi făcut bine. Şi, iată că acum sunteţi între mâinile celui de al cincilea dintre coborâtorii din Annas, califul Harun Al-Raşid. Aşadar va trebui să îi istorisiţi numai adevărul!

Când fecioarele auziră cuvintele lui Giafar, care vorbea din partea principelui credincioşilor, cea mai mare păşi

înainte şi spuse:

— O, principe al credincioşilor, povestea mea este într-atâta de uimitoare, încât, dacă ar fi scrisă cu acul pe colţul lăuntric al ochiului, ar fi o învăţătură pentru cel care ar citi-o cu luare aminte!

În clipa aceea, Şahrazada văzu ivindu-se dimineaţa şi se opri cu discreţie din istorisirea ei.

Dar când se lăsă a şasesprezecea noapte

Ea zise:

— Mi s-a povestit, o, mărite rege, că cea mai mare dintre fecioare păşi înainte, în faţa mâinilor emirului credincioşilor, şi istorisi această poveste:

Povestea Zobeidei, întâia fecioară

O, emir al credincioşilor, află aşadar că eu mă numesc Zobeida; sora mea care ţi-a deschis uşa se cheamă Amina; şi sora mea cea mică se numeşte Fahima. Suntem tustrele născute din acelaşi tată, dar nu din aceeaşi mamă. Cât despre acele două căţele, ele sunt chiar surorile mele, din acelaşi tată şi din aceeaşi mamă.

Când tatăl nostru muri, el ne lăsă cinci mii de dinari, care fură împărţiţi frăţeşte între noi; atunci sora mea Amina şi sora mea Fahima ne părăsiră, ca să locuiască în casa mamei lor; iar eu şi celelalte două surori ale mele, cele două căţele aicea de faţă, rămaserăm împreună, şi eu sunt cea mai tânără dintre noi trei; dar sunt mai mare decât surorile mele de la cealaltă mamă, Amina şi Fahima, pe care iată-le în faţa mâinilor tale.

La puţină vreme după moartea tatălui nostru, cele

două surori ale mele mai mari, aceste două căţele, se gândiră la măritiş şi se măritară fiecare cu un bărbat şi rămaseră mai departe câtva timp cu mine împreună în aceeaşi casă. Dar, la puţină vreme, soţii lor se pregătiră pentru o călătorie de negoţ, luară cei o mie de dinari de la soţiile lor, ca să cumpere mărfuri, îşi luară cu ei soţiile şi plecară împreună, lăsându-mă singură cuc.

Şi aşa lipsiră de acasă un răstimp de patru ani. În acest timp, soţii surorilor mele sărăciră şi îşi pierdură toate mărfurile, şi se duseră părăsindu-le pe soţiile lor în voia sorţii, în neagră străinătate.

Şi surorile mele îndurară multe pătimiri şi sfârşiră prin a ajunge înapoi la mine, sub înfăţişarea unor sărmane cerşetoare. La vederea celor două cerşetoare, am fost departe de a recunoaşte întrânsele pe surorile mele şi mă îndepărtai de ele. Dar atunci ele mă strigară, le recunoscui şi le zisei:

— Cum se face, o, surioarele mele, că aţi ajuns în starea asta?

Ele îmi răspunseră:

— O, sora noastră, de acuma cuvintele nu mai pot sluji la nimic, căci kalamul a gonit peste ceea ce a poruncit Allah!

La aceste cuvinte, inima mi se umplu de milă pentru ele, şi le trimisei la hammam, le îmbrăcai pe fiecare dintre ele cu câte o rochie frumoasă şi nouă, şi le zisei:

— O, surorile mele! voi sunteţi cele două surori mai mari, şi eu sunt cea mică! Şi vă socotesc ca ţinându-mi loc de tată şi de mamă! De altminteri, moştenirea ce mi s-a cuvenit ca şi vouă celorlalte, a fost binecuvântată de Allah şi a crescut nemaipomenit. Veţi mânca împreună cu mine din rodul ei, şi viaţa voastră va fi vrednică de respect şi cinstire, şi noi vom trăi de acum înainte mereu împreună!

Şi le găzduii în casa şi în inima mea.

Şi într-adevăr, eu le copleşii cu binefaceri, şi ele rămaseră la mine de-a lungul unui an întreg, şi avutul

meu era avutul lor. Însă, într-o zi, ele îmi ziseră:

— Într-adevăr, nu mai putem trăi nemăritate; noi nu ne mai putem lipsi de soţi, şi răbdarea noastră, aşa singure, a ajuns la capăt.

Atunci le zisei:

— O, surorile mele, voi nu veţi afla nimic bun în căsătorie, căci bărbatul într-adevăr cinstit şi bun este un lucru foarte rar în timpurile de astăzi! Şi oare n-aţi mai încercat o dată măritişul? Şi oare aţi uitat ce aţi găsit în el?

Dar ele nu ascultară cuvintele mele şi voiră totuşi să se mărite fără învoirea mea. Atunci le măritai cu banii mei şi le făcui zestrea de care aveau nevoie. Apoi ele se duseră cu bărbaţii lor, după ursita lor.

Dar abia trecu câtva timp de când plecaseră, când bărbaţii lor îşi bătură joc de ele, le luară tot ce le dădusem, şi se duseră părăsindu-le. Atunci ele se întoarseră la mine despuiate. Şi se rugară mult de iertare şi îmi ziseră:

— Nu ne dojeni prea aspru, o soră! Tu eşti, e adevărat, în ani cea mai mică dintre noi, dar cu mintea cea mai aşezată. Noi îţi făgăduim de altminteri nici să nu mai pomenim vreodată măcar cuvântul căsătorie.

Atunci le zisei:

— Facă-se ca ospitalitatea mea să vă fie plăcută, o, surori ale mele! N-am pe nimeni mai scump ca pe voi două!

Şi le îmbrăţişai, şi le copleşii încă şi mai mult cu mărinimie.

Rămaserăm un an întreg împreună, după care mă gândii să încarc o corabie cu mărfuri şi să plec ca să fac negoţ la Bassra. Şi, într-adevăr, pregătii o corabie, o încărcai cu mărfuri, şi cumpărături de tot felul, şi cu tot ce îmi putea fi de trebuinţă în timpul călătoriei şi le zisei surorilor mele:

— O, surori ale mele, vreţi oare mai bine să rămâneţi în casa mea în tot răstimpul cât va ţine călătoria mea, până

la întoarcere, sau v-ar plăcea mai bine să plecaţi cu mine?

Şi ele îmi răspunseră:

— Vom pleca cu tine, căci nu vom putea niciodată îndura lipsa ta de acasă!

Atunci le luai cu mine şi plecarăm.

Dar, înaintea plecării, mă îngrijisem să-mi împart banii în două părţi: luai cu mine jumătate şi ascunsei cealaltă jumătate zicându-mi: „Se poate întâmpla să se abată vreo nenorocire asupra corăbiei şi noi să scăpăm cu viaţa. De s-ar întâmpla una ca asta, la întoarcerea noastră, de ne vom întoarce vreodată, vom găsi ceva ce-o să ne prindă bine!“

Nu contenirăm cu mersul zi şi noapte; dar, din nefericire, căpitanul pierdu drumul. Curentul ne târî spre marea din afară şi intrarăm în cu totul alte ape decât acelea spre care ne îndreptam. Un vânt foarte puternic ne împingea din urmă, care nu conteni vreme de zece zile. Atunci, în depărtare, zărirăm nedesluşit un oraş, şi îl întrebarăm pe căpitan:

— Care este numele acestui oraş spre care ne îndreptăm?

El răspunse:

— Pe Allah! habar n-am. Nu l-am mai văzut niciodată, şi în viaţa mea n-am mai intrat în această mare. Dar, în sfârşit, e bine că ne aflăm, din fericire, în afară de orice primejdie. Şi aşa nu vă mai rămâne decât să intraţi în acest oraş şi să vă desfaceţi mărfurile. Şi dacă le puteţi vinde, vă sfătuiesc să le vindeţi.

La un ceas după aceea, el se întoarse spre noi şi ne zise:

— Grăbiţi-vă să coborâţi spre oraş şi să vedeţi minunile lui Allah în lucrările sale! Şi pomeniţi-i numele lui sfânt ca să vă ferească de nenorociri!

Atunci merserăm spre oraş, şi de-abia ajunserăm acolo, că rămaserăm cuprinşi de cea mai mare uimire: văzurăm că toţi locuitorii acestui oraş erau prefăcuţi în pietre

negre. Dar numai locuitorii erau împietriţi, căci în toate sukurile şi pe toate străzile negustorilor găsirăm mărfurile aşa cum trebuie, şi toate celelalte lucruri din aur şi argint aşa cum trebuie. La această privelişte, furăm în culmea uimirii şi ne ziserăm:

— Este neîndoios că pricina a tot ce vedem trebuie să fie vreun lucru nemaipomenit.

Atunci ne despărţirăm, şi fiecare merse într-altă parte pe străzile oraşului, şi fiecare se puse pe treabă, adunând pe seama lui tot ceea ce putea să ducă din aur, din argint şi ţesături de preţ.

Cât despre mine, urcai în cetate, şi mă dumirii că acolo era palatul regelui. Intrai în palat printr-un portal mare, din aur masiv, ridicând perdeaua grea de catifea de la intrare, şi văzui că toate mobilele dinlăuntru şi toate lucrurile erau din aur şi argint. Şi în curte, şi în toate sălile, străjerii şi curtenii erau în picioare sau şezând, dar împietriţi cu toţii şi încă parcă vii. Şi în ultima sală, plină de curteni, de locotenenţi şi de viziri îl văzui pe rege, împietrit, şezând pe tronul său, îmbrăcat în veşminte atât de strălucitoare şi de bogate încât îţi luau minţile; şi era înconjurat de cincizeci de mameluci îmbrăcaţi în mantii de mătase şi ţinând în mână săbiile scoase. Tronul regelui era încrustat cu mărgăritare şi cu nestemate, şi fiecare mărgăritar strălucea ca o stea. Şi într-adevăr eram gata să-mi pierd minţile.

Dar îmi urmai drumul şi ajunsei în sala haremului, pe care o găsii încă şi mai minunată; şi toate, până la zăbrelele de la ferestre, erau de aur; pereţii erau acoperiţi cu draperii de mătase; pe uşi şi pe ferestre, se aflau perdele de catifea şi de atlaz. Şi o văzui, în sfârşit, în mijlocul femeilor împietrite, pe însăşi regina, înveşmântată cu o rochie presărată cu mărgăritare şi nestemate, şi având pe cap o coroană împodobită cu toate soiurile de pietre scumpe, şi la gât cu şiraguri şi lănţişoare de aur minunat cizelate; dar şi ea era prefăcută într-o piatră neagră.

De acolo îmi urmai drumul, şi găsii o uşă deschisă, ale cărei canaturi erau din argint curat, şi înlăuntru văzui o scară din porfir, alcătuită din şapte trepte; urcai pe această scară şi, ajungând sus, găsii o sală mare, toată din marmură albă, acoperită cu covoare ţesute din aur; şi, în mijlocul, acestei săli, între candelabre masive de aur, văzui o estradă de aur presărată cu smaralde şi cu peruzele; şi pe estradă se afla un pat de alabastru, încrustat cu mărgăritare şi cu pietre nestemate, şi tapetat cu stofe preţioase şi cu broderii. Şi văzui în fund o lumină care strălucea: mă apropiai şi văzui că această lumină era un briliant, tot atât de mare cât un ou de struţ, aşezat pe un scăunel şi ale cărui faţete împrăştiau lumină; acest briliant era desăvârşirea însăşi, şi singure razele lui luminau toată sala.

Totuşi erau aici şi făclii aprinse, dar ele păleau ruşinate în faţa diamantului. Şi îmi zisei: „Dacă aceste făclii sunt aprinse, însemnează că le-a aprins cineva“.

— Îmi urmai drumul şi intrai în alte săli, şi mă minunai pretutindeni, şi încercai pretutindeni să descopăr o fiinţă vie. Şi eram atât de tulburată de cele ce vedeam, încât uitai şi de mine însămi, şi de călătorie, şi de corabie, şi de surorile mele. Şi încă eram cuprinsă de această uimire. Când se lăsă noaptea; atunci vrui să ies din palat, dar mă rătăcii, nu mai regăsii drumul şi sfârşii prin a ajunge în sala unde se aflau patul de alabastru, briliantul şi candelabrele de aur aprinse. Atunci mă aşezai pe pat, mă acoperii pe jumătate cu învelitoaroa de atlaz albastru, brodată cu argint şi cu mărgăritare, luai cartea sfântă, *Coranul* nostru şi, în această carte scrisă minunat cu caractere de aur pe roşu şi miniaturi de toate culorile, care de care mai gingaşe, începui să citesc câteva versete, ca să mă pătrund de sfinţenie, să-i mulţumesc lui Allah şi să mă dojenesc. Şi meditai la cuvintele Profetului, Allah să-l binecuvânteze! apoi mă întinsei să dorm, şi încercai să dorm, dar nu izbutii. Şi fiindu-mi speriat somnul, rămăsei trează până la miezul nopţii.

În clipa aceea auzi un glas recitind din *Coran,* un glas plăcut, dulce şi încântător. Atunci mă ridicai în grabă şi mă îndreptai înspre partea de unde venea glasul. Şi sfârşii prin a ajunge la o încăpere a cărei uşă era deschisă; intrai uşor pe uşă, lăsând afară făclia ce îmi lumina calea în căutările mele: privii locul, şi văzui că era un altar, luminat de lampioane suspendate din sticlă verde; în mijloc se afla un covor de rugăciune întins spre Răsărit, şi pe acel covor şedea un tânăr foarte frumos la chip, care citea *Coranul* cu luare-aminte, cu glas tare şi cu mult simţ al ritmului. Şi mă cuprinse cea mai mare uimire, şi mă întrebai cum oare acest tânăr putuse, el singur, să scape de soarta întregului oraş. Atunci păşii înainte, mă întorsei spre el şi-i rostii urarea de pace; şi el îşi aţinti privirile spre mine şi îmi întoarse urarea de pace. Atunci îi zisei:

— Te rog fierbinte, pe adevărul sfânt al versetelor ce le reciţi din cartea lui Allah, să-mi răspunzi la întrebare!

Atunci el surâse liniştit şi cu blândeţe şi îmi zise:

— Dezvăluieşte-mi tu, întâi, o, femeie, pricina intrării tale în acest lăcaş de rugăciune şi, la rândul meu, voi răspunde la întrebarea pe care mi-o vei pune.

Îi istorisii povestea mea, care îl miră mult, şi îl întrebai de pricina acestei nemaipomenite stări a oraşului. Şi el îmi zise:

— Aşteaptă puţin!

Apoi închise cartea sfântă şi o puse într-un săculeţ de mătase; şi îmi zise să şed lângă el. Şezui şi îl privii atunci cu băgare de seamă, şi văzui că era frumos ca luna plină, cu trăsături desăvârşite, peste măsură de atrăgător, cu o înfăţişare minunată, fin şi proporţionat la statură; obrajii îi erau de cristal, chipul de culoarea curmalelor proaspete, ca şi cum el ar fi fost acel pe care îl pomenea poetul în aceste strofe:

Un cititor în stele privea atent în noapte!
Îi apăru vederii, cu talia-i subţire

Fermecătorul tânăr. Purtat de-a lui gândire:
„Zohal[43], el însuşi, dete, îşi murmură în şapte,

Acestui astru plete pe umeri răsfirate,
De crezi că o cometă la locul ei se-aprinde.
Dar înfocatul rumen, Mirrik[44] numai l-întinde
Pe dulci obraji, cu grijă, ca mândri să arate.

Din ochi repede raze atotpătrunzătoare
Săgeţi însă acestea-s de-Arcaş cu şapte stele!
Şi Hutared[45], la rându-i, i-a dat, pe lângă-acele,
Zeiască agerime; apoi, în el, valoare

De aur Abilsuha[46] a spus.” Şi se opreşte
Îndată, cititorul, nedumerit rămâne,
Nemaiştiind ce-adaos frumos să mai îngâne.
Se-apleacă atunci astrul spre el şi îi zâmbeşte...

Privindu-l aşa, vederea lui mă aruncă în cea mai răscolitoare tulburare a simţurilor, în cele mai arzătoare păreri de rău că nu-l cunoscusem până în acea zi; şi vetre de jăratic se aprinseră în inima mea. Şi îi zisei:

— O, domnul şi stăpânul meu, povesteşte-mi acum ceea ce te-am întrebat!

Şi el îmi răspunse:

— Ascult şi mă supun!

Şi îmi povesti:

— Află, o, cinstită doamnă, că acest oraş a fost al tatălui meu. Şi era locuit de toate rudele şi supuşii lui. Tatăl meu este acel rege pe care l-ai văzut şezând pe tron, preschimbat în piatră. Cât despre regina care ai văzut-o, aceasta este mama mea. Tatăl meu şi mama

---

[43] Planeta Saturn.
[44] Planeta Marte.
[45] Planeta Mercur.
[46] Planeta Venus.

mea erau magi care se închinau năprasnicului Nardun. Ei jurau şi făceau legământ pe foc şi pe lumină, pe umbră şi pe căldură, şi pe aştrii rotitori!

Vreme îndelungată, tatăl meu nu avu niciun copil; şi numai la sfârşitul vieţii lui, mă născui eu, fiu al bătrâneţelor sale. Şi tatăl meu mă crescu cu multă grijă. Între timp mă făcui mare, şi atunci îmi fu dat să cunosc adevărata fericire.

Într-adevăr, la noi la palat aveam o femeie bătrână, foarte înaintată în vârstă, o musulmană, o credincioasă în Allah şi în trimisul său. Ea credea aceasta în ascuns, iar de ochii lumii se prefăcea că ar fi de o părere cu părinţii mei. Şi tatăl meu avea o încredere neţărmurită într-însa, văzând la ea atâta credinţă faţă de noi şi curăţenie sufletească. El era foarte darnic cu ea şi o copleşea cu mărinimia lui. Şi credea cu tărie că ea este de credinţa şi religia lui.

Şi aşa, când crescui mai mare, el mă încredinţă în grija ei zicându-i:

— Ia-l şi creşte-l bine; învaţă-l legile religiei focului, care este religia noastră; dă-i o creştere aleasă; slujeşte-l bine şi să ai multă grijă de el!

Şi bătrâna mă luă în grijă, dar mă învăţă religia Islamului, de la îndatoririle purificării şi de la îndatoririle scaldei rituale până la formulele sfinte ale rugăciunii. Şi ea mă învăţă, şi îmi tălmăci *Coranul* în limba Profetului. Şi când încheie pe deplin învăţătura mea, îmi spuse:

— O, fiul meu, va trebui să ascunzi cu grijă aceasta de ochii tatălui tău şi să păstrezi cu străşnicie taina, că de nu, te va ucide!

Şi, într-adevăr, păstrai cu grijă taina. Şi nu trecu mult timp de când încheiasem cu învăţătura, că bătrâna sfântă muri, încredinţându-mi cele din urmă sfaturi ale ei. Şi continuai să fiu în taină un credincios întru Allah şi în Profetul lui. Dar locuitorii oraşului nu făceau decât să se împietrească în necredinţa, în răzvrătirea şi în întunecarea lor. Într-o zi, pe când ei stăruiau să fie aşa

cum erau, un glas puternic de muezin nevăzut se făcu auzit. Şi grăia cu un răsunet tot aşa de puternic ca şi tunetul, ajungând tot aşa de bine la urechile celui de aproape ca şi la ale celui de departe:

— O, voi locuitori ai oraşului, părăsiţi închinarea la foc şi la Nardun, şi închinaţi-vă regelui unic şi puternic!

La auzul acestui glas, se stârni o groază mare în inimile locuitorilor, care se adunaseră la curtea tatălui meu, regele oraşului, şi îl întrebară:

— De unde vine glasul acesta înfricoşător pe care l-am auzit? Suntem încă înspăimântaţi din pricina acelui strigăt!

Tatăl meu le zise:

— Nu vă înspăimântaţi câtuşi de puţin de acest glas, şi nu vă îngroziţi de el! Şi rămâneţi neclintiţi în vechile voastre credinţe!

La cuvintele tatălui meu inima lor se linişti, şi nu încetară să se închine mai departe focului. Şi rămaseră în starea lor de rătăcire oarbă vreme de încă un an, până când se ajunse la ziua când auzisem glasul. Şi atunci, pentru a doua oară, glasul se făcu auzit, apoi şi a treia oară; şi aceasta o dată pe an, timp de trei ani în şir. Dar ei nu încetară să urmeze cu stăruinţă rânduielile lor greşite. Şi atunci, într-o dimineaţă, în zori, nenorocirea şi blestemul se abătură din cer asupra lor. Şi fură prefăcuţi în pietre negre, ei, şi caii lor, şi catârii, şi cămilele, şi toate vitele lor! Şi dintre toţi locuitorii, singur eu am fost scutit de această nenorocire. Căci eram singurul credincios.

Şi din ziua aceea mă ţin mereu aici în rugăciune, în post negru şi în citirea *Coranului.*

Dar, o cinstită şi prea frumoasă doamnă, sunt tare sfârşit de singurătatea în care mă găsesc, fără să am lângă mine suflare omenească!

La aceste cuvinte, îi zisei:

— O, tinere plin de vrednicie, oare nu poţi să vii cu mine în oraşul Bagdad? Acolo vei găsi cărturari şi

venerabili şeici, încercaţi în legi şi în ale religiei. În tovărăşia lor vei mai spori în ştiinţă şi în cunoaşterea dreptului divin. Şi eu, cu toate că sunt o persoană de seamă, voi fi roaba şi lucrul tău! Eu sunt, într-adevăr, stăpâna oamenilor mei, şi am sub poruncă o sumedenie de bărbaţi, de slujitori şi băieţi tineri! Şi am aici cu mine o corabie încărcată toată cu mărfuri. Dar soarta ne-a aruncat pe această coastă, şi ne-a făcut să cunoaştem oraşul tău, prilejuindu-ne această întâmplare de necrezut, Căci soarta a voit să ne întâlnim astfel!

Şi apoi nu încetai să-i insuflu dorinţa plecării cu mine, până ce nu-mi răspunse încuviinţând.

În clipa aceea a povestirii, Şahrazada văzu ivindu-se dimineaţa şi, discretă, după obiceiul ei, se opri din istorisire.

Dar când se lăsa a şaptesprezecea noapte

Ea zise:

Mi s-a povestit, o, mărite rege, că fecioara Zobeida nu conteni să stăruie pe lângă tânăr şi să-i insufle dorinţa de a o urma, până când el încuviinţă.

Şi amândoi nu încetară din povestit, decât atunci când somnul se făcu stăpân pe ei. Atunci fecioara Zobeida se culcă şi adormi în noaptea aceea la picioarele tânărului liniştit. Şi ea nu mai putea de bucurie şi de fericire!

Apoi Zobeida îşi urmă aşa istorisirea ei către califul Harun Al-Raşid, Giafar şi cei trei saâluki:

Când străluci dimineaţa, ne sculărăm cuminţi şi intrarăm să deschidem toate visteriile, luarăm tot ce nu era prea greu de dus şi ceea ce era mai de preţ, coborârăm din cetate spre oraş, şi îi întâlnirăm pe sclavii mei şi pe căpitan, care mă căutau de multă vreme. Când mă văzură, ei fură tare mulţumiţi şi mă întrebară din ce pricină am întârziat. Atunci le istorisii ceea ce văzusem, precum şi povestea tânărului şi pricina preschimbării

locuitorilor oraşului, cu toate amănuntele. Şi ei rămaseră tare uluiţi ascultând povestirea mea.

Cât despre surorile mele, de-abia mă văzură cu acest tânăr plămădit după chipul frumuseţii, că şi fură cuprinse de gelozie şi, invidiindu-mă, pline de ură, puseră la cale, în taină, fapta lor nelegiuită împotriva mea.

Într-acestea, noi merserăm cu toţii la corabie; şi mă simţeam tare fericită, iar fericirea mea sporea încă din dragoste pentru acel tânăr. Aşteptarăm ca vântul să ne fie prielnic, desfăşurarăm pânzele şi plecarăm. Cât despre surorile mele, ele continuară să ne însoţească, şi într-o zi, luându-mă deoparte, îmi spuseră:

— O, sora noastră, oare ce ai de gând să faci cu acest tânăr frumos?

Şi eu le răspunsei:

— Gândul meu nestrămutat este să-l iau de soţ. Apoi mă întorsei, mă apropiai de el şi-i mărturisi: O, stăpânul meu, dorinţa mea este să devin lucrul tău! Rogu-te deci să nu mă respingi!

Atunci el îmi răspunse:

— Ascult şi mă supun!

La aceste cuvinte, mă întorsei spre surorile mele şi le zisei:

— Mă mulţumesc cu acest tânăr, drept singură avuţie! Cât despre toate avuţiile mele, din clipa aceasta ele trec în stăpânirea voastră!

Şi ele îmi răspunseră:

— Voinţa ta este plăcerea noastră!

Dar, în sinea lor, ele puneau la cale trădarea şi pierzania mea.

Continuarâm aşadar să călătorim pe mare cu un vânt prielnic, şi ieşirăm din Marea Spaimei ca să intrăm în Marea Liniştei. Pe aceasta mai navigarăm timp de câteva zile, şi ajunserăm foarte aproape de oraşul Bassra, şi văzurăm în depărtare ivindu-se clădirile sale. Dar, cum se lăsa tocmai noaptea, ne oprirăm şi curând adormirăm cu toţii.

Dar, în timpul somnului, surorile mele se sculară şi mă luară, pe mine şi pe tânăr, cu aşternuturile noastre cu tot şi ne aruncară în mare. Tânărul, neştiind să înoate, se înecă; fiindcă era scris de Allah ca el să intre în rândul martirilor. Cât despre mine, îmi era scris să scap cu viaţă. Astfel, când căzui în mare, Allah îmi dărui o bucată de lemn pe care urcai călare şi pe care fusei dusă de valuri şi aruncată pe ţărmul unei insule nu prea îndepărtate. Acolo îmi uscai veşmintele, îmi petrecui toată noaptea, şi dimineaţa mă trezii şi căutai un drum. Şi găsii un drum pe care se cunoşteau urme de paşi de fiinţe omeneşti, fii ai lui Adam! Acest drum începea pe ţărmure şi se pierdea în insulă. Atunci eu, după ce îmbrăcai iarăşi veşmintele care se uscaseră, urmai acest drum şi nu mă oprii din mers până când ajunsei pe ţărmul de dincolo al insulei, în faţa uscatului, unde zării în depărtare oraşul Bassra. Şi deodată văzui o şopârlă ce alerga spre mine, şi numaidecât în urma ei gonea un şarpe mare şi gros, care voia să o ucidă. Această şopârlă era atât de sfârşită şi ostenită de fugă, încât limba îi spânzura din gură! Atunci fusei cuprinsă de milă pentru ea, luai o piatră mare şi o aruncai în capul şarpelui, zdrobindu-i-l şi ucigându-l pe loc. Dar numaidecât şopârlă îşi desfăcu două aripi şi zbură în văzduh, făcându-se nevăzută. Şi eu rămăsei mirată la culme.

Dar cum eram frântă de oboseală, mă aşezai jos, mă întinsei şi dormii vreme de un ceas. Când mă trezii, găsii şezând la picioarele mele o negresă drăguţă care îmi masa picioarele şi mă mângâia. Atunci îmi trăsei speriată picioarele cuprinsă de ruşine, căci nu ştiam ce voia frumoasa negresă de la mine! Şi îi zisei:

— Cine eşti şi ce doreşti de la mine?

Şi ea îmi răspunse:

— M-am grăbit să vin lângă tine, care mi-ai făcut acel nepreţuit bine ucigându-mi duşmanul. Căci eu sunt şopârla pe care ai scăpat-o de şarpe. Sunt o gennia. Şi acel şarpe era şi el un genni. Dar era vrăjmaşul meu şi

voia să mă silnicească şi să mă ucidă. Şi numai tu singură m-ai scăpat din mâinile lui. Atunci eu, abia scăpată, am zburat pe aripile vântului şi m-am îndreptat degrabă spre corabia din care te-au azvârlit cele două surori ale tale. Eu le-am vrăjit pe amândouă preschimbându-le în două căţele negre, şi acum ţi le aduc.

Şi atunci le văzui pe cele două căţele legate de un copac dinapoia mea. Apoi gennia urmă:

— După aceea am dus în casa ta din Bagdad toate bogăţiile care erau pe corabie, şi corabia am scufundat-o. Cât despre acel tânăr, el s-a înnecat, şi nu pot face nimic împotriva morţii. Căci Allah singur este domnul învierii!

La aceste cuvinte, mă strânse în braţe; apoi le dezlegă de copac pe cele două căţele, surorile mele, le ridică şi pe ele, ne aduse pe toate în zbor înalt şi ne coborî pe terasa casei mele chiar, de aici, din Bagddad.

Cutreierai casa şi găsii, aşezate în bună rânduială, toate avuţiile şi toate lucrurile care se aflau pe corabie. Niciun lucru nu se pierduse şi nici nu se stricase.

Apoi gennia îmi zise:

— Eu te leg cu jurământ, pe inscripţia sfântă de pe pecetea lui Soleiman, să dai fiecăreia dintre cele două căţele, în fiecare zi, câte trei sute de lovituri de bici. Iar dacă vei uita într-o singură zi să îndeplineşti această poruncă, voi veni degrabă şi te voi preschimba şi pe tine în căţea, ca şi pe ele două.

Şi eu mă simţii tare îndatorată să-i răspund:

— Ascult şi mă supun!

Şi din acea zi, o, principe al credincioşilor, începui să le biciuiesc, ca pe urmă să-mi fie milă de ele şi să le îmbrăţişez!

Aceasta este povestea mea!

Dar iat-o pe sora mea Amina, o, principe al credincioşilor, care îţi va istorisi povestea ei, care este încă mult mai uimitoare decât povestea mea.

Auzind această istorisire, califul Harun Al-Raşid fu

cuprins de o neţărmurită uimire. Dar se grăbea să-şi astâmpere pe deplin setea de a şti totul. De aceea se întoarse către tânăra Amina, care îi deschisese poarta astă-noapte, şi o întrebă:

— Dar tu, o, frumoaso! care este oare pricina acelor urme de lovituri ce se văd pe trupul tău?

Povestea Aminei, a doua fecioară

La aceste cuvinte ale califului, tânăra Amina înaintă sfioasă, cu ochii aplecaţi şi zise:

O, emir al credincioşilor, nu-ţi voi mai repeta cuvintele surorii mele Zobeida despre părinţii noştri. Află, aşadar, că atunci când muri tatăl nostru, eu şi sora mea cea mai mică, dintre noi cinci, Fahima, merserăm să trăim singure cu mama noastră, în timp ce sora mea Zobeida şi celelalte două merseră să trăiască împreună cu mama lor.

La puţină vreme după aceea, mama mă mărită cu un bătrân bogat, omul cel mai bogat din oraş şi de pe vremea lui. Dar, un an mai târziu, bătrânul meu soţ muri în pacea lui Alah, şi îmi lăsă drept parte legiuită de moştenire, după codul nostru oficial, optzeci de mii de dinari de aur.

Şi aşa eu mă grăbii să-mi fac zece rochii minunate, fiecare rochie cu o mie de dinari. Şi nu mă lipsii de nimic pe lume.

Într-o bună zi, pe când şedeam tihnită acasă, o bătrână intră să mă vadă. Pe această bătrână n-o mai văzusem niciodată înainte. Şi era groaznic de urâtă: faţa ei era tot aşa de slută ca un dos bătrân; avea un nas turtit, sprâncene căzute, nişte ochi de babă desfrânată, dinţii

măcinaţi, un nas ce-i picura într-una şi gâtul strâmb. De altminteri ea este aidoma înfăţişată de poetul care zice:

Bătrână pază rea şi cobe! Eblis dacă
O ar vedea, ar căpăta-o ca dădacă
În orice soi de-nşelâciuni, nu prin poveţe,
Ci măsurată în tăcere! Cu bineţe
Ar şti bătrână să descurce-o mie capeşi
Catâri ce-s prinşi în pânze de păianjen: scape-şi
Cerbicea, dar, cum vrea ea, pânza-ntreag' rămâne!
Aruncă şi deochi şi face-orori păgâne;
A *gâdilat pe buci o fată cu tuleie,*
S-a-mpreunat cu o copilă, pe-o femeie,
Acuma coaptă, a vârât-o în păcate
Şi-aprinse-o babă care în călduri se zbate!

Aşadar această bătrână intră la mine, mă salută şi îmi zise:

— O, mărită doamnă plină de gingăşie şi de farmece! Am la mine în gazdă o fetiţă orfană, şi noaptea aceasta este noaptea nunţii ei. Şi vin să te rog — şi Allah va şti să-ţi întoarcă răsplata şi cele cuvenite bunătăţii tale! — să binevoieşti să ne cinsteşti luând parte la nunta acestei sărmane fete atât de năpăstuite şi de umile, care nu cunoaşte pe nimeni pe aici şi care nu are de partea ei decât pe Allah preaînaltul!

La aceste cuvinte, bătrâna începu să plângă şi să-mi sărute picioarele. Şi eu, care nu aveam de unde să ştiu toată viclenia ei, mă înduioşai şi, cuprinsă de milă, îi zisei:

— Ascult şi mă supun!

Atunci ea îmi spuse:

— Acum eu mă voi duce, cu îngăduinţa ta, şi tu, în acest timp, pregăteşte-te şi îmbracă-te, căci spre seară mă voi întoarce să te însoţesc.

Apoi îmi sărută mâna, şi se duse.

Şi eu mă sculai, şi mersei la hammam, şi mă parfumai; alesei cea mai frumoasă dintre cele zece rochii noi şi mă

îmbrăcai cu ea; apoi îmi pusei şiragul de mărgăritare nestemate, brăţările, cerceii cu pietre preţioase şi toate bijuteriile mele; apoi îmi luai vălul cel mare de mătase albastră şi de aur, şi îmi strânsei mijlocul cu brâul de brocart, şi îmi pusei vălul mic de faţă, după ce-mi cănii ochii cu kohl. Şi iat-o întorcându-se pe bătrână, care îmi spuse:

— O, stăpâna mea, casa este plină de rudele mirelui, care sunt doamnele cele mai nobile din oraş. Le-am vestit de venirea ta sigură, şi au rămas încântate, şi acum te aşteaptă toate cu multă nerăbdare.

Atunci luai cu mine câteva dintre sclavele mele, ieşirăm toate, şi merserăm până când ajunserăm într-o stradă largă şi stropită bine cu apă, şi unde zburda briza răcoroasă. Şi văzurăm un portal înalt de marmură, încununat de o cupolă monumentală din alabastru, susţinută de arcade. Prin acest portal văzurăm înlăuntru un palat atât de înalt încât ajungea la nori. Atunci intrarăm şi, odată ajunse la uşa palatului acela, bătrâna bătu în ea, şi cineva ne deschise. Intrarăm şi găsirăm mai întâi un coridor aşternut cu covoare şi cu draperii; de tavan atârnau lămpi colorate aprinse, şi făclii aprinse se înşirau în toată lungimea lui; şi mai erau de asemenea, atârnate pe pereţi, obiecte din aur şi argint, bijuterii şi arme din metal preţios. Şi străbăturăm acel coridor, şi ajunserăm într-o sală atât de minunată încât e de prisos să o mai descriu.

În mijlocul acestei săli, care era acoperită toată de mătăsuri, se afla un pat de alabastru împodobit cu mărgăritare alese şi cu pietre preţioase şi acoperit cu o pânză subţire din atlaz, apărătoare de ţânţari.

La vederea noastră, o fecioară ieşi dinlăuntrul patului, frumoasă ca luna. Şi ea îmi spuse:

— Marhaba! Ahlan! ua sahlan! O, sora mea, tu ne faci cea mai mare cinstire omenească! Anastina![47] Şi eşti

[47] Urări de bun venit, intraductibile cuvânt de cuvânt: „Fie ca primirea ta să fie cordială, prietenească şi plăcută”.

pentru noi o dulce mângâiere şi eşti mândria noastră!

Apoi, în cinstea mea, recită aceste versuri ale poetului:

Aflând că oaspe-mi vine răspânditor de vrajă.
Şi pietrele clădirii s-ar fi înveselit;
Ba chiar trecându-şi vestea cea bună, ca de strajă
S-ar fi-nclinat pe urma-i de paşi, neostoit!
În limba lor pornindu-şi slăviri, ar fi strigat:
„Ahlan ua sahlan!“ Deci cu toţi odat' să spună,
Gândind la scumpii oameni ce vremile străbat,
Căci sunt nobleţe numai şi glorie-mpreună.

Apoi se aşeză şi îmi spuse:

— O, sora mea! trebuie să-ţi spun că am un frate care te-a văzut într-o zi la o nuntă. Este un tânăr foarte bine făcut şi cu mult mai frumos ca mine. Şi din acea noapte te-a îndrăgit cu o inimă plină de iubire şi de înflăcărare: Şi chiar el i-a dat ceva bănuţi acelei bătrâne ca să meargă la tine şi să te aducă aici prin acel vicleşug. El făcu aceasta ca să se întâlnească cu tine, aici; căci fratele meu nu are altă dorinţă decât să se însoare cu tine chiar în acest an binecuvântat de Allah şi de Trimisul său. Şi nu-i nicio ruşine în a săvârşi faptele îngăduite de lege!

Când auzii cuvintele ei, şi mă văzui cunoscută şi înconjurată de atâta cinstire în acest lăcaş, îi zisei fecioarei:

— Ascult şi mă supun!

Atunci ea se bucură şi bătu din palme. La acest semnal, se deschise o uşă şi intră un tânăr frumos ca luna, asemănător cu zisa poetului:

Atinse-a frumuseţii treaptă-naltă,
Ce-i demnă de-al ei creator! O sculă
Cum n-a mai fost din măiestrită daltă.

Perfecţie de frumuseţe, faţă
A unităţii ei! Nici gând de hulă,

Că-n dragoste cu toţii o răsfaţă.

E scris pe chipu-i că-i din cadră scoasă
Şi am putere-n grai acum destulă
Să jur că nu se află-o mai frumoasă!

La vederea lui, inima mea înclină spre el. Atunci păşi înainte şi se aşeză lângă sora lui; şi numaidecât intră cadiul cu patru martori; salutară şi se aşezară; apoi cadiul scrise contractul de căsătorie cu acel tânăr, şi martorii îşi puseră pecetea pe contract şi se duseră în drumul lor.

Atunci tânărul se apropie de mine şi îmi spuse:

— Să fie noaptea noastră binecuvântată! apoi spuse: O, stăpâna mea, tare aş vrea să-ţi cer ceva!

Eu îi zisei:

— O, stăpânul meu, vorbeşte! Spune ce vrei să-mi ceri?

El se sculă, aduse cartea sfântă şi îmi spuse:

— Îmi vei jura pe *Coran* că niciodată nu-ţi vei alege un altul decât pe mine, şi că nu te vei lăsa niciodată ispitită de un altul!

Şi eu mă legai cu jurământ că voi îndeplini această dorinţă. Atunci el se bucură nespus de mult, îşi aruncă braţele în jurul gâtului meu, şi simţii dragostea lui străbătându-mă în măruntaie şi până în ghemul inimii mele!

După aceea sclavele ne întinseră masa, şi mâncarăm, şi băurăm, până ne săturarăm. Apoi, când se lăsă noaptea, mă luă şi se întinse cu mine pe pat; şi ne petrecurăm toată noaptea aceea binecuvântată în îmbrăţişări şi alte lucruri asemănătoare, unul în braţele celuilalt până dimineaţa.

Râmaserăm tot aşa vreme de o lună, în deplină fericire şi bucurie. La sfârşitul lunii, îi cerui soţului meu îngăduinţa să mă duc la suk să cumpăr nişte stofe, şi el încuviinţă. Atunci îmi pusei veşmintele, o luai cu mine pe bătrâna, care de atunci rămăsese în casă, şi coborâi în suk. Mă oprii la prăvălia unui tânăr negustor de mătăsuri, pe care

bătrâna mi-l lăudase mult pentru stofele lui alese, şi pe care îl cunoştea demult, după spusele ei. Apoi adăugă:

— Acesta-i un băiat tânăr, care, la moartea tatălui său, moşteni mulţi bani şi avuţii! Şi întorcându-se către negustor, îi zise: Arată-ne ce ai mai bun şi mai scump, între stofele tale, căci ne trebuie pentru această frumoasă femeie!

Şi el răspunse:

— Ascult şi mă supun!

Apoi bătrâna, în vreme ce tânărul negustor se zorea să desfăşoare înaintea noastră stofele, continuă să mi-l laude şi să-mi arate însuşirile lui alese. Şi eu îi răspunsei:

— N-am ce face cu aceste însuşiri alese şi cu laudele ce mi le înşiri despre el, căci scopul nostru aici este să cumpărăm ce avem nevoie, apoi să ne întoarcem acasă.

După ce aleserăm stofa dorită, îi întinserăm negustorului banii, plătindu-i cât era preţul. Dar el nu voi nici într-un chip să se atingă de ei, şi ne zise:

— Astăzi nu primesc de la voi niciun ban; este un dar pentru plăcerea şi cinstirea ce mi-o faceţi venind în prăvălia mea.

Atunci îi spusei bătrânei:

— Dacă nu vrea să primească banii, dă-i înapoi stofa!

Dar el strigă:

— Pe Allah! nu voi primi nimic de la voi! Este un dar din partea mea. În schimb, îngăduie-mi, o, frumoasă fecioară, un singur sărut, unul singur! Socotesc acest sărut de mai mare preţ decât toate mărfurile adunate în prăvălia mea!

Şi bătrâna îi zise râzând:

— O, tinere frumos, eşti tare nesăbuit dacă socoteşti acest sărut un lucru atât de nepreţuit! apoi îmi zise mie: O, fiica mea, ai auzit ce spune acest tânăr negustor?! Fii liniştită, nimic supărător nu ţi s-ar putea întâmpla de pe urma unui mic sărut ce ţi l-ar da; şi tu, în schimb, ai putea alege şi lua după placul tău din toate stofele astea preţioase!

Atunci îi răspunsei:

— Dar nu ştii că sunt legată prin jurământ?

Şi ea îmi răspunse:

— Lasă-l să te sărute, dar tu nu vorbi şi nu face nicio mişcare; şi aşa nu vei avea de ce să te căleşti. Şi, pe lângă asta, îţi vei lua înapoi banii, care sunt ai tăi, şi stofele.

În sfârşit, bătrâna urmă să-mi înfrumuseţeze fapta aceasta, că trebuii să mă înduplec, să-mi vâr capul în sac şi să primesc târgul. Totuşi îmi acoperii ochii şi îmi întinsei pulpana vălului, pentru ca trecătorii să nu vadă nimic. Atunci tânărul îşi vârî capul sub vălul meu, îşi apropie gura de obrazul meu şi mă sărută. Dar în acelaşi timp mă muşcă de obraz atât de adânc, că îmi sfâşie carnea! Şi căzui în nesimţire de durere şi de tulburare.

Când îmi venii în fire, mă trezii întinsă pe genunchii bătrânei, care se arăta a fi tare mâhnită de întâmplare. Cât despre prăvălie, aceasta era închisă, şi tânărul negustor se făcuse nevăzut. Atunci bătrâna îmi spuse:

— Mărire lui Allah, că ne-a ferit de o nenorocire mai cumplită! apoi adăugă: Acum e timpul să ne întoarcem acasă. Tu te vei preface că eşti uşor bolnavă, şi eu îţi voi aduce un leac pe care-l vei pune pe muşcătură şi te vei tămădui pe dată.

Nu zăbovii să mă scol şi, chinuită de gânduri şi de spaimă, pornii la drum, până ajunsei acasă; şi spaima mea creştea pe măsură ce mă apropiam. Ajungând acasă, intrai în camera mea şi mă prefăcui bolnavă.

Într-aoestea, intră bărbatul meu şi îmi zise tare îngrijorat:

— O, stăpâna mea, ce nenorocire s-a abătut peste tine de când ai ieşit în oraş?

Îi răspunsei:

— Nu mi s-a întâmplat nimic. Sunt sănătoasă.

El mă privi cu băgare de seamă şi îmi zise:

— Dar ce-i cu această rană de pe obrazul tău, chiar în locul cel mai fraged şi cel mai gingaş?

Îi răspunsei:

— Când, cu îngăduinţa ta, am ieşit astăzi ca să cumpăr aceste stofe, o cămilă, care era împovărată cu butuci de lemn, m-a strâmtorat în strada care gemea de lume, mi-a sfâşiat vălul şi m-a rănit la obraz precum vezi. Oh, blestemate să fie aceste străzi strâmte din Bagdad!

El se umplu de mânie şi strigă:

— Chiar mâine voi merge la guvernator şi voi înainta plângere împotriva tuturor stăpânilor de cămile şi a tăietorilor de lemne, şi guvernatorul va da poruncă să-i spânzure pe toţi, până la cel din urmă!

Atunci eu, plină de compătimire, spusei:

— Pe Allah! nu te împovăra cu păcatele altuia! De altminteri, numai eu sunt de vină, căci am urcat pe un măgar, care începu să împroaşte şi să gonească, şi am căzut la pământ, şi din întâmplare se afla acolo o bucată de lemn care mi-a sfâşiat faţa şi m-a rănit astfel la obraz!

El strigă:

— Mâine voi urca la Giafar Al-Barmaki şi îi voi istorisi această poveste, şi va ucide toate turmele de măgari, cu stăpânii lor, din acest oraş!

Şi eu strigai:

— Aşadar tu ai de gând să ucizi pe toată lumea din pricina mea? Atunci află că aceasta mi s-a întâmplat doar prin voinţa lui Allah şi prin destinul pe care-l călăuzeşte!

La aceste cuvinte, soţul meu nu mai putu să-şi stăpânească mânia şi strigă:

— O, blestemato, ajunge cu minciunile! Vei îndura osânda fărădelegii tale!

Şi mă ocărî, cu vorbele cele mai aspre, bătu cu piciorul în pământ, şi strigă cu un glas puternic de chemare; atunci se deschise uşa, intrară şapte negri fioroşi, care mă smulseră din patul meu şi mă aruncară în mijlocul curţii. Şi soţul meu îi porunci unuia dintre negri să mă ţină de umeri şi să se aşeze pe mine; şi porunci altui negru să se aşeze pe genunchii mei şi să mă ţină de picioare. Atunci veni un al treilea negru care ţinea un paloş în mână şi zise:

— O, stăpânul meu, o voi izbi cu paloşul şi-o voi tăia în două!

Şi alt negru adăugă:

— Şi fiecare dintre noi va tăia o bucată mare din carnea ei şi o va azvârli în fluviul Tigru drept hrană peştilor! Căci aceasta trebuie să fie pedeapsa oricui calcă jurământui şi trădează prietenia!

Şi, ca să-şi întărească spusele, recită aceste versuri;

Dacă-aş băga de semnă că am şi un tovarăş
La cel cărui iubirea îi dau, în ce revoltă
Aş izbucni! şi-aş smulge din suflet, iar şi iarăşi,
O dragoste în care pieirea mi-i recoltă!
Şi-aş spune-n mine: „Bine-i în moartea cu nobleţe,
O, inimă-a te pierde! căci nu e fericire,
Când dragostea ţi-ntinde pe cuget văl de ceţe,
Oricând putând vrăjmaşul tot laţul să-şi răsfire!“

Atunci soţul meu îi zise negrului care ţinea paloşul:

— O, viteazule Saâd, loveşte-o pe această netrebnică!

Saâd ridică paloşul! Şi soţul meu îmi zise:

— Iar tu, acum, rosteşte-ţi cu glas tare şehada credinţei. Apoi aminteşte-ţi puţin de toate lucrurile, şi veşmintele, şi bunurile care sunt ale tale, şi fă-ţi testamentul: căci ai ajuns la capătul firului vieţii tale!

Atunci eu îi spusei:

— O, slujitorule al lui Allah preabunul! Dă-mi numai răgazul să îmi fac şehada credinţei şi testamentul!

Apoi îmi ridicai capul către cer, mi-l aplecai pe piept şi începui să mă judec pe mine însămi şi să cuget asupra stării jalnice şi de ocară în care mă aflam, şi mă năpădiră lacrimile, şi plânsei, şi recitai aceste versuri:

Aprins-ai pasiunea în sufletu-mi, şi-acum
Tu caţi cu nepăsare! Deprins-ai ochii-mi doară
Cu nopţile-n veghere, şi-n somn mereu eşti numa’.

Dar eu! Te aşezasem de inimă aproape,
Cât şi de ochi, la mijloc! Să uite ea, uşoară,
Şi ei să înceteze cu lacrimi să se-adape?

Juraşi statornicie de vremi ce-or să se-nşire,
Şi vorba ţi-ai luat-o-ndărăt, cu nendurare,
De-ndată ce asupra-mi întins-ai stăpânire.

De mine îndurare nu vrei să ai o clipă,
Şi parte la tristeţea-mi nu iei! Eşti piaza, oare,
Ce mie, tinereţii, a rău se înfiripă?

Dar, pe Allah! prieteni, în piatra amintirii
Tăiaţi astfel: „Aicea, de-apururi grijii scapă
Un om în mare vină: iubi crezând iubirii!”

Drumeţe în mâhnire, ştiind ce suferinţă
Cu dragostea-împreună-i, când treci pe lângă groapă
Ţi-apleacă umezi ochii privind cu-ngăduinţă!

Şi sfârşind aceste versuri, mai plânsei încă. Dar când *auzi* versurile şi văzu lacrimile mele, soţul meu fu mai furios încă şi mai întărâtat, şi îmi spuse aceste stanţe:

Din inimă-l iubeam şi l-am lăsat,
Şi asta nu din oboseală,
Sau că de dragostea-i m-am săturat!
E numai din a lui greşeală.

Tovarăş mi-aducea, Preasfinte,
În pasiunea mare-a lui şi-a mea.
Dar inimă, şi simţ, şi minte
Aşa tovărăşie cum să vrea?

După ce sfârşi aceste versuri, începui din nou să plâng, ca să îl înduioşez, şi spusei în sinea mea: „Mă voi preface supusă şi umilă. Şi îmi voi îmblânzi vorbele. Şi poate că

aşa mă va ierta de osânda la moarte, chiar de îmi va lua toate avuţiile pe care le am!“ Şi începui să-l rog fierbine, şi-i recitai cu înduioşare aceste versuri:

Mă jur că dacă tu ai vrea dreptate.
Nu m-ai sili să mor! Dar când a mai fost drept
Acel ce pururi are ca precept
Că al rupturii ceas fatal ne bate?

Povara dragostei o am purtat
Când umerii abia puteau să ducă
Mai străvezii cămăşi ca o nălucă,
Sau greutăţi şi mai uşoare de răbdat!

Şi totuşi nu mă mir de-a mea pieire,
Ci numai că şi-acuma iarăşi trupu-mi văd
Urmând mereu, deşi aproape de prăpăd,
Să te dorească, după despărţire!...

Când sfârşii aceste versuri, plânsei. Atunci el mă privi şi mă împinse plin de turbare cu mâna, mă ocărî îndelung şi îmi recită versurile:

Ţi-a fost nu pentru-a mea prietenie
Întreaga grijă, şi acum, cătând-napoi,
Mai cu durere simt ce-am fost noi doi,
Şi cât de grea-mi fu părăsirea mie!

Voi face-aşa cum ai făcut şi tu,
Când doar dispreţ dăduşi dorinţei mele!
Şi voi păstra la fel, în toate cele,
Răbdare, cum o *ai păstrat şi tu.*

Şi dragostea-mi spre altul va să-ncline,
Cum inima-ţi la altul s-a oprit...
Ruptură fie, deci, şi neclintit;
Pricina însă vezi-o numa-n tine!

Şi când încheie aceste versuri, îl strigă pe negru şi-i zise:

— Taie-o în două! Ea nu mai însemnează nimic pentru mine.

Când negrul păşi către mine, fusei încredinţată de apropierea morţii, îmi pierdui orice nădejde în viaţă şi nu mă gândii decât să-mi încredinţez soarta lui Allah, preaînaltul. Şi chiar în clipa aceea, o văzui intrând pe bătrână, care se aruncă la picioarele tânărului, începu să i le sărute şi-i zise:

— O, copilul meu, te rog fierbinte, eu, doica ta, în numele îngrijirilor pe care ţi le-am dat, să o ierţi pe această fecioară, căci nu a săvârşit o greşeală care să fie vrednică de o asemenea pedeapsă! De altminteri, tu eşti încă tânăr, şi mă tem ca blestemul ei să nu se abată peste tine!

Apoi bătrâna începu să plângă şi continuă să-l copleşească cu rugăminţi, ca să-l înduplece, până când el îi zise:

— Ei bine, la rugămintea ta mă îndur de ea! Dar trebuie să-i fac un semn, care să rămână întipărit pe trupul ei toată viaţa!

Rostind aceste cuvinte, el făcu unul sau două semne negrilor, care numaidecât mă despuiară de veşminte şi mă arătară astfel. Atunci el luă cu mâna lui o ramură mlădioasă de gutui, se năpusti asupra mea, şi începu să-mi biciuiască trupul, şi îndeosebi spatele, pieptul şi şoldurile, şi aşa de tare şi aşa de turbat încât căzui în nesimţire, pierzând orice speranţă de a scăpa cu viaţă după asemenea lovituri. Atunci el încetă să mă lovească şi se duse, lăsându-mă întinsă la pământ şi poruncind sclavilor să mă părăsească în starea aceasta până la lăsarea nopţii, ca după aceea, sub ocrotirea întunericului, să mă ducă în casa mea de odinioară şi să mă arunce acolo, ca pe un lucru neînsufleţit. Şi sclavii făcură întocmai, şi mă aruncară în casa mea de odinioară,

urmând porunca stăpânului lor.

Când îmi venii în fire, rămăsei multă vreme fără să mă pot mişca, din pricina loviturilor; apoi mă îngrijii cu leacuri de tot felul şi, puţin câte puţin, sfârşii prin a mă vindeca; dar urmele loviturilor şi ale cicatricelor rămaseră pe mădularele mele şi pe carnea mea, ca şi cum aş fi fost brăzdată de curele şi de bice! Şi aţi văzut cu toţii urmele acelea.

Când, după patru luni de îngrijire, sfârşii prin a mă tămădui, vrui să merg ca să arunc o privire spre palatul în care îndurasem silnicia; dar acesta era ruinat cu desăvârşire, şi la fel toată strada pe care se găsea, de la un capăt la altul; şi în locul tuturor acelor minuni, nu mai rămăseseră decât grămezi de gunoaie adunate din scursorile oraşului. Şi cu toate căutările mele, nu putui ajunge să aflu veşti despre soţul meu.

Atunci mă întorsei la sora mea cea mai tânără, Fahima, care rămăsese mereu fecioară neprihănită; şi amândouă merserăm să o vedem pe sora noastră după tată, Zobeida, aceea care ţi-a istorisit povestea cu cele două surori ale sale preschimbate în căţele. Şi ea îmi istorisi povestea ei, şi eu îi istorisii povestea mea, după salutările cele de cuviinţă. Şi atunci sora mea Zobeida îmi zise:

— O, sora mea, nimeni pe lumea aceasta nu este ferit de nenorocirile sorţii! Dar, slavă lui Allah! suntem amândouă în viaţă! Să rămânem de acum înainte mereu împreună. Şi mai cu seamă fie ca niciodată să nu se mai pomenească între noi cuvântul căsătorie; să-i pierdem până şi amintirea!

Şi rămase cu noi şi sora noastră mai mică, Fahima. Ea este aceea care îndeplineşte în casă slujba de aducătoare de bucate, care coboară în suk ca să târguiască în fiecare zi şi să ne cumpere cele de trebuinţă; iar eu sunt datoare numai să deschid uşa celor care bat şi să primesc musafirii; cât despre sora cea mare, Zobeida, ea deretică prin casă.

Şi nu încetarăm să trăim astfel foarte fericite, fără de

bărbaţi, până în ziua când sora noastră Fahima ni-l aduse pe hamal, împovărat cu o grămadă de lucruri, şi pe care îl poftirăm să se odihnească o clipă la noi. Şi tot atunci intrară cei trei saâluki care ne istorisiră poveştile lor; şi apoi voi trei, sub înfăţişare de negustori. Şi tu ştii ceea ce s-a întâmplat, şi cum am fost aduse dinaintea mâinilor tale, o, emir al credincioşilor!

Aceasta este povestea mea!

Atunci califul rămase nespus de uimit şi…

Dar în clipa aceea a povestirii, Şahrazada văzu ivindu-se dimineaţa şi, discretă, conteni istorisirea.

Dar când se lasă a optsprezecea noapte

Şahrazada urmă cu aceste cuvinte:

— Mi s-a povestit, o, mărite rege, că auzind cele întâmplate tinerelor Zobeida şi Amina, care se aflau acolo cu sora lor cea mică, Fahima, cu cele două căţele negre şi cu cei trei saâluki, califul Harun Al-Raşid rămase nespus de uimit şi porunci ca amândouă povestirile, precum şi acelea ale celor trei saâluki, să fie scrise de scribii cancelariilor cu cea mai frumoasă scriere de aur, şi apoi ca manuscrisele să fie păstrate în arhivele domniei.

Apoi îi zise fecioarei Zobeida:

— Şi acum, o, mărită doamnă, spune-mi: n-ai mai primit veşti de la efrita care te-a fermecat pe cele două surori ale tale prefăcându-le în căţele?

Zobeida răspunse:

— Emire al credincioşilor, aş putea să ştiu ceva despre ea, căci mi-a dat o şuviţă din părul ei şi mi-a spus: „Când vei avea nevoie de mine, n-ai decât să aprinzi unul din aceste fire de păr şi mă voi ivi numaidecât dinaintea ta, din orice loc depărtat s-ar nimeri să mă aflu, chiar şi de dincolo de Muntele Caucaz!“

Atunci califul îi spuse:,

— Ah, adu-mi acea şuviţă!

Şi Zobeida îi dădu şuviţa; şi califul luă un fir de păr şi îl aprinse. Şi de-abia se făcu simţit mirosul de păr ars, că se cutremură tot palatul, şi deodată se ivi gennia sub chipul unei fete îmbrăcate în straie bogate. Şi cum era musulmană, ea nu uită să-i spună califului:

— Pace ţie, o, locţiitor al lui Allah!

Şi califul îi răspunse:

— Facă-se ca şi asupra ta să coboare pacea, şi îndurarea lui Alah, şi binecuvântările sale!

Atunci ea îi zise:

— Află, o, prinţ al credincioşilor, că această fecioară care a făcut să mă arăt aici, la dorinţa ta, mi-a adus mult bine şi-a sădit în mine seminţe care au încolţit! Şi orice aş face pentru ea, niciodată nu voi putea să răsplătesc îndeajuns binele ce mi l-a adus. Cât despre surorile ei, le-am preschimbat în căţele; şi dacă nu le-am dat moartea, a fost numai ca să nu-i căşun surorii lor o prea mare mâhnire. Acum, dacă tu, o, prinţ al credincioşilor, doreşti izbăvirea lor, le voi izbăvi, în semn de cinstire faţă de tine şi faţă de sora lor! Şi, de altminteri, nu uit nicio clipă că sunt musulmană!

Atunci el îi spuse:

— Desigur, doresc să le izbăveşti! După aceea, vom cerceta cazul tinerei femei cu trupul învineţit de lovituri; şi dacă într-adevăr se va dovedi adevărul povestirii ei, îi voi lua apărarea şi-o voi răzbuna împotriva aceluia care a pedepsit-o într-un chip atât de nedrept!

Atunci efrita zise:

— Emire al credincioşilor, ţi-l voi arăta într-o clipă pe acela care s-a purtat aşa cu tânăra Amina, şi-a asuprit-o, şi i-a luat avuţiile. Căci află că el îţi este cel mai apropiat dintre oameni!

Apoi efrita luă o cană de apă şi descântă deasupra ei; apoi le stropi pe cele două căţele şi le spuse:

— Întoarceţi-vă degrabă la chipul vostru omenesc de odinioară!

Şi în aceeaşi clipă, cele două căţele se prefăcură în două fecioare atât de frumoase că făceau cinste cui le-a zămislit!

Apoi gennia se întoarse înspre calif şi-i spuse:

— Făptaşul tuturor acelor nedreptăţi pe care le-a îndurat tânăra Amina este însuşi fiul tău El-Amin!

Şi ea îi istorisi întâmplarea, şi califul putu s-o confrunte şi prin gura unei a doua făpturi, nicidecum omenească, ci o gennia!

Atunci califul rămase uluit şi încheie:

— Mărire lui Allah pentru mântuirea acestor două căţele prin mijlocirea mea!

Apoi porunci să vină fiul său El-Amin dinaintea feţei sale, şi-i ceru lămuriri; şi El-Amin răspunse povestindu-i adevărul. Atunci califul porunci să se adune cadiii şi martorii în aceeaşi sală unde se aflau cei trei saâluki, fii de regi, şi cele trei fete cu cele două surori ale lor care fuseseră vrăjite.

Şi atunci, de faţă cu cadiii şi martorii, îl cunună din nou pe fiul său El-Amin cu tânăra Amina; o cunună pe tânăra Zobeida cu întâiul saâluk, fiu de rege; le cunună pe celelalte două fecioare, care tocmai îşi redobândiseră înfăţişarea omenească, cu ceilalţi doi saâluki, fii de regi, şi el însuşi porunci să se alcătuiască contractul său de căsătorie cu cea mai tânăra dintre cele cinci surori, fecioara Fahima, aducătoare de bucate, dulce şi drăgălaşe! Cât despre hamal, trimise după el, îl numi căpetenia curtenilor şi-l însură cu cea mai frumoasă fecioară din haremul împărătesc.

Şi porunci să se zidească pentru fiecare pereche câte un palat, şi le dădu la toţi avuţii uriaşe, ca să poată vieţui fericiţi. Şi el însuşi, de cum se lăsă noaptea, se grăbi să meargă să se întindă în braţele tinerei Fahima, cu care petrecu întâia noapte binecuvântată!

Dar, urmă Şahrazada grăind regelui Şahriar, să nu crezi nicidecum, o mărite rege, că această poveste ar fi mai

uimitoare decât aceea care va urma, a femeii tăiate!

POVESTEA FEMEII TĂIATE, A CELOR TREI MERE ŞI A NEGRULUI RIHAN

Sahrazada zise:

Într-o bună noapte, califul Harun Al-Raşid îi spuse lui Giafar Al-Barmaki:

— Vreau să coborâm într-astă noapte în oraş, ca să aflăm despre faptele guvernatorilor şi ale valiilor[48]. Şi sunt pe deplin hotărât să-i îndepărtez din dregătorii pe toţi aceia împotriva cărora mi s-ar aduce plângeri!

Şi Giafar răspunse:

— Ascult şi mă supun!

Şi califul, Giafar şi Massrur, purtătorul spadei, se deghizară, coborâră şi porniră să cutreiere prin străzile Bagdadului, când deodată, trecând pe o ulicioară, deteră cu ochii de un moşneag tare bătrân, care ducea pe cap un năvod de prins peşti şi un coş împletit, şi care se sprijinea într-o bâtă. Şi moşneagul păşea agale murmurând aceste versuri:

Mi-au spus: „Tu, om cu minte! cu ştiinţa ta, una,
Eşti printre bieţii semeni ca-n plină noapte luna!“

Şi le-am răspuns: „Cruţaţi-mi asemenea cuvinte!
Doar o ştiinţă-i una: Destinul nu te minte!“

---

[48] *Vali* – guvernator.

Căci cu ştiinţă, scrieri, şi cărţi, şi călimară
N-aş cumpăni o clipă Destinul ce-mpovară!

Cei care rămăşagul de partea mea l-ar face,
Ar pierde, când sorocu-i, arvuna lor şi pace!

Ce te-ntristeazâ oare mai mult decât săracul
Cu starea lui, cu pâinea-i, cu traiul de tot vacul!

În vară-şi seacă vlaga chiar sfărâmând şi piatră!
Şi se-ncălzeşte, iarna, în cenuşar, la vatră!

În mersu-i se opreşte? Şi câinii-l pun pe fugă!
Toţi îşi bat joc de dânsul şi toţi ocări i-ndrugă!

Îşi strigă jalea, bietul şi-arată lipsa? Bine...
Nu-i pentru el, vai, milă, să-l vadă n-are cine!...

Aceasta-i este viaţa de care-n veci nu scapă:
Atunci îi e mai bine — când a ajuns în groapă!

Auzind aceste versuri tânguitoare, califul îi spuse lui Giafar:

— Versurile şi toată înfăţişarea acestui om sărman arată o mare sărăcie. Apoi se apropie de moşneag şi îi spuse: O, şeicule, care este meseria ta?

El răspunse:

— O, stăpânul meu, sunt pescar! Şi tare sărac! Şi am familie! Şi de la amiază până acum am fost dus pe aiurea la muncă, şi Allah încă nu m-a învrednicit cu pâinea din care să-mi hrănesc copiii! De aceea sunt scârbit de mine, şi sătul de viaţă, şi nu-mi mai doresc decât moartea!

Atunci califul îi zise:

— Oare nu te poţi întoarce cu noi la fluviu şi să arunci de pe ţărm năvodul în Tigru, şi aceasta în numele meu, ca să-mi văd norocul? Şi tot ce vei scoate din apă îţi voi cumpăra eu şi-ţi voi plăti o sută de dinari.

Şi bătrânul se bucură la aceste vorbe, şi răspunse:

— Primesc îndemnul tău şi mi-l aşez pe creştet!

Şi pescarul se întoarse cu ei la Tigru, îşi aruncă năvodul în apă şi aşteptă; apoi trase de funia năvodului şi năvodul ieşi din apă. Şi bătrânul pescar găsi în năvod o ladă ferecată, tare greu de ridicat. Şi califul, la rândul său, după ce o încercă, o găsi tare grea. Dar el se grăbi să-i dea cei o sută de dinari pescarului, care se duse împăcat.

Atunci Giafar şi Massrur luară în spinare lada şi o duseră la palat. Şi califul porunci să se aprindă făcliile, şi Giafar şi Massrur se apropiară de ladă şi o sparseră. Ei găsiră înlăuntru un coş mare, împletit din frunze de palmier, cusut cu lână roşie; tăiară firul de lână şi găsiră în coş un covor; scoaseră covorul, şi dedesubt aflară un văl mare şi alb de femie; ridicară vălul, şi dedesubt găsiră, albă ca argintul curat, o tânără femeie tăiată în bucăţi.

În faţa acestei privelişti, califul lăsă să-i curgă şiroaie lacrimile pe obraji, apoi se întoarse plin de mânie spre Giafar şi strigă?

— O, câine de vizir! iată că acum, sub domnia mea, se săvârşesc omoruri, şi cei ucişi sunt aruncaţi în apă! Şi sângele lor se va întoarce asupra mea în ziua judecăţii, şi va atârna greu pe conştiinţa mea! Ci, pe Allah! trebuie neapărat să-l pedepsesc pe ucigaş şi să-l omor. Cât despre tine, o, Giafar, jur pe adevărul coborârii mele de-a dreptul din califii Bani-Abbas, că dacă nu-l aduci în faţa mea pe ucigaşul acestei femei, pe care vreau s-o răzbun, voi da poruncă să te răstignească de poarta palatului meu, pe tine şi pe cei patruzeci de Barmakizi, verii tăi!

Califul era plin de mânie. Giafar îi zise:

— Îngăduie-mi un răgaz de trei zile!

El îi răspunse:

— Ţi-l îngădui!

Atunci Giafar ieşi din palat şi, plin de mâhnire, porni prin oraş spunând în sinea lui: „Cum aş putea să-l recunosc vreodată pe acela care a ucis-o pe acea tânără

femeie, şi unde să-l aflu ca să-l aduc dinaintea califului? De altă parte, dacă i-aş aduce un altul decât ucigaşul, pentru ca acela să moară în locul adevăratului făptaş al nelegiuirii, fapta aceasta mi-ar apăsa greu pe conştiinţă. Şi aşa, nu ştiu ce să fac.“ Şi tot frământându-se astfel, Giafar ajunse la el acasă, unde rămase cele trei zile de răgaz, pradă deznădejdii. Şi într-a patra zi, califul trimise să-l cheme. Şi când se înfăţişă în faţa mâinilor sale, califul îi întrebă:

— Unde-i ucigaşul tinerei femei?

Giafar răspunse:

— Oare pot ghici eu nevăzutul şi ascunsul, ca să recunosc ucigaşul în mijlocul unui oraş întreg?

Atunci califul turbă de mânie şi porunci răstignirea lui Giafar de poarta palatului, şi porunci crainicilor să strige vestea prin tot oraşul şi prin împrejurimi, zicând: „Oricine doreşte să ia parte la priveliştea răstignirii lui Giafar Al-Barmaki, vizirul califului, şi la răstignirea a patruzeci de Barmakizi, neamurile lui, de poarta palatului, n-are decât să iasă şi să vină de faţă la această privelişte!“.

Şi toţi locuitorii Bagdadului ieşiră de pe toate străzile ca să ia parte la răstignirea lui Giafar şi a verilor săi, dar nimeni nu ştia pricina; şi toată lumea era întristată, şi se tânguia, căci Giafar şi toţi Barmakizii erau iubiţi pentru binefacerile şi dărnicia lor.

Când stâlpul schingiuirii fu ridicat, îi aşezară pe osândiţi dedesubt şi se aştepta încuviinţarea califului pentru plinirea osândei. Şi iată că în timp ce toţi locuitorii plângeau, un tânăr frumos, în veşminte strălucitoare, despică zorit mulţimea, ajunse în faţa mâiniior lui Giafar şi-i spuse:

— Facă-se ca izbăvirea să-ţi fie dată, o stăpâne şi cel mai mare dintre cei mai nobili! o, tu lăcaş de adăpostire a săracilor! Căci eu sunt acela care am ucis-o pe femeia tăiată în bucăţi şi care am pus-o în lada pe care aţi pescuit-o în Tigru! Aşadar ucide-mă, în schimb, şi hotărăşte să fiu pedepsit!

Când Giafar auzi cuvintele tânărului, se bucură tare pentru sine, dar se întristă mult de soarta ce-l aştepta pe tânăr. Începu aşadar să-i ceară desluşiri mai amănunţite, când deodată un şeic venerabil îndepărtă mulţimea, înaintă în grabă către Giafar şi tânăr, îi salută şi le spuse:

— O, vizire, nu da nicio crezare cuvintelor acestui tânăr, căci nimeni altul nu este ucigaşul tinerei femei decât numai eu! Şi numai de mine singur ai dreptul s-o răzbuni!

Dar tânărul zise:

— O, vizire, acest şeic bătrân bate câmpii şi nu ştie ce grăieşte! Îţi repet că eu am ucis-o. Aşadar numai eu singur trebuie să fiu pedepsit în acelaşi chip!

Atunci şeicul spuse:

— O, copilul meu, tu eşti încă tânăr şi trebuie să iubeşti viaţa! Dar eu sunt bătrân şi m-am săturat de lumea aceasta. Şi voi sluji drept răscumpărare pentru tine, pentru vizir şi pentru verii lui. Îţi repet, deci, eu sunt ucigaşul şi numai asupra mea trebuie abătută răzbunarea!

Atunci Giafar, cu încuviinţarea căpeteniei străjerilor, îi luă cu sine pe tânăr şi pe moşneag şi urcă împreună cu ei la calif. Şi el zise:

— Emire al credincioşilor, iată dinaintea ta pe ucigaşul tinerei femei!

Şi califul întrebă:

— Unde-i?

Giafar zise:

— Acest tânăr mărturiseşte şi susţine morţiş că el, şi numai el, este ucigaşul; dar acest moşneag desminte acest lucru şi susţine, la rândul său, că el şi numai el, este ucigaşul.

Atunci califul îi privi pe şeic şi pe tânăr şi-i întrebă:

— Care dintre voi doi a ucis-o pe tânăra femeie?

Tânărul răspunse: „Eu dar şeicul zise: „Nu, eu am ucis-o Atunci califul, fără să întrebe mai multe, îi spuse lui Giafar:

— I-ai pe amândoi şi răstigneşte-i!

Dar Giafar răspunse:

— Dacă nu-i decât un singur ucigaş, osândirea celui de-al doilea ar fi o mare nedreptate!

Atunci tânărul strigă:

— Jur pe cel care a ridicat cerurile la înălţimea unde sunt şi a întins pământul până unde se află, că eu singur am ucis-o pe tânăra femeie! Şi iată dovezile!

Atunci tânărul descrise descoperirea făcută şi cunoscută de calif, de Giafar şi de Massrur. Şi califul rămase încredinţat de vinovăţia tânărului, dar fu cuprins, de cea mai neţărmurită mirare, şi-i spuse:

— Dar de ce ai săvârşit acest omor? De ce această mărturisire din partea ta, fără să fii forţat la aceasta cu lovituri de vergi? Şi cum se face că tu ceri astfel să fii pedepsit în schimb?

Atunci tânărul povesti:

Află, o, emire al credincioşilor, că acea fecioară îmbucătăţită este soţia mea, fiica acestui şeic bătrân, care era socrul meu. M-am însurat cu ea când era o copilă neprihănită. Şi Allah m-a învrednicit de la ea cu trei copii de parte bărbătească. Şi ea continua mereu să mă iubească şi să mă slujească; şi eu nu găseam la ea nimic vrednic de dojană.

Dar la începutul lunii acesteia soarta hotărî ca ea să cadă greu bolnavă; şi numaidecât adusei medicii cei mai pricepuţi, care nu zăboviră să o vindece în curând, cu îngăduinţa lui Allah! Şi eu, cum nu mă culcasem cu ea de la începutul boalei sale, şi cum dorinţa mi s-a iscat în clipa aceea, vrui să o sfătuiesc să facă mai întâi o baie. Dar ea îmi spuse:

— Înainte de a intra în hammam am o poftă ce vreau să mi-o împlinesc.

Eu o întrebai:

— Şi care poate fi această poftă?

Ea îmi spuse:

— Am poftă de un măr, ca să-i simt mireasma şi să muşc din el o îmbucătură.

Şi eu numaidecât mă dusei în oraş ca să cumpăr mărul, chiar de-ar fi fost la preţul de un dinar de aur! Şi căutai pe la toţi negustorii de fructe; dar n-aveau de loc mere! Şi mă întorsei tare necăjit acasă, nu mă încumetai să dau ochi cu soţia mea, şi îmi petrecui toată noaptea gândindu-mă la calea de a găsi un măr. A doua zi, în zori, ieşii din casă şi mă îndreptai spre livezi şi mă apucai să le cutreier una câte una, copac de copac, fără să aflu nimic. Dar în calea mea întâlnii un paznic de livadă, un om în vârstă, şi-l întrebai unde aş putea să aflu nişte mere. El îmi spuse:

— Copilul meu, aceasta-i un lucru tare anevoie de găsit, nu din altă pricină decât fiindcă nu se află nicăieri, doar de nu s-ar găsi la Bassra, în livada căpeteniei credincioşilor. Dar şi acolo e greu de ajuns la ele, căci paznicul păstrează cu grijă merele pentru folosinţa califului!

Atunci mă întorsei la soţia mea şi-i povestii cum stau lucrurile; dar dragostea ce o aveam pentru ea mă făcu să mă pregătesc numaidecât de călătorie. Şi plecai, şi avui nevoie de cincisprezece zile bune, călătorind zi şi noapte, ca să ajung la Bassra şi să mă întorc; dar soarta mă părtini şi mă întorsei la soţia mea, aducând trei mere cumpărate de la paznicul livezii din Bassra pe preţul de trei dinari.

Intrai, aşadar, tare vesel în casă şi-i întinsei soţiei mele cele trei mere; dar, la vederea lor, nu vădi câtuşi de puţin vreun semn de mulţumire, şi le aruncă nepăsătoare lângă ea. Totuşi, văzui că în timpul lipsei mele de acasă fierbinţelile o întorseseră, şi cu putere încă, şi o ţineau întruna; şi soţia mea mai zăcu încă zece zile, în timpul cărora nu o părăsii măcar o clipă. Dar, mulţumită lui Allah, la capătul acestui răstimp, ea îşi redobândi sănătatea; şi putui atunci să ies şi să merg la prăvălia mea; şi mă apucai din nou să vând şi să cumpăr.

Ci pe când şedeam aşa în prăvălie, către ceasul amiezii, văzui trecând pe dinaintea mea un negru care ţinea în mână un măr cu care se juca. Îl întrebai:

— Ei! prietene, de unde ai putut lua mărul acesta? Spune-mi, ca să mă duc şi eu să cumpăr câteva!

La vorbele mele, negrul începu să râdă şi zise:

— L-am luat de la iubita mea! Tocmai mă duceam s-o văd, căci trecuse câtăva vreme de când n-o mai văzusem, şi o găsii posomorâtă, şi lângă ea se aflau trei mere; şi, când o întrebai, îmi zise: „Închipuieşte-ţi, scumpul meu, că acest biet tătuc încornorat de bărbat pe care-l am, a plecat anume pentru asta la Hassra ca să mi le cumpere, şi le-a cumpărat pe trei dinari de aur!“ Apoi ea îmi dădu acest măr pe care-l am în mână!

La cuvintele negrului, o, emire al credincioşilor, ochii mei văzură lumea toată în tăciune negru; închisei numaidecât prăvălia şi mă întorsei acasă, după ce pe drum îmi pierdusem cu totul minţile, sub imboldul nestăvilit al mâniei. Şi privii pe pat, şi într-adevăr nu găsii nici urmă de al treilea măr. Şi atunci o întrebai pe soţia mea:

— Dar unde-i al treilea măr?

Ea îmi răspunse:

— Nu bănuiesc unde poate fi, şi nici nu am vreo ştire despre el.

Astfel mă dumirii de adevărul vorbelor negrului. Atunci mă năpustii asupra ei şi o ciopârţii cu lovituri de cuţit: îi tăiai astfel capul şi mădularele, aruncai totul, cu mare grabă, în coşul împletit, îl acoperii cu vălul şi cu covorul şi-l aşezai în lada pe care am ţintuit-o în cuie. Încărcai lada pe spinarea catârului şi mă dusei numaidecât s-o arunc în Tigru, şi toate acestea chiar cu mâinile mele!

Şi aşa, deci, o, căpetenie a credincioşilor, te rog fierbinte să-mi grăbeşti moartea drept pedeapsă pentru fărădelegea mea, pe care o voi ispăşi într-acest chip, căci tare mi-e teamă să nu dau seama în ziua învierii!

Aşadar o aruncai în Tigru, fără să fiu văzut de nimeni, şi

mă întorsei acasă. Şi îl aflai pe băiatul meu cel mare plângând: şi deşi eram sigur că el nu ştie de moartea mamei sale, totuşi îl întrebai:

— De ce plângi?

El îmi răspunse:

— Fiindcă am luat unul din merele pe care le avea mama, şi fiindcă, apoi, coborând în stradă să mă joc cu fraţii mei, am văzut un negru uriaş care trecu pe lângă mine şi îmi smulse mărul din mâini spunându-mi: „De unde-i mărul acesta?“ Eu îi răspunsei: „Îl am de la tatăl meu, care s-a dus şi l-a adus mamei mele, cu încă două asemănătoare, de la Bassra plătindu-le cu trei dinari”. Cu toate rugăminţile mele, negrul nu-mi dădu mărul înapoi, mă lovi şi se duse cu el! Şi acum mă tem să nu mă bată mama din pricina mărului!

La aceste cuvinte ale copilului, pricepui că negrul ticluise o poveste mincinoasă pe socoteala fiicei unchiului meu, şi că astfel am ucis-o pe nedrept!

Atunci începui să vărs lacrimi amare; apoi îl văzui venind pe tatăl soţiei mele, acest şeic venerabil, care se afla aici cu mine. Şi-i povesti trista întâmplare. Şezu lângă mine şi începu şi el să plângă. Şi nu contenirăm amândoi cu plânsul până la miezul nopţii. Şi făcurăm să ţină slujbele de înmormântare vreme de cinci zile Şi, de altminteri, continuarăm până astăzi să jeluim această moarte.

Aşadar te rog fierbinte, o, emire al credincioşilor, pe amintirea sfântă a străbunilor tăi, să-mi grăbeşti cazna şi să aduci asupra mea pedeapsa cumplită, spre a răzbună acest omor!

La auzul acestei povestiri, califul se miră foarte mult şi strigă:

— Pe Allah! nu vreau să ucid pe nimeni altul decât pe acel viclean de negru!

Dar în clipa aceea a povestirii, Şahrazada văzu ivindu-se

dimineaţa şi tăcu discret.

Dar când se lăsă a nouăsprezecea noapte

Ea zise:

Mi s-a povestit, o mărite rege, că atunci califul jură că nu-l va ucide decât pe negru, fiindcă tânărul era totuşi vrednic de iertare. Apoi califul se întoarse către Giafar şi-i porunci:

— Adu-l în faţa mea pe acel negru de smoală şi catran, care a fost pricina acestei întâmplări! Şi de nu mi-l vei putea găsi, voi porunci să te ucidă pe tine în locul lui!

Şi Giafar ieşi plângând şi zicându-şi: „De unde voi putea oare să-l aduc în faţa lui? Aşa cum numai din întâmplare un ulcior care cade nu se sparge, la fel şi eu, numai din întâmplare am scăpat întâia oară de la moarte. Dar acum?... Totuşi, cel care a voit întâia oară să mă scape, de va vrea, mă va scăpa şi a doua oară! Cât despre mine, pe Allah! mă voi închide la mine acasă, fără să mă clintesc de fel, în cele trei zile de păsuire. Căci la ce bun să fac cercetări zadarnice? Mă încredinţez voinţei celui preadrept şi preaînalt!".

Şi într-adevăr Giafar nu se clinti din casa lui în cele trei zile de păsuire. A patra zi trimise să-l caute pe cadiu şi îşi făcu testamentul în faţa lui; şi îşi luă, plângând, rămas bun de la copii. Apoi veni trimisul califului, care îl vesti că emirul credincioşilor era nestrămutat în hotărârea de a-l ucide dacă negrul nu va fi găsit. Şi Giafar plânse şi mai tare, şi copiii plânseră împreună cu el. Apoi o cuprinse pe cea mai mică dintre fieele lui ca s-o mai îmbrăţişeze o dată, fiindcă o iubea mai mult decât pe toţi ceilalţi copii ai săi; şi o strânse la pieptul său, şi vărsă lacrimi îmbelşugate, gândindu-se că era silit s-o părăsească. Dar, deodată, cum o strângea la piept, simţi ceva rotund în buzunarul fetiţei şi o întrebă:

— Ce ai în buzunar?

Ea răspunse:...

— O, tată, un măr! Mi la dat Rihan[49], negrul nostru. Şi îl am de patru zile. Dar nu l-am putut lua decât după ce i-am dat doi dinari lui Rihan.

La auzul acestor cuvinte, despre negru şi măr, Giafar simţi o neţărmurită bucurie, şi strigă:

— O, mântuitorule!

Apoi porunci să i-l aducă pe negrul Rihan. Şi Rihan veni, şi Giafar îl întrebă:

— De unde ai acest măr?

El răspunse:

— O, stăpânul meu, acum cinci zile, mergând prin oraş, intrai pe o uliţă şi văzui nişte copii jucându-se şi, printre ei, se afla unul care ţinea în mână acest măr; i-l luai şi îl lovii; atunci el plânse şi îmi zise: „Mărul este al mamei mele. Şi mama e bolnavă. Ea a avut poftă de un măr şi tata a plecat să i-l aducă de la Bassra, cu încă două mere, pe preţul de trei dinari de aur. Şi eu am luat unul ca să mă joc cu el." Apoi începu să plângă. Dar eu, fără să ţin seama de plânsetul lui, venii acasă cu mărul acesta şi îl dădui pe doi dinari micii mele stăpâne, fetiţa ta!

Auzind această povestire, Giafar fu cuprins de neţărmurită mirare, văzând cum se ivesc toate aceste încurcături şi moartea tinerei femei din greşeala negrului său Rihan. Şi porunci să fie aruncat numaidecât în temniţă. Apoi se înveseli că scăpase astfel el însuşi de la o moarte sigură şi recită aceste versuri:

Un singur rob ai şi îi eşti dator
Nenorociri ce-ţi vin şi vin grămadă...
Te descotoroseşte de odor!
Robi mişună, în jurul tău roiesc,
Dar sufletu-ţi e unică plămadă:
Nu-i poţi găsi nicicând seamăn lumesc!

Dar apoi se răzgândi, îl luă pe negru şi-l duse dinaintea

[49] Rihan înseamnă mirt şi, de asemenea, orice plantă cu miros aromat.

califului, căruia îi istorisi povestea.

Şi califul Harun Al-Raşid rămase atât de uimit încât porunci ca această poveste să fie trecută în cronici, spre a sluji de învăţătură oamenilor.

Dar Giafar îi spuse:

— Nu te minuna prea tare de această poveste, o, căpetenie a credincioşilor, căci ea este departe de a se putea asemui cu aceea a vizirului Nureddin şi a fratelui său Şamseddin.

Şi califul strigă:

— Şi cum este acea poveste despre care spui că-i mai uluitoare decât cea pe care tocmai am auzit-o?

Giafar zise:

— O, prinţe al credincioşilor, nu ţi-o voi povesti decât dacă îmi făgăduieşti că-i vei ierta negrului Rihan fapta necugetată!

Şi califul răspunse:

— Fie! Te învrednicesc cu iertarea sângelui său. Şi îl iau de prieten şi de tovarăş pe acest tânăr; şi, spre a-i alina durerea de pe urma pierderii soţiei ciopârţite, fiica unchiului său, îi dau de soţie legiuită pe cea mai frumoasă dintre fecioarele mele tăinuite, cu zestrea ei şi cu leafă de vizir. Şi-acum, o Giafar, îndulceşte-ne auzul cu vorbele tale!

POVESTEA VIZIRULUI NURREDIN, A FRATELUI SĂU VIZIRUL ŞAMSEDDIN ŞI A FRUMOSULUI HASSAN BADREDDIN

Atunci Giafar Al-Barmaki zise:

Află, o, căpetenie a credincioşilor, că trăia în ţara Mesr[50], un sultan drept şi binefăcător. Acel sultan avea un vizir înţelept şi mare cărturar, priceput în ştiinţe şi în arte, şi acel vizir era un moşneag tare înaintat în vârstă; dar el avea doi copii asemănători, ca doua luni de pe cer: cel mare se numea Şamseddin şi cel mic se numea Nureddin[51]; dar Nureddin, cel mic, era neîndoielnic mai frumos şi mai bine făcut decât Şamseddin, care, de altminteri, era desăvârşit; dar Nureddin nu-şi avea pereche în lumea întreagă. El era atât de minunat, încât frumuseţea lui era cunoscută în toate ţinuturile, şi mulţi călători veneau în Egipt, din ţările cele mai îndepărtate, numai pentru plăcerea de a contempla desăvârşirea lui şi trăsăturile chipului său.

Soarta rândui că vizirul, tatăl lor, muri. Şi sultanul rămase adânc îndurerat de moartea lui. Şi porunci să vină la el cei doi fii, îi chemă aproape de el, îi înveşmântă cu mantii de mare cinstire şi le spuse:

— Din clipa aceasta, veţi îndeplini pe lângă mine dregătoria tatălui vostru.

---

[50] *Mesr (Misr, Masr)* — numele dat de arabi deopotrivă Egiptului, precum şi oraşului Cairo (Al-Kahirat).

[51] *Şamseddin:* Soarele religiei; *Nureddin:* Lumina religiei.

Atunci ei se bucurară şi sărutară pământul din faţa mâiniior sultanului. Şi rânduiră să ţină o lună întreagă slujbele de înmormântare după tatăl lor; apoi intrară în noua dregătorie, şi fiecare dintre ei îndeplinea pe rând, câte o săptămână, slujba de vizir. Şi când sultanul pleca în călătorie, el nu lua cu sine decât pe unul dintre cei doi fraţi.

Ci într-o bună noapte se întâmplă că sultanul trebuind să plece a doua zi dimineaţa, şi venind rândul viziratului pentru acea săptămână lui Şamseddin, cei doi fraţi povesteau despre unele şi despre altele ca să treacă seara. Cum stăteau aşa de vorbă, fratele cel mare îi spuse celui mic:

— O, frate al meu, trebuie să-ţi spun că dorinţa mea este să ne gândim cum să ne căsătorim; şi această căsătorie să o facem amândoi în aceeaşi noapte.

Şi Nureddin răspunse:

— Facă-se voia ta, o, frate al meu, căci eu sunt întru toate de o părere cu tine.

O dată ce se învoiră asupra acestui prim lucru, Şamseddin îi zise lui Nureddin:

— Când, cu bunăvoinţa lui Allah, ne vom fi unit cu două fecioare, şi ne vom fi culcat cu ele în aceeaşi noapte, şi când ele vor fi născut în aceeaşi zi şi — dacă Allah se va îndura! — vor fi dat naştere: o soţie unei fetiţe, şi cealaltă unui băieţel, ei bine, atunci va trebui să-i căsătorim pe copii, unul cu altul, ca pe fii de unchi!

Atunci Nureddin răspunse:

— O, frate al meu, şi atunci ce te gândeşti să ceri de la fiul meu, drept zestre, ca să i-o dai pe fiica ta?

Şi Şamseddin spuse:

— Voi lua de la fiul tău, drept preţ al fiicei mele, trei mii de dinari de aur, trei livezi irigate şi trei sate din cele mai bune ţinuturi din Egipt. Şi într-adevăr aceasta va fi prea puţin lucru, ca răscumpărare pentru fiica mea. Şi dacă tânărul, fiul tău, nu va voi să primească acest contract, atunci nimic nu se va face între noi.

La aceste cuvinte, Nureddin răspunse:

— Tu nu te gândeşti la ceea ce zici! Oare ce vrei cu zestrea pe care ai de gând să i-o ceri fiului meu? Uiţi că noi suntem fraţi, şi că suntem chiar doi viziri într-unul singur? În loc de această cerere, tu ar trebui să i-o dai fiului meu pe fiica ta în dar, fără să te gândeşti să-i ceri fiului meu vreo zestre oarecare. De altminteri, nu ştii oare că bărbatul este oricând mai de preţ decât femeia? Ci fiul meu este un bărbat, şi tu îmi ceri o zestre pe care tocmai fiica ta ar trebui s-o aducă! Tu faci ca acel negustor de unt care, nevoind să îngăduie preţul mărfii, începe, ca să-l îndepărteze pe muşteriu, să scumpească untul împătrit!

Atunci Şamseddin îi spuse:

— Văd bine că-ţi închipui într-adevăr că fiul tău este mai nobil decât fiica mea. Ci aceasta îmi dovedeşte că eşti lipsit cu desăvârşire de judecată şi de înţelepciune, şi mai cu seamă de recunoştinţă. Căci, de vreme ce vorbeşti de vizirat, uiţi că numai mie singur îmi datorezi dregătoria ta înaltă şi că, dacă te-am luat tovarăş cu mine, aceasta am făcut-o numai din milă pentru tine şi ca să poţi să mă ajuţi în lucrările mele. Dar, pe Allah, poţi spune ce vrei! Însă eu, de vreme ce vorbeşti aşa, nu mai vreau să-mi mărit fata cu fiul tău, chiar de ar fi cântărit în aur!

La aceste cuvinte, Nureddin rămase foarte mâhnit şi spuse:

— Nici eu nu mai vreau să-l însor pe fiul meu cu fiica ta!

Şi Şamseddin răspunse:

— Da! Iată o încheiere tare potrivită! Şi acum, fiindcă mâine trebuie să plec cu sultanul, nu mai am răgazul să te fac să simţi toată necuviinţa vorbelor tale. Dar după aceea, vei vedea! La întoarcerea mea, de va îngădui Allah, se va întâmpla ceea ce o să se întâmple!

Atunci Nureddin se îndepărtă, peste măsură de mâhnit de toată sfada asta, şi se duse să se culce singur, copleşit de gânduri mohorâte.

A doua zi dimineaţa, sultanul, însoţit de vizirul

Şamseddin, ieşi ca să pornească în călătorie şi se îndreptă spre Nil, pe care îl trecu cu luntrea ca să ajungă la Ghesirah; şi de acolo călători către Piramide.

Cât despre Nureddin, după ce îşi petrecu noaptea cufundat în gânduri negre, din pricina purtării fratelui său, se sculă de dimineaţă, îşi făcu scalda rituală şi zise întâia rugăciune de dimineaţă, apoi se îndreptă spre dulapul său, de unde luă o desagă pe care o umplu cu aur, gândindu-se mereu la vorbele dispreţuitoare ale fratelui său faţă de el şi la umilirea îndurată; şi atunci îşi aminti de aceste strofe ale poetului:

Pleacă, prietene! Totul lasă în urmă şi du-te!
Ţi-i dobândi noi prieteni, însă pe vechii uitându-i.
Pleacă! departe de case numai un cort să mi-ţi jândui
Spre-a-l locui: e sălaşul multor plăceri netrecute!

În locuinţe stabile, civilizate, râvnire
Nu-i, şi nici prietenie! Crede-mă, dragă! Din ţară
Fugi! Mi te smulge din glia naşterii tale afară,
Şi rădăcina-ţi să aibă nouă aiurea sădire!

Tu mă ascultă: o apă îndată ce stă-n nemişcare
Prinde-a dospi, bunăoară; şi află a ei lecuire
De putrejune, doar dacă, dintru o grea adormire
Smulsă, ar curge: ci altfel nu-i de sperat vindecare!

Dar m-am uitat de asemeni des şi la luna cea plină,
Vrând pe de rost a cunoaşte ochii ei mulţi. Cu nesaţiu
Am cercetat-o-n rotirea-i: ştii că pe crugu-i în spaţiu
Fiece fază pliveşte numai cu-alţi ochi de lumină!

Leul! Puteam cumva, oare, să ţi-l vânez chiar din fugă,
Dac-aş fi stat pe aicea numa-n păduri şoptitoare?
Însăşi săgeata, socoate, poate fi ucigătoare
Fără să plece din arcul bine-ncordat, să distrugă?

Aur! Argint! Praf, şi-atâta! Nici cu un pic nu ajută
Câtu-s colo,-n zăcăminte! Orice lăută ce-ncântă
Este din lemn o bucată, care, de meşter înfrântă,
Bine tăiată, primeşte forma măiastră cerută!

Pleacă din ţară odată! Spune: „Acuma destul mi-i!“
Dacă doreşti ca avântu-ţi mândru să ducă spre-o zare...
Încătuşat de pământul care din neamuri te are,
Nu-i cu putinţă-a atinge vraja beţiilor culmii!

Când sfârşi de rostit aceste versuri, porunci unuia dintre tinerii săi sclavi să-i înşăueze un catâr de culoarea sturzului, mare şi iute la picior. Şi sclavul îi pregăti cel mai frumos dintre catâri, îl înşăuă cu o şa împodobită cu brocart şi cu aur, cu scări indiene, cu cioltar din velur de Ispahan; şi o găti atât de bine încât mula păru asemenea unei tinere mirese înveşmântate în straie nouă şi nespus de strălucitoare. Apoi Nureddin mai porunci să i se pună peste toate acestea un covor mare de mătase şi un covoraş de rugăciune; şi, între covorul mare şi covorul mic, puse sacul cu aur şi bijuterii.

Odată acestea făcute, îi zise băiatului şi tuturor celorlalţi sclavi:

— Eu acum plec să dau o raită afară din oraş, către Kaliubia, unde socotesc că voi poposi trei nopţi, căci simt că am o strângere în piept şi vreau să mă duc pe acolo ca să mi-l lărgesc, respirând aerul din plin. Dar nu îngădui nimănui să mă urmeze!

Apoi, luându-şi ceva merinde pentru drum, urcă pe catârul de culoarea sturzului şi se îndepărtă cu iuţeală. Odată ieşit din Cairo, merse atât de cu spor încât la amiază ajunse la Belbeis, unde se opri; coborî de pe catâr, ca să se odihnească şi să-l lase să se odihnească, mâncă puţin, cumpără de la Belbeis cele de câte putea avea nevoie, fie pentru el, fie pentru catâr şi se porni din nou la drum. Două zile mai târziu, în dricul amiezii, mulţumită hărniciei catârului său, ajunse în oraşul sfânt,

Ierusalim. Acolo descălecă de pe catâr, se odihni, lăsă catârul să se odihnească, îşi scoase ceva din sacul cu merinde şi mâncă; o dată acestea săvârşite, îşi puse sacul sub cap, pe pământ, după ce întinse covorul mare de mătase, şi adormi, gândindu-se mereu, cu mânie la purtarea fratelui său faţă de el.

A doua zi, în zori, urcă din nou în şa, şi nu conteni de astă dată cu drumul în pas voinicesc până ce ajunse în oraşul Alep. Acolo trase în gazdă la unul din hanurile din oraş, şi petrecu trei zile în deplină tihnă, odihnindu-se şi lăsându-şi catârul să se odihnească; apoi, după ce trase până în adâncurile pieptului aerul plăcut din Alep, se gândi să plece. În acest scop, încălecă din nou pe catâr, după ce îşi cumpără din acele dulciuri minunate, pe care le ştiu găti atât de bine la Alep, şi sunt umplute cu fistic şi migdale şi au deasupra o crustă de zahăr, şi tot felul de bunătăţi pe care le preţuia mult încă din copilărie.

Şi lăsă catârul să meargă în voia lui, căci, odată ieşit din Alep, nu mai ştiu pe unde se află. Şi merse zi şi noapte, atât de bine, încât, într-o seară, în amurg, ajunse în oraşul Bassra; dar nici măcar nu ştia că acest oraş ar fi Bassra. Căci nu află numele oraşului decât odată ajuns la han, unde îl lămuriră alţii. Coborî atunci de pe catâr, îl despovără de covoare, de merinde şi desagă, şi-l însărcină pe portarul hanului să i-l plimbe niţel ca să nu răcească dacă s-ar odihni de îndată. Cât despre Nureddin îşi întinse covorul şi se aşeză să se odihnească.

Portarul hanului luă deci catârul de căpăstru şi porni să-l plimbe. Ci se nimeri că tocmai în clipa aceea vizirul din Bassra şedea la fereastra palatului său şi privea pe stradă. Zări deci frumosul catâr de culoarea sturzului, îi văzu şaua şi hamurile strălucitoare, de mare preţ, şi se gândi că trebuie neapărat să fie al vreunui vizir străin, sau chiar al vreunui rege. Aşadar începu să-l privească mai cu luare-aminte şi fu cuprins de mare uimire; apoi dădu poruncă unuia dintre tinerii săi sclavi să i-l aducă numaidecât pe portarul care plimba catârul. Şi sclavul

dete fuga să-l caute pe portar şi îl aduse dinaintea vizirului. Portarul păşi înainte şi sărută pământul din faţa mâinilor vizirului, care era un om foarte bătrân şi tare vrednic de cinstire. Şi vizirul îl întrebă pe portar:

— Cine-i stăpânul acestui catâr, şi care-i rangul lui?

Portarul răspunse:

— O, mărite domn, stăpânul acestui catâr este un tânăr cu adevărat nespus de frumos şi foarte atrăgător, îmbrăcat strălucitor, ca un fiu de ceva mare negustor; toată înfăţişarea lui stârneşte admiraţie.

La aceste vorbe ale portarului, vizirul se ridică, încălecă pe cal, şi merse în grabă mare la han, şi intră în curte. La vederea vizirului, Nureddin se sculă în picioare, alergă în întâmpinarea lui şi îl ajută să coboare de pe cal. Vizirul făcu salutul de cuviinţă, şi Nureddin i-l întoarse, şi-l primi cu multă căldură; şi vizirul şezu lângă el şi-i spuse:

— Fiul meu, de unde vii şi pentru ce te afli la Bassra?

Şi Nureddin îi răspunse:

— Mărite domn, vin de la Cairo, care este oraşul meu şi unde m-am născut. Tatăl meu a fost vizirul sultanului Egiptului, dar a murit ca să meargă întru îndurarea lui Allah!

Apoi Nureddin îi istorisi vizirului toată povestea, de la început până la sfârşit. Şi adăugă:

— Dar am luat hotărârea nestrămutată să nu mă mai întorc niciodată în Egipt, până când nu voi fi călătorit mai întâi pretutindeni şi nu voi fi cutreierat toate oraşele şi toate ţinuturile!

La cuvintele lui Nureddin, vizirul spuse:

— Copilul meu, nu da urmare acestor gânduri nefericite de a călători mereu, căci ele te vor duce la pierzanie. Călătoria, ştii tu, în ţări străine este prăpădul şi sfârşitul sfârşiturilor. Ascultă-mi sfatul, copilul meu, căci tare mă tem pentru tine de întâmplările nenorocite ale vieţii şi ale timpului!

Apoi vizirul porunci sclavilor să scoată şaua de pe catâr şi să desfacă mătăsurile şi covoarele; şi-l luă pe Nureddin

la el acasă, şi-i dădu o încăpere, şi-l lăsă să se odihnească, după ce-i puse la îndemână toate cele de care ar fi avut nevoie.

Nureddin rămase astfel câtăva vreme la vizir; şi vizirul îl vedea în toate zilele, şi îl copleşea cu bunăvoinţa lui şi cu favoruri. Şi sfârşi prin a-l iubi nespus pe Nureddin, şi în aşa măsură încât într-o zi îi spuse:

— Copilul meu, iată-mă ajuns la adânci bătrâneţe şi n-am avut niciun copil de parte bărbătească. Dar Allah m-a învrednicit cu o fată, care într-adevăr este deopotrivă cu tine în frumuseţe şi în desăvârşire; şi până acum i-am respins pe toţi acei care mi-au cerut-o în căsătorie. Dar acum pe tine te iubesc din inimă, atât de mult, încât vin să te întreb dacă te învoieşti s-o primeşti pe fiica mea ca pe o sclavă în slujba ta! Doresc cu tărie să fii soţul fiicei mele. Dacă primeşti, voi urca numaidecât la sultan şi-i voi spune că eşti nepotul meu de curând sosit din Egipt, şi că vii la Bassra anume ca să-mi ceri fiica în căsătorie. Şi sultanul, la rugămintea mea, te va primi în locul meu, ca vizir. Căci acum sunt tare bătrân şi am nevoie de odihnă. Şi va fi o mare plăcere pentru mine când mă voi întoarce la casa mea, spre a nu o mai părăsi niciodată.

La propunerea vizirului, Nureddin tăcu şi îşi plecă ochii; apoi zise:

— Ascult şi mă supun!

Atunci vizirul, în culmea bucuriei, porunci numaidecât sclavilor să pregătească ospăţul, să împodobească şi să lumineze sala de primire, cea mai mare, aceea menită anume celor mai mari dintre emiri.

Apoi îşi adună prietenii, şi-i pofti pe toţi maimarii împărăţiei şi pe toţi negustorii de seamă din Bassra; şi toţi veniră să se înfăţişeze înaintea mâinilor sale. Atunci vizirul, spre a-i lămuri asupra alegerii pe care a făcut-o, a lui Nureddin, dându-i precădere faţă de ceilalţi, le spuse:

— Aveam un frate care era vizir la curtea Egiptului, şi Allah l-a învrednicit cu doi fii, aşa cum, voi o ştiţi, m-a învrednicit pe mine cu o fată. Ci înainte de a muri, fratele

meu a stăruit mult pe lângă mine să-mi mărit fata cu unul dintre fiii săi, şi eu i-am făgăduit. Şi tocmai iată-l în faţa voastră pe acest tânăr, care este unul dintre cei doi fii ai fratelui meu, vizirul. Şi a venit aici în acest scop. Şi eu doresc mult să-i scriu contractul cu fiica mea, ca să rămână împreună cu ea la mine.

Atunci răspunseră cu toţii:

— Da, desigur! Ceea ce faci vom ţine pe creştetul capetelor noastre!

Şi atunci toţi cei poftiţi luară parte la nuntă, băură tot felul de vinuri şi mâncară nespus de multe prăjituri şi dulceţuri; apoi, după ce stropiră sălile cu apă de roze, după datină, îşi luară rămas bun de la vizir şi de la Nureddin.

Atunci vizirul porunci tinerilor săi sclavi să-l petreacă pe Nureddin la hamman şi să-i pregătească o baie minunată. Şi vizirul îi dădu una din cele mai frumoase mantii dintre ale sale; apoi îi trimise stergări, ligheane de aramă pentru baie, căţuie de ars parfumuri şi mirodenii şi toate celelalte de trebuinţă. Şi Nureddin făcu baie, şi ieşi din hammam, după ce îmbrăcă cea mai frumoasă mantie nouă, şi se făcu tot aşa de frumos ca luna plină în cea mai senină dintre nopţi. Apoi Nureddin încălecă pe catirul său de culoarea sturzului, şi merse la palatul vizirului, trecând pe străzile oraşului, unde tot norodul îl admiră şi scoase strigăte de uimire la vederea frumuseţii lui şi a creaţiei lui Aallah. El coborî de pe catâr, intră în casa vizirului şi îi sărută mâna. Atunci vizirul...

Dar în clipa aceea a povestirii, Şahrazada văzu ivindu-se dimineaţa, şi discretă, cum era de felul ei, nu voi nici într-un chip să vorbească mai departe în noaptea aceea.

Dar când se lăsa a douăzecea noapte

Şahrazada urmă:

Mi s-a povestit, o, mărite rege, că vizirul se ridică

atunci în picioare, îl primi cu bucurie mare pe frumosul Nureddin şi îi spuse:

— Du-te, fiul meu, dă fuga şi intră la soţia ta, şi fii fericit! Şi mâine voi urca împreună cu tine la sultan. Şi acum nu-mi mai rămâne decât sa cer pentru tine de la Allah toate favorurile şi toate darurile sale.

Atunci Nureddin mai sărută o dată mâna vizirului, socrul său, şi intră în iatacul fecioarei. Şi se întâmplă ceea ce se întâmplă!

Iată în ce-l priveşte pe Nureddin!

Cât despre fratele său Şamseddin, la Cairo... iată. Când sfârşi călătoria în care îl însoţi pe sultanul Egiptului, mergând către Piramide şi de acolo auirea, se întoarse acasă. Şi rămase tare neliniştit că nu-l află pe fratele său Nureddin. Ceru veşti despre el de la slujitori, care îi răspunseră:

— Când ai plecat cu sultanul, în chiar aceeaşi zi, stăpânul nostru Nureddin urcă pe catârul său înhămat ca pentru zilele de paradă, şi ne zise: „Eu plec spre Kaliubia şi voi rămâne acolo o zi sau două, căci simt că mi s-a strâns pieptul şi am nevoie de puţin aer. Dar nimeni să nu mă urmeze!“ Şi din ziua aceea până astăzi, n-am mai primit nicio ştire de la el.

Atunci Şamseddin rămase tare mâhnit de lipsa fratelui său, şi mâhnirea lui crescu din zi în zi, şi el sfârşi prin a simţi cea mai amarnică strângere în piept. Şi se gândi: „Desigur că nu este altă pricină a plecării lui decât vorbele aspre ce i le-am grăit în ajunul călătoriei mele cu sultanul. Şi poate că tocmai asta l-a împins să fugă de mine. De aceea trebuie să îndrept greşelile săvârşite faţă de acest frate bun şi să trimit în căutarea lui.“

Şi Şamiseddin urcă numaidecât la sultan şi-i împărtăşi din fir în păr cum stau lucrurile. Şi sultanul porunci să fie scrise răvaşe sigilate cu pecetea lui, şi le trimise prin soli călare în toate părţile, la toţi locţiitorii săi, în toate ţinuturile, grăindu-le, în aceste răvaşe, că Nureddin dispăruse şi că trebuia căutat pretutindeni.

Dar, la câtăva vreme după aceea, se întoarseră toţi solii fără de ispravă, căci niciunul nu mersese la Bassra, unde se afla Nureddin. Atunci Şamseddin se jelui îndelung şi îşi zise: „Toate aceste sunt din vina mea! Şi asta nu s-a întâmplat decât din pricina lipsei mele de înţelepciune şi de măsură!“.

Dar, cum orice lucru are un sfârşit, Şamseddin se resemnă în cele din urmă şi, după câtva timp, se logodi cu fiica unuia dintre marii negustori din Cairo, făcu contractul de căsătorie şi se cunună cu ea. Şi se întâmplă ceea ce se întâmplă!

Ci se potrivi că tocmai noaptea intrării lui Şamseddin în camera nupţială era chiar aceea a pătrunderii lui Nureddin, la Bassra, în camera soţiei lui, fiica vizirului. Allah îngădui această potrivire a căsătoriei celor doi fraţi în aceeaşi noapte, ca să vădească mai bine că el este stăpânul destinului făpturilor sale!

Mai mult chiar, totul se petrecu aşa cum potriviseră fraţii înaintea sfadei lor, adică cele două soţii rămaseră însărcinate în aceeaşi noapte şi născură în aceaşi zi şi în acelaşi ceas: nevasta lui Şamseddin, vizirul Egiptului, născu o fetiţă cum nu mai era o a doua ca frumuseţe în tot Egiptul, şi nevasta lui Nureddin, la Bassra, aduse pe lume un fiu cum nu mai era un al doilea ca frumuseţe în toată lumea din acea vreme! Aşa cum zice poetul:

Copilul! Drăgălaş şi fin că-ntrece toate!
Şi boiul lui! Îţi vine dor să-i bei din gură!
Din gura-i, şi să uiţi paharul ce-ţi umplură,
Sau cupa care peste margini plinu-şi scoate!

Bea de pe buzele-i, şi setea îţi alină
Din frăgezimea feţei lui! O apă clară
I-s ochii! Cată-n ei şi lasă vinul dară
Cu-aromă, roşul şi-ameţeala lui divină!

Şi Frumuseţea, stând alături, ca surată,

Şi-ar apleca sfioasă capul! Şi, fireşte,
De-o-ntrebi: „Ceva asemeni ai văzut? Gândeşte!“
„Cu el asemeni? ar răspunde. Niciodată!“

Fiul lui Nureddin a fost numit, din pricina frumuseţii lui, Hassan Badreddin[52].

Naşterea lui prilejui mari petreceri obşeşti. Şi, în a şaptea zi de la naşterea lui, se dădură ospeţe şi petreceri într-adevăr vrednice de fiii de regi.

Odată serbările sfârşite, vizirul din Bassra îl luă pe Nureddin şi urcă împreună cu el la sultan. Atunci Nureddin sărută pământul din faţa mâinilor sultanului şi, fiindcă era înzestrat cu un mare dar al elocinţei, cu o inimă vitează şi foarte iscusit în frumuseţile limbii, îi recită sultanului aceste versuri ale poetului:

Naintea lui, ferind, oricare din binefăcători se-nclină,
Căci pentru dânsul e iubirea acelor mai aleşi deplină!

Eu faptele îi cânt, dar ele sunt fapte-atâta de frumoase,
Că-n salbă trebui-vor prinse la gât şi peste haină scoase.

Şi de-i sărut la orice deget doar vârful, e că se cuvine:
Nu degete sărut, ci cheia a toată facerea de bine!

Sultanul, fermecat de aceste versuri, fu nespus de mărinimos în daruri cu Nureddin şi cu vizirul, socrul său, fără să ştie o vorbă despre căsătoria lui Nureddin, şi nici chiar că ar fi pe lume; căci îl întrebă pe vizir, după ce îl lăudă pe Nureddin pentru frumoasele sale versuri:

— Cine este oare acest tânăr frumos şi înzestrat cu darul vorbirii?

Atunci vizirul îi istorisi sultanului povestea de la început până la sfârşit, şi-i spuse:

— Acest tânăr este nepotul meu!

---

[52] *Hassan:* Frumosul; *Badreddin:* Luna plină a religiei.

Şi sultanul adăugă:

— Cum se face că n-am auzit încă până acum vorbindu-se de el?

Vizirul îi răspunse:

— O, domnul şi stăpânul meu, trebuie să-ţi spun că aveam un frate, vizir la curtea din Egipt. La moartea sa, el lăsă doi fii, dintre care cel mare ajunse vizir în locul fratelui meu, în vreme ce al doilea, pe care îl vezi aici, veni să mă vadă, căci îi făgăduisem şi-i jurasem tatălui său că voi da fiica mea de soţie unuia dintre nepoţii mei. Şi aşa, de-abia sosi el aici, că-l însurai cu fiica mea! E tânăr, după cum vezi, iar eu îmbătrânesc, sunt şi niţel surd, şi gândurile îmi zboară de la treburile împărăţiei. De aceea vin să-i cer domnului meu, sultanul, să binevoiască să-l primească pe nepotul meu, care îmi este totodată şi ginere, ca urmaş al meu la vizirat! Şi pot să te încredinţez că este cu adevărat vrednic să fie vizirul tău, că-i un bun sfetnic, rodnic în idei minunate şi foarte priceput în meşteşugul de a cârmui treburile obşteşti!

Atunci sultanul îl privi mai bine pe tânărul Nureddin, rămase fermecat, şi binevoi să încuviinţeze sfatul bătrânului său vizir; şi fără să mai zăbovească îl numi pe Nureddin mare vizir în locul socrului său, şi-l dărui cu o strălucitoare mantie de cinstire, cea mai frumoasă pe care putu să o găsească, şi cu un catâr chiar din grajdurile sale, şi îi alese străjile şi curtenii.

Nureddin sărută atunci mâna sultanului şi ieşi cu socrul său, şi amândoi se întoarseră acasă în culmea bucuriei, şi merseră să-l îmbrăţişeze pe noul născut, Hassan Badreddin, spunând:

— Venirea pe lume a acestui copil ne-a adus fericire!

A doua zi, Nureddin merse la palat ca să-şi îndeplinească înaltele lui sarcini şi, ajungând acolo, sărută pământul dinaintea mâinilor sultanului şi recită aceste două distihuri:

Cunoşti o nouă fericire zi după zi, neîncetat,

Şi în belşug te scalzi: de ciudă pizmaşul, iată, s-a uscat.

O, *fie-ţi viaţa de-a pururi tot un şirag de albe zile!*
Iar pentru cel pizmaş rămână din negre tot mai negre sile!

Atunci sultanul îi îngădui să se aşeze pe divanul de vizir, şi Nureddin se aşeză. Şi începu să-şi îndeplinească slujba şi să cârmuiască treburile zilei, şi să facă dreptate, ca şi cum ar fi fost vizir de ani îndelungaţi, şi le duse pe toate la bun sfârşit atât de bine, şi toate sub ochii sultanului, încât sultanul rămase uimit de mintea lui ageră, de priceperea lui în treburile obşeşti şi de felul minunat în care făcea dreptate; şi din această pricină îl iubi şi mai mult, şi făcu dintr-însul prietenul său cel mai apropiat şi nedespărţit zi şi noapte.

Cât despre Nureddin, el continuă să-şi îndeplinească de minune înaltele sarcini, dar, cu toate treburile împărăţiei nu uită nici de creşterea fiului său Hassan Badreddin. Căci Nureddin se făcea din zi în zi mai puternic şi mai îndrăgit de sultan, care îi spori numărul curtenilor, al străjilor, al slujitorilor şi al crainicilor. Şi Nureddin ajunse atât de bogat, încât putu să facă negoţ pe scară mare, să-şi înzestreze corăbii de negoţ, care călătoreau prin lumea întreagă, să-şi clădească palate, să zidească mori şi roate de apă, să-şi sădească grădini minunate şi livezi. Şi toate acestea până când fiul său ajunse la vârsta de patru ani.

În acea vreme, bătrânul vizir, socrul lui Nureddin, muri; şi Nureddin îl înmormântă cu mare pompă; şi el şi toţi mai-marii împărăţiei îl petrecură la înmormântare.

Şi de atunci încolo, Nureddin îşi închină toate puterile creşterii fiului său. Îl încredinţă cărturarului cel mai încercat în legile religioase şi civile. Acel şeic venerabil veni în toate zilele să dea tânărului Hassan Badreddin lecţii de citit acasă şi, puţin câte puţin, îi dezvălui învăţătura *Coranului,* încât tânărul Hassan sfârşi prin a-l învăţa în întregime pe de rost; după aceea, bătrânul

cărturar, timp de ani şi ani, urmă să împărtăşească învăţăcelului său toate cunoştinţele folositoare. Şi Hassan nu conteni să crească în frumuseţe, în graţie şi în desăvârşire, cum zice poetul:

Ce băieţaş! În strălucire-i lună,
Ca ea crescând m*ereu în frumuseţe!*
Din raza soarelui luând juneţe,
Pe chipu-i rumen anemone-adună!

Distincţie fără de seamăn are;
Un rege-al frumuseţii! Şi ai crede
Că-mprumutate-i sunt, şi bine-i şede,
Splendorile din pajişte şi floare!

Dar, în tot acest timp, tânărul Hassan Badreddin nu părăsi nicio clipă palatul tatălui său Nureddin, căci bătrânul cărturar îi cerea mare băgare de seamă la lecţii. Dar când Hassan împlini al cincisprezecelea an şi când nu mai avu nimic de învăţat de la bătrânul cărturar, tatăl său, Nureddin, îl luă şi îi dădu o mantie, cea mai strălucitoare pe care o putu găsi printre mantiile sale şi îl puse să încalece pe un catâr, cel mai frumos dintre catârii săi şi cel mai sprinten, şi se îndreptă cu el spre palatul sultanului, străbătând cu mare pompă uliţele Bassrei. Şi toţi locuitorii, la vederea tânărului Hassan Badreddin, scoaseră strigăte de admiraţie, uimiţi de frumuseţea lui, de fineţea staturii lui, de graţiile, de purtarea lui fermecătoare; şi nu se puteau stăpâni să nu exclame: „Ya, Allah! Cât e de frumos! Ce chip de lună! Fie ca Allah să-l ferească de deochi!“ Şi aşa îl petrecu că până la sosirea lui Badreddin şi a tatălui său la palat.

Cât despre sultan, când văzu frumuseţea tânărului Hassan Badreddin, rămase atât de uluit încât îşi pierdu răsuflarea un timp. Şi îl pofti să se apropie de el şi îl îndrăgi nespus; făcu din el alesul său, îl copleşi cu daruri şi îi spuse tatălui său, Nureddin:

— O, vizire, trebuie neapărat să mi-l trimiţi aici în toate zilele, căci simt că nu voi mai putea să mă lipsesc de el!

Şi vizirul Nureddin se simţi tare îndatorat să-i răspundă:

— Ascult şi mă supun!

Într-acestea, atunci când Hassan Badreddin ajunse prietenul şi alesul sultanului, Nureddin, tatăl lui, căzu greu bolnav şi, simţind că nu va întârzia mult până să fie chemat la Allah, îl chemă la sine pe fiul său Hassan, îi dădu cele din urmă sfaturi şi-i spuse:

— Află, o, fiul meu, că această lume este un lăcaş pieritor, dar lumea viitoare este veşnică! Şi aşa, înainte de a muri, vreau să-ţi dau câteva sfaturi. Aşadar, ascultă-le bine şi deschide-le inima ta!

Şi Nureddin începu să-i dea lui Hassan cele mai bune poveţe despre cum să se poarte în tovărăşia semenilor şi cum să se călăuzească în viaţă.

După care, Nureddin îşi aduse aminte de fratele său Şamseddin, vizirul din Egipt, ţara lui, de rudele şi de toţi prietenii lui din Cairo; şi, la amintirea lor, nu se putu opri să nu plângă că nu a putut să-i mai vadă o dată. Dar curând se gândi că mai avea de dat unele poveţe fiului său Hassan, şi îi spuse:

— Copilul meu, ţine bine minte cuvintele ce ţi le voi spune, căci acestea sunt de mare însemnătate. Află aşadar că am la Cairo un frate care se cheamă Şamseddin; el este unchiul tău şi, pe lângă asta, este vizir în Egipt. Odinioară, ne-am despărţit după o mică sfadă, şi eu sunt aici la Bassra, fără învoirea lui. Îţi voi dicta aşadar cele din urmă îndrumări ale mele cu privire la aceasta; ia deci o hârtie şi o pană şi scrie după cum îţi dictez.

Atunci Hassan Badreddin luă o foaie de hârtie, scoase cele de scris din centură, alese din toc cel mai bun kalam, cel mai bine ascuţit şi îl muie în câlţii îmbibaţi cu cerneală dinlăuntrul tocului; apoi şezu, îndoi foaia de hârtie pe mâna lui stângă şi, ţinând kalamul cu mâna dreaptă, îi zise tatălui său, Nureddin:

— O, părinte al meu, îţi ascult cuvintele!

Şi Nureddin începu să dicteze: „În numele lui Allah îndurătorul, cel-fără-de-margini, preamilostivul!...“ şi continuă să-i dicteze apoi toată povestea lui, de la început până la sfârşit; mai apoi, îi dictă data sosirii lui la Bassra, a căsătoriei cu fiica bătrânului vizir îi dictă genealogia lui întreagă, înaintaşii direcţi şi indirecţi, cu numele lor, cu numele tatălui şi al bunicului lor, obârşia lui, gradul de nobleţe personală dobândită şi, în sfârşit, tot neamul lui dinspre mamă şi dinspre tată.

Apoi îi spuse:

— Păstrează cu grijă această foaie de hârtie. Şi dacă, prin puterea destinului, ţi s-ar ivi vreo nenorocire în viaţă, întoarce-te în ţara de obârşie a tatălui tău, acolo unde m-am născut eu, tatăl tău, Nureddin, la Cairo, oraşul înfloritor; acolo vei întreba unde şade unchiul tău, vizirul, care şade în casa noastră; salută-l din partea mea, ducându-i urarea mea de pace, şi spune-i că am murit, neîmpăcat că mor pe pământ străin, departe de el, şi că înainte de a închide ochii n-aveam altă dorinţă decât să-l văd! Iată, fiule al meu, Hassan, sfaturile ce voiam să ţi le dau. Şi te rog fierbinte să nu le uiţi!

Atunci Hassan Badreddin împături cu grijă hârtia, după ce o presără cu nisip, o uscă şi o pecetlui cu pecetea tatălui său, vizirul; apoi o puse în căptuşeala turbanului, între stofă şi fes, şi o cusu; dar, ca s-o ferească de umezeală, avu grijă, înainte de a o coase, s-o înfăşoare bine într-un petec de pânză muiată în ceară curată.

Odată acestea făcute, el nu se mai gândi decât să plângă, sărutând mâna tatălui său Nureddin, şi îndurerându-se la gândul că avea să rămână singur, încă prea de tânăr, şi să fie lipsit de vederea tatălui său. Şi Nureddin nu conteni să-şi povăţuie fiul, pe Hassan Badreddin, până când îşi dădu sufletul.

Atunci Hassan Badreddin fu cuprins de mare jale, şi tot aşa sultanul, precum şi toţi emirii, şi cei mari şi cei mici. Apoi îl înmormântară potrivit rangului său.

Cât despre Hassan Badreddin, el prelungi două luni

slujbele de jelanie; şi, în tot răstimpul acesta, nu-şi părăsi casa nicio clipă; uită chiar să urce la palat şi să meargă să-l vadă pe sultan, după obicei.

Sultanul, neînţelegând că numai durerea singură îl ţinea pe Hassan departe de el, socoti că Hassan nu-l lua în seamă şi-l ocolea. Şi aşa, se tulbură peste măsură de mânie şi, în loc să-l numească pe Hassan vizir, ca urmaş al tatălui său, Nureddin, numi în această dregătorie pe un altul, şi se împrieteni cu un alt tânăr curtean.

Nemulţumit numai cu atât, sultanul făcu mai mult. Porunci să i se sigileze şi să i se confişte toate bunurile, toate casele şi toate moşiile; apoi porunci să-l prindă chiar pe Hassan Badreddin şi să i-l aducă în lanţuri. Şi numaidecât noul vizir luă cu sine pe câţiva dintre curteni şi se îndreptă spre casa tânărului Hassan, care nici nu bănuia nenorocirea ce-l ameninţa.

Ci printre sclavii tineri din palat se afla un tânăr mameluc care îl iubea mult pe Hassan Badreddin. Şi la auzul acestei veşti, tânărul mameluc alergă degrabă şi ajunse în preajma tânărului Hassan pe care îl află tare mâhnit, cu capul aplecat, cu inima îndurerată şi mereu gândindu-se la răposatul său tată. Atunci îi împărtăşi ceea ce urma să i se întâmple. Şi Hassan îl întrebă:

— Dar mai am măcar timp să iau ce-mi trebuie pentru fuga în străinătate?

Şi tânărul mameluc îi răspunse:

— Timpul ne zoreşte. Nu te mai gândi decât să te salvezi pe tine, mai presus de orice.

La aceste cuvinte, tânărul Hassan, îmbrăcat aşa cum era şi fără să-şi ia nimic la el, ieşi în mare grabă, după ce îşi ridică pulpanele mantiei peste cap, ca să nu fie recunoscut de nimeni. Şi se aşternu la drum până ce se află afară din oraş.

Cât despre locuitorii din Bassra, la vestea plănuitei prinderi a tânărului Hassan Badreddin, fiul răposatului Nureddin, vizirul, a confiscării bunurilor şi a morţii lui ca şi petrecute fură cu toţii nespus de mâhniţi şi începură să

zică:

— Ah, ce păcat de frumuseţea şi de făptura lui fermecătoare!

Şi, străbătând uliţele fără să fie recunoscut, tânărul Hassan auzi părerile de rău mărturisite şi strigătele acestea. Dar se grăbi şi mai tare, până când ursita făcu să treacă tocmai pe lângă cimitir, unde se afla turbeha[53] tatălui său. Şi intră în cimitir şi, printre morminte, ajunse la turbeha tatălui său. Numai atunci lăsă în jos mantia cu care îşi acoperise capul; intră sub bolta turbehei şi se hotărî să-şi petreacă noaptea acolo.

Ci în timp ce şedea acolo, pradă gândurilor, văzu venind către el un iudeu din Bassra, care era un negustor bine cunoscut în tot oraşul. Acel negustor iudeu venea dîntr-un sat vecin şi se îndrepta spre oraş. Şi, trecând pe lângă turbeha lui Nureddin, privi înlăuntru şi îl văzu pe tânărul Hassan Badreddin, pe care îl recunoscu numaidecât. Atunci intră, se apropie respectuos de dânsul şi îi zise:

— Ah! stăpânul meu, cât de trasă şi de schimbată ţi-e faţa, tu care erai atât de frumos! Sau ţi s-a mai adăugat vreo nenorocire de la moartea tatălui tău, vizirul Nureddin, pe care îl respectam, şi care mă iubea la rândul său şi mă preţuia mult? Fie ca Allah să-l aibă întru îndurarea sa!

Dar tânărul Hassan Badreddin nu voi să-i împărtăşească pricina adevărată a schimbării chipului său, şi îi răspunse:

— După ce adormisem, astăzi după amiază, în patul meu; acasă, deodată, în somn, îl văzui pe răposatul meu tată care mi se arătă şi mă dojeni cu asprime pentru puţina mea grabă de a-i cerceta turbeha. Atunci, plin de spaimă şi de remuşcări, tresării din somn şi, răscolit peste măsură, alergai aici cu toată graba. Şi mă vezi copleşit încă de acel simţământ apăsător!

Atunci iudeul îi zise:

---

[53] *Turbehă* — criptă.

— Stăpâne al meu, iată, a trecut o bucată de vreme de când trebuia să vin să te văd ca să îţi vorbesc de o afacere; dar soarta astăzi îmi este prielnică, de vreme ce te întâlnesc aici. Află aşadar, tânărul meu domn, că vizirul, tatăl tău, cu care mă aflam în legături de afaceri, trimisese în depărtare nişte corăbii care acum se întorc încărcate cu mărfuri pe numele lui. Dacă ai voi să-mi vinzi încărcătura acestor corăbii, eu ţi-aş da câte o mie de dinari pentru fiecare încărcătură, şi ţi le-aş plăti cu bani gheaţă, chiar de îndată.

Şi iudeul scoase din mantie, o pungă plină de aur, numără o mie de dinari şi-i întinse numaidecât tânărului Hassan, care nu pierdu prilejul să primească târgul acesta, voit de Allah, ca să-l scoată din starea de grea cumpănă în care se afla. Apoi iudeul adăugă:

— Acum, stăpâne, scrie-mi această hârtie ca dovadă de primire a banilor şi pune-ţi pe ea pecetea!

Atunci Hassan Badreddin luă hârtia ce i-o întindea iudeul, apoi kalamul, pe care îl muie în călimara de aramă şi scrise pe hârtie: „Adeveresc cum că acela care a scris acest document este Hassan Badreddin, fiul vizirului Nureddin, răposatul — fie ca Allah să-l aibă întru îndurarea lui! — şi că el a vândut iudeului cutare, fiul lui cutare, negustor în Bassra, încărcătura întâiei corăbii ce va sosi la Bassra, corabie făcând parte dintre cele care au fost ale tatălui-său Nureddin; şi aceasta pentru preţul de o mie de dinari, nimic mai mult.“ Apoi sigilă cu pecetea lui în josul foii şi i-o dădu iudeului, care plecă, după ce îl salută cu respect.

Atunci Hassan începu să plângă, gândindu-se la răposatul său tată, la starea lui din trecut şi la soarta lui de acum. Dar, cum se lăsase noaptea, în timp ce stătea astfel întins pe mormântul tatălui său, i se făcu somn şi adormi în turbehă. Şi tot dormi până răsări luna; în clipa aceea, alunecându-i capul de pe piatra mormântului, fu silit să se întoarcă şi să se culce pe spate: astfel, chipul îi rămase scăldat din plin de razele lunii şi străluci în toată

frumuseţea lui.

Ci acel cimitir era un loc bântuit de gennii cei buni, de gennii musulmani, credincioşi. Şi, tot din întâmplare, o gennia fermecătoare tocmai ieşi la aer în ceasul acela, sub razele lunii şi, în plimbarea ei, trecu pe lângă Hassan dormind, îl văzu, băgă de seamă frumuseţea şi statura lui chipeşă, rămase nespus de uimită şi zise: „Mărire lui Allah! ah, ce băiat frumos! Într-adevăr, m-am îndrăgostit de ochii lui frumoşi, căci ghicesc că trebuie să fie negri! iar albul lor de un alb!...” Apoi îşi zise: „Aşteptând să se trezească o să-mi iau niţel zborul ca să-mi urmez plimbarea prin văzduh”. Şi îşi luă zborul, şi urcă în înălţimi, ca să se răcorească. Şi acolo, sus, în timpul zborului, rămase încântată când întâlni în drum pe unul dintre prietenii ei, un genni de parte bărbătească, şi el credincios. Şi îl salută prietenos, şi el îi întoarse binevoitor salutul. Atunci ea îl întrebă:

— De unde vii, prietene?

Şi el răspunse:

— De la Cairo.

Ea întrebă iar:

— Bunii credincioşi din Cairo oare o duc bine?

El îi răspunse:,

— Mulţămită lui Allah, o duc bine.

Atunci ea zise:

— Oare primi-vei tu, prietene, să vii cu mine ca să te minunezi de frumuseţea unui tânăr care doarme în cimitirul din Bassra?

Genniul răspunse:

— Sunt la porunca ta!

Atunci se luară de mână, coborâră împreună în cimitir şi se opriră dinaintea tânărului Hassan dormind. Şi gennia îi spuse genniului, făcându-i cu ochiul:

— Ei! n-am avut dreptate?

Şi genniul buimăcit de frumuseţea minunată a lui Hassan Badreddin, strigă:

— Allah! Allah! el nu-şi are perechea; a fost creat ca să

aprindă toate trupurile. Apoi se gândi o clipă şi adăugă: Totuşi, surioară, trebuie să-ţi spun că am văzut pe cineva pe care îl poţi asemui cu acest tânăr fermecător.

Şi gennia strigă:

— Cu neputinţă!

Genniul adăugă:

— Pe Allah, am văzut! Şi anume sub cerul Egiptului, la Cairo! Şi este fiica vizirului Şamseddin!

Gennia răspunse:

— Dar eu n-o cunosc!

Genniul zise:

— Ascultă povestea ei:

Vizirul Şamseddin, tatăl ei, are mari necazuri din pricina acestei copile. Într-adevăr, sultanul Egiptului, auzind vorbindu-se printre femeile sale de frumuseţea nemaipomenită a fiicei vizirului, o ceru în căsătorie. Dar vizirul Şamseddin, care hotărâse altceva pentru fiica lui, se pomeni în mare încurcătură şi îi spuse sultanului:

— O, domnul şi stăpânul meu, ai bunătatea şi binevoieşte a primi rugăminţile mele cele mai umile şi să mă ierţi pentru asta. Căci tu ştii povestea sărmanului meu frate Nureddin, care era vizirul tău împreună cu mine. Ştii că a plecat într-o zi şi că n-am mai auzit vorbindu-se de el. Şi aceasta s-a întâmplat, într-adevăr, dintr-o pricină chiar de nimic! Şi el îi istorisi sultanului toată pricina cu de-amănuntul. Apoi adăugă: Şi aşa, mai pe urmă jurai în faţa lui Allah, în ziua naşterii fiicei mele că, orice s-ar întâmpla, n-o voi mărita decât cu fiul fratelui meu Nureddin. Şi iată că au trecut de atunci optsprezece ani. Dar, din fericire, am aflat abia acum câteva zile că fratele meu Nureddin s-a căsătorit cu fiica vizirului din Bassra, şi că a avut de la ea un fiu. Şi aşa, fiica mea, născută din îmbrăţişările mele cu mama ei, este menită şi scrisă pe numele vărului ei, fiul fratelui meu Nureddin! Cât despre tine, o, domnul şi stăpânul meu, tu poţi să o ai pe oricare fecioară! Egiptul este plin! Şi se află printre ele unele care

sunt vrednice de regi!

Dar, la aceste cuvinte, sultanul fu cuprins de mânie mare şi strigă:

— Cum, vizir netrebnic! eu voiam să-ţi fac cinstea să mă însor cu fiica ta şi să cobor până la tine, şi tu îndrăzneşti, pentru o pricină fără nicio noimă, să nu mi-o dai! Fie! Dar, pe capul meu! te voi sili s-o măriţi, în pofida nasului tău, cu cel mai netrebnic dintre oamenii mei!

Ci sultanul avea un mic rândaş la cai, slut şi ghebos, cu un gheb dinainte şi un gheb dinapoi. Sultanul îl chemă pe dată la el, porunci să fie scris contractul lui de căsătorie cu fiica vizirului Şamseddin, în ciuda rugăminţilor fierbinţi ale tatălui; apoi îi porunci piticului ghebos să se culce în aceeaşi noapte cu fata. Mai mult chiar, sultanul porunci să se facă o nuntă mare cu cântăreţi şi cântăreţe, cu saltimbaci şi ospeţe, cu petreceri şi dansuri, fără a mai socoti întrecerile vitejeşti.

Cât despre mine, surioara mea, într-acestea, i-am lăsat aşa, în clipa când sclavii tineri ai palatului îl înconjurau pe piticul cocoşat, şi îl copleşeau cu glume egiptene, care de care mai caraghioase, şi luaseră fiecare în mână făcliile de nuntă aprinse, ca să însoţească mirele. Pe mire îl lăsai pe când se pregătea să-şi facă baia la hammam, în mijlocul batjocurilor şi râsetelor sclavilor tineri, care spuneau: „În ce ne priveşte, am alege mai degrabă scula unui măgar năpârlit decât zebbul jalnic al acestui ghebos!“ Şi, într-adevăr, surioară, e tare slut acel cocoşat, şi tare scârnav!

Şi genniul, la amintirea lui, scuipă în pământ, strâmbindu-se groaznic. Apoi adăugă:

— Cât despre fecioară, este cea mai frumoasă făptură pe care am văzut-o pe lume în viaţa mea. Te încredinţez că este încă şi mai frumoasă decât tânărul. Se numeşte dealtminteri Sett El-Hosn[54] şi chiar aşa este! Am lăsat-o plângând amarnic, departe de tatăl ei, căruia nu i s-a îngăduit să fie de faţă la nuntă. Ea stă cu desăvârşire

[54] Regina frumuseţii.

singură la nuntă, în mijlocul cântăreţilor şi al dansatoarelor, şi netrebnicul rândaş va ieşi nu peste mult timp din hammam: nu se mai aşteaptă nimic altceva ca să înceapă nunta!

În clipa aceea a povestirii, Şahrazada văzu ivindu-se dimineaţa şi, discretă, îşi amână povestirea pe mâine.

Şi când se lasă a douăzeci şi una noapte

Şahrazada zise:

Mi s-a povestit, o, mărite rege, că la auzul istorisirii genniului care încheie zicând: „Nu se mai aşteaptă decât ieşirea cocoşatului din hammam!” gennia spuse:

— Da! dar tare mă tem, prietene, că te înşeli amarnic susţinând că Sett El-Hosn este mai frumoasă decât tânărul. Asta nu e cu putinţă. Căci eu susţin cu tărie că el e cel mai frumos om din această vreme!

Dar efritul răspunse:

— Pe Allah! o, surioară, te încredinţez că fecioara este şi mai frumoasă. De altminteri, n-ai decât să vii cu mine ca s-o vezi. E lucru uşor. Ne vom folosi de prilej ca să-l păgubim pe cocoşat de această minune de trup. Cei doi tineri sunt vrednici unul de altul, şi îşi seamănă într-atât, încât ai spune că sunt doi fraţi, sau cel puţin doi veri. Ce păcat ar fi ca ghebosul să apuce să se împreuna cu Sett El-Hosn!

Atunci gennia răspunse:

— Ai dreptate, frate. Da, să-l purtăm pe braţele noastre pe tânărul adormit şi să-l împreunăm cu fecioara despre care vorbeşti. În acest fel, vom face un lucru bun şi, pe lângă aceasta, vom vedea mai bine care este cel mai frumos dintre ei doi!

Şi efritul răspunse:

— ’Ascult şi mă supun, căci cuvintele tale sunt pline de înţelepciune şi de dreptate! Haidem!

Şi cu acestea, efritul îl luă pe tânărul Hassan în spate şi

zbură urmat îndeaproape de efrita care îl ajuta ca să meargă mai repede; şi amândoi, astfel împovăraţi, sfârşiră prin a ajunge la Cairo, cu cea mai mare iuţeală. Acolo ei se despovărară de frumosul Hassan şi-l puseră jos, dormind mereu, pe o bancă de pe o stradă, aproape de curtea palatului care era plină de lume; şi îl treziră.

Hassan se trezi şi rămase uluit când nu se mai văzu întins în cimitir, pe mormântul tatălui său, la Bassra. Privi la dreapta. Privi la stânga. Şi toate îi erau necunoscute. Nu mai era acelaşi oraş, ci un oraş cu totul deosebit de Bassra. Rămase atât de uimit, încât deschise gura să strige; dar numaidecât văzu în faţa lui o namilă de om cu barbă lungă, care îi făcu semn cu ochiul, dându-i de înţeles să nu strige. Şi Hassan se stăpâni. Omul (era chiar genniul!) îi dădu o făclie aprinsă, îl povăţui să se amestece în mulţimea de oameni care purtau cu toţii făclii aprinse, ca să însoţească nunta, şi adăugă:

— Află că sunt un genni dreptcredincios! Eu te-am adus aici, în timp ce dormeai. Acest oraş este Cairo. Şi te-am adus aici căci îţi vreau binele, şi vreau să te ajut fără să-ţi cer nimic, numai din dragoste pentru faţa lui Allah şi pentru chipul tău frumos! Ia, deci, făclia asta aprinsă, amestecă-te în mulţime şi du-te până la acel hamman pe care-l vezi. Acolo vei vedea ieşind un soi de pitic ghebos, pe care-l vor petrece la palat; tu îi vei urma! sau, mai degrabă, vei merge alături de ghebos, care este mire, şi vei intra cu el în palat; şi, ajuns în sala mare de petreceri, te vei aşeza de-a dreapta ghebosului mire, ca şi cum ai fi unul de al casei. Şi atunci, de fiecare dată când vei vedea ajungând în faţa voastră a amândorura un cântăreţ, o dansatoare sau o cântăreaţă, îţi vei cufunda mâna în buzunarul, pe care, prin grija mea, îl vei afla mereu plin cu aur; şi vei lua aur cât îţi va încăpea în pumn, fără şovăială, şi-l vei arunca nepăsător la toţi aceia! Şi n-avea nicio teamă că s-ar putea cumva întâmpla să se istovească aurul: de asta mă voi îngriji eu! Aşadar, vei da câte un pumn de aur la toţi aceia care se vor apropia de

tine. Şi ia-ţi o înfăţişare sigură de tine, şi nu te teme de nimic! Şi încredinţează-te lui Allah, care te-a făurit atât de frumos, şi deopotrivă mie, care te iubesc! De altminteri, tot ceea ce ţi se înlâmplă aici, ţi se întâmplă prin voinţa şi prin puterea lui Allah, preaînaltul!

Cu aceste cuvinte, genniul se făcu nevăzut.

Şi Hassan Badreddin din Bassra, la aceste cuvinte ale efritului, zise în sinea lui: „Ce poate oare să însemne toată povestea asta? Şi oare despre ce serviciu pe care mi-l face a voit să pomenească acest efrit uluitor?“ Dar, fără să stea mai mult pe gânduri, merse, îşi aprinse din nou făclia, care se stinsese, de la făclia unuia dintre nuntaşi, şi ajunse la hammam chiar în clipa când ghebosul, sfârşind cu baia, ieşea de acolo călare şi îmbrăcat în straie nou-nouţe.

Atunci Hassan Badreddin din Bassra se amestecă în mulţime şi se învârti atât de bine încât ajunse în fruntea alaiului, alături de ghebos. Atunci frumuseţea lui Hassan se arătă în minunata ei strălucire. De altminteri, Hassan era îmbrăcat în hainele lui strălucitoare din Bassra: pe cap purta, drept tichie, un fes înfăşurat cu un minunat turban de mătase, brodat tot cu aur şi argint şi înfăşurat după obiceiul din Bassra; şi avea o mantie ţesută din mătase învrâstată cu fire de aur. Şi aceasta nu făcea decât să dea mai multă strălucire chipului său fermecător şi frumuseţii lui.

Aşadar, de fiecare dată când o cântăreaţă sau o dansatoare se, desprindea din grupul muzicanţilor, pe calea străbătută de alai, şi se apropia de el, în faţa cocoşatului, numaidecât Hassan Badreddin îşi cufunda mâna în buzunar şi, scoţând-o plină de aur, arunca aurul cu amândoi pumnii în jur, şi mai arunca şi în daireaua tinerei dansatoare sau a tinerei cântăreţe, şi le-o umplea, de fiecare dată; şi toate astea într-un chip şi cu o graţie neîntrecute.

Şi aşa, toate femeile, precum şi toată mulţimea, au fost cuprinse de cea mai mare admiraţie şi erau fermecate de

frumuseţea şi de graţia lui.

Alaiul sfârşi prin a ajunge la palat. Acolo, curtenii îndepărtară mulţimea, şi nu lăsară să intre decât muzicanţii şi trupa dansatoarelor şi a cântăreţelor, în urma ghebosului. Şi nimeni altcineva.

Atunci cântăreţele şi dansatoarele, într-un singur glas, strigară la curteni şi le spuseră:

— Pe Allah! aveţi toată dreptatea să-i împiedicaţi pe bărbaţi să intre cu noi în harem, ca să fie de faţă la găteala miresii! Dar ne vom împotrivi şi noi cu tărie să intrăm, dacă nu-l veţi lăsa să intre cu noi pe acest tânăr care ne-a copleşit cu binefacerile lui! Şi nu vom consimţi s-o sărbătorim pe mireasă, decât dacă va fi de faţă tânărul nostru prieten!

Şi femeile puseră stăpânire cu de-a sila pe tânărul Hassan şi îl duseră cu ele în harem, în mijlocul sălii celei mari. Şi aşa, el era singurul bărbat alături de piticul ghebos, rândaş la cai, în mijlocul haremului, oricât ar fi crăpat de ciudă cocoşatul care nu putu împiedica lucrul acesta. În sala cea mare se strânseră toate soţiile emirilor, ale vizirilor şi ale curtenilor din palat. Se înşirară pe două rânduri, ţinând fiecare câte o făclie mare, şi toate aveau chipul acoperit cu vălul cel mic de mătase albă, din pricină că erau de faţă şi cei doi bărbaţi. Şi Hassan şi mirele ghebos trecură printre cele două şiruri şi merseră să se aşeze pe un podium înălţat, printre cele două rânduri de femei, care se răsfirau de la sala cea mare până la camera nupţială, de unde trebuia să iasă peste puţin timp mireasa.

La vederea lui Hassan Badreddin, a frumuseţii lui fermecătoare, a chipului său luminos, ca şi cornul lunii noi, de tulburare, femeilor li se tăie răsuflarea şi simţiră cum îşi pierd cu desăvârşire capul. Şi fiecare ardea de dorinţa să-l poată înlănţui pe acest tânăr minunat, şi să se arunce la pieptul lui, şi să rămână prinsă acolo vreme de un an, sau o lună, sau măcar un ceas, timpul cât să fie îmbrăţişată şi să-l simtă, măcar o dată, într-însa.

Şi iată că deodată toate femeile nu se mai putură stăpâni şi îşi descoperiră chipul, ridicând vălul! Şi se arătară fără nicio sfială, uitând că este de faţă cocoşatul! Şi începură toate să se apropie de Hassan Badreddin, ca să-l soarbă din ochi mai de aproape, ca să-i spună un cuvânt sau două de dragoste, sau măcar să-i facă un semn cu ochiul, spre a-i da de înţeles cât de mult îl doreau. De altminteri, dansatoarele şi cântăreţelc se întreceau şi acolo cu laudele, povestind despre dărnicia lui Hassan şi îmboldindu-le pe stăpâne să-l servească cum se pricepeau mai bine. Şi stăpânele ziceau:

— Allah! Allah! iată într-adevăr un tânăr! Acesta, da, poate să se culce cu Sett El-Hosn! Ei sunt făcuţi unul pentru celălalt! Dar pe blestematul ăsta de cocoşat, fie ca Allah să-l prăpădească!

În timp ce femeile din sală stăruiau mai departe să-l laude pe Hassan şi să-l ocărască pe cocoşat, deodată cântăreţele bătură în instrumentele lor, uşa camerei nupţiale se deschise şi mireasa, Sett El-Hosn, înconjurată de eunuci şi de însoţitoare, îşi făcu intrarea în sala de primire.

Sett El-Hosn, fiica vizirului Şamseddin, intră în mijlocul femeilor, şi strălucea ca o hurie, iar celelalte, alături de ea, nu păreau decât nişte astre care-i întregeau alaiul, aşa cum stelele înconjoară luna când iese de după un nor! Era parfumată cu ambră, cu mosc şi cu roze; se pieptănase, şi părul ei strălucea sub mătasea care-l acoperea; umerii i se desenau minunaţi sub veşmintele bogate. Era într-adevăr înveşmântată ca o regină. Între altele, purta o rochie brodată cu aur roşu, şi pe stofă erau desenate chipuri de animale şi de păsări; dar aceasta nu era decât rochia de deasupra; căci rochiile celelalte, de pe dedesubt, singur Allah ar fi în stare să le cunoască şi să le preţuiască în toată bogăţia lor! La gât, purta un şirag care putea să preţuiască cine ştie câte mii de dinari! Fiecare nestemată care-l alcătuia era aşa de rară încât niciun om, făptură de rând, sau însuşi regele, nu văzuse

ceva asemănător.

Într-un cuvânt, Sett El-Hosn, mireasa, era atât frumoasă, pe cât este de frumoasă luna plină, într-a patrusprezecea noapte.

Cât despre Hassan Badreddin din Bassra, şedea mereu, stârnind admiraţia întregului grup de femei; de aceea tot către el se îndreptă şi mireasa. Se apropie de podium, dând trupului mişcări nespus de graţioase, la dreapta şi la stânga. Atunci, deodată se sculă rândaşul ghebos şi se repezi să o îmbrăţişeze. Dar ea îl respinse cu groază, se întoarse sprintenă şi, dintr-o mişcare, se aşeză în faţa frumosului Hassan. Şi când te gândeşti că el îi era văr, şi că ea nu ştia, şi nici el nu-ştia mai mult decât ea!

La această privelişte, toate femeile ce se aflau de faţă începură să râdă, mai ales când mireasa se opri în faţa frumosului Hassan, pentru care, chiar din acea clipă, se simţi mistuită de o patimă aprinsă, şi ridicând mâinile spre cer strigă:

— Allahumma! fă ca acest frumos băiat să fie soţul meu! Şi descotoroseşte-mă de rândaşul ghebos!

Atunci Hassan Badreddin, după povaţa genniului, îşi cufundă mâna în buzunar, o scoase plină de aur şi, cu pumnii, îl aruncă însoţitoarelor tinerei Sett El-Hosn, şi dansatoarelor, şi cântăreţelor, care strigară:

— Ah! facă-se ca mireasa să fie a ta!

Şi Badreddin surâse prietenos la această urare şi la laudele lor.

Cât despre cocoşat, în timpul acesta fusese părăsit cu dispreţ, şi şedea singur cuc, urât ca o maimuţă. Şi toţi cei care se apropiau din întâmplare, trecând pe lângă el, îşi stingeau făcliile, a bătaie de joc. Şi rămase aşa tot timpul, părăsit şi singur şi făcându-şi sânge rău. Şi toate femeile chicoteau privindu-l, şi-l şfichiuiau cu glume deocheate. Una îi spunea: „Maimuţoiule! tu poţi să ţi-o faci singur, pe uscat, şi să te împreuni cu aerul!“ Alta îi spunea: „Uite! tu întreg abia dacă eşti cât zebbul frumosului nostru stăpân! Iar cele două gheburi ale tale sunt croite tocmai pe

măsura ouălor lui.“ A treia spunea: „Dacă ţi-ar trage una cu zebbul lui, te-ar azvârli înapoi, la grajd, cu fundul înainte!“ Şi râdeau în hohote.

Cât despre mireasă, de şapte ori în şir, şi de fiecare dată îmbrăcată într-alt fel, făcu ocolul sălii, urmată de toate femeile; şi se oprea, după fiecare ocol, dinaintea lui Hassan Badreddin din Bassra. Şi fiecare rochie nouă era şi mai frumoasă decât cea dinainte, şi fiecare podoabă întrecea nespus de mult pe celelalte. Şi tot timpul cât mireasa înainta astfel încet, pas cu pas, cântăreţele scoteau minuni din lăute şi îngânau cântecele de iubire cele mai nebuneşti şi mai aţâţătoare, şi dansatoarele, acompaniindu-se cu micile lor dairele cu clopoţei, dansau ca nişte păsări! Şi de fiecare dată Hassan Badreddin nu uita să arunce aurul cu pumnii, împrăştiindu-l prin toată sala; şi femeile se aruncau asupra lui, ca să atingă ceva din mâna tânărului. Ba unele chiar se folosiră de voia bună şi de aţâţarea simţurilor tuturor, de sunetele intrumentelor şi de beţia cântecului, ca să se prefacă, întinzându-se una peste alta, că se împreunează, privindu-l pe Hassan şezând şi surâzător! Iar cocoşatul se uita la toate acestea tare necăjit. Şi necazul lui sporea de fiecare dată când vedea vreuna dintre fetişcane cum se întorcea spre Hassan, întindea mâna şi, aplecând-o cu iuţeală, îl îmbia spre pântecul ei; pe alta jucându-şi degetul mijlociu şi făcându-i cu ochiul; pe alta, mişcându-şi aţâţător şoldurile, răsucindu-se şi plesnindu-şi mâna dreaptă deschisă peste mâna stângă închisă; sau pe alta, cu mişcări şi mai desfrânate, bătându-şi bucile cu palma şi spunând ghebosului: „Tu vei muşca din ele la vremea caiselor!“ Şi toată lumea se topea de râs.

La sfârşitul celui de al şaptelea ocol, nunta se sfârşi, căci ţinuse o bună parte din noapte. Aşadar, cântăreţele conteniră să-şi mai ciupească instrumentele, dansatoarele şi cântăreţele din gură se opriră şi, împreună cu celelalte femei, trecură pe dinaintea lui Hassan, fie sărutându-i mâinile, fie atingându-i pulpana

mantiei; şi ieşi toată lumea, privindu-l pe Hassan pentru cea din urmă oară, ca pentru a-i spune să rămână acolo. Şi, într-adevăr, nu mai rămaseră în sală decât Hassan, coeoşatul şi mireasa cu însoţitoarele ei. Atunci însoţitoarele o conduseră pe mireasă la ea în cameră, îi scoaseră rochiile, una câte una, rostind de fiecare dată, ca să îndepărteze prin descântec deochiul: „În numele lui Allah“! apoi plecară, lăsând-o singură cu doica ei bătrână, care, înainte de-a o petrece în camera nupţială, trebuia să aştepte ca mirele, ghebosul, să ajungă întâiul acolo.

Coeoşatul se sculă deci de pe podium şi, văzând că lui Hassan nici prin gând nu-i trecea să plece, îi zise cătrănit:

— De fapt, tu ne-ai cinstit peste măsură cu venirea ta aici şi ne-ai copleşit cu binefacerile tale în noaptea asta. Dar acum, oare aştepţi să te izgonim?

Atunci Hassan, care la drept vorbind nici nu ştia ce să facă, răspunse ridicându-se: „În numele lui Allah!“ şi ieşi. Dar abia ajunse dincolo de uşă, când îl văzu ivindu-se pe genni care îi spuse:

— Unde pleci aşa, Badreddin? Opreşte-te, ascultă-mă bine şi urmează-mi poveţele. Chiar acum cocoşatul a ieşit la umblătoare; şi îl iau în grija mea! Tu, între timp, du-te degrabă în camera nupţială şi când vezi intrând pe mireasă, spune-i: „Eu sunt adevăratul tău soţ! Sultanul şi tatăl tău nu s-au folosit de acest vicleşug decât din grijă pentru tine, ca să nu te deoache oamenii pizmaşi! Câte despre rândaş, el este cel mai netrebnic dintre rândaşii noştri de la cai; şi, ca să fie despăgubit, i se pregăteşte la grajd o strachină bună de lapte prins, cu care să se răcorească bând-o în sănătatea noastră!“ Apoi o vei lua fără teamă şi, fără şovăială, îi vei ridica vălul şi-i vei face ceea ce-i vei face!

Şi genniul pieri.

Într-adevăr cocoşatul ajunse la umblătoare, simţind nevoia să se uşureze înainte de a intra la mireasă, se lăsă pe vine pe lespedea de marmură şi începu! Dar numaidecât geniul se prefăcu într-un şobolan cumplit, ieşi

din gaura umblătoarei şi guiţă: „Zik, zik!“ Rândaşul bătu din palme ca să-l fugărească, strigând:. „Hâş! hâş!“ Atunci şobolanul se umflă şi se prefăcu într-un cotoi cumplit, cu ochii sclipind fioros, care porni să miaune groaznic. Apoi, cum ghebosul îşi făcea mai departe treaba, cotoiul începu să se umfle şi se prefăcu într-un câine mare care latră: „Ham, ham!“ Atunci cocoşatul se înspăimânta şi ţipă: „Marş, javră de codoş!“ Câinele crescu, se umflă şi se prefăcu într-un măgar, care începu să zbiere în obrazul cocoşatului: „Hi-ha, hi-ha!“ şi să se băşească cu zgomot cumplit. Şi cocoşatul, cuprins de spaimă, simţi cum tot pântecele i se umple de cufureală, şi abia avu putere să strige:

— Ajutor, locuitori ai casei!

Atunci de teamă să nu-l vadă scăpat de acolo, măgarul se umflă şi mai tare şi se prefăcu într-un bivol înfricoşător, care astupă cu desăvârşire uşa umblătoarei, şi vorbi, de astadată cu grai omenesc, spunând:

— Nenorocire ţie, cocoaşă a dosului meu! o, tu, cel mai scârnav dintre rândaşi!

La aceste cuvinte, cocoşatul simţi cum îl prind frigurile morţii, alunecă pe lespezi, umplându-se şi mai mult de cufureală, pe jumătate despuiat şi cu dosul în sus; şi fălcile îi clănţăniră o vreme, apoi i se încleştară de spaimă! Atunci bivolul îi mugi:

— O, cocoşat de smoală! oare n-ai putut să-ţi afli altă femeie pe care s-o străbaţi cu scula ta scârnavă, decât pe stăpâna mea?

Şi rândaşul, sugrumat de spaimă, nu putu îngăima o vorbă. Iar genniul îi mai zise:

— Răspunde, ori te fac să-ţi mănânci căcatul!

Rândaşul, la această ameninţare înfricoşătoare, rosti anevoie:

— Pe Allah! nu-i de loc vina mea! Am fost silit la asta! Şi, de altminteri, o, prea puternice împărat al bivolilor, eu nici nu mi-aş fi putut închipui că fata ar avea un ibovnic printre bivoli! Dar îţi jur că mă căiesc, şi vă cer iertare, lui

Allah şi ţie!

Atunci genniul îi zise:

— Îmi vei jura pe Allah că te vei supune poruncilor mele!

Şi cocoşatul se grăbi să facă jurământ. Apoi genniul îi zise:

— Vei rămâne aici toată noaptea până la răsăritul soarelui! Şi numai atunci vei putea pleca! Dar nu vei grăi nimănui nicio vorbă despre toate astea, că de nu, îţi voi sfărâma capul în mii de bucăţi. Şi să nu mai pui vreodată piciorul prin partea asta de palat, în harem! Că de nu, ţi-o spun încă o dată, îţi voi zdrobi capul şi te voi azvârli în groapa cu căcat! apoi adăugă: Iar acum, te voi aşeza într-un anume fel, ca nu cumva să te încumeţi să te mişti de aici până în zori!

Şi bivolul îl apucă pe rândaş cu dinţii de picioare şi-l vârî întâi cu capul în gaura căscată a gropii umblătoarei, lăsându-i numai picioarele afară. Şi-i mai spuse o dată:

— Şi mai ales, bagă bine de seamă, să nu te clinteşti cumva!

Apoi se făcu nevăzut.

Iată cum a fost cu ghebosul!

Cât despre Hassan Badreddin din Bassra, el îi lăsă pe ghebos şi pe efrit hărţuindu-se, pătrunse în iatac, de acolo în camera nupţială şi se aşeză în capătul ei. Şi de-abia ajunse acolo, când apăru mireasa, sprijinită de doica ei bătrână, care se opri la uşă, lăsând-o pe Sett El-Hosn să intre singură. Fără să desluşească cine şedea în capătul camerei, bătrâna crezu că vorbeşte cu ghebosul, spuse:

— Scoală-te, cutezătorule, ia-ţi soţia şi poartă-te vitejeşte! Şi acuma, copiii mei, Allah fie cu voi!

Apoi se retrase.

Atunci mireasa Sett El-Hosn, cu inima tare slăbită, înaintă zicându-şi în sine: „Nu! mai degrabă îmi dau sufletul decât să mă las în mâinile acestui scârnav de rândaş ghebos!“ Dar abia făcu câţiva paşi că-l recunoscu

pe minunatul Badreddin! Scoase un ţipăt de fericire şi spuse:

— O scumpul meu! cât eşti de drăguţ că mă aştepţi de atâta timp! Eşti singur? Ce fericire! Îţi voi mărturisi că, la început, văzându-te aşezat în sala de primire, cot la cot cu spurcatul de ghebos, crezusem că vă însoţiserăţi amândoi împotriva mea!

Badreddin răspunse:

— O, stăpâna mea, oare cum poţi vorbi aşa? Cum îţi şi închipui că ghebosul ar putea să se atingă de tine? Şi cum aş putea oare să mă însoţesc cu el împotriva ta?

Sett El-Hosn răspunse:

— Dar, în sfârşit, care dintre voi doi este bărbatul meu: tu sau el?

Badreddin răspunse:

— Eu, o, stăpâna mea! Toată această mascaradă cu ghebosul n-a fost ticluită decât ca să ne facă să râdem; şi de asemenea ca să te ferească de deochi, căci toate femeile din palat auziseră vorbindu-se de frumuseţea ta neasemuită; şi tatăl tău l-a năimit pe acel cocoşat ca să slujească de pavăză împotriva deochiului; tatăl tău l-a răsplătit cu zece dinari; de altminteri, acum cocoşatul se află la grajd unde înfulecă pe rupte în sănătatea noastră un castron cu lapte prins!

La cuvintele lui Badreddin, Sett El-Hosn fu cuprinsă de o mare bucurie; începu să surâdă drăgălaş şi să râdă încă şi mai drăgălaş, apoi, deodată, nemaiputându-se stăpâni, strigă:

— Pe Allah! scumpul meu, ia-mă! ia-mă! Strânge-mă! Ţintuieşte-mă în poala ta!

Şi, cum Sett El-Hosn îşi scoase o parte din veşminte, se ivi aproape goală în faţa lui. Şi aşa, zicând aceste vorbe: „Ţintuieşte-mă în poala ta!“ ea îşi ridică uşor rochia până din sus de pântece şi îşi dezvălui astfel, în toată minunăţia lor coapsele şi curul ei de iasomie.

La această privelişte şi la vederea cu de-amănuntul a cărnii ei de hurie, Badreddin simţi cum dorinţa îl

răscoleşte făcând să-i tresară pruncul adormit! Şi se ridică degrabă, se dezbrăcă şi se descotorosi de ismenele lui largi cu nenumărate încreţituri; îşi scoase punga cu cei o mie de dinari, pe care i-o dăduse iudeul din Bassra, şi o puse pe divan sub ismene; apoi îşi scoase turbanul său atât de frumos, îl puse pe un scaun, luă un turban uşor de noapte, care fusese adus pentru cocoşat, şi nu rămase îmbrăcat decât cu cămaşa fină din muselină de mătase brodată cu fir de aur şi cu ismenele largi din mătase albastră, legate la brâu cu o cingătoare cu ciucuri de aur.

Badreddin îşi desfăcu cingătoarea şi se avântă spre Sett El-Hosn care îi dăruia tot trupul; şi se înlănţuiră; şi Badreddin o ridică pe Sett El-Hosn şi o culcă în aşternut şi se prăvăli peste ea! Se ghemui cu coapsele desfăcute, apucă coapsele lui Sett El-Hosn şi le atrase spre sine, îndepărtându-le una de alta. Şi ţinti berbecul bârzoiat înspre cetate, şi împinse voinicul împlântându-l în crăpătură: şi îndată crăpătura se deschise. Şi Badreddin nu mai putu de fericire dându-şi seama că mărgăritarul era nestrăpuns, şi că niciun berbec înainte de al său nu-l străpunsese şi nu-l atinsese nici măcar cu vârful nasului! Şi îşi mai dădu seama că acest dos binecuvântat nu mai fusese niciodată călărit de vreun armăsar.

Şi aşa în culmea bucuriei, el răpi ceea ce avea de răpit şi se desfătă în deplină voie din dulceaţa acestei tinereţi. Şi, cui pe cui, berbecul izbi de cincisprezece ori dupăolaltă, intrând şi ieşind neîntrerupt; şi nu se simţi câtuşi de puţin rău din pricina asta.

Şi desigur, chiar din acea clipă, Sett El-Hosn rămase însărcinată, precum vei vedea în cele ce urmează, o, emir al credincioşilor!

Când Badreddin sfârşi cu împlântatul celui de al cincisprecelea stâlp, îşi zise: „Poate că deocamdată este de-ajuns“. Şi atunci se întinse lângă Sett El-Hosn, şi-i puse mâna uşurel sub cap, şi Sett El-Hosn, la rândul ei, îl cuprinse cu braţele; şi amândoi se înlânţuiră strâns şi, înainte de-a adormi, îşi recitară aceste strofe minunate:

Pătrundă-ţi lancea-n obiectul dragostei! N-ai teamă
Şi, cum nu este-n slujba îndrăgostitului, ca ajutor,
Tu sfatul gălbejitei pizme nu-l lua în seamă!

Socoate! îngăduitorul n-a creat mai sfântă
Privelişte,-aici, jos: înlănţuiţi pe patul lor
Doi se iubesc şi numai de beţia lor se-ncântă.

Priveşte-i! Ca uniţi, de unul-altul, ei sunt una,
Şi peste dânşi pururi stă al binecuvântării har!
Ce strânse mâini şi braţe-s perna lor de totdeauna!

Când lumea vede-n juru-i două inime legate
De pasiune-aprinsă, repede şi crunt barbar,
Încearcă să împlânte fierul rece, pe la spate.

Tu treci de-asemenea mizerii, şi oricând ursita
Ţi-aduce-n cale-o frumuseţe pe care n-o aştepţi,
Să nu te dai în lături, ci-nfruntă dârz ispita!

Pe ea, aşa cum ţi-este dat, învăluie-o-n iubire,
Cu ea trăieşte după cum e sfatul celor înţelepţi,
Doar cu ea singură, într-una, zilele să ţi se-nşire.

Iată totul în ceea ce-i priveşte pe Hassan Badreddin şi pe Sett El-Hosn, fiica unchiului său!

Cât despre genni, el se grăbi să plece în căutarea genniei, tovarăşa lui, şi amândoi veniră să-i admire pe cei doi tineri dormind, după ce fuseseră de faţă la jocul lor şi numărară loviturile de berbec. Apoi efritul îi zise prietenei sale, efrita:

— Haide, surioară, vezi că am avut dreptate! apoi adăugă: Acum trebuie, la rândul tău, să-l răpeşti pe tânăr şi să-l duci în acelaşi loc de unde l-am luat, în cimitirul din Bassra, în turbeha tatălui său, Nureddin! Şi fă-o repede, şi eu te voi ajuta, căci, iată, încep să se ivească zorile; şi,

într-adevăr, nu trebuie să fie găsit aici!

Atunci efrita îl ridică pe tânărul Hassan dormind, îl puse pe umerii ei, îmbrăcat, aşa cum era, numai cu cămaşa, căci ismenele nu îl ţinuseră în toiul zbenguielilor, şi zbură cu el, urmată îndeaproape de efrit. Când deodată, în plină călătorie prin văzduh, efritul o pofti trupeşte pe efrită şi voi să o silnicească, aşa cum era, împovărată cu frumosul Hassan; şi efrita s-ar fi lăsat de bună voie efritului; dar se temu să nu i se întâmple ceva lui Hassan. Dar, din fericire, Allah îi veni într-ajutor şi trimise împotriva efritului o ceată de îngeri care aruncară asupra lui un stâlp de foc, care îl arse. Şi aşa, efrita şi Hassan fură scăpaţi de cumplitul efrit, care poate că i-ar fi nimicit: căci efritul este crâncen la împreunare. Atunci efrita coborî pe pământ, chiar în locul unde se prăvălise efritul cu care ea s-ar fi împreunat cu drag, dacă n-ar fi fost acolo Hassan, căruia îi purta tare mult de grijă.

Ci fusese scris de destin ca locul unde efrita avea să-l coboare pe tânărul Hassan Badreddin, neîndrăznind să-l ducă mai departe numai ea singură, să fie tare aproape de oraşul Damasc în ţara Şam[55]. Şi efrita îl duse pe Hassan aproape de tot de una dintre porţile oraşului, îl aşeză uşor pe pământ şi îşi luă zborul.

În zorii zilei se deschiseră porţile oraşului, şi oamenii care ieşeau fură tare miraţi văzându-l pe acel tânăr fermecător dormind, îmbrăcat numai cu o cămaşă, având pe cap în loc de turban, o scufie de noapte, ba mai mult şi fără ismene! Şi îşi spuseră:

— Cine ştie cât a trebuit să stea el de veghe ca să fie afundat acum într-un somn atât de adânc!

Dar alţii spuseră:

— Allah! Allah! ce tânăr frumos! Fericită şi plină de noroc este femeia care s-a culcat cu el! Dar oare de ce este acum aşa de gol-goluţ?

Alţii răspunseră:

— Poate că sărmanul tânăr a petrecut la crâşmă mai

---

[55] Siria, sau numai oraşul Damasc.

mult decât se cuvenea! Şi a băut peste măsură! Şi, întorcându-se seara acasă, va fi găsit porţile oraşului închise şi s-a hotărât să doarmă pe câmp!

Dar în timp ce vorbeau aşa, boarea dimineţii se iscă, veni să-l dezmierde pe frumosul Hassan şi-i sumese cămaşa: atunci se iviră un pântece, un buric, nişte coapse şi nişte pulpe, toate ca de cristal! un zebb şi nişte ouă tare pe măsură. Şi această privelişte îi uimi pe toţi oamenii, care nu se mai saturau privind.

În clipa aceea Badreddin se trezi şi se văzu întins aproape de o poartă necunoscută şi înconjurat de toţi acei oameni; rămase tare nedumerit şi strigă:

— Unde mă aflu oameni buni? Spuneţi-mi, vă rog! Şi de ce v-aţi adunat aşa în jurul meu? Ce s-a întâmplat?

Ei răspunseră:

— În ce ne priveşte, ne-am oprit ca să te privim, numai aşa, din plăcere! Dar, în ce te priveste, oare tu ştii că te afli la poarta Damascului? Unde ţi-ai putut petrece noaptea, de eşti aşa despuiat?

Hassan răspunse:

— Pe Allah! oameni buni, oare ce-mi spuneţi voi? Eu mi-am perecut noaptea la Cairo. Şi ziceţi că sunt la Damasc?

Atunci izbucniră cu toţii într-un râs nemaipomenit, şi unul dintre ei spuse:

— O, mâncătorule de haşiş!

Şi alţii spuseră:

— Nu mai încape nicio îndoială că eşti nebun de-a binelea! Ce păcat, un tânăr atât de încântător să înnebunească!

Şi alţii spuseră:

— Dar, în sfârşit, cum stăm cu povestea asta ciudată pe care ne-o îndrugi aici?

Atunci Hassan Badreddin răspunse:

— Pe Allah! oameni buni, eu nu mint niciodată! Aşadar, vă asigur şi vi-o repet că noaptea asta mi-am petrecut-o la Cairo, iar pe cealaltă la Bassra, în oraşul meu!

La aceste cuvinte, unul strigă:

— Ce lucru de necrezut!

Un altul:

— Ăsta-i nebun!

Şi câţiva începură să râdă şi să bată din palme. Şi alţii ziseră:

— Într-adevăr, oare nu-i păcat de acest tânăr minunat că şi-a pierdut astfel mintea! Dar e nebun fără de pereche!

Şi un altul, mai înţelept, îi spuse:

— Haide fiul meu, vină-ţi puţin în fire. Şi nu mai îndruga asemenea prostii.

Atunci Hassan spuse:

— Ştiu ce zic.

— Şi chiar mai mult decât atât, aflaţi că azi-noapte la Cairo am petrecut clipe nespus de plăcute, fiind mire!

Atunci fură cu toţii din ce în ce mai încredinţaţi de nebunia lui; şi unul dintre ei strigă râzând:

— Vedeţi bine că sărmanul tânăr s-a însurat în vis? Bună-i oare căsătoria în vis? De câte ori? Oare era o hurie sau o curvă?

Dar Badreddin începea să fie tot mai nedumerit, şi le strigă:

— Ei bine, da! era o hurie! Şi nu m-am împreunat nicidecum în vis, ci de cincisprezece ori între coapsele ei binecuvântate; şi am luat locul unui ghebos împuţit, şi mi-am pus chiar scufia de noapte menită lui, şi care iat-o aici! apoi se gândi o clipă şi iar strigă: Dar, pe Allah! oameni cumsecade, unde mi-e turbanul, unde mi-s ismenele, unde mi-s mantia şi pantalonii? Şi mai cu seamă unde mi-e punga?

Şi Hassan se sculă şi îşi căută hainele în jur. Şi toată lumea începu atunci să-şi tragă cu ochiul şi să-şi facă semne că tânărul era smintit de-a binelea.

Atunci sărmanul Hassan se hotărî să intre în oraş, aşa caraghios cum era şi, neavând încotro, fu silit să străbată străzile şi sukurile, în mijlocul unei gloate mari de copii şi

de oameni, care strigau: „Iată un nebun! Iată un nebun!“ Şi bietul Hassan nu ştia ce să mai facă; dar Allah se temu ca acest băiat frumos să nu fie silnicit, şi-l făcu să treacă pe lângă dugheana unui cofetar care tocmai atunci îşi deschisese prăvălia. Şi Hassan se năpusti în prăvălie şi se adăposti acolo; şi fiindcă cofetarul era o namilă zdravănă, ale cărui isprăvi erau faimoase nevoie mare în oraş, toată lumea se temu şi se trase înapoi, lăsându-l pe Hassan în pace.

Când cofetarul, care se numea El-Hadj Abdallah, îl văzu pe tânărul Hassan Badreddin, putu să-l creceteze pe îndelete şi rămase uimit la vederea frumuseţii, a farmecelor şi a darurilor cu care fusese înzestrat; şi chiar în clipa aceea dragostea îi năpădi inima şi-i zise tânărului Hassan:

— O, tinere drăgălaş, spune-mi de unde vii? Şi fii fără teamă; istoriseşte-mi toată povestea ta, căci te iubesc încă de pe acum mai presus ca pe sufletul meu!

Atunci Hassan îi istorisi cofetarului Hadj Abdallah toată povestea lui, şi aceasta de la început şi până la sfârşit. Dar n-are niciun rost să o mai repetăm.

Şi cofetarul rămase nespus de uimit, şi îi zise lui Hassan:

— Tânărul şi măritul meu domn Badreddin, această poveste este într-adevăr de necrezut şi nemaipomenită. Dar, o, copilul meu! te sfătuiesc să n-o mai spui la nimeni, căci e primejdios să faci asemenea destăinuiri. Îţi pun la îndemână dugheana mea, şi vei rămâne cu mine, până când Allah se va îndura să curme ponoasele de care eşti lovit. De altminteri eu n-am niciun copil, şi m-ai face tare fericit dacă te-ai învoi să mă primeşti de tată! Te voi lua de suflet, ca fiu al meu!

Atunci Hassan Bedreddin îi răspunse:

— Bunule unchiaş, facă-se după dorinţa ta!

Numaidecât cofetarul merse la suk şi cumpără nişte haine scumpe, cu care se întoarse ca să-l îmbrace. Apoi îl duse la cadiu şi, faţă de martori, îi luă de suflet pe Hassan

Badreddin, ca fiu al său.

Şi Hassan rămase în prăvălia cofetarului, ca fiu al său; şi el lua banii de la muşterii şi le vindea prăjiturile, borcanele cu dulceţuri, porţelanurile pline cu şerbet şi faimoasele dulciuri din Damasc; şi învăţă în scurtă vreme măiestria cofeturilor, pentru care avea un dar cu totul deosebit, în urma învăţămintelor ce i le dăduse mama lui, nevasta vizirului Nureddin din Bassra, care gătea prăjiturile şi dulceţurile dinaintea lui pe când era copil.

Şi frumuseţea lui Hassan, strălucitorul tânăr din Bassra, fiul de suflet al cofetarului, îşi întinse faima peste întreg oraşul Damasc; şi dugheana cofetarului El-Hadj Abdallah ajunse cofetăria cea mai căutată dintre toate prăvăliile cofetarilor din Damasc.

Iată ce s-a întâmplat cu Hassan Badreddin!

Cât despre mireasa Sett El-Hosn, fiica vizirului Şamseddin din Cairo, iată!

Când se trezi Sett El-Hosn în dimineaţa întâiei nopţi a nunţii, ea nu-l află pe frumosul Hassan lângă ea. Atunci îşi închipui că Hassan se dusese la umblătoare! Şi se puse să-l aştepte până se va întoarce.

Într-acestea, vizirul Şamseddin, tatăl ei, veni de o căută, ca să vadă ce face. El era tare îngrijorat, şi nespus de îndârjit în sufletul său de nedreptatea sultanului, care-l silise să o mărite astfel pe frumoasa Sett El-Hosn, fiica lui, cu rândaşul ghebos. Şi, înainte de a intra la fiica sa, vizirul îşi zise: „Fără doar şi poate că am s-o ucid dacă voi afla că i s-a dat acelui scârnav cocoşat!“

Bătu deci la usa camerei nupţiale şi o strigă:

— Sett El-Hosn!

Ea îi răspunse dinlăuntru:

— Da, tată, vin pe dată să-ţi deschid!

Şi, sculându-se degrabă, dete fuga să deschidă tatălui său. Şi se făcuse şi mai frumoasă ca de obicei, chipul ei era ca luminat, şi sufletul îi era plin de bucurie, fiindcă simţise îmbrăţişările minunate ale acelui căprior frumos! Şi aşa, ieşi sprinţară în întâmpinarea tatălui ei, şi se

aplecă, şi-i sărută mâinile. Dar tatăl, la vederea fiicei bucuroase, în loc de a fi mâhnită de împreunarea ei cu cocoşatul, strigă:

— Ah, fată neruşinată! Cum îndrăzneşti să te înfăţişezi înaintea mea cu acest chip înveselit, după ce te-ai culcat cu acel scârnav rândaş ghebos?

La aceste cuvinte, Sett El-Hosn începu să surâdă cu înţeles şi zise:

— Pe Allah! o, tată, ajunge cu gluma! Mi-a fost prea destul că am ajuns batjocura tuturor nuntaşilor, care glumeau pe socoteala mea, în legătură cu presupusul meu soţ, acel cocoşat care nu făcea nici cât rosătura de unghie a frumosului meu iubit, adevăratul meu bărbat de astă-noapte! Ah, ce noapte! cât a fost de plină de desfătări lângă preaiubitul meu! Încetează deci, tată, cu gluma şi nu-mi mai pomeni de cocoşatul acela!

La aceste cuvinte ale fiicei, vizirul se umplu de mânie, ochii i se învineţiră de furie şi zbieră:

— Nenorocire! Ce îndrugi tu oare? Cum cutezi să spui că ghebosul nu s-a culcat cu tine în această cameră?

Ea răspunse:

— Pe Allah, o, tată, ajunge cât mi-ai tot pomenit numele acelui cocoşat! Fie ca Allah să-l prăpădească pe el, pe tatăl, pe mama şi toată familia lui! Ştii bine că eu acum cunosc vicleşugul de care te-ai folosit ca să mă fereşti de deochi!

Şi ea îi istorisi tatălui toate amănuntele nunţii şi ale nopţii. Şi adăugă:

— Ah! cât îmi era de bine, cufundată în poala soţului meu preaiubit, frumosul tânăr cu purtări alese, cu minunaţi ochi negri şi cu sprâncene arcuite!

La aceste cuvinte, vizirul strigă:

— Fiica mea, oare ţi-ai pierdut minţile? Ce spui tu, oare? Şi unde-i acum tânărul acela pe care îl numeşti bărbatul tău?

Sett El-Hosn răspunse:

— S-a dus la umblătoare!

Atunci vizirul, peste măsură de îngrijorat, se repezi afară şi dete fuga la umblătoare. Acolo dădu peste ghebos cu picioarele în aer, cu capul cufundat adânc în gaura umblătoarei, şi neclintit aşa! Şi vizirul, nespus de uluit, strigă:

— Ce văd? Nu eşti chiar tu, cocoşatule?

Şi mai repetă o dată întrebarea cu glas tunător. Dar cocoşatul nu-i răspunse, căci, mereu ţintuit de groază, îşi închipui că acel care-i vorbea era genniul...

În clipa aceea a povestirii, Şahrazada văzu ivindu-se dimineaţa şi tăcu discret.

Dar când se lasă a douăzeci şi doua noapte

Ea zise:

— Mi s-a povestit, o mărite rege, că Giafar urmă astfel istorisirea către califul Harun Al-Raşid:

Cocoşatul îngrozit, gândindu-se că acel care-i vorbea era genniul, fu împiedicat să-i răspundă de o spaimă cumplită. Atunci vizirul strigă furios:

— Răspunde-mi, ghebos blestemat, ori îţi despic trupul cu paloşul acesta!

Atunci cocoşatul, cu capul mereu vârât în gaură, îi răspunse din fund:

— Pe Allah! o, căpetenie a efriţilor şi a gennilor, aibi milă de mine! Îţi jur că nu m-am clintit de aici toată noaptea, şi m-am supus poruncii tale!

La aceste cuvinte, vizirul nu mai ştiu ce să creadă şi strigă:

— Dar ce-mi tot îndrugi tu acolo? Eu nu sunt efrit. Sunt tatăl miresei.

Cocoşatul scoase un geamăt adânc, şi zise:

— Tu, tu poţi s-o ştergi de-aici! Eu n-am nimic de-a face cu tine! Şterge-o repede până nu se întoarce cumplitul efrit, răpitorul de suflete! De altminteri nici nu vreau să te mai văd; tu eşti pricina nenorocirii mele; mi-ai dat de

nevastă pe ibovnica bivolilor, măgarilor şi a efriţilor! Blestemat să fii, tu şi fiica ta, şi toţi răufăcătorii!

Atunci vizirul îi spuse:.

— Nebune! haide, ieşi de-aici, ca să pot înţelege puţin din ce îmi tot îndrugi!

Dar ghebosul răspunse:

— Voi fi, poate, nebun, dar nu voi fi atât de nesocotit ca să ies de aici fără învoirea cumplitului efrit! Căci el m-a oprit cu străşnicie să ies din gaură înainte de răsăritul soarelui. Du-te aşadar şi lasă-mă în pace aici! Dar spune-mi, înainte de a pleca, oare va mai zăbovi mult soarele până să răsară, sau nu?

Şi vizirul, din ce în ce mai uluit, îi răspunse:

— Dar ce-i cu efritul acela despre care tot vorbeşti?

Atunci ghebosul îi istorisi toată povestea: venirea lui la umblătoare ca să-şi facă nevoile înainte de a intra la mireasă, arătarea efritului sub felurite chipuri, de pisică, de măgar şi de bivol, şi, în cele din urmă, porunca dată — să nu iasă de acolo, şi toate cele îndurate. Apoi ghebosul începu să se văicărească.

Atunci vizirul se apropie de cocoşat, îl înşfăca de picioare şi îl trase afară din gaură. Şi ghebosul, cu faţa mânjilă toată, galben şi prăpădit, îi strigă vizirului:

— Blestemat să fii, tu şi fiica ta, ibovnica bivolilor!

Şi de teamă să nu vadă arătându-se din nou efritul, cocoşatul, îngrozit de moarte, o luă la fugă din toate puterile, urlând şi neîndrăznind să se uite înapoi. Şi ajunse la palat, şi urcă la sultan şi-i povesti păţania lui cu efritul.

Cât despre vizirul Şamseddin, el se întoarse ca nebun la fiica sa Sett El-Hosn şi-i spuse:

— O, fiica mea, simt că îmi pierd minţile! Lămureşte-mă cum stau lucrurile!

Atunci Sett El-Hosn spuse:

— Află, deci, tată, că tânărul fermecător care a avut cinstea nunţii toată noaptea, s-a culcat cu mine şi s-a bucurat de fecioria mea; şi neîndoios că voi naşte un

copil. Şi, ca să-ţi aduc o dovadă despre cele spuse, iată turbanul lui pe scaun, pantalonii lui pe divan şi izmenele lui în patul meu. Mai mult decât atât, vei afla în pantalonii lui un lucru care n-am putut ghici ce ar putea să fie!

La aceste-cuvinte, vizirul se îndreptă spre scaun, luă turbanul, îl privi cu luare-aminte şi îl întoarse pe toate feţele, apoi strigă:

— Dar acesta-i un turban ca acelea ale vizirilor din Bassra şi Mossul!

Apoi îl desfăşură şi găsi pe tichie un plic cusut, pe care se grăbi să-l ia; scotoci apoi pantalonii, îi ridică şi află acolo punga cu cei o mie de dinari pe care iudeul o dăduse lui Hassan Badreddin. În această pungă se găsea şi un petec mic de hârtie pe care erau scrise aceste cuvinte de mâna iudeului: „Întăresc, eu cutare, negustor din Bassra, că i-am dat această sumă de o mie de dinari, prin bună înţelegere, domnului Hassan Badreddin, fiul vizirului Nureddin, pe care Allah să-l aibă întru îndurarea lui! pentru încărcătura întâiei corăbii care va trage la ţărm în Bassra!“

La citirea acestei hârtii, vizirul Şamseddin scoase un strigăt puternic şi căzu în nesimţire. Când îşi veni în fire, el se grăbi să deschidă plicul aflat în turban, şi numaidecât recunoscu scrisul fratelui său Nureddin. Şi atunci începu să plângă şi să se jeluiască zicând: „Ah! sărmanul meu frate, sărmanul meu frate!“ După ce se mai linişti zise:

— Allah este atotputernic! apoi fiicei sale: Fiica mea, ştii tu numele celui căruia i te-ai dat astă noapte? Acesta este nepotul meu, fiul unchiului tău Nureddin, este Hassan Badreddin! Şi cei o mie de dinari sunt zestrea ta! Allah să fie slăvit!

Apoi recită aceste două strofe:

Văd urmele-i din nou, şi trupul tot, îndată,
Mi se topeşte de dorinţele aprinse!
Acolo-i locul fericirii celei stinse,

Şi lacrimi curg neostoit, ca niciodată.

Mă-ntreb şi strig, mereu făr' de răspuns: „Mânerea
Departe, rupt de el — ce viaţă e mai dură?
O, tu, ce suferinţe din belşug mi-ai dat, te-ndură
Şi-ngăduie să-mi fie pe curând înapoierea!“

Apoi citi din nou cu luare-aminte istorisirea fratelui său; şi află cuprinsă acolo toată povestea lui Nureddin şi naşterea fiului său Badreddin. Şi se minună nespus de mult, mai cu seamă când cercetă cu de-amănuntul şi confruntă datele înşirate de fratele său, cu datele căsătoriei lui la Cairo, şi cu naşterea fiicei sale Sett El-Hosn. Şi află că aceste date se potriveau întru totul.

El rămase atât de uimit încât se grăbi să meargă să-l caute pe sultan, arătându-i hârtiile. La rândul lui, sultanul rămase atât de uimit, încât porunci scriitorilor palatului să aştearnă pe hârtie această poveste minunată şi să o păstreze cu grijă în arhiva domniei.

Cât despre vizirul Şamseddin, el se întoarse acasă la fiica sa, şi se puse să aştepte întoarcerea nepotului său, tânărul Hassan Badreddin. Dar sfârşi prin a-şi da seama că Hassan se făcuse nevăzut, fără să înţeleagă din ce pricină, şi îşi zise: „Pe Allah! ce întâmplare nemaipomenită! Într-adevăr, nu s-a mai văzut niciodată una asemănătoare!...“

În clipa aceea a povestirii, Şahrazada văzu ivindu-se dimineaţa, şi discretă conteni istorisirea spre a nu-l obosi câtuşi de puţin pe sultanul Şahriar, rege al Insulelor Indiei şi Chinei.

Dar când se lasă a douăzeci şi treia noapte

Ea zise:

— Mi s-a povestit, o, mărite rege, că Giafar Al-Barmaki, vizirul regelui Harun Al-Raşid, urmă astfel istorisirea către calif:

Când vizirul Şamseddin văzu că nepotul său Hassan Badreddin se făcu nevăzut, îşi spuse: „Este înţelept (căci lumea-i alcătuită din viaţă şi din moarte) să-mi iau măsurile de prevedere pentru ca, la întoarcerea lui, nepotul meu Hassan să poată vedea casa în aceeaşi stare în care a lăsat-o!“ Aşadar vizirul Şamseddin luă o călimară, un kalam şi o foaie de hârtie, şi însemnă, unul câte unul, toate lucrurile şi toate mobilele din casa lui. Astfel scrise: „Cutare dulap este aşezat în cutare loc, cutare perdea este în cutare loc“; şi aşa mai departe... Când sfârşi, sigilă hârtia, după ce o citi fiicei sale, Sett El-Hosn, şi o puse cu grijă la păstrare în sipetul cu scrisori. După aceea, adună turbanul, tichia, pantalonii, mantia şi punga, şi făcu din toate o legătură pe care o puse cu multă grijă sub cheie.

Cât despre Sett El-Hosn, fiica vizirului, ea rămase într-adevăr însărcinată în urma întâiei nopţi a nunţii ei şi, la sfârşitul celor nouă luni pline, născu la soroc un copil ca luna, care semăna tatălui său în toate privinţele, la fel de frumos, de drăgălaş şi de desăvârşit! La naşterea lui, femeile, îl spălară şi-i înnegriră ochii cu kohl; apoi îi tăiară buricul şi-l încredinţară slujitoarelor şi doicii. Şi, din pricina frumuseţii lui uluitoare, îi deteră numele Agib[56].

Când minunatul Agib ajunse, zi după zi, lună după lună, an după an, la vârsta de şapte ani, vizirul Şamseddin, bunicul lui, îl trimise la şcoala unui dascăl cu mare faimă, şi-l dete în grijă cu multă căldură acelui învăţător. Şi în toate zilele, Agib, însoţit de sclavul negru Said, bunul eunuc al tatălui său, mergea la şcoală, ca să se întoarcă la amiază şi seara acasă. Şi merse aşa la şcoală vreme de cinci ani, până când ajunse la vârsta de doisprezece ani.

Dar în acest timp, Agib se făcuse nesuferit celorlalţi copii din şcoală; el îi bătea, îi înjura şi le zicea: „Care dintre voi este ca mine? Sunt fiul vizirului din Egipt!“ La urmă, copiii se adunară şi merseră să se plângă la învăţător împotriva apucăturile urâte ale lui Agib. Atunci

[56] Minunatul.

învăţătorul, care vedea că sfaturile date fiului vizirului erau zadarnice şi cum, de teama tatălui său, vizirul, nu voia să-l dea chiar el afară, le zise copiilor:

— Vă voi învăţa să-i spuneţi ceva, care îl va împiedica de-acum înainte să mai vină la şcoală. Aşadar, mâine, în timpul recreaţiei, adunaţi-vă cu toţii în jurul lui Agib şi ziceţi unii către alţii: „Pe Allah, haideţi să ne jucăm un joc minunat! Dar niciunul nu va putea lua parte la acest joc, decât numai dacă va spune cu glas tare numele lui, numele tatălui şi al mamei lui! Căci acela care nu va putea spune numele tatălui şi al mamei sale va fi socotit copil din flori şi nu se va putea juca cu noi!“

Şi aşa, dimineaţa, la venirea lui Agib la şcoală, copiii se adunară în jurul lui, se înţeleseră între ei, şi unul strigă:

— Ah, pe Allah! iată un joc minunat! Dar nimeni nu va putea lua parte la acest joc decât dacă va spune numele său, numele tatălui şi al mamei sale! Haideţi! fiecare pe rând!

Şi le trase cu ochiul.

Atunci unul dintre copii păşi înainte şi spuse:

— Mă numesc Nabih! Mama se numeşte Nabiha! Şi tata se numeşte Izeddin!

Apoi un altul păşi înainte şi spuse:

— Eu mă numesc Naghib! Mama se numeşte Garnila! Şi tata se numeşte Mustafa!

Apoi al treilea, şi al patrulea, şi alţii, de asemenea, grăiră la fel. Când veni rândul lui Agib, Agib grăi plin de semeţie:

— Eu sunt Agib! Mama este Sett El-Hosn! Şi tata este Şamseddin, vizirul Egiptului!

Atunci copiii strigară cu toţii:

— Nu, pe Allah! vizirul nu este nicidecum tatăl tău!

Şi Agib strigă furios:

— Allah să vă prăpădească! Într-adevăr, vizirul este tatăl meu!

Dar copiii începură să chicotească şi să bată din palme şi-i întoarseră spatele, strigându-i:

— Du-te! tu nu cunoşti numele tatălui tău!

Şamseddin nu-i nicidecum tatăl tău! El este bunicul tău, tatăl mamei tale! Cât despre tatăl tău, numai după ce-l vei fi găsit poţi veni să te joci cu noi!,

Şi copiii se împrăştiară în hohote de râs.

Atunci Agib simţi o strângere în piept, şi fu înecat de suspine! Dar numaidecât învăţătorul se apropie de el şi-i zise:

— Cum, Agib, nici nu ştiai până acum că vizirul nu este nicidecum tatăl tău, ci bunicul tău, tatăl mamei tale Sett El-Hosn! Cât despre tatăl tău, nici tu, nici noi, nici nimeni altul nu-l cunoaşte. Căci sultanul a măritat-o pe Sett El-Hosn cu un rândaş ghebos; dar rândaşul nu a-putut să se culce cu Sett El-Hosn şi a povestit prin tot oraşul, că în noaptea nunţii genii l-au închis, pe el, rândaşul, ca să se culce el cu Sett El-Hosn. Şi tot el a mai povestit nişte întâmplări uluitoare cu bivoli, cu măgari şi câini, şi alte făpturi asemănătoare. Aşadar, Agib, nimeni nu cunoaşte numele tatălui tău! Fii deci smerit înaintea lui Allah şi a tovarăşilor tăi, care te socotesc ca pe un copil din flori. De altminteri, Agib, tu eşti la fel ca un copil vândut la târg, care nu l-ar cunoaşte de loc pe tatăl său. Încă o dată, află că vizirul Şamseddin este numai bunicul tău, şi că pe tatăl tău nu-l cunoaşte nimeni. Fii deci mai smerit de azi înainte.

La aceste cuvinte ale învăţătorului, micul Agib fugi valvârtej acasă, la mamă-sa Sett El-Hosn, şi era atât de sugrumat de suspine că nici nu putu la început să îngaime ceva. Atunci mama lui se puse să-l mângâie şi, văzându-l atât de tulburat, inima i se topi de milă şi-i zise:

— Copilul meu, spune mamei tale pricina mâhnirii!

Şi-l îmbrăţişă şi-l dezmierdă. Atunci micul Agib răspunse:

— Spune, mamă, cine-i tatăl meu?

Şi, tare mirată, Sett El-Hosn răspunse:

— Cine să fie? Vizirul!

Şi Agib îi spuse plângând:

— Ah, nu! el nu-i tatăl meu! Nu-mi ascunde adevărul! Vizirul este tatăl tău, îţi este tată ţie! Dar nu-i tatăl meu! Nu, nu! Spune-mi adevărul, ori de nu, îmi voi curma numaidecât viaţa cu pumnalul acesta!

Şi micul Agib îi repetă mamei cuvintele învăţătorului.

Atunci, amintindu-şi de vărul şi soţul ei de o noapte, frumoasa Sett El-Hosn începu să-şi depene în minte întâia noapte a nunţii ei, şi toată frumuseţea, şi toate farmecele minunatului Hassan Badreddin din Bassra! Şi, amintindu-şi acestea, ea plânse de înduioşare şi suspină următoarele strofe:

Aprins-a viu dorinţa în inima-mi, şi-n urmă
El a plecat departe, lăsându-şi draga casă.
Şi biata-mi minte dusă, cu el s-o-ntoarce-acasă!
Răbdarea toată însă şi somnul mi se curmă!

M-a părăsit, şi-o dată cu el însuşi norocul;
Răpitu-mi-a, cu dânsul luând, al meu repaus!
Lăsatu-m-a, şi lacrimi cu lacrimi s-au adaos
Curgând şiroaie, râuri ce-n mări îşi află locul.

O zi de trece numai fără dorinţă-adâncă,
O zi când al meu suflet de lipsa-i nu se plânge,
Şi-odată se înalţă icoana-i, pieptu-mi strânge,
Şi amintiri, iubire, dor mă-mpresoară încă...

Mereu icoana-i scumpă, cu zorii renviată,
Întâia e, şi-mi cade în ochi de dimineaţă!
Şi-aşa mereu, într-una, căci nu mai am în viaţă
Decât un gând, acelaşi, şi-un dor — cel de-altădată!

Apoi ea nu făcu altceva decât să plângă cu suspine. Şi Agib, văzând-o pe mama lui plângând, se puse şi el din nou pe plâns. Şi, în timp ce fiecare plângea, în parte, vizirul Şamseddin, auzind ţipete şi suspine, intră. Şi rămase şi el tare tulburat şi inima îi fu cuprinsă de mare

mâhnire, văzându-şi copiii plângând, şi le spuse:

— Copiii mei, de ce plângeţi aşa?

Atunci Sett El-Hosn îi povesti păţania micului Agib cu copiii de la şcoală. Şi vizirul, la auzul acesteia, îşi aduse aminte de toate nenorocirile trecute, ce se abătuseră până atunci asupra lui, asupra fratelui său Nureddin, asupra nepotului său Hassan Badreddin şi, în sfârşit, asupra micului Agib şi, năpădit de toate aceste amintiri adunate laolaltă, nu se putu stăpâni să nu plângă şi el. Şi, disperat, urcă la sultan, îi povesti toată întâmplarea, îi spuse că acea stare nu mai putea dăinui, pentru numele său şi numele copiilor săi, şi-i ceru încuviinţarea să plece spre ţările Răsăritului, ca să ajungă în oraşul Bassra, unde socotea să dea de urma nepotului său Hassan Badreddin. Apoi îi mai ceru sultanului să-i scrie nişte porunci pe care le va lua cu el şi care îi vor îngădui, în toate ţările pe unde se va duce, să facă cercetările trebuitoare, ca să-l găsească şi să-l aducă înapoi pe nepotul său. Apoi începu să plângă cu amar. Şi sultanul îşi simţi inima înduioşată, şi-i scrise poruncile trebuitoaie pentru toate ţările şi toate provinciile. Atunci vizirul se bucură nespus şi-i aduse sultanului multe mulţumiri, şi tot aşa de multe urări de mărire, şi se închină înainte-i, sărutând pământul din faţa mâinilor sale; apoi îşi luă rămas bun şi ieşi. Şi chiar în ceasul acela îşi făcu pregătirile trebuitoare de plecare; apoi îi luă cu sine pe fiica sa, Sett El-Hosn, pe micul Agip, şi plecă.

Merseră în ziua întâia, apoi în ziua a doua, şi a treia zi, şi aşa mai departe, către Damasc, şi în cele din urmă ajunseră cu bine acolo. Şi se opriră foarte aproape de porţi, la Midanul Hasba, şi acolo, îşi ridicară corturile ca să se odihnească două zile, înainte de a-şi urma drumul. Şi găsiră că Damascul era un oraş minunat, plin de pomi şi de ape curgătoare, şi că era aidoma oraşului cântat de poet:

La Damasc, o zi şi-o noapte, Doamne, cât am petrecut!

S-a jurat Allah să-l facă un oraş neîntrecut.

Noaptea-nvăluie Damascul cu aripa-i, amoros,
Dimineaţa îşi întinde umbra de copac stufos.

Rouă de pe crengi nu-i rouă, asta-n adevăr s-o crezi:
Mărgărite-i — ce se cern cum, boare, tu le îmbiezi!

Colo, în boschet, natura după voie duce tot:
Pasărea-şi face lectura dimineţii, cum socot.

Apa vie-i faţa albă ce-nainte-i s-a deschis;
Boarea, cum pasărea-i spune, scrie-ndată cu dichis.

Norii albi trec pe deasupra, dar să cadă repezi fac
Picături ce sunt cerneala răsfăţatului diac!

Şi aşa, oamenii vizirului nu întârziară să meargă să vadă oraşul, şi sukurile lui, ca să cumpere lucrurile de care aveau nevoie şi, de asemenea, ca să-şi vândă lucrurile aduse din Egipt; şi nu uitară să meargă să se îmbăieze în vestitele hammamuri şi să meargă la moscheea Bani-Omiahilor[57], aşezată în inima oraşului şi care nu-şi are pereche în lumea întreagă.

Cât despre Agib, şi el, însoţit de bunul eunuc Said, plecă să vadă oraşul. Şi eunucul mergea la câţiva paşi în urma lui, şi ţinea în mână un bici în stare să doboare o cămilă; căci el îi cunoştea din auzite pe locuitorii Damascului şi voia să-i împiedice, cu ajutorul acestui bici, să se apropie de stăpânul său, frumosul Agib. Şi, într-adevăr, el nu se înşelă de loc; abia îl zăriră pe frumosul Agib, că locuitorii Damascului luară seama cât era de graţios şi de fermecător, şi că era mai proaspăt decât briza Nordului, mai plin de dulceaţă decât apa rece pentru cerul gurii însetatului, mai de preţ decât sănătatea pentru bolnav; şi numaidecât — toţi oamenii de pe uliţi, şi

[57] *Bani-Omiahi* sau *Omiazi* — dinastie de califi din Damasc.

din case, şi din prăvălii începură să alerge în urma lui Agib şi a eunucului şi să se aţină după Agib tot timpul, fără să-l slăbească o clipă, în ciuda biciului zdravăn al eunucului; şi alţii alergau şi mai repede, îl întreceau pe Agib şi se aşezau pe jos pe unde urma să treacă, spre a-l vedea mai bine şi mai pe îndelete. În sfârşit, prin voinţa Destinului, Agib şi eunucul ajunseră dinaintea dughenei unui cofetar şi, ca să scape de această gloată iscoditoare, se opriră.

Ci prăvălia era chiar a lui Hassan Badreddin, tatăl lui Agib. Bătrânul cofetar, care îl luase de suflet pe Hassan, murise, şi Hassan moştenise prăvălia. Deci în ziua aceea, Hassan se pregătea tocmai să facă un fel de prăjitură cu seminţe de rodie şi cu amestecuri din zahăr gustoase. Şi când îi văzu pe Agib şi pe sclav oprindu-se, Hassan rămase fermecat de frumuseţea micului Agib, şi nu numai fermecat, dar mişcat până în adâncul lui, într-un chip dumnezeiesc, nemaisimţit vreodată de inima lui, şi strigă plin de iubire:

— O, tânărul meu stăpân, tu, care într-o clipă mi-ai şi cucerit inima, şi care domneşti încă de pe acum peste fiinţa mea lăuntrică, tu, spre care mă simt nespus de atras, putea-vei oare să-mi faci cinstea să intri pentru o clipă în prăvălia mea? Putea-vei oare să-mi faci plăcerea să guşti din dulciurile mele, numai aşa din milă faţă de mine?

Şi la aceste vorbe, Hassan, fără voia lui, se trezi cu ochii plini de lacrimi, şi plânse mult la gândurile care i se îmbulzeau în amintire, despre starea lui din trecut şi despre soarta lui din clipa de faţă.

Când Agib auzi cuvintele tatălui său, îşi simţi şi el inima năpădită de înduioşare, se întoarse spre sclav şi îi spuse:

— Said! Acest cofetar mi-a înduioşat inima. Îmi închipui că-şi va fi lăsat şi el în părăsire undeva, departe, un copil al său; şi că eu îi aduc aminte de acel copil. Haidem aşadar să intrăm la el ca să-i facem plăcerea şi să gustăm din ceea ce vrea să ne pună înainte. Şi dacă ne vom arăta

înduioşaţi de durerea lui, poate că Allah se va milostivi de noi ne va ajuta să izbândim la rândul nostru în căutarea tatălui meu!

La cuvintele lui Agib, eunucul Said strigă:

— Pe Allah! o, stăpâne, nu-ţi este îngăduit, ah, nu-ţi este îngăduit! Nu i se cade nici unui fiu de vizir să intre într-o dugheană de cofetar din suk, şi mai cu seamă să mănânce aşa, faţă de toată lumea! Ah, nu! Dacă vrei să intri în prăvălie numai de teama acestor pierde-vară şi a celorlalţi oameni care te urmăresc, mă pricep eu prea bine să te apăr şi să-i îndepărtez cu biciul meu neîntrecut! Dar ca să intrăm în prăvălie, ei, nu, asta niciodată!

La cuvintele eunucului, cofetarul Hassan Badreddin rămase tare mâhnit şi se întoarse către eunuc cu ochii şi cu obrajii scăldaţi în lacrimi şi-i spuse:

— O, măritule, de ce oare nu vrei să te milostiveşti şi să-mi faci plăcerea de a intra în prăvălia mea? O, tu care eşti negru ca şi castana, dar alb înlăuntrul tău ca şi miezul ei! o, tu pe care te-au slăvit toţi poeţii noştri în versuri minunate, eu pot să-ţi dezvălui taina ca să te faci tot aşa de alb şi pe dinafară precum eşti pe dinlăuntru!

Atunci viteazul eunuc se puse pe râs cu poftă şi strigă:

— Oare chiar aşa? Oare chiar aşa? Poţi face asta? Şi cum oare? Pe Allah! grăbeşte-te să-mi spui!

Şi numaidecât Hassan Badreddin îi recită aceste minunate versuri de laudă a eunucilor:

Nu-i nimeni să-i întreacă, marea politeţe,
Şi nici purtarea, nici nobleţea, — n-are cine...
E paznic respectat al curţilor de-alteţe!

Haremului i-i slujitor cum nu e altul,
Şi-atât de drăgălaş, ca îngerii, ştiu bine,
Ca să-l slujească-ar coborî din cer, înaltul!

Aceste versuri erau într-adevăr atât de minunate, atât de potrivite cu împrejurarea şi atât de bine recitate, încât

eunucul fu înduioşat şi nespus de măgulit; şi luându-l de mână pe Agib, intră cu el în prăvălia cofetarului.

Atunci Hassan Badreddin se simţi în culmea bucuriei şi nu mai prididi să se învârtă în jurul lor spre a le da cinstirea cuvenită. Apoi luă cea mai frumoasă dintre cănile lui de porţelan, o umplu cu seminţe de rodie, amestecate cu zahăr, cu migdale descojite, delicios şi cu meşteşug aromate, apoi puse în faţa lor cana, pe cea mai strălucitoare dintre tipsiile lui de aramă ornamentată şi şlefuită. Şi, văzându-i mâncând cu vădită plăcere, se simţi foarte măgulit şi mulţumit, şi le spuse:

— Într-adevăr ce mare cinste pentru mine! Şi ce noroc nebănuit! Şi facă-se să vă fie plăcută la gust şi la mistuire!

Atunci micul Agib, după primele îmbucături, nu uită să-l poftească pe cofetar să şadă zicându-i:

— Poţi rămâne să mănânci cu noi! Şi Allah ne va răsplăti făcându-ne să izbândim în căutarea noastră!

Şi Hassan Badreddin îi spuse:

— Cum oare, o, copilul meu! Se poate ca tu, aşa de tânăr să fi încercat de pe acum pierderea cuiva drag?

Şi Agib îi răspunse:

— Chiar aşa, om bun, inima mea a şi fost încercată şi arsă de pierderea unei fiinţe dragi! Şi această fiinţă atât de dragă nu este alta decât însuşi tatăl meu. Şi bunicul meu şi cu mine am ieşit din ţara noastră ca să pornim în căutarea lui, bătând toate ţinuturile.

Apoi micul Agib începu să plângă, la această amintire şi, la rândul lui, Badreddin nu se putu stăpâni să nu ia parte la aceste suspine şi plânse. Şi chiar şi eunucul clătina din cap cu multă înduioşare. Dar toate acestea nu-i împiedicară să facă pe dată cinste cănii dulci de rodii parfumate şi gătite cu atâta măiestrie. Şi mâncară până se săturară, atât era totul de gustos.

Dar fiindcă timpul îi zorea, Hassan nu putu să afle mai multe; şi eunucul îl luă pe Agib cu el şi se duse ca să ajungă înapoi la corturile vizirului.

De-abia plecă Agib, că Badreddin îşi simţi sufletul luându-se după el şi, nemaiputând ţine piept dorinţei de a-l urma, îşi închise iute prăvălia şi, fără a bănui câtuşi de puţin că micul Agib ar fi copilul lui, ieşi şi grăbi pasul, mergând pe urma lor, şi îi ajunse înainte de a fi ieşit pe poarta mare a Damascului.

Atunci eunucul băgă de seamă că cofetarul se luase după ei, se întoarse, şi îl întrebă:

— De ce ne urmăreşti, o, cofetarule?

Badreddin răspunse:

— Numai fiindcă am o mică treabă de isprăvit afară din oraş, şi am voit să vă ajung din urmă ca să facem drumul împreună, şi după aceea să mă întorc. De altminteri plecarea voastră mi-a smuls sufletul din trup!

La aceste cuvinte, eunucul fu cuprins de mânie mare şi strigă:

— Iată cât de scump trebuie să plătim cana aceea! Afurisita de cană aducătoare de ponoase! Cofetarul ăsta vrea acum să ne întoarcă maţele pe dos! Iată-l pus pe urmele noastre ori încotro ne-am întoarce!

Atunci Agib se întoarse, îl văzu pe cofetar, se înroşi tot şi bolborosi:

— Said, lasă-l! Drumul lui Allah este slobod pentru toţi musulmanii! apoi adăugă: Dar dacă va stărui să ne urmeze până la corturi, atunci vom şti că într-adevăr se ţine de mine şi nu vom mai sta pe gânduri să-l izgonim!

Apoi Agib îşi aplecă fruntea şi-şi urmă calea, iar eunucul la câţiva paşi îndărătul lui.

Cât despre Hassan, el continuă să-i urmeze până la Midanul Hasba, acolo unde erau întinse corturile. Atunci Agib şi eunucul se întoarseră şi-l văzură la câţiva paşi în urma lor. Şi de astă dată, Agib se supără şi se temu tare ca nu cumva eunucul să meargă să povestesacă totul bunicului său: că Agib intrase în prăvălia unui cofetar şi, că după aceea, cofetarul îl urmărise pe Agib! La gândul acesta, care îl înspăimântă, el luă o piatră, îl măsură pe Hassan cum stătea în picioare, privindu-l neclintit cu nişte

ochi luminaţi de o lucire ciudată; şi Agib, gândindu-se că această flacără din ochii cofetarului era o flacără necurată, se înfurie şi mai tare, şi azvârli în el din răsputeri cu piatra, şi îl lovi în frunte; apoi Agib şi eunucul se grăbiră spre corturi.

Cât despre Hassan Badreddin, el căzu la pământ în nesimţire şi toată faţa i se acoperi de sânge. Dar, din fericire, nu întârzie să-şi vină din nou în fire, îşi opri sângele şi, rupând o fâşie de pânză din turbanul său, se legă la frunte. Apoi începu să se dojenească singur spunându-şi: „La drept vorbind, aceasta-i numai din vina mea! M-am purtat într-un chip nesocotit închizându-mi prăvălia, şi cu totul nelalocul meu urmărindu-l pe acest copil frumos şi dându-i astfel de gândit că l-aş fi urmărit cu gânduri necurate! apoi suspină: Allah karim![58]” Şi se întoarse în oraş, îşi deschise iarăşi prăvălia, se apucă din nou să facă prăjituri ca mai înainte şi să le vândă, gândindu-se mereu cu durere la sărmana lui mamă de la Bassra, care îi dăduse, încă pe când era copil, primele învăţături în arta cofetarilor; şi plânse şi, ca să-şi aline mâhnirea, recită în sinea lui aceste versuri:

Nu cere dreptate Ursitei: te-aşteaptă
Dezamăgirea! Ea nu va fi dreaptă.

Cât despre vizirul Şamseddin, unchiul cofetarului Hassan Badreddin, la capătul celor trei zile de odihnă la Damasc, porunci să se ridice tabăra din Midan şi, urmându-şi călătoria către Bassra, porni cu copilul Agib pe drumul Homsului, apoi spre Hama şi Alep. Şi pretutindeni nu uita să facă cercetări. De la Alep merse la Mardin, apoi la Mossul şi la Diarbekir. Şi în cele din urmă sfârşi prin a ajunge în oraşul Bassra.

De abia se odihni puţin, că se grăbi să meargă să se înfăţişeze la sultanul din Bassra, care numaidecât îl pofti să intre, îl primi cu multă bunăvoinţă şi îl întrebă cu

[58] Allah este darnic!

bunătate de pricina care îl aducea la Bassra. Şi Şamseddin îi istorisi toată povestea, şi îi zise că el era fratele fostului său vizir Nureddin. Şi sultanul, la auzul numelui lui Nureddin, grăi:

— Allah să-l aibă întru îndurarea lui! Şi adăugă: Da, prietene, Nureddin era într-adevăr vizirul meu şi îl iubeam mult, şi a murit, cu adevărat, acum cincisprezece ani! El a lăsat, într-adevăr, un fiu Hassan Badreddin, care era alesul meu cel mai iubit şi care, pe neaşteptate, într-o zi se făcu nevăzut. De atunci n-am mai auzit vorbindu-se de el. Dar se mai află încă aici, la Bassra, mama lui, soţia fratelui tău Nureddin, fiica fostului meu vizir, cel dinaintea lui Nureddin.

La auzul acestei veşti, Şamseddin fu în culmea bucuriei şi spuse:

— O, rege! tare aş dori s-o văd pe soţia fratelui meu!

Şi regele încuviinţă.

Numaidecât Şamseddin alergă spre casa răposatului său frate Nureddin, după ce află unde este şi drumul spre ea, şi nu zăbovi mult până când ajunse, gândindu-se într-una la fratele său Nureddin, mort departe de el, întristat de gândul de a nu-l mai fi putut îmbrăţişa! Şi plânse, şi recită aceste versuri:

De m-aş întoarce la sălaşul.
din nopţile de mult trecute,
Cum aş mai pipăi în juru-i
şi cum aş săruta eu murii-i!
Dar nu din dragostea de casă
în suflet port o rană, furii!
Mă arde dorul după dragul
ce-o locuia, şi-acum pierdut e!

Apoi pătrunse pe o poartă mare într-o curte largă, în fundul căreia se înălţa casa. Poarta casei era o minune de granit şi de arcade, împletită cu lespezi de marmură de toate culorile. La temelia porţii, pe o lespede strălucitoare, găsi numele lui Nureddin, fratele său, săpat

cu litere de aur. Se închină, sărută numele, rămase tare înduioşat şi plânse, recitând aceste strofe:

În orice zi, cu zorii, cer veste despre tine
La soarele ce urcă. Şi cer, în orice noapte,
La fulgerul ce-o clipă scânteie pe coline.

Când dorm, chiar şi atuncea mă chinuie dorinţa,
Imboldu-i simt, povara, dinţatu-i fier, dar şoapte
Nu-mi scapă, slabe şoapte spre-a-mi spune suferinţa.

Prieten drag! Plecarea-ţi n-o prelungi — e crudă!...
Mi-e inima în cioburi de jalea lipsei tale.
Întoarce-te, dă-mi ziua cu har, ca să m-audă

Şi să ne-aducă iarăşi, cum fost-am, împreună!
În lipsa-ţi bietu-mi suflet iubiri n-avu pe cale,
Căci larg nu-i ca, alături, un altul drag să-ţi pună!

Apoi intră în casă şi străbătu toate cămările, până când ajunse în iatacul unde stătea de obicei soţia şi fratele său, mama lui Hassan Badreddin din Bassra.

Ci de când se făcuse nevăzut fiul său, Hassan, ea stătea închisă în această încăpere, plângând şi suspinând zi şi noapte. Şi porunci să se zidească acolo, în mijloc, o clădire mică, boltită, închipuind mormântul sărmanului ei copil, pe care îl credea mort de multă vreme. Acolo îşi petrecea tot timpul în lacrimi, şi acolo, istovită de durere, îşi răzima capul ei să doarmă.

Când ajunse aproape de uşa încăperii, Şamseddin auzi vocea îndurerată a soţiei fratelui său recitind aceste versuri:

Mormântule, arată-mi, pe-Allah! de-n veci se şterse,
Cu frumuseţea-i, vraja iubitului minune,
Şi chipul bucuriei acum la tine merse?

Mormântule, desigur, boschet de desfătare
Nu eşti, nici cer în slavă; dar cum se face, spune,
Că văd-năuntru luna lucind şi-o creangă-n floare?...

Atunci vizirul Şamseddin intră. O salută pe bătrână cu toată cinstirea şi-i dezvălui că este fratele soţului ei Nureddin. Apoi îi istorisi toată povestea, şi cum fiul ei Hassan dormise o noapte cu fiica sa Sett El-Hosn, cum s-a făcut nevăzut dimineaţa şi, în sfârşit, cum Sett El-Hosn a rămas însărcinată şi l-a născut pe Agib. Apoi adăugă:

— Agib a venit cu mine. El este copilul tău, devreme ce este fiul fiului tău cu fiica mea.

Văduva, care şezuse până în clipa aceea ca o femeie în mare doliu, retrasă din lume, la vestea că fiul ei era viu, că nepotul ei era acolo, şi că într-adevăr în faţa ei se afla aievea cumnatul său Şamseddin, vizirul Egiptului, se sculă cu vioiciune şi se aruncă la picioarele lui, sărutându-i-le, şi recită aceste versuri în cinstea lui:

Pe Allah! să se-ncarce cu daruri acel ce mă cată
Cu vestea cea mult fericită; mai bună, mai mare
Nici nu s-ar putea auzi — e-ntru tot minunată!
De vrea să primească, şi-i plac numai daruri, el are
O inimă de despărţire adânc sfâşiată!

Şi vizirul trimise numaidecât să-l caute pe Agib, care veni. Atunci bunica se ridică şi se aruncă plângând de gâtul lui Agib. Şi Şamseddin îi spuse: O, mamă, într-adevăr, aceasta nu-i câtuşi de puţin clipa potrivită pentru lacrimi, ci a pregătirilor pentru plecarea ta cu noi spre Egipt. Şi rânduiască Allah să ne vedem iarăşi împreună cu fiul tău Hassan, nepotul meu!

Şi bunica lui Agib răspunse:

— Ascult şi mă supun!

Şi chiar în clipa aceea se sculă, îşi strânse cele trebuitoare, toate merindele şi toate slujitoarele, şi în curând fu gata.

Atunci vizirul Şamseddin urcă să-şi ia rămas bun de la sultanul din Bassra. Şi sultanul îl încărcâ cu daruri pentru el şi pentru sultanul Egiptului. Apoi Şamseddin, cele două femei şi Agib porniră la drum, însoţiţi de întregul alai.

Şi nu conteniră cu drumul până când ajunseră din nou la Damasc. Se opriră în piaţa Kanun şi îşi întinseră corturile. Şi vizirul spuse:

— Vom poposi de astă dată o săptămână întreagă la Damasc, ca să avem timp să ne cumpărăm daruri vrednice de a fi puse la picioarele sultanului din Egipt.

Şi aşa, în vreme ce vizirul nu mai pridideа cu bogaţii negustori veniţi la corturi ca să-i îmbie mărfurile lor, Agib îi spuse eunucului:

— Baba Said, am o poftă grozavă să mai văd oraşul. Haidem în sukul Damascului, să auzim ceva noutăţi, şi poate aflăm veşti despre ce i s-a putut întâmpla cofetarului de la care am mâncat dulciurile şi căruia, drept răsplată, i-am spart capul cu piatra, atunci când n-aveam decât să ne lăudăm cu ospitalitatea lui. Într-adevăr, noi i-am întors binele cu răul!

Şi eunucul răspunse:

— Ascult şi mă supun!

Atunci Agib şi eunucul ieşiră din corturi, căci Agib săvârşea aceasta sub înrâurirea unui imbold iscat dintr-o neştiută dragoste de fiu. Ajunşi în oraş, nu conteniră să cutreiere prin sukuri până când ajunseră la dugheana cofetarului. Era ceasul când credincioşii se îndreptau spre moscheea Bani-Omiah pentru rugăciunea de după-amiază.

Chiar în clipa aceea, Hassan Badreddin se afla în prăvălie, îndeletnicindu-se cu pregătirea aceloraşi dulciuri minunate ca data trecută: seminţe de rodie cu migdale, zahăr şi arome cât trebuie! Şi Agib putu în taină să-l cerceteze cu de-amănuntul pe cofetar, şi văzu pe fruntea lui urma loviturii de la piatra pe care-o aruncase. Inima i se înduioşă şi mai tare şi zise:

— Pace ţie! o, cofetarule cutare! Grija ce ţi-o port mă

împinge să vin ca să aflu veşti de la tine. Nu mă recunoşti?

Dar abia îl văzu, şi Hassan se simţi tulburat, inima îi bătu năvalnic, capul i se aplecă spre pământ, de parcă ar fi vrut să-i cadă, şi limba i se lipi de cerul gurii, nemaiputând să lege o vorbă, în cele din urmă îşi ridică din nou capul spre băiat şi, cu o înfăţişare plină de supunere şi teamă, îi recită aceste strofe:

Mustrări amare mă găteam să fac
Iubitului — vitează hotărâre! —
Dar l-am văzut: pornirii zăvorâre
I-am pus, de văz şi limbă, biet, sărac...

Tăcui şi ochii mi-i lăsai în jos
C-atât-nainte-mi sta semeţ şi falnic,
Şi tot ce-n mine fremăta năvalnic
Ceream de zor s-ascund, dar de prisos...

Scrisesem pagini, tot, de-a fir-a-păr;
O clipă însă dac-am fost alături
Şi le-am şi azvârlit pe toate-n lături
Şi nu-i citii nimica în răspăr.

Apoi adăugă:

— O, stăpânii mei, binevoiţi să intraţi şi gustaţi din dulciurile gătite de mine. Căci, pe Allah! o, copile binecuvântat, de abia te-am văzut data trecută şi inima mea s-a simţit atrasă spre tine! Şi mă căiesc că te-am urmărit: a fost curată nebunie din partea mea!

Dar Agib răspunse:

— Pe Allah! tu eşti un prieten tare primejdios! Pentru o bucăţică ce ne-ai dat să gustăm, erai gata să ne pierzi! Ci acum eu nu voi intra şi nu voi mânca la tine, decât dacă mi te vei lega cu jurământ că nu vei ieşi de loc în urma noastră şi nici nu ne vei urmări. Iar de nu, niciodată nu ne vom mai întoarce pe aici: căci află că vom petrece o

săptămână întreagă la Damasc, timpul în care bunicul meu să poată cumpăra daruri pentru sultan!

Şi Badreddin strigă:

— Mă leg cu jurământ faţă de voi doi!

Atunci Agib şi eunucul intrară, şi numaidecât Badreddin le aşeză dinainte un vas de porţelan umplut cu amestecul minunat din seminţe de rodie. Şi Agib îi zise:

— Vino să mănânci cu noi. Aşa poate că Allah ne va ajuta să izbândim în căutările noastre!

Şi Hassan fuse tare fericit, şi se aşeză în faţa lor. Dar, în tot acest timp nu se putu stăpâni să nu-l privească stăruitor pe Agib; şi-l privea într-un fel atât de neobişnuit şi atât de stăruitor, încât Agib, stânjenit, îi zise:

— Pe Allah! Ce prieten supărător, stânjenitor şi greoi eşti tu, omule! Am mai avut prilejul să ţi-o spun! Conteneşte odată de-a mă mai iscodi aşa şi de-a mă mânca din ochi!

La aceste cuvinte, Badreddin răspunse cu strofele:

Am pentru tine-o taină ce,-n inimă ascunsă,
O port fără putere s-o dau cândva pe faţă.
Am gându-mi pentru tine, dar pentru toţi în ceaţă,
Să nu-l traduc în vorbă ce-ar fi cumva pătrunsă.

O, tu ce faci ca luna să steie încurcată,
Ea, mândră de frumseţea-i, şi să se ruşineze
Şi dimineaţa clară – balsam privirii treze —
Şi dalbii zori! Tu, chipul ce-n raze tot desfată!

Ţi-am dat cu juruinţă un cult fără cuvinte,
O, chip ales, de-asemeni un semn fără de moarte!
Ţi-am dat dorinţi tot ţie, şi cresc frumoase foarte!
Dar mă topesc acuma şi ard de dor fierbinte!...

Un rai al meu ţi-i faţa! Şi, nendoios, de sete
Ce mistuie,-n adâncuri, în moarte mă voi duce!
Şi totuşi, cu moi buze, tu leac îmi poţi aduce

Căci răcoroasă-i mierea ce-o picuri pe-ndelete!

După aceste strofe, mai recită altele tot atât de frumoase, dar cu alt înţeles, pentru eunuc. Şi continuă tot aşa, vreme de un ceas, să recite versuri când pentru unul, când pentru celălalt. După care, fiindcă se săturaseră, Hassan se grăbi să le aducă cele trebuitoare ca să se spele pe mâini, un ibric frumos de aramă tare curat, şi le turnă pe mâini apă parfumată: apoi le şterse mâinile cu un prosop din mătase colorată, pe care-l ţinea atârnat la brâul său. Apoi îi stropi cu apă de trandafiri dintr-un vas de argint, pe care îl păstra cu grijă, pentru zile mari, pe poliţa cea mai înaltă din prăvălie. Şi asta nu fusese totul! Ieşi pentru o clipă din prăvălie, ca să se întoarcă numaidecât în mână cu două ulcioare pline de şerbet, cu apa de trandafiri parfumată cu mosc, întinse câte un ulcior fiecăruia, şi le zise:

— Binevoiţi a-mi îngădui! Cu aceasta veţi împlini bunăvoinţa voastră!

Atunci Agib luă ulciorul şi bău, apoi îl trecu eunucului, care bău şi îl trecu înapoi lui Agib, care bău şi îl trecu din nou eunucului, şi aşa mai departe, până se săturară cum nu mai fuseseră niciodată în viaţă. După care, mulţumiră cofetarului şi se retraseră cum putură mai iute, ca să ajungă la corturi înainte de apusul soarelui.

Ajunşi la corturi, Agib se grăbi să se ducă să sărute mâna bunicei şi mamei sale, Sett El-Hosn. Şi bunica îl îmbrăţişă, şi-şi aminti de fiul său Badreddin, şi suspină, şi plânse îndelung. După aceea recită aceste strofe:

Nădejde am că tot ce-n lume-i despărţire
Să se-ntrunească trebuie-ntr-o bună zi...
Nădăjduit dar, când plecaşi, fără cârtire,

Şi jurământ pusei, că inima-mi în caină
În veci numai pe tine singur te-o iubi!
Allah mi-e martor – ştiutor de orice taină!

Apoi ea îi spuse lui Agib:

— Copilul meu, unde te-ai plimbat

El răspunse:

— Prin sukurile Damascului!

Ea zise:

— Atunci trebuie să-ţi fie tare foame!

Şi se ridică şi-i aduse o cană de porţelan plină cu minunatul amestec din seminţe de rodie, acea delicioasă raritate în care era neîntrecută, şi în privinţa căreia îi dăduse primele îndrumări fiului său Badreddin, pe când era copil, la Bassra.

Ea îi zise şi sclavului:

— Poţi mânca împreună cu stăpânul tău Agib!

Dar eunucul făcu în sinea lui o strâmbătură zicându-şi: „Pe Allah! nu mai am niciun pic de poftă! N-aş putea înghiţi nici măcar o îmbucătură!“ Totuşi se aşeză lângă Agib.

Agib se aşeză şi el, dar îi era pântecele ghiftuit cu toate bunătăţile ce le mâncase şi le băuse în dugheana cofetarului. Luă totuşi o îmbucătură şi o gustă. Dar nu putu în niciun chip s-o înghită, într-atât era de ghiftuit. Şi de altminteri i se mai păru că acesteia îi lipsea puţin zahăr, deşi nu era adevărat. Doar că era sătul. Şi, făcând o strâmbătură, îi spuse bunicii:

— Nu e tocmai bună, bunico!

Atunci bunica se înecă de ciudă şi strigă:

— Cum, copilul meu, îndrăzneşti să spui că bucatele mele nu sunt bune! Nu ştii oare că nu este în lumea întreagă altcineva care să se priceapă ca mine la gătitul bucatelor, prăjiturilor şi dulciurilor, în afară poate de tatăl tău Hassan Badreddin, care, de altminteri, a învăţat de la mine?

Dar Agib răspunse:.

— Pe Allah! bunicuţo, amestecul tău nu e chiar aşa cum trebuie. Îi lipseşte niţel zahăr. Şi apoi de-ai şti! Uite, îţi mărturisesc: de curând am cunoscut în suk (dar să nu-i

spui bunicului şi mamei) un cofetar care ne-a pus dinainte acelaşi amestec. Dar... chiar şi numai la mirosul aromei lui, îţi simţeai inima umflându-ţi-se de plăcere! Cât despre gustul lui, era atât de delicios, încât ar fi stârnit pofta chiar şi unuia care nu mistuie prea bine! Cât despre iscusinţa ta, într-adevăr, nici nu se poate asemui cu a celuilalt, nici pe departe, şi nici într-un fel, chiar aşa, bunicuţo!

La aceste cuvinte, bunica fu cuprinsă de mânie mare, aruncă o privire piezişă spre eunuc, şi-i spuse...

Dar clipa aceea, Şahrazada văzu apropiindu-se dimineaţa şi, discretă, încetă istorisirea.

Atunci sora ei, mica Doniazada, îi spuse:

— O, sora mea, cât sunt de dulci şi de plăcute cuvintele tale, şi cât de fermecătoare şi delicioasă e această poveste!

— Şi Şahrazada îi surâse spunându-i:

— Da, surioară, dar aceasta nu-i nimic pe lângă ceea ce vă voi povesti la amândoi în noaptea viitoare, dacă voi mai fi în viaţă, prin harul lui Allah şi buna plăcere a regelui!

Şi regele spuse în sine: „Pe Allah! nici nu-mi trece prin cap să o ucid înainte de a fi auzit urmarea povestirii ei, care este într-adevăr minunată şi nespus de uimitoare!“

Apoi regele Şahriar şi Şahrazada îşi petrecură restul nopţii strâns îmbrăţişaţi.

Atunci regele Şahriar ieşi spre sala de judecată; şi divanul se umplu de mulţimea vizirilor, a curtenilor, a străjerilor şi a oamenilor din palat. Şi regele judecă, numi şi îndepărtă din slujbe, cârmui, şi sfârşi de rânduit toate treburile până la capătul zilei.

Apoi divanul fu ridicat şi regele se întoarse în palat. Şi când se lăsă noaptea, merse de o căută pe Şahrazada, fiica vizirului, şi nu zăbovi să îşi facă fapta obişnuită cu ea.

Şi era a douăzeci şi patra noapte

Şi mica Doniazada nu întârzie, odată fapta sfârşită, să se ridice de pe covor şi să-i spună Şahrazadei:

— O, surioară, te rog din suflet, încheie acea minunată

poveste a frumosului Hassan Badreddin şi a soţiei sale, fiica unchiului lui, Şamseddin! Ajunseseşi tocmai acolo: „Bunica aruncă o privire piezişă spre eunuc şi-i spuse...” Rogu-te, ce i-a spus?

Şi Şahrazada surâse surioarei şi-i zise:

— Da, desigur! din toată inima şi cu toată dragostea îmi voi încheia povestirea, dar nu mai înainte ca acest rege cu purtări alese să mi-o îngăduie!

Atunci regele care aştepta sfârşitul cu mare nerăbdare, îi spuse Şahrazadei:

— Poţi să vorbeşti!

Şi Şahrazada spuse:

Mi s-a povestit, o, mărite rege, că bunica lui Agib se umplu de mânie, îi aruncă eunucului o privire piezişă şi îi spuse:

— Nenorocire! Oare nu cumva tu l-ai stricat pe acest copil? Cum ai îndrăznit să-l faci să intre în dugheana bucătarilor şi a cofetarilor?

La aceste cuvinte ale bunicii lui Agib, eunucul se sperie şi se grăbi să se dezvinovăţească cu tărie. El zise:

— Noi n-am intrat de loc în dugheană; n-am făcut decât să trecem prin faţa ei!

Dar îndărătnicul Agib strigă:

— Pe Allah, noi am intrat cum se intră şi am mâncat acolo! Şi adăugă cu şiretenie: Şi îţi repet, bunicuţo, era ceva mult mai bun decât ceea ce ne îmbii tu acum!

Atunci bunica fu şi mai înciudată, şi merse bombănind să-i spună cumnatului său, vizirul, despre „groaznica nelegiuire a eunucului de catran!“ Şi îl aţâţă în aşa măsură pe vizir împotriva sclavului, încât Şamseddin, care de felul său era aprins la fire şi care bucuros se descărca zbierând la cei din jur, se grăbi să meargă cu cumnată-sa în cortul unde se aflau Agib şi eunucul. Şi strigă:

— Said! intrat-ai sau nu cu Agib în dugheana cofetarului?

Şi eunucul răspunse îngrozit:

— Nu, n-am intrat nicidecum acolo!

Dar afurisitul de Agib strigă:

— Ba da, am intrat! Cât despre ceea ce am mâncat acolo, ha-ha!... bunicuţo!... era atât de bun încât ne-am ghiftuit până aici, şi pe urmă am băut un şerbet delicios cu bucăţele de gheaţă! Pe Allan! cât era de bun! şi neîntrecutul cofetar nu şi-a precupeţit zahărul, ca bunica!

Atunci mânia vizirului spori îndoit împotriva eunucului, căruia i se repetă aceeaşi întrebare; dar eunucul continuă să se dezvinovăţească. Atunci vizirul îi zise:

— Said, eşti un mincinos, şi ai îndrăzneala să-l faci mincinos pe acest copil care, desigur, spune adevărul. Totuşi am să te cred dacă poţi înghiţi cana aceasta întreagă gătită de cumnată-mea! Aşa îmi vei dovedi că eşti nemâncat!

Atunci Said, deşi ghiftuit în urma trecerii lui pe la Hassan Badreddin, voi totuşi să se supună încercării, şi se aşeză dinaintea cănii cu seminţe de rodie şi se puse pe treabă; dar fu silit să se oprească la prima îmbucătură, atât era de ghiftuit până în gât. Şi lepădă îmbucătura pe care o luase. Dar se grăbi să spună că în ajun mâncase atât de mult în cort, cu ceilalţi sclavi, încât se îngreţoşase. Vizirul pricepu de îndată că eunucul intrase, într-adevăr, chiar în ziua aceea, la cofetar. Atunci porunci sclavilor să-l întindă la pământ şi se repezi asupra lui cu lovituri date din toată puterea. Şi eunucul stâlcit în bătaie, sfârşi prin a cere iertare, zbierând cât îl ţinea gura:

— O, stăpâne, spun drept că-s îngreţoşat de ieri!

Şi fiindcă vizirul ostenise de atâta bătaie, se opri şi-i spuse lui Said:

— Haide! mărturiseşte adevărul!

Atunci eunucul se hotărî şi spuse:

— Ei bine, da! o, stăpâne, acesta-i adevărul! Am intrat la un cofetar din suk! Şi dulciul lui era aşa de delicios încât, în viaţa mea, n-am mai gustat ceva asemănător! Şi ce nenorocire că am gustat acum din această beltea searbădă şi greţoasă! Pe Allah! cât e de rea!

Atunci vizirul se puse cu poftă pe râs; dar bunica nu se mai putu stăpâni de ciudă şi, rănită până la sânge, strigă:

— Ah! mincinosule, dovedeşte! Îţi poruncesc să ne aduci din ce-a gătit cofetarul tău! căci toate acestea sunt născociri de-ale tale! Da, îţi îngădui să mergi şi să ne aduci o cană plină. De altminteri, chiar dacă ne-o vei aduce, asta nu va sluji decât să facem o asemănare între lucrul lui şi al meu! Cumnatul meu va fi judecătorul!

Şi eunucul răspunse:

— Da, desigur!

Atunci bunica îi dădu o jumătate de dinar şi o cană goală de porţelan.

Eunucul ieşi numaidecât, ajunse la dugheană şi-i spuse cofetarului:

— Iată! chiar adineauri am făcut un rămăşag pe amestecul tău cu cei de acasă, care şi ei au gătit unul din seminţe de rodie. Dă-mi din acesta de-o jumătate de dinar. Şi mai ales pregăteşte-l bine, punând în joc toată iscusinţa ta. Altfel am să mai mănânc o ciomăgeală ca şi adineauri! Pe Allah! sunt zdrobit tot de pe urma ei!

Atunci Hassan Badreddin începu să râdă şi spuse:

— Fii fără teamă! Ceea ce-ţi voi pregăti eu, nu este în lume altcineva care să se priceapă să-l facă mai bine ca mine, în afară de mama mea! Şi mama este acum în ţări atât de îndepărtate...!

Apoi Badreddin umplu cana sclavului cu foarte mare grijă, şi încheie pregătirea adăugând încă puţin mosc şi apă de trandafiri. Şi eunucul luă porţelanul, şi se întoarse cu toată iuţeala la corturi. Atunci bunica lui Agib luă vasul de porţelan şi se grăbi să guste, ca să îşi dea seama cât era de dulce şi de bun conţinutul lui. Dar abia îl duse la buze că scoase un strigăt puternic şi căzu pe spate... Ghicise mâna fiului ei, Hassan.

Atunci vizirul, ca şi toată lumea, rămase uluit şi se grăbi să arunce cu apă de trandafiri pe faţa bunicii, care, după un ceas, sfârşi prin a-şi veni în fire. Şi ea zise:

— Pe Allah! Cel care a pregătit dulciul acesta din

seminţe de rodii nu poate fi decât fiul meu Hassan Badreddin, şi nicidecum altul! Sunt sigură! Nimeni altul, în afară de mine, nu ştie să-l pregătească aşa, iar eu l-am învăţat şi pe Hassan!

La aceste cuvinte, vizirul se bucură mult şi arzând de nerăbdare să-şi vadă nepotul, strigă:

— În sfârşit, Allah ne va îngădui să fim iarăşi împreună! Şi numaidecât porunci să vină slujitorii, cugetă o clipă, îşi alcătui un plan, şi le spuse: Douăzeci dintre voi să meargă numaidecât la dugheana cofetarului Hassan, cunoscut în suk sub numele de Hassan din Bassra, şi să dărâme din temelii acea dugheană! Cât despre cofetar, să i se lege braţele cu pânza turbanului, şi să-mi fie adus aici cu sila, dar ferindu-vă bine să nu-i pricinuiţi nici cel mai mic rău. Plecaţi!

Vizirul urcă de îndată pe cal, după ce se înarmă cu răvaşele scrise de sultanul Egiptului, şi se duse la casa cârmuirii Dâr El-Salam, la locţiitorul de guvernator care reprezenta la Damasc pe stăpânul său, sultanul Egiptului! Ajuns la Dâr El-Salam, vizirul îi înfăţişă locţiitorului de guvernator, scrisorile sultanului, care numaidecât se închină şi le sărută cu respect şi le duse la frunte cu veneraţie. Apoi se întoarse către vizir şi spuse:

— Porunceşte! pe cine vrei să prinzi!

El răspunse:

— E vorba doar de un cofetar din suk!

Şi guvernatorul spuse:

— Nimic mai uşor!

Şi porunci străjilor sale să meargă să dea ajutor oamenilor vizirului. Vizirul îşi luă atunci rămas bun de la locţiitorul de guvernator şi se întoarse la corturi.

Cât despre Hassan Badreddin, el îi văzu venind pe toţi acei oameni înarmaţi cu ciomege, cu hârleţe şi cu securi, care năvăliră în prăvălie, prefăcură totul în ţăndări, răsturnară pe jos toate prăjiturile şi zaharicalele, şi dărâmară întreaga dugheană; apoi îl prinseră pe înfricoşatul Hassan şi îl legară cobză cu pânza turbanului,

fără să rostească o vorbă. Şi Hassan se gândea: „Pe Allah! nu încape îndoială că numai dulciul din seminţe de rodii poate fi pricina! Cine ştie ce vor fi găsit în el!“

Sfârşiră deci prin a-l duce pe Hassan la corturi, dinaintea vizirului. Şi Hassan Badreddin, tulburat peste măsură, plânse mult şi strigă:

— Doamne! ce fărădelege am putut săvârşi?

Vizirul îl întrebă:

— Tu ai pregătit dulciul din seminţe de rodii?

El răspunse:

— Da, mărite domn! Oare veţi fi găsit în el ceva ce mi-ar putea aduce tăierea capului?

Şi vizirul răspunse cu asprime:

— Să ţi se taie capul? Dar asta ar fi pedeapsa cea mai blândă! Aşteaptă-te la ceva cu mult mai rău! Vei vedea îndată!

Ci vizirul le spusese celor două femei să-l lase pe el să rânduiască totul, după socoteala lui; căci nu voia să le dea seamă de ceea ce urmărea, decât numai la sosirea în Cairo.

Chemă aşadar pe tinerii săi sclavi şi le zise:

— Aduceţi aici pe unul dintre oamenii noştri de la cămile. Şi mai aduceţi şi o ladă mare de lemn.

Şi sclavii se supuseră pe dată. Apoi, la porunca vizirului, îl luară pe înfricoşatul Hassan, îl vârâră în ladă şi închiseră cu grijă capacul. Apoi îl încărcară pe cămilă, ridicară tabăra şi porniră la drum.

Merseră într-una până să lăsă noaptea. Atunci se opriră să ia ceva în gură, şi-l scoaseră o clipă pe Hassan din ladă; îi dădură şi lui să mănânce, şi-l încuiară din nou în ladă. Apoi îşi urmară drumul. Şi din vreme în vreme se opreau, îl socoteau pe Hassan afară, pentru ca apoi să-l închidă din nou, după ce vizirul îl descosea cu tot felul de întrebări, zicându-i de fiecare dată:

— Tu eşti acela care-ai pregătit dulciul din seminţe de rodii?

Şi Hassan răspundea neschimbat:

— Da, mărite domn!

Şi vizirul striga:

— Legaţi-l pe acest om şi încuiaţi-l înapoi în ladă!

Continuară astfel călătoria, până ce ajunseră la Cairo. Dar, înainte de a intra în oraş, se opriră în mahalaua Zaidaniah, şi vizirul porunci din nou să-l scoată pe Hassan din ladă şi să-l târască dinaintea lui. Şi atunci zise:

— Aduceţi degrabă un dulgher!

Când veni dulgherul, vizirul îi porunci:

— Ia măsura acestui om, în lungime şi în lăţime, înalţă numaidecât un stâlp pe măsura lui şi potriveşte stâlpul la o căruţă trasă de o pereche de bivoli!

Şi Hassan strigă îngrozit:

— Doamne! Ce vrei oare să faci cu mine?

Şi el îi răspunse:

— Să te ţintuiesc la stâlpul de ocară, şi să intri astfel în oraş, ca să fii de privelişte tuturor locuitorilor!

Şi Hassan strigă:

— Dar pentru ce fărădelege îmi dai asemenea pedeapsă?

Atunci vizirul Şamseddin îi spuse:

— Pentru lipsa de grijă pe care ai vădit-o la pregătitul dulciului din seminţe de rodii! N-ai pus în el destule mirodenii şi nici destule arome!

La aceste cuvinte, Hassan Badreddin se lovi cu palmele peste obraji şi strigă:

— Ya Allah! asta e fărădelegea mea? Pentru atât m-ai făcut să îndur în tot lungul călătoriei, şi nu mi-ai dat să mănânc decât o dată pe zi, şi acum vrei să mă ţintuieşti la stâlp?

Şi vizirul îi răspunse cu multă asprime:

— Dar fireşte, asta ţi se trage de la nepriceperea ta în pregătitul dulciurilor!

Atunci Hassan Badreddin ridică uluit mâinile spre cer şi începu să cugete adânc! Şi vizirul îl întrebă:

— La ce te gândeşti?

El răspunse:

— O, nu la mare lucru! Doar la cei ce şi-au pierdut minţile. Căci dacă tu n-ai fi căpetenia nebunilor, nu m-ai târî astfel pentru trei fire de mirodenii mai puţin într-un dulciu de rodii!

Şi vizirul adăugă:

— Dar trebuie să te înveţi minte ca să nu cazi dn nou în greşeală! Şi pentru asta, nu era altă cale.

Hassan Badreddin îi zise:

— Oricum ar fi, purtarea ta mişelească faţă de mine este o fărădelege mult mai cumplită! Şi ar trebui să te pedepseşti întâi pe tine însuţi!

Atunci vizirul îi răspunse:

— Nu mai e nimic de adăugat, de-acum numai crucea ţi se cade!

În timpul cât schimbară aceste cuvinte, dulgherul, lângă ei, continua să pregătească lemnul caznei şi, din vreme în vreme, îşi arunca pe furiş câte o privire asupra lui Hassan, ca şi cum i-ar fi spus: „Pe Allah! aici te vei simţi bine!“

Într-acestea se lăsă noaptea. Atunci puseră mâna pe Hassan şi îl încuiară înapoi în ladă. Şi vizirul îi strigă:

— Mâine urmează răstignirea ta!

Apoi aşteptă câteva ceasuri până ce Hassan adormi. Rândui atunci să încarce lada pe spinarea unei cămile, dădu porunca de plecare, şi merseră până ajunseră în cele din urmă acasă, la Cairo!

Şi numai atunci vizirul găsi de cuviinţă să le dezvăluiască toate, fetei şi soţiei fratelui său. Îi spuse fiicei sale, Sett El-Hosn:

— Mărire lui Allah care ne-a îngăduit în cele din urmă, o, fiica mea, să dăm de urma vărului tău, Hassan Badreddin! Este aici! Scoală-te, fiica mea, şi fii fericită! Şi ia seama bine de îţi aşază mobilele şi covoarele din casă şi din camera nupţială întocmai aşa cum au fost în prima noapte!

Şi numaidecât Sett EI-Hosn, deşi în culmea tulburării şi totodată a fericirii, dădu poruncile trebuitoare

slujitoarelor, care se sculară pe dată, se puseră pe treabă şi aprinseră făcliile. Şi vizirul îi zise:

— O să-ţi ajut ca să-ţi aduci aminte!

Şi deschise dulapul, şi scoase de acolo hârtia pe care erau înşirate mobilele şi toate lucrurile din casă, cu locurile unde erau aşezate atunci. El citi pe îndelete rânduiala lor, şi veghe ca fiecare lucruşor să fie pus la locul său. Şi treaba fu aşa de bine făcută, încât martorul cel mai treaz la minte s-ar fi crezut încă la nunta lui Sett El-Hosn cu rândaşul ghebos.

După aceea vizirul aşeză chiar cu mâna lui, pe locul lor de odinioară, hainele lui Badreddin: turbanul pe scaun, izmenele în patul răvăşit, pantalonii şi mantia pe divan, iar dedesubtul lor punga cu cei o mie de dinari şi ţidula iudeului, şi nu uită să coasă la loc plicul din pânză ceruită, între tichie şi pânza turbanului.

Apoi spuse fiicei sale să se îmbrace aidoma ca în prima noapte, să intre în camera nupţială şi să se pregătească spre a-l primi pe vărul şi soţul ei Hassan Badreddin, şi când el va intra, să-i spună: „Ah! cât de mult ai zăbovit la umblătoare! Pe Allah! dacă nu ţi-e bine, de ce nu-mi spui? Oare nu sunt eu lucrul tău, roaba ta?“ O mai povăţui, cu toate că Sett El-Hosn n-avu câtuşi de puţin nevoie de această povaţă, să fie cât mai drăgălaşă cu vărul ei şi să-l facă să-şi petreacă noaptea cât mai plăcut cu putinţă, fără să uite cuvintele cele mai pline de dulceaţă şi versurile poeţilor.

Apoi vizirul însemnă data acestei zile binecuvântate. Şi se îndreptă spre încăperea unde se afla lada în care sălăşluia, Hassan legat cobză. Porunci să-l scoată din ladă adormit, îi dezlegă picioarele strâns legate, îl dezbrăcă şi-i puse numai o cămaşă subţire şi o tichie pe cap întocmai ca în noaptea nunţii. Acestea odată făcute, vizirul se furişă în grabă, deschizând uşile care duceau la camera nupţială, şi-l lăsă pe Hassan să se trezească singur.

Şi, la puţină vreme, Hassan se trezi şi, nespus de uluit de a se găsi astfel aproape despuiat în acel coridor

luminat strălucitor, care nu-i părea chiar necunoscut, îşi zise în sinea lui: „Pe Allah! Haide băiete! acum să te vedem: oare eşti cufundat în cel mai adânc dintre vise sau eşti treaz?“

După întâile clipe de înmărmurire el se încumetă să se scoale şi să facă vreo câţiva paşi afară din coridor, ieşind pe una dintre uşile care se deschideau din el. Şi numaidecât i se tăie răsuflarea: căci recunoscuse aidoma sala unde avusese loc serbarea în cinstea lui şi în paguba cocoşatului şi, pe uşa deschisă, care dădea în camera nupţială, văzu, în fund, pe un scaun, turbanul său, şi pe divan pantalonii şi hainele sale. Atunci i se brobonă fruntea de sudoare şi se şterse cu palma. Şi îşi zise: „Oare sunt treaz? dorm? sau am înnebunit?“ Totuşi se încumetă să păşească, dar înaintând cu un picior şi dând înapoi cu celălalt, fără să îndrăznească mai mult şi ştergându-şi mereu fruntea brobonată de sudoarea rece. În cele din urmă, strigă: „Dar, pe Allah! nu mai încape îndoială, e tocmai aşa, băiete. Nu-i de loc un vis! Şi tu ai fost închis zdravăn şi legat cobză într-o ladă! Nu, nu-i nicidecum un vis!“ Şi zicând acestea, ajunse la uşa camerei nupţiale şi, cu băgare de seamă, îşi vârî capul înlăuntrul.

Şi numaidecât, de după pânza apărătoare de ţânţari, din mătase albastră şi subţire, Sett El-Hosn, întinsă în toată frumuseţea ei goală, ridică surâzătoare marginea tivită a vălului şi-i spuse:

— O, stăpânul meu drag! cât ai zăbovit la umblătoare! Ah! vino repede! vino!

La aceste cuvinte, sărmanul Hassan începu să râdă cu hohote ca un mâncător de haşiş sau ca un fumător de opiu şi începu să strige:

— Hu! Hi! Hu! ce vis uimitor! ce vis dezlânat!

Apoi continuă să înainteze, ca şi cum ar fi păşit pe şerpi, cu neţărmurită băgare de seamă, ridicându-şi pulpanele cămăşii cu o mână şi pipăind în aer cu cealaltă, ca un orb sau ca un om beat.

Apoi, nemaiputând de tulburare se aşeză pe covor,

începu să se gândească adânc şi, cu mintea aproape rătăcită de uimire, făcea semne din mâini, ca un smintit. Vedea acolo, dinaintea lui, pantalonii săi, aşa cum îi ştia, înfoiaţi şi cu cutele foarte regulate, turbanul lui din Bassra, mantia lui şi, dedesubt, băierile pungii, atârnând.

Şi din nou Sett El-Hosn vorbi dinlăuntrul patului:

— Oare ce ţi s-a întâmplat, iubitul meu? Te văd tare buimăcit şi tremurând. Ah! tu nu erai aşa la început! Oare nu cumva...?

Atunci Badreddin, care stătea mereu neclintit, ţinându-şi fruntea între palme, începu să deschidă şi să închidă gura, într-o mişcare de râs nebun, şi putu, în cele din urmă, să rostească:

— Ha! ha! zici că nu eram aşa la început? Care început? Şi care noapte? Pe Allah! dar sunt ani şi ani de când lipsesc de aici! Ha! ha!

Atunci-Sett El-Hosn îi spuse:

— O, scumpul meu, linişteşte-te! Numele lui Allah fie asupra ta şi în jurul tău! Linişteşte-te! Vorbesc de noaptea asta pe care adineauri ai petrecut-o în braţele mele, de noaptea când berbecul înfocat a pătruns de cincisprezece ori în crăpătură! O, scumpul meu! Ai ieşit numai ca să mergi la umblătoare. Şi ai întârziat acolo aproape un ceas! Ah, văd bine că te simţi tare prost! Vino să te încălzesc puţin, vino, prietenul meu, vino inima mea, ochii mei!

Dar Badreddin continua să râdă ca un smintit, şi într-un târziu spuse:

— Poate că vorbeşti adevărat! Totuşi...! Desigur că am adormit la umblătoare, şi acolo, în deplină linişte, am visat un vis tare neplăcut! apoi adăugă: Ah, da! tare neplăcut! Închipuieşte-ţi, am visat că eram ceva ca un fel de bucătar sau cofetar într-un oraş numit Damasc, în Siria, tare departe! Da! şi că petrecusem acolo zece ani îndeletnicindu-mă cu această meserie. Am mai visat şi un băiat, vreun fiu de neam ales fără îndoială, însoţit de un eunuc! Şi mi s-a întâmplat cu ei cutare şi cutare păţanie...

Şi sărmanul Hassan, simţindu-şi fruntea scăldată în sudoare, se şterse, dar în mişcarea aceea, simţi urma pietrei care îl rănise şi sări în sus strigând:

— Dar nu! Iată urma loviturii de piatră dată de acel copil! Şi, nimic de zis, a fost bine ţintită! apoi se gândi o clipă şi adăugă: Sau, mai curând, nu! E într-adevăr un vis! Poate că lovitura am primit-o chiar adineauri de la tine, Sett El-Hosn, pe când ne zbenguiam! apoi spuse: Îţi voi povesti mai departe visul meu. Am sosit în acel oraş Damasc, nu ştiu cum, într-o dimineaţă, aşa cum mă vezi, numai în cămaşă şi cu o scufie albă pe cap. Scufia ghebosului! Şi locuitorii, nici nu ştiu bine ce aveau cu mine! Moştenii, iacă-aşa, dugheana unui cofetar, un unchiaş tare cumsecade!... Şi totuşi! şi totuşi! acesta nu-i de loc un vis! Am pregătit un dulciu din seminţe de rodii, care, pare-se, nu avea destule mirodenii!... Şi atunci!... Haide!... Oare numai să fi visat toate astea? Să nu se fi petrecut aievea?...

Atunci Sett El-Hosn strigă:

— Iubitul meu, într-adevăr ce vis nemaipomenit ai visat! Rogu-te, spune-mi-l în întregime!

Şi Hassan Badreddin, întrerupându-se mereu, ca să se minuneze singur, îi istorisi lui Sett El-Hosn toată povestea, vis sau întâmplare aievea, de la început până la sfârşit. Apoi adăugă:

— Şi când te gândeşti că era gata să fiu răstignit! Şi chiar aş fi fost, dacă, din fericire, visul nu s-ar fi destrămat la timp. Allah! mai sunt încă scăldat în sudoare din lada aceea!

Şi Sett El-Hosn îl întrebă:

— Dar de ce voiau să te răstignească?

El răspunse:

— Tot din pricina prea puţinelor mirodenii din dulciul de seminţe de rodie! Da! înfricoşătorul stâlp de ocară era acolo şi mă aştepta, cu căruţa trasă de o pereche de bivoli de Nil! Dar, în sfârşit, mulţămită lui Allah, toate acestea n-au fost decât un vis, căci într-adevăr pierderea

dughenei de cofetar, dărâmată din temelii, mi-ar fi pricinuit o neţărmurită durere!

Atunci Sett El-Hosn, nemaiputând îndura, sări din pat şi veni să se arunce la gâtul lui Hassan Badreddin şi-l strânse la piept, îmbrăţişându-l şi sărutându-l. Şi el, neîndrăznind să se clintească din loc, strigă deodată:

— Nu! nu! toate astea nu sunt vis! Allah! unde mă aflu? Care-i adevărul?

Şi sărmanul Hassan, purtat uşor până la pat în braţele lui Sett El-Hosn, se întinse istovit şi căzu într-un somn adânc, vegheat de Sett El-Hosn, care-l auzea murmurând în somn, când: „Acesta-i un vis!“, când: „Nu! acesta-i adevărul!“

O dată cu dimineaţa, liniştea se întoarse în mintea lui Hassan Badreddin, care, trezindu-se, se regăsi în braţele lui Sett El-Hosn şi-l văzu dinaintea lui, în picioare la capătul patului, pe unchiul său, vizirul Şamseddin, care numaidecât îi ură pace. Şi Badreddin îi zise:

— Dar nu eşti tu acela, pe Allah! care ieri m-ai legat de mâini şi care mi-ai dărâmat dugheana? Şi toate acestea din pricina prea puţinelor mirodenii în dulciul din seminţe de rodie?

Atunci vizirul Şamseddin, nemaiavând niciun temei să tacă, spuse:

— O, copilul meu, iată adevărul! Tu eşti Hassan Badreddin, nepotul meu, fiul răposatului meu frate Nureddin, vizirul din Bassra! Şi nu te-am făcut să înduri toate acestea decât spre a avea o dovadă mai mult că eşti chiar el şi ca să mă încredinţez că tocmai tu ai fost acela care a intrat în patul fiicei mele, în prima noapte a nunţii. Şi această dovadă am avut-o văzându-te cum recunoşti (căci eram ascuns dinapoia ta) casa şi mobilele, apoi turbanul, pantalonii şi punga, şi mai cu seamă ţidula din pungă şi plicul pecetluit din turban, care cuprinde poveţele tatălui tău Nureddin. Mă vei ierta, deci, copilul meu, căci nu aveam decât această cale la îndemână ca să te recunosc, eu care nu te văzusem niciodată mai

înainte, de vreme ce te-ai născut la Bassra! Ah, copilul meu, toate acestea se datoresc unei neînţelegeri, ivite chiar la început între tatăl tău, care-i fratele meu Nureddin, şi mine, unchiul tău!

Şi vizirul îi istorisi toată povestea, apoi îi spuse:

— O, copilul meu, cât despre mama ta, am adus-o de la Bassra, şi o vei vedea, precum şi pe fiul tău Agib, rodul întâiei nopţi a nunţii tale cu mama lui!

Şi vizirul dete fuga să-i caute. Şi întâiul care sosi fu Agib, care, de astă dată, se aruncă la gâtul tatălui său, fără să se teamă de el, cum se temea de cofetarul îndrăgostit; şi Badreddin, în bucuria lui, recită aceste versuri:

Vărsat-am, când plecat-ai, de lacrimi râu, o vreme,
Şi lacrimi curs-au şiruri din umede pleoape,
Dar m-am jurat că, dacă Allah aduce-aproape,
Cândva, pe despărţiţii îndrăgostiţi, blesteme

Să mă lovească, buza-mi de-o spune: despărţire!...
Şi, iată, mulţumirea asupra-mi se revarsă
Şi repede-ntr-atât, că orice durere-i ştearsă
Şi iar în ochi am lacrimi, acum de fericire!

Fu jurământul soartei să-mi fie tot vrăjmaşă
Şi să-mi pricinuiască alai de suferinţe!...
Netrebnic siluit-am a voastre juruinţe
O, Soartă, Timp! Dar vrerea mi-a fost ucisă-n faşă.

Ţinând făgăduiala, plătindu-şi datoria,
Făcut-a Fericirea să mi se-ntoarcă-amicul.
Slăveste-ţi vestitorul norocului, unicul,
Apleacă-te, slujeşte-l cu toată vredincia!

De-abia sfârşise de recitat aceste versuri, când bunica lui Agib, mama lui Badreddin, se apropie plângând cu hohote şi se aruncă în braţele fiului aproape ameţită de

bucurie.

Şi după înflăcărate mărturii de iubire, cu lacrimi de bucurie, îşi istorisiră unul altuia poveştile, pătimirile şi toate suferinţele lor.

Apoi îi mulţumiră lui Allah fiindcă i-a adunat în sfârşit iarăşi pe toţi laolaltă sănătoşi şi teferi, şi începură din nou să trăiască în bucurie şi într-o fericire deplină, şi în desfătările curate, fără să se lipsească de nimic, şi aceasta până la capătul zilelor lor, care au fost nenumărate, şi lăsând mulţi copii tot aşa de frumoşi ca luna şi ca stelele.

— Şi aceasta este, o, mărite rege, spuse Şahrazada regelui Şahriar, povestea minunată pe care vizirul Giafar Al-Barmaki a istorisit-o califului Harun Al-Raşid, emirul credincioşilor, în oraşul Bagdad. Da! aceasta-i povestea păţaniilor vizirului Şamseddin, a fratelui său, vizirul Nureddin, şi a lui Hassan Badreddin, fiul lui Nureddin!

Şi califul Harun Al-Raşid strigă:

— Pe Allah, cât sunt acestea toate de uimitoare şi de minunate!

Şi, în mulţumirea lui, nu numai că-l învrednici pe vizirul Giafar cu iertarea negrului Rihan, dar îl ţinu în mare prietenie pe tânărul care fusese soţul femeii tăiate, din povestea celor trei mere şi, ca să-l mângâie de pierderea soţiei lui jertfite pe nedrept, îi dădu una dintre cele mai frumoase fecioare, îi făcu daruri strălucite, şi îl luă la sine ca prieten apropiat şi comesean al său. Apoi porunci scriitorilor palatului să scrie această poveste minunată, cu scrierea lor cea mai frumoasă, şi s-o încuie cu grijă în dulapul documentelor ca să slujească de învăţătură copiilor copiilor lor.

— Dar, urmă gingaşa şi sfioasa Şahrazada, grăind regelui Şahriar, sultanul Insulelor Indiei şi Chinei, nu crede nicidecum, o, mărite rege, că această poveste ar fi la fel de minunată ca aceea pe care îmi voi îngădui să i-o istorisesc, de nu eşti

ostenit!

Şi regele Şahriar îi răspunse:

— Şi care este această poveste?

Şahrazada spuse:

— Este mult mai minunată decât toate celelalte!

Şi Şahriar o întrebă:

— Şi care este numele ei?

Ea răspunse:

— Aceasta este povestea Croitorului, a Cocoşatului, a Iudeului, a Nazarineanului şi a Bărbierului din Bagdad!

Şi regele Şahriar răspunse:

— Fireşte, poţi s-o povesteşti!

Cuprins

o mie şi una de nopţi

„Elementul de atracţie al tuturor povestirilor din *O mie şi una de nopţi* rămîne în primul rînd acţiunea. Cititorul, ca şi ascultătorul, o urmăreşte cu răsuflarea parcă oprită, ca să afle ce s-a mai întîmplat cu eroii, cum au scăpat din extraordinarele lor peripeţii, care a fost soarta lor pînă la urmă, chiar cînd e cu totul conştient de ficţiunea ei. În privinţa aceasta, povestirile din *O mie şi una de nopţi* constituie un model al genului, şi maestrul autor anonim al « ramei » acestor povestiri a avut toată dreptatea înfăţişîndu-l pe Şahriar, împins de curiozitatea de a asculta mai departe, amînînd dimineaţă după dimineaţă împlinirea sîngerosului obicei al uciderii soţiei. Înfăţişînd soarta unor oameni din cele mai diverse categorii sociale, de la calif şi rege pînă la cerşetor şi bandit, cu mijloace artistice tot atît de multiple: de la rafinamentul fastidios al poeziei de curte şi de salon pînă la limbajul reavăn al povestitorului popular care le spune în chip firesc tuturor lucrurilor pe nume, fără a se sinchisi că l-ar putea acuza cineva de indecenţă, de la umorul păstos al snoavei folclorice pînă la sentimentalismul patetic al romanelor cavalereşti de iubire, nu e de mirare că ele şi-au cucerit publicul imens pe care l-au avut şi-l au în toate timpurile, în cele mai felurite straturi de oameni.“

OVIDIU PAPADIMA

editura pentru literatură